

# PLANUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-VEST 2021-2027



## Cuprins

<b>I.</b>	<b>INTRODUCERE.....</b>	<b>6</b>
1.	CONTEXTUL PLANIFICĂRII .....	7
a)	<i>Context strategic european.....</i>	7
b)	<i>Context strategic macroregional.....</i>	11
c)	<i>Context strategic național.....</i>	12
d)	<i>Context strategic regional.....</i>	14
e)	<i>Context strategic sub-regional.....</i>	15
2.	MODUL DE DERULARE A PROCESULUI DE PLANIFICARE .....	16
3.	ACTORII IMPLICAȚI .....	16
<b>II.</b>	<b>PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL REGIUNII .....</b>	<b>18</b>
1.	LOCALIZARE GEOGRAFICĂ.....	18
2.	CADRUL NATURAL .....	19
3.	STRUCTURA SISTEMULUI DE AȘEZĂRI .....	20
a)	<i>Rețeaua de așezări urbane.....</i>	20
b)	<i>Structuri asociative ale localităților urbane din Regiunea Nord-Vest.....</i>	26
c)	<i>Rețeaua de așezări rurale .....</i>	30
4.	STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI .....	31
a)	<i>Evoluția populației și potențialul demografic.....</i>	31
b)	<i>Sănătate.....</i>	36
c)	<i>Educație .....</i>	38
d)	<i>Resursele de muncă și formarea profesională .....</i>	47
e)	<i>Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale.....</i>	50
f)	<i>Dezvoltare umană locală și marginalizare .....</i>	53
g)	<i>Incluziunea socială a romilor.....</i>	58
h)	<i>Deprivarea materială .....</i>	62
5.	INFRASTRUCTURA.....	63
a)	<i>Infrastructura de transport regional .....</i>	63
b)	<i>Mobilitate urbană durabilă.....</i>	68
c)	<i>Infrastructura de utilități.....</i>	71
d)	<i>Infrastructura de telecomunicații.....</i>	75
e)	<i>Infrastructura socială.....</i>	77
f)	<i>Infrastructura pentru situații de urgență .....</i>	78
g)	<i>Infrastructura de sănătate .....</i>	79
h)	<i>Infrastructura de învățământ.....</i>	85
i)	<i>Infrastructura de cercetare-dezvoltare-inovare .....</i>	94
j)	<i>Infrastructura de cultură.....</i>	99
k)	<i>Infrastructura de locuire .....</i>	102
6.	MEDIU.....	104
a)	<i>Eficiența energetică și mediul .....</i>	104
b)	<i>Calitatea factorilor de mediu (aer, apă, sol) și aspecte ale biodiversității .....</i>	105
c)	<i>Zone de risc natural și tehnologic.....</i>	116
d)	<i>Managementul deșeurilor.....</i>	117
e)	<i>Mediul și sănătatea.....</i>	118
f)	<i>Schimbări climatice .....</i>	118
7.	ECONOMIA REGIUNII.....	122
a)	<i>Context macroeconomic regional .....</i>	122

b)	<i>Profil economic regional</i> .....	127
c)	<i>Comerț exterior și investiții străine directe</i> .....	129
d)	<i>Mediul de afaceri și antreprenoriatul</i> .....	133
e)	<i>Specializare inteligentă și tranziție industrială</i> .....	138
f)	<i>Structuri de sprijinire a afacerilor</i> .....	143
8.	<b>TURISMUL</b> .....	146
a)	<i>Resursele turistice naturale ale Regiunii Nord-Vest</i> .....	146
b)	<i>Potențialul turistic antropic</i> .....	148
c)	<i>Tipurile și formele de turism practicate</i> .....	149
d)	<i>Infrastructura turistică</i> .....	154
e)	<i>Circulația turistică</i> .....	156
9.	<b>AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ</b> .....	167
a)	<i>Agricultura</i> .....	167
b)	<i>Dezvoltare rurală</i> .....	177
10.	<b>ADMINISTRAȚIE ȘI BUNĂ GUVERNANȚĂ</b> .....	181
a)	<i>Resurse financiare</i> .....	181
b)	<i>Analiza competențelor administrației publice locale și regionale</i> .....	182
c)	<i>Guvernanta electronică și smart city</i> .....	183
d)	<i>Ordine publică și siguranța cetățeanului</i> .....	184
e)	<i>Prevenirea și combaterea actelor de corupție</i> .....	185
f)	<i>Cooperare internă și internațională</i> .....	186
<b>III.</b>	<b>ANALIZA SWOT</b> .....	<b>187</b>
<b>IV.</b>	<b>STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ</b> .....	<b>219</b>
1.	<b>COMPETITIVITATEA REGIUNII ÎN RAPORT CU REGIUNI EUROPENE SIMILARE</b> .....	<b>219</b>
2.	<b>ABORDAREA STRATEGICĂ</b> .....	<b>221</b>
3.	<b>OBIECTIVUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE 2021-2027</b> .....	<b>223</b>
4.	<b>PREZENTAREA SCHEMATICĂ A STRATEGIEI</b> .....	<b>225</b>
5.	<b>DESCRIEREA STRATEGIEI</b> .....	<b>226</b>
	<i>OBIECTIVUL SPECIFIC 1</i> .....	<i>226</i>
	<i>OBIECTIVUL SPECIFIC 2</i> .....	<i>229</i>
	<i>OBIECTIVUL SPECIFIC 3</i> .....	<i>234</i>
	<i>OBIECTIVUL SPECIFIC 4</i> .....	<i>237</i>
	<i>OBIECTIVUL SPECIFIC 5</i> .....	<i>241</i>
<b>V.</b>	<b>ESTIMAREA SURSELOR DE FINANȚARE</b> .....	<b>245</b>
<b>VI.</b>	<b>INDICATORI DE REALIZARE A OBIECTIVELOR STRATEGICE</b> .....	<b>247</b>
<b>VII.</b>	<b>SISTEMUL DE IMPLEMENTARE</b> .....	<b>251</b>
<b>VIII.</b>	<b>MONITORIZARE ȘI EVALUARE</b> .....	<b>252</b>
<b>IX.</b>	<b>PROCESUL PARTENERIAL</b> .....	<b>253</b>
	<b>INDEX TABELE</b> .....	<b>256</b>
	<b>INDEX FIGURI</b> .....	<b>258</b>

## LISTA ABREVIERI

ADI	Agenție de Dezvoltare Intercomunitară
ADR NV	Agencia de Dezvoltare Regională Nord-Vest
AJOFM	Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
AM	Autoritate de Management
ANAT	Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România
ANCS	Autoritatea Națională de Cercetări Științifice
ANPH	Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap
ANR	Agencia Națională pentru Romi
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice
AP	Acordul de Parteneriat
APL	Administrație Publică Locală
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională
CBC	Cooperare trans-frontalieră
CDI	Cercetare & Dezvoltare & Inovare
CLLD / DLRC	Dezvoltarea Locală Plasată sub Responsabilitatea Comunității
CNCS	Consiliul Național pentru Cercetare Științifică
CRP	Comitetul Regional de Planificare
DEEE	Deșeurile de Echipamente Electrice și Electronice
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
DJCCPN	Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural
DNA	Direcția Națională Anti-corupție
EIP	Programul de Antreprenoriat și Inovare
ENPI	Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat
EUROSTAT	Biroul statistic al Uniunii Europene
FC	Fondul de Coeziune
FEADR	Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEPM	Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
FOB	Free On Board
FPC	Formare Profesională Continuă
FRA	Agencia de Europeană pentru Drepturi Fundamentale
FSE	Fondul Social European
GAL	Grup de Acțiune Locală
ICT/ TIC	Tehnologiile Informației și Comunicațiilor
IGSU	Inspectoratul General pentru Situații de Urgență
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPP	Institutul de Politici Publice
IRECSON	Institutul Român de Cercetări Economico-Sociale și Sondaje
IS	Instrumente Structurale
ISD	Investiții Străine Directe

ISO	Organizația Internațională pentru Standardizări
IT	Tehnologiile Informației
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
IUCN	Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
LAU	Unități Administrative Locale
MMFPSPV	Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
NUTS	Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OI	Organism Intermediar
ONG	Organizații non-guvernamentale
ONRC	Oficiul Național al Registrului Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSIM	Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci
OT	Obiectiv Tematic
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PATN	Planul de Amenajare a Teritoriului Național
PATZ	Planul de Amenajare al Teritoriului Zonal
PDR	Planul de Dezvoltare Regională
PHARE	Polonia și Ungaria: Asistență pentru Restructurarea lor Economică
PIB	Produsul Intern Brut
PIDU	Plan Integrat de Dezvoltare Urbană
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNR	Programul Național de Reformă
PO	Program Operațional
POR	Programul Operațional Regional
POSDRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
PUG	Plan Urbanistic General
RGPL	Recensământul General al Populației și Locuințelor
SIRUTA	Sistemul Informatic al Registrului Unităților Teritorial – Administrative
SSA	Structuri de Sprijinire a Afacerilor
SVSU	Servicii Voluntare pentru Situații de Urgență
SWOT	Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități, Amenințări
TACIS	Asistență Tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente
TEN-T	Rețelele Trans-Europene de Transport
UAT	Unități Administrativ-Teritoriale
UE	Uniunea Europeană
UNDP	Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
ZM	Zona Metropolitană

## I. INTRODUCERE

**Planul de dezvoltare regională (PDR)** este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective. Documentul poate reprezenta baza strategică pentru fundamentarea proiectelor inițiate la nivelul regiunii și poate să fie luat în considerare de autoritățile naționale pentru fundamentarea programelor de finanțare pentru următoarea perioadă de programare.

PDR Nord-Vest este, de asemenea, un document cu caracter general, cu principii directoare, care vor ghida programele prin intermediul cărora se vor finanța proiecte în regiunea Nord-Vest, în perioada 2021-2027. PDR urmărește creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea, în vederea diminuării disparităților intra și inter-regionale dar și creșterea standardului de viață. Orice programe fundamentate pe PDR 2021-2027, respectiv proiectele finanțate prin intermediul acestor programe, vor fi în deplină convergență cu obiectivul strategic al asigurării unei creșteri sustenabile a economiei regionale, punând accentul pe protejarea resurselor naturale ale regiunii, pe reducerea impactului asupra mediului și pe un impact aproape de zero în ariile naturale protejate.

Planificarea are în vedere atât fondurile externe (europene) cât și interne (naționale/guvernamentale, regionale, locale). PDR a fost realizat în conformitate cu orientările metodologice elaborate de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA) ce vizează atât conținutul Planurilor de Dezvoltare Regională cât și cadrul partenerial de elaborare, consultare și aprobare al acestora.

Prin activitatea de planificare ADR Nord-Vest își propune să contribuie la realizarea celor trei obiective de bază ale politicii de dezvoltare regională în România, stipulate în Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională: **diminuarea dezechilibrelor regionale existente, corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor și stimularea cooperării inter-regionale**, interne și internaționale, transfrontaliere.

**PDR 2021-2027** pornește de la analiza cantitativă și calitativă a condițiilor existente și a tendințelor înregistrate în perioada de programare trecută (2014-2020) la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest (Transilvania Nord) în domenii legate de: resursele naturale, sistemul de așezări, structura socio-demografică a populației, infrastructura, mediul, economia, turismul, agricultura și dezvoltarea rurală și administrația și buna guvernare. Analiza situației existente se încheie cu evidențierea potențialului și a nevoilor specifice regiunii, prin intermediul analizei punctelor tari și slabe, oportunităților și amenințărilor (SWOT).

Pe baza acestor informații, a viziunii de dezvoltare pe termen lung, precum și a contextului de planificare și programare de la nivel național și european privind politica de coeziune pentru perioada 2021-2027, au fost formulate **obiective, priorități și acțiuni specifice de dezvoltare** ale regiunii pentru exercițiul financiar 2021-2027.

Ultima parte a documentului oferă informații privind cadrul în care ar trebui să se realizeze procesul de monitorizare și evaluare a PDR pe parcursul perioadei 2021-2027. Aceste activități sunt importante deoarece perioada actuală de programare pune un accent mai mare pe obținerea de rezultate care să conducă la un impact real mai mare, dar și pentru a putea realiza rapoartele strategice privind implementarea planului în 2023, 2025 și 2027.

## 1. Contextul planificării

Realizarea PDR Nord-Vest 2021-2027 are în vedere prevederile principalelor documente strategice și de planificare de la nivel european, național, macroregional, regional și sub-regional.

### a) Context strategic european

#### „Agenda 2030” pentru Dezvoltare Durabilă a ONU<sup>1</sup>

În toamna anului 2015, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la înființarea Organizației Națiunilor Unite, 193 de lideri ai lumii au adoptat Agenda 2030, care reprezintă un angajament față de eradicarea sărăciei și obținerea de rezultate în direcția dezvoltării durabile la nivel mondial până în 2030. Agenda prezintă 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), generale, dar interconectate și integrează într-o manieră echilibrată cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economică, socială și de mediu, după cum urmează:

- 1. Fără sărăcie** – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
- 2. Foamete „zero”** – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
- 3. Sănătate și bunăstare** – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
- 4. Educație de calitate** – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
- 5. Egalitate de gen** – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
- 6. Apă curată și sanitație** – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
- 7. Energie curată și la prețuri accesibile** – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
- 8. Muncă decentă și creștere economică** – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
- 9. Industrie, inovație și infrastructură** – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
- 10. Inegalități reduse** – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
- 11. Orașe și comunități durabile** – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
- 12. Consum și producție responsabile** – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
- 13. Acțiune climatică** – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
- 14. Viața acvatică** – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
- 15. Viața terestră** – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
- 16. Pace, justiție și instituții eficiente** – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

---

<sup>1</sup> <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

**17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** – Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

**Uniunea Europeană a avut un rol esențial în conturarea Agendei 2030.** Uniunea Europeană, prin COM(2016) 739 final<sup>2</sup>, s-a angajat să fie lider în punerea în aplicare a Agendei 2030 și a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD), împreună cu statele sale membre, respectând principiul subsidiarității, prin:

- integrarea ODD în cadrul politic european și în prioritățile actuale ale Comisiei, evaluând stadiul actual și identificând cele mai relevante preocupări legate de durabilitate;
- activități de reflecție privind dezvoltarea în continuare a viziunii pe termen lung și obiectivele politicilor sectoriale de după 2020, pregătind implementarea ODD. Noul cadru financiar multianual pentru perioada post 2020 va reorienta contribuțiile din bugetul UE către realizarea obiectivelor pe termen lung ale Uniunii.

### **Abordarea strategică a Parlamentului European și Consiliului privind politica agrară comună**

Pentru perioada 2021-2027, se va institui un nou model de lucru, grupându-se operațiunile în cadrul unui instrument unic de programare – Planul strategic privind politica agricolă comună.

Prin COM(2018) 392 final<sup>3</sup>, Comisia Europeană a propus Parlamentului European și Consiliului îmbunătățirea în continuare a dezvoltării sustenabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale prin finanțarea următoarelor obiective generale::

- promovarea unui sector agricol inteligent și robust;
- intensificarea atenției acordate mediului și acțiunilor climatice și participarea la realizarea obiectivelor UE în domeniul mediului și al climei
- consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale.

### **Abordarea strategică a Parlamentului European și Consiliului privind politica de coeziune**

Prin COM(2018) 375 final<sup>4</sup>, Comisia Europeană a propus Parlamentului European și Consiliului o abordare strategică axată pe **5 obiective de politică (OP-uri)**.

Prin Raportul de țară 2019 care însoțește documentul CE privind Semestrul european<sup>5</sup>, în România, pentru atingerea celor 5 obiective de politică, s-au identificat **nevoi de investiții prioritare**, după cum urmează:

#### **1. O Europă mai inteligentă – o transformare economică inovatoare și inteligentă (OP1)**

- încurajarea cercetării aplicate prin intermediul centrelor de inovare și al investițiilor naționale și transnaționale comune;

<sup>2</sup> COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR. Următorii pași către un viitor european durabil. Acțiunea europeană pentru durabilitate

<sup>3</sup> Propunere de REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)

<sup>4</sup> Propunere de REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european plus, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize

<sup>5</sup> SWD(2019) 1022 final - DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI Raportul de țară din 2019 privind România, inclusiv un bilanț aprofundat referitor la prevenirea și corectarea dezechilibrelor economice



- validarea timpurie a produselor, comercializare, brevetare, formarea de start-upuri și transferul de tehnologie;
- sprijinirea proceselor de descoperire antreprenorială și laboratoarelor de dezvoltare de proiecte la nivel național și regional;
- consolidarea performanțelor cercetării și inovării și promovarea creșterii productivității prin identificarea domeniilor de specializare inteligentă în funcție de potențialul și nevoile naționale și regionale;
- preluarea tehnologiei informației și comunicațiilor de către întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv investițiile în infrastructuri, a promova competențele și serviciile digitale;
- crearea de noi societăți comerciale (de tip start-up, scale-up) și majorarea ratele lor de supraviețuire a acestora;
- sporirea capacităților de inovare ale societăților comerciale, prin introducerea de inovări la nivel de produse, organizare sau comercializare;
- sprijinirea dezvoltării clusterelor industriale și integrarea în rețele de cooperare bazate pe cercetarea în industrie;
- facilitarea accesului la finanțare al întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv prin încurajarea finanțării de pornire și consolidarea start-upurilor inovatoare cu potențial ridicat.

## **2. O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon (OP2)**

- renovarea clădirilor publice și rezidențiale în vederea asigurării eficienței energetice;
- sprijinirea măsurilor de eficiență energetică a încălzirii centralizate, alături de promovarea energiei din surse regenerabile pentru încălzirea și răcirea centralizată;
- promovarea energiei din surse regenerabile la scară mică în paralel cu renovarea clădirilor în vederea asigurării eficienței energetice;
- sprijinirea măsurilor care vizează reducerea emisiilor de carbon, eliminarea (schimbarea) surselor de energie pentru încălzirea centralizată;
- punerea în aplicare a strategiilor de prevenire a riscurilor și abordarea riscurilor legate de schimbările climatice și riscurile naturale (inundații, secetă, incendii forestiere, alunecări de teren, cutremure);
- promovarea sistemelor regionale de gospodărire a apelor;
- sprijinirea schemele care abordează problema poluării apei (sursele de apă dispersate) și menținerea/ameliorarea stării corpurilor de apă;
- tranziția la economia circulară și promovarea conceptului de economie circulară în rândul întreprinderile mici și mijlocii;
- extinderea sistemelor de gestionare a deșeurilor la nivel județean în vederea creșterii gradului de reutilizare și reciclare;
- sprijinirea măsurilor de gestionare și conservare în zonele protejate;
- refacerea ecologică și crearea de noi spații municipale verzi în contextul obiectivelor de reducere a emisiilor.

## **3. O Europă mai conectată – mobilitate și conectivitate TIC regională (OP3)**

- dezvoltarea rețelelor transeuropene de transport rutier și feroviar;
- punerea în aplicare a strategiei adoptată privind siguranța traficului și luarea de măsuri de siguranță rutieră care să contribuie la reducerea ratei fatalității ridicate a accidentelor rutiere;
- crearea de conexiuni transfrontaliere pentru rețelele transeuropene de transport;
- crearea de conexiuni suburbane feroviare și multimodale în centrele urbane mai mari și în jurul acestora;
- promovarea modurilor de transport durabile și accesibile, ca de exemplu transportul public colectiv cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- dezvoltarea sistemelor de transport urban în regiunile mai puțin dezvoltate, cum ar fi transportul feroviar ușor, liniile de metrou și tramvai și infrastructura care favorizează ciclismul;
- sprijinirea „punctelor albe” în zonele dens populate sau în jurul zonelor urbane și în zonele rurale.

## **4. O Europă mai socială – implementarea Pilonului european al drepturilor sociale (OP4)**

- îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor active în domeniul pieței forței de muncă, printr-o mai bună integrare cu educația și serviciile sociale;
- consolidarea și sprijinirea antreprenoriatul social și economia socială;

- îmbunătățirea condițiilor de muncă, oferirea de programe de lucru flexibile, pentru a asigura capacitatea de inserție profesională a persoanelor cu dizabilități și a lucrătorilor în vârstă;
- crearea unor sisteme solide de anticipare a competențelor și punerea în aplicare a măsurilor bine definite de perfecționare și reconversie profesională care să răspundă necesităților pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesibilității, calității, din punct de vedere al costurilor, ale educației și îngrijirii copiilor preșcolari, inclusiv ale infrastructurii aferente;
- prevenirea abandonului școlar timpuriu, prin introducerea unei abordări centrate pe elev pentru copiii expuși riscului;
- îmbunătățirea accesului la educație favorabilă incluziunii de calitate, în unități mixte, în special pentru romi, elevii cu handicap și în zonele rurale;
- ameliorarea calității educației și formării profesionale, astfel încât să se adapteze la evoluțiile de pe piața forței de muncă;
- dezvoltarea unor metode și tehnologii de predare inovatoare și eficiente.

#### **5. O Europă mai aproape de cetățeni – dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale (OP5)**

- investiții în zonele metropolitane (poli de creștere) caracterizate prin creștere puternică și suburbanizare în curs, îndreptate spre stimularea creșterii, inovării și productivității;
- dezvoltarea urbană durabilă a reședințelor de județ, astfel încât să se asigure accesul la noi locuri de muncă și servicii publice de bază;
- sprijinirea strategiilor teritoriale integrate în zonele dezavantajate din punct de vedere structural;
- sprijinirea inițiativelor teritoriale specifice care vizează reconversia economiei în regiunile afectate de declin industrial și de minerit;
- sprijinirea zonelor sensibile cu o importanță deosebită pentru mediu

#### **Alte programe de finanțare**

De asemenea obiectivele de politică sunt susținute la nivel european prin diferite **instrumente**, specifice sectoarelor care sunt vizate de “Agenda 2030”:

- Mecanismul pentru interconectarea Europei pentru perioada 2021-2027 vizează dezvoltarea unei infrastructuri inteligente, durabile, inclusive, sigure și securizate în sectorul transporturilor, în cel al energiei și în sectorul digital, cu un buget propus de 42,3 miliarde EUR. Cel puțin 60 % din finanțarea acordată de Mecanismul pentru interconectarea Europei va contribui la combaterea schimbărilor climatice.
- Programul „Orizont Europa” – este cel mai ambițios program de finanțare a cercetării și inovării de până acum, care are la bază realizările și succesul programului pentru cercetare și inovare anterior (Orizont 2020). Acest program este așteptat să genereze cunoștințe și tehnologii noi, să promoveze excelența științifică și să aibă efecte pozitive asupra creșterii economice, a schimburilor comerciale și a investițiilor, precum și un impact social și de mediu semnificativ, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă prevăzute în Agenda 2030 și asumate de către Uniunea Europeană și țările membre.
- Programul „COSME” – stimulează competitivitatea în afaceri și a IMM-urilor, pentru promovarea accesului la finanțare și încurajarea unei culturi antreprenoriale, inclusiv crearea de noi întreprinderi.
- Programul „Europa Creativă” – urmărește protejarea, dezvoltarea și promovarea diversității și a patrimoniului european în domeniul cultural și lingvistic, precum și creșterea competitivității sectoarelor culturale și creative, în special competitivitatea sectorului audiovizual.
- Programul InvestEU - va reuni multitudinea de instrumente financiare disponibile în prezent pentru sprijinirea investițiilor și a creării de locuri de muncă în UE și va extinde modelul de succes al Planului de investiții pentru Europa, așa-numitul „Plan Juncker”. Prin InvestEU, Comisia va continua să stimuleze investițiile, inovarea și crearea de locuri de muncă, mobilizând o sumă estimată de 650 de miliarde EUR pentru investiții suplimentare.

- Programul Europa Digitală - se va concentra asupra consolidării capacităților Europei în ceea ce privește calculul de înaltă performanță, inteligența artificială, securitatea cibernetică și competențele digitale avansate și asupra asigurării utilizării acestora pe scară largă în întreaga economie și societate.
- Instrumentul „Next Generation EU” - este un instrument pentru redresare în situații de urgență care va conduce la consolidarea temporară a bugetului UE cu noi fonduri colectate pe piețele financiare. Fondurile colectate vor fi canalizate prin intermediul programelor UE în direcția susținerii măsurilor urgente necesare pentru a proteja mijloacele de subsistență, a repune economia pe picioare și a încuraja o creștere durabilă și rezilientă. Acesta va fi un instrument de urgență punctual, disponibil pe o perioadă limitată (31.12.2024) și utilizat exclusiv pentru măsurile de răspuns și de redresare în situații de criză.
- Instrumentul REACT-UE – creat cu scopul de a spori sprijinul pentru coeziune acordat statelor membre, astfel încât economiile lor să devină mai reziliente și mai sustenabile în faza de remediere a consecințelor crizei cauzate de pandemia de COVID-19. Astfel, în perioada 2020-2022 vor fi alocate 55 miliarde EUR fonduri suplimentare pentru actualele programe de coeziune pentru investiții destinate remedierii consecințelor crizei asupra piețelor forței de muncă, inclusiv prin subvenții pentru angajare, scheme de șomaj tehnic și măsuri de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, sprijinirea sistemelor de sănătate și furnizarea de capital circulant pentru întreprinderile mici și mijlocii.
- Mecanismul pentru o tranziție justă - va oferi sprijin pentru a pregăti tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și circulară. Suma totală alocată acestui mecanism va fi de 40 de miliarde EUR, iar această finanțare va fi utilizată în regiunile cele mai afectate pentru a atenua impactul socioeconomic al tranziției către neutralitatea climatică, de exemplu sprijinind recalificarea lucrătorilor, ajutând IMM-urile să creeze noi oportunități economice și efectuând investiții în tranziția către o energie curată și în economia circulară.
- Programul EU4Health - un nou program pentru consolidarea securității și cooperării în domeniul sănătății creat cu scopul de a furniza un sprijin specific pentru răspunsul la viitoarele provocări din domeniul sănătății. Noul program va dispune de o finanțare de 9,4 miliarde EUR și va avea ca principal obiectiv crearea unui cadru cuprinzător pentru activitățile desfășurate de UE în vederea prevenirii, pregătirii și răspunsului în ceea ce privește situațiile de criză în domeniul sănătății, completând și întărind eforturile depuse la nivel național și sprijinul regional acordat sistemelor de sănătate în cadrul politicii de coeziune.

### **b) Context strategic macroregional**

Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării este un mecanism comunitar de cooperare a statelor din bazinul Dunării, destinat dezvoltării economice și sociale a macro-regiunii dunărene, prin consolidarea implementării în regiune a politicilor și legislației UE. SUERD este a doua strategie macro-regională a UE la care participă 14 state: **nouă state membre UE** (Austria, România, Bulgaria, Cehia, Croația, Germania – ca stat federal și prin landurile Baden-Württemberg și Bavaria, Slovacia, Slovenia, Ungaria) și **cinci state ne-membre UE** (Bosnia-Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Republica Moldova și Ucraina).

Strategia este structurată pe patru mari obiective:

- interconectarea regiunii Dunării;
- protejarea mediului în regiunea Dunării;
- creșterea prosperității în regiunea Dunării;
- consolidarea regiunii Dunării.

Fiecărui obiectiv al Strategiei îi corespund domenii specifice de acțiune, grupate pe 11 arii prioritare.

### c) Context strategic național

Acordul de parteneriat 2021-2027 dintre Comisia Europeană și România<sup>6</sup> (primul draft publicat de către Ministerul Fondurilor Europene) – a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește:

1. Creșterea gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European Research Area prin întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterea nivelului de investiții în CDI, digitalizarea serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, inclusiv Smart city, în ceea ce privește OP 1;
2. Adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvanței sistemului energetic, prevenirea și gestionarea riscurilor, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, decontaminarea siturilor poluate, regenerare urbană, mobilitate urbană, termoficare, pescuit și acvacultură, în ceea ce privește OP 2;
3. Creșterea conectivității transportului, dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, inteligente, sigure și intermodale, rezistente la schimbările climatice, la nivel național, regional și local inclusiv printr-un acces mai bun la rețeaua TEN-T și mobilitatea transfrontalieră, în ceea ce privește OP 3;
4. Crearea pârgurilor fundamentale dezvoltării tuturor sectoarelor economice, respectiv investițiile în oameni. În acest context, intervențiile vizate au în vedere patru aspecte majore:
  - asigurarea unei educații de calitate incluzive la toate nivelurile;
  - adaptarea resursei umane la dinamica pieței muncii și la progresul tehnologic;
  - combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin măsuri personalizate;
  - asigurarea unor servicii de sănătate de calitate și accesibile tuturor.
5. Abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale, prin implicarea autorităților locale și parteneriatele, în scopul asigurării coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE.

**Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030** adoptată de Guvernul României prin HG nr. 877/2018 - stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia adresează ameliorarea sărăciei, combaterii inegalităților, injustiției sociale și protejării planetei până în anul 2030.

**Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030** – urmărește modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național, creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor; liberalizarea pieței interne de transport; stimularea dezvoltării economiei și a competitivității; întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național; compatibilitatea cu mediul înconjurător.

**Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026** are ca principal obiectiv transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural.

**Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030** – are ca obiective: valorificarea periferialității prin dezvoltarea rolului de conector și releu la nivel continental și intercontinental, racordarea la rețeaua europeană de poli și coridoare de dezvoltare, structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane, afirmarea solidarității urban-rural, dezvoltarea rurală,

<sup>6</sup> <http://mfe.gov.ro/pe-ntu-prim-a-data-de-cand-beneficiaza-de-fonduri-europene-romania-a-lansat-in-consultare-publica-acordul-de-parteneriat-si-programele-operationale-ntu-viitoarea-perioada-de-programare-la-termenul-a/>

consolidarea și dezvoltarea legăturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale, dezvoltarea adecvată a diferitelor categorii de teritorii, creșterea competitivității teritoriale, protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural.

**Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România 2018-2027** - Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale protejate și în zonele adiacente acestora a condus la apariția ecoturismului ca formă distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să își petreacă vacanța în natură și totodată să creeze posibilități de dezvoltare locală a comunităților. Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul ariilor naturale protejate și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în dezvoltarea economică a acestor areale și în prosperitatea populației locale.

**Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030** – urmărește transformarea României, până la finele anului 2030, într-o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, pe parcursul întregului an, orientată pe unicitatea patrimoniului cultural și natural, oferind servicii la standarde internaționale prin creșterea cheltuielilor turiștilor actuali, dar și prin atragerea unui număr mai mare de turiști cu un buget peste medie.

**Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030** – vizează valorificarea inteligentă și durabilă a potențialului agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural, fiind un document suport vizionar, care susține progresul agriculturii și dezvoltării rurale în România.

**Document de politică industrială a României** – reflectă preocupările referitoare la revitalizarea, consolidarea și diversificarea bazei industriale a României prin creșterea competitivității sale, prin îmbunătățirea capacității de inovare la nivelul întreprinderilor, utilizarea eficientă a resurselor naturale disponibile și o specializare inteligentă, care să conducă la realizarea de produse industriale cu valoare adăugată mare. În esență, documentul reprezintă un ansamblu structurat de intervenții publice (politici, programe și instrumente) menite să direcționeze sistemului industrial către obiective care nu ar putea fi atinse în absența respectivelor intervenții.

**Strategia energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050** – propune ținte concrete, stabilește direcții clare și definește reperele prin care România își va menține poziția de producător de energie în regiune și de actor activ și important în gestionarea situațiilor de stres la nivel regional.

**Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030** – reflectă setul de preferințe, particularități și priorități naționale, luând în considerare dreptul României de a-și stabili mixul energetic.

**Strategia Națională a locuirii** – asigură accesul la condiții de locuire adecvate pentru toate categoriile de persoane, până în anul 2030 prin identificarea măsurilor și crearea instrumentelor necesare, având ca principii: siguranța stabilității structurale, acces egal și nediscriminatoriu la locuințe pentru comunitățile defavorizate sau marginalizate, accesibilitate din punct de vedere al prețului, dezvoltare urbană și accesul la servicii de utilități publice, valorificarea fondului construit existent etc.

**Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung**<sup>7</sup>- "Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung pentru sprijinirea parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice cât și private, într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050" constituie îndeplinirea condiției favorizante „Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor

---

<sup>7</sup> Document în lucru al MDLPA, supus dezbaterii publice

([https://federatiaconstructorilor.ro/files/docs/200114notadefundamentareSRTL\\_2020.pdf](https://federatiaconstructorilor.ro/files/docs/200114notadefundamentareSRTL_2020.pdf))

destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale”, Obiectivul de politică 2: „O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor”, obiectivul specific 2.1 „Promovarea măsurilor de eficiență energetică”

Obiectivele principale ale strategiei sunt următoarele:

- îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri prin reducerea consumului de energie, a emisiilor de carbon și extinderea utilizării surselor regenerabile de energie la clădiri;
- crearea de beneficii suplimentare prin îmbunătățirea calității vieții pentru toți utilizatorii (de exemplu, un confort mai bun, beneficii asociate cu sănătatea, siguranța și calitatea aerului), reducerea nivelului sărăciei energetice;
- extinderea duratei de viață și îmbunătățirea siguranței fondului de clădiri.

#### **d) Context strategic regional**

##### **Strategia de Specializare Inteligentă RIS3 NV 2021-2027**

Specializarea inteligentă pornește de la premisa că nici o regiune nu are suficiente resurse pentru a putea fi competitivă în toate domeniile, motiv pentru care este mult mai eficient ca fiecare regiune să își identifice ariile în care poate face diferența în competiția globală și să își focalizeze apoi atenția pe acele arii în efortul de inovare.

Strategia de specializare inteligentă a regiunii Nord-Vest (RIS NV) are ca obiectiv transformarea economică prin inovare, bazându-se pe acele sectoare, activități economice care au potențial, dar și pe rezultatele activității de cercetare-dezvoltare. Astfel, în urma unui larg proces de descoperire antreprenorială, s-au identificat domeniile prioritare și prioritățile aferente:

1. Pilonul I - Inovare pentru sănătate și bunăstare
  - a. Domeniul Agroalimentar
  - b. Domeniul Cosmetice și suplimente alimentare
  - c. Domeniul Sănătate
2. Pilonul II - Dezvoltarea sectoarelor emergente
  - a. Domeniul Materiale noi
  - b. Domeniul Tehnologii avansate de producție
3. Pilonul III – Transformare digitală: agenda digitală regională
  - a. Domeniul Tehnologia informației și comunicațiilor

Strategia este un document dinamic, la fel și procesul de descoperire antreprenorială, ceea ce va permite actualizarea priorităților identificate în strânsă corelare cu specificul cercetării și inovării în regiune.

Planul Regional de Acțiune pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic în Regiunea Nord-Vest 2016-2025 (PRAI) urmărește îmbunătățirea corelării dintre oferta învățământului profesional și tehnic și nevoile de dezvoltare socio-economică la nivel regional și creșterea contribuției învățământului superior la dezvoltarea regională, în perspectiva anului 2025 . Rolul PRAI este de a furniza cadrul de referință și de a facilita documentarea pentru elaborarea și armonizarea documentelor strategice de la nivel județean și local.

Strategia regională de mobilitate urbană durabilă și orașe inteligente a regiunii Nord-Vest 2021-2027 urmărește inventarierea tuturor formelor de mobilitate și transport la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest, incluzând transportul public și privat, de marfă și pasageri, motorizat și nemotorizat, în mișcare sau în staționare, precum și infrastructura aferentă acestora, cu scopul de:

- I. a reorienta orașele/municipiile către conceptul de mobilitate urbană în contextul planificării pentru oameni prin prioritizarea mijloacelor de transport cu emisii reduse sau zero;

- II. a conecta regiunea la rețeaua de transport europeană TEN-T care să sporească accesibilitatea și conectivitatea (rutieră, feroviară, aeriană);
- III. a dezvolta/îmbunătății infrastructura rutieră/feroviară/aeriană astfel încât să contribuie la conectarea sporită a regiunii la nivel național, respectiv eficientizarea legăturilor la nivel regional;
- IV. a orienta orașele/municipiile către soluții smart de abordare a mobilității urbane (în ceea ce privește toate palierele acesteia – infrastructură rutieră, infrastructură feroviară, transport public, management de trafic etc);
- V. a spori dezvoltarea infrastructurilor asociate modurilor de transport în comun (rutier, feroviar etc) și a celor nemotorizate (velo și pietonal) atât la nivel local cât și regional – și încurajarea utilizării acestora, în vederea asigurării unei alternative eficiente în defavoarea utilizării automobilului personal; astfel încât să se evidențieze nevoile de investiții ce trebuie realizate în perioada următoare de finanțare 2021-2027.

Studiu privind inventarierea, evaluarea și prioritizarea punerii în valoare a resurselor turistice ale regiunii de Nord-Vest.

Cu ajutorul unei judicioase și susținute activități de inventariere, evaluare și prioritizare a punerii în valoare a patrimoniului atractiv regional, turismul în regiune poate fi dezvoltat la cote superioare situației existente. Pe baza acestui studiu se planifică și amenajează obiectivele turistice existente astfel încât regiunea să prezinte cererii turistice interne și internaționale o ofertă atractivă și competitivă.

### **e) Context strategic sub-regional**

Majoritatea administrațiilor publice județene au documente de planificare pentru orizontul 2020, în baza efortului depus în perioada 2014-2020, dar la momentul elaborării prezentului document doar județul Cluj dispunea de Strategia de dezvoltare teritorială (PATJ) pentru următoarea perioadă de programare (2021-2027), restul administrațiilor fiind în diferite faze de contractare sau de elaborare a acestora.

Strategia de dezvoltare teritorială a județului Cluj – vizează ca până în anul 2050, județul Cluj să aibă cel mai ridicat nivel al calității vieții la nivelul național, precum și cea mai atractivă destinație pentru talente, antreprenori și investitori din teritoriul delimitat de principalele capitale central și sud-est-europene: Budapesta, Belgrad, Sofia, București și Kiev.

Aceasta are o serie de ținte intermediare pentru anul 2030:

- PIB/locuitor egal cu media UE 27
- zero depășiri ale pragurilor maxime de poluare
- acces în maxim 3 ore la toate Statele Membre UE
- sub 1% din populația rezidentă în comunități urbane și rurale marginalizate
- 80% grad de urbanizare
- 3 miliarde de Euro absorbție de fonduri europene

Strategia de dezvoltare teritorială a județului Bihor – în curs de elaborare.

Strategia de dezvoltare teritorială a județului Sălaj – în curs de achiziție servicii de elaborare.

Toate cele 6 reședințe de județ au Strategii Integrate de Dezvoltarea Urbană (SIDU) elaborate. Actualele strategii acoperă perioade care se suprapun parțial peste viitoarea perioadă de programare (ex: 2016-2025 la Zalău sau 2015-2030 la Baia Mare) deci cuprind măsuri prevăzute și pentru perioada 2021-2027. Există și alte municipii care și-au dezvoltat SIDU, cum sunt: Turda (SIDU 2017-2023), Carei (SIDU 2014-2020, emis în 2016). Pentru zonele metropolitane, sunt elaborate 3 SIDU la Cluj-Napoca, Oradea și Baia Mare.

Pentru contextul strategic european aferent cadrului de programare 2021-2027, municipiile reședință de județ au în diverse faze de revizuire/actualizare noile SIDU pentru zonele urbane funcționale/zone metropolitane, însoțite de Planuri de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD), conform datelor centralizate la MFE (mai 2020).

În cazul municipiilor non reședință de județ și a orașelor mici, dezvoltarea integrată este asigurată prin strategiile de dezvoltare locală (SDL). Majoritatea municipiilor și orașelor din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest dispun de o astfel de strategie.

## 2. Modul de derulare a procesului de planificare

Procesul de planificare în Regiunea Nord-Vest pentru perioada 2021-2027 a urmărit reactualizarea cât mai rapidă a strategiei și a priorităților identificate în perioada anterioară de programare 2014-2020, cu scopul declarat de a oferi din timp promotorilor de proiecte finanțabile din fondurile europene și naționale o bază strategică încă din primul an al perioadei de programare 2021-2027.

Procesul de planificare s-a bazat pe o abordare participativă, structurile partenariale existente (CRP, GTR, GLSR) fiind reactivate și consultate în măsura în care condițiile impuse de contextul pandemic Covid-19 au permis. Structurile partenariale s-au creat în baza indicațiilor metodologice și a regulamentelor cadru transmise de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP, actualul MDLPA), cuprinzând actori relevanți în sectoarele analizate.

Etapele parcurse în procesul de planificare au respectat parțial calendarul orientativ transmis de MDLPA. S-a pornit de la crearea structurilor partenariale la nivel regional și analiza datelor statistice, renunțându-se însă din motive de securitate sanitară la organizarea de întâlniri pe grupuri partenariale în teritoriu sau la sediul ADR NV, întâlniri planificate pentru lunile de stare de urgență/alertă. În aceste condiții, metodele de consultare a partenerilor au fost limitate la întâlniri bilaterale cu actorii regionali și membrii structurilor partenariale (față în față sau în mediul online). Pe parcursul elaborării documentelor în formă preliminară (ex: profil socio-economic, analiza SWOT) acestea au fost supuse spre analiză tuturor membrilor GTR și CRP, precum și în consultare publică, pe site-ul ADR NV (<https://www.nord-vest.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/>), respectând principiul transparenței în procesul partenerial.

## 3. Actorii implicați

Pentru procesul de programare s-a dorit o abordare partenerială, mai mult decât una științifică, și implicarea într-o măsură mai mare a nivelului supra-local și a mediului privat, astfel încât arhitectura partenerială 2014-2020 continuă să existe și pentru procesul actual 2021-2027: **Comitetul Regional de Planificare** (înființat conform HG 1115/2004 privind elaborarea în parteneriat a Planului Național de Dezvoltare), **Grupurile tematice regionale** și **Grupurile de lucru sub-regionale** (opționale).

Situația creată prin criza sanitară COVID-19 din 2020 a restrâns mult posibilitățile de consultare prevăzute conform „Regulamentului Cadru de organizare și funcționare a Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planului de Dezvoltare Regională 2021-2027”, transmis de către MDLPA în 2019. Astfel, în perioada dinaintea de criza medicală, au fost purtate discuții preliminare cu reprezentanți ai partenerilor din mediul privat, asociativ, autorități locale, organizații din mediul academic și de cercetare și cu reprezentanți ai societății civile, în special din domenii legate de specializarea inteligentă, dezvoltare teritorială, creșterea capacității administrative și regionale. ADR Nord-Vest a organizat întâlniri de lucru în toate județele regiunii, atât cu reprezentanții autorităților publice, cât și cu cei ai mediului privat. În condițiile speciale ale crizei medicale, ADR Nord-Vest a coordonat organizarea unor consultări publice articulate mai ales pe o serie de întâlniri în mediul online și consultări scrise, care să faciliteze identificarea nevoilor, maparea potențialelor proiecte finanțabile din fonduri europene sau naționale și înțelegerea stadiului lor de maturitate, schimbul de idei și



atingerea unui consens în ceea ce privește prioritățile de finanțare pentru perioada de programare 2021-2027.

**Comitetul Regional de Planificare (CRP)** este organismul cu rol consultativ în elaborarea și avizarea PDR pentru perioada 2021-2027, fiind organizat și coordonat de ADR Nord-Vest, prin funcția de secretariat care îi revine acesteia.

Rolul CRP este să analizeze, să dezbată și să propună spre adoptare către Consiliul de Dezvoltare Regională Nord-Vest, următoarele:

- a) analizele economico-sociale și SWOT, elaborate în scopul fundamentării strategiei de dezvoltare a Regiunii Nord-Vest
- b) strategia pentru atingerea obiectivelor prioritare de dezvoltare din PDR Nord-Vest
- c) programarea financiară orientativă a obiectivelor prioritare de dezvoltare
- d) proiectul PDR Nord-Vest care va fi supus aprobării finale a CDR Nord-Vest
- e) rapoartele strategice de monitorizare a PDR Nord-Vest, care vor fi supuse aprobării CDR
- f) alte documente strategice propuse la nivel regional.

CRP are în componența sa reprezentanți la nivel decizional ai consiliilor județene, ai prefecturilor, ai serviciilor deconcentrate ale instituțiilor publice centrale, ai institutelor de cercetare și învățământ superior, precum și reprezentanți ai partenerilor economici și sociali și ai Agenției pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest. CRP reprezintă un organism partenerial cu caracter consultativ, deschis, de permanență.

**Grupurile de lucru tematice (GTR)** sunt formate din experți reprezentând partenerii sociali care acoperă o gamă largă de aspecte și oferă expertiză pe sectorul analizat, fiind astfel niște structuri multidisciplinare, care includ și reprezentanți ai Grupurilor de lucru sub-regionale. S-au stabilit șase GTR-uri, pe următoarele tematici: Specializare inteligentă, digitalizare și competitivitate economică, Mobilitate și infrastructură de transport, Dezvoltare teritorială integrată și agricultură, Forța de muncă, incluziune socială, educație și sănătate, Eficiență energetică și tranziția către o economie circulară, Dezvoltare urbană durabilă și orașe inteligente. În contextul epidemiei coronavirus COVID-19, organizarea unor întâlniri a GTR-urilor a avut loc prin consultări online, în toate etapele prevăzute de Regulamentul Cadru.

GTR-urile au în componența lor reprezentanți ai ADR Nord-Vest, ai GLSR-urilor, reprezentanți ai instituțiilor/ organizațiilor cu atribuții în domeniul respectiv din cadrul regiunii Nord-Vest, ai societății civile, etc.

**Grupurile de lucru sub-regionale (GLSR)** sunt formate la nivelul județelor și au o componență indicativă care acoperă structuri multidisciplinare, formate din persoane competente, cu expertiză în sectorul lor de activitate. În condițiile crizei medicale provocate de pandemia cu noul coronavirus COVID-19, organizarea unor întâlniri a GLSR-urilor a rămas la latitudinea fiecărui județ, dar reprezentanții acestora au participat la elaborarea actualului plan prin consultări online în toate etapele prevăzute de Regulamentul Cadru.

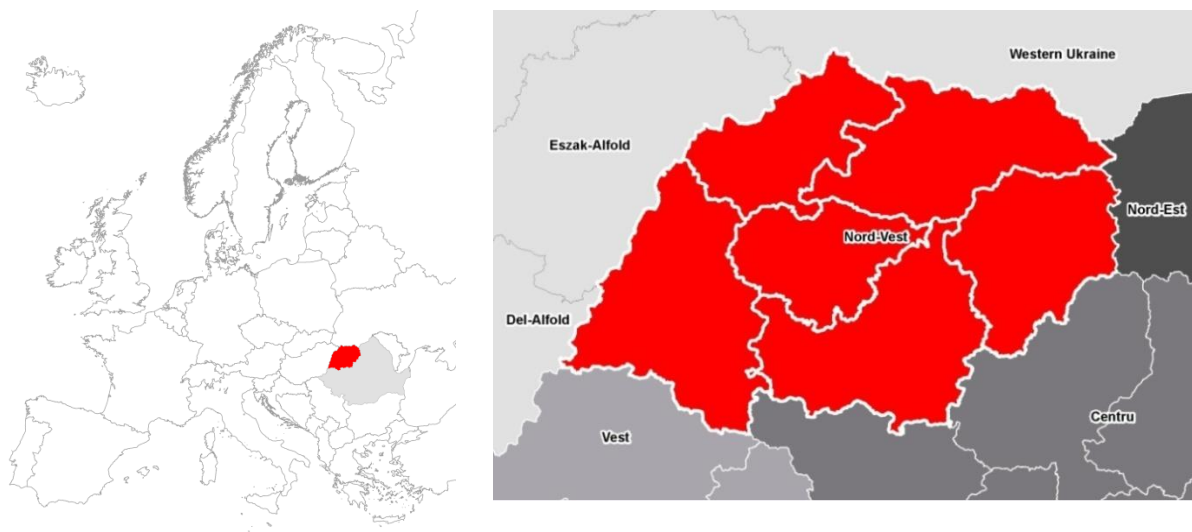
## II. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL REGIUNII

### 1. Localizare geografică

În acest capitol sunt prezentate aspectele semnificative din punct de vedere al localizării geografice pentru dezvoltarea regiunii în contextul apartenenței la UE precum și al situației geostrategice la momentul analizei.

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest a fost creată în baza Legii 151/1998 prin asocierea voluntară a autorităților locale și județene din județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Suprafața regiunii este de 34.160 km<sup>2</sup>, reprezentând 14,3% din teritoriul României, plasându-se astfel pe locul 4 la nivel național. În nomenclatorul statistic al unităților teritoriale europene (NUTS), regiunea se plasează pe locul 29 ca suprafață între cele 283<sup>8</sup> regiuni NUTS2 ale UE28 (conform unităților “NUTS 2021 classification”).

În spațiul național, Regiunea Nord-Vest (Transilvania Nord) face parte din Macroregiunea 1 (NUTS1) și se învecinează în sud cu Regiunea Vest, în sud-est cu Regiunea Centru și în est cu Regiunea Nord-Est .



a. Localizarea geografică a Regiunii Nord-Vest în Europa

b. Unități NUTS2 învecinate cu Regiunea Nord-Vest (regiuni din România, Ungaria și Ucraina)

**Figura 1.** Localizarea geografică a Regiunii Nord-Vest în Europa

În cadrul UE, regiunea are o poziție geografică periferică, învecinându-se cu Ucraina la granița estică a UE. În interiorul UE, regiunea este situată la granița României cu Ungaria. Regiunea este situată la intersecția axelor nord-sud și est-vest ale Europei (centrul geografic al Europei fiind situat pe Tisa, în localitatea Rahău la mică distanță de orașul Sighetu Marmației).

Granița regiunii cu Ungaria se întinde pe o lungime de 265 km, regiunile vecine NUTS2 fiind Észak-Alföld (județele Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg) și parțial Dél-Alföld (județul Békés). Conform datelor furnizate de Poliția de frontieră, la începutul anului 2020, trecerea frontierei cu Ungaria era

<sup>8</sup> Conform Eurostat, numărul de regiuni NUTS2 pentru care se vor face raportările statistice la 1 ianuarie 2021 este de 283, incluzând cele 35 regiuni ale UK (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>).

asigurată de 6 puncte de trecere rutiere (Valea lui Mihai, Săcuieni, Borș, Salonta, Urziceni, Petea) și 4 feroviare (Valea lui Mihai, Episcopia Bihor, Salonta, Carei).

În nord, granița cu Ucraina, are o lungime de 250 km (185 km graniță terestră și 65 km graniță fluvială pe Tisa), județele vecine fiind Zakarpatska, Ivano-Frankivska și parțial Chernivetska din Ucraina de Vest. Trecerea frontierei cu Ucraina era asigurată de 4 puncte de trecere feroviare (Halmeu, Câmpulung la Tisa, Sighetu Marmației, Vișeu) și 2 rutiere (Halmeu, Sighetu Marmației). Nu toate punctele de trecere a frontierei sunt permanent operaționale.

## 2. Cadrul natural

*Capitolul prezintă succint regiunea din punct de vedere al reliefului, climei, rețelei hidrografice, resurselor solului și subsolului, - biodiversității.*

Situată în zona de interferență a regiunilor biogeografice continentală, alpină și panonică, Regiunea Nord-Vest deține o zestre naturală și peisagistică de o mare frumusețe și varietate.

Din punct de vedere al reliefului, suprafața Regiunii Nord-Vest este ocupată în proporție de 28% de munți, 30% de dealuri și 42% de câmpii și văi.

Regiunea beneficiază de un climat temperat continental cu veri călduroase, ierni friguroase, precipitații bogate, cu mici diferențe între zonele de munte, cele de câmpie și deluroase. Temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 3,8 și 10,4°C, repartiția precipitațiilor este inegală, cu cantități minime de circa 550 mm în zonele joase și maxime de 1.500 mm în zona montană. Persistența stratului de zăpadă însumează 85 de zile în zonele joase și 170 de zile în zona montană.

Rețeaua hidrografică a regiunii este dominată de bazinele hidrografice a râurilor Tisa, Someș, Crișuri, Crasna, Tur și Barcău. Resursele de apă subterană exploatabilă în bazinul hidrografic Someș-Tisa sunt estimate la aproximativ 10 m<sup>3</sup>/secundă, din care 6,8 m<sup>3</sup>/secundă în bazinele hidrografice ale Someșului, și Crasnei și 3,2 m<sup>3</sup>/secundă în bazinul hidrografic Tisa. Un rol aparte îl au izvoarele de apă minerală (Sângeorz, Anieș, Leghia, Someșeni, Bixad, etc.) și apele termale (Acâș, Boghiș ș.a.). Apele din regiune sunt în general de calitate bună, dar în continuă degradare. Indexul de exploatare a apelor în regiune a fost în 2002 între 0,11 și 0,20, mai mic decât media europeană.

Resursele solului și ale subsolului se găsesc în cantități limitate, cele mai deficitare resurse fiind cele energetice (cărbune, petrol, gaze naturale). Resurse bine reprezentate sunt minereurile complexe și auro-argentifere (zona Oaș-Gutâi-Țibleș-Rodna), bauxită (Munții Pădurea Craiului și Bihorului), sare (Depresiunea Maramureșului, bordura Câmpiei Transilvaniei), zăcăminte notabile și materiale de construcții: calcare comune, marmură (Viștea), caolin (Parva și Aghireș), argile refractare (Șuncuiuș).

Regiunea are peste 2 mil. de hectare terenuri agricole (61% din suprafața totală a Regiunii Nord-Vest), iar fondul forestier este de peste 1 mil. de hectare (30% din total). Totodată există o suprafață de aproape 50.000 de hectare de luciu de apă.

Condițiile de sol și climă, așezarea geografică și relieful teritoriului regiunii au favorizat apariția și dezvoltarea unor habitate de o mare diversitate și valoare, ceea ce a determinat declararea a numeroase arii naturale protejate de interes național, de interes european și mondial. Conform datelor publicate de Ministerul Mediului, în regiune se regăsesc 88 arii naturale protejate de importanță comunitară, încadrate în rețeaua Natura 2000. La acestea se adaugă 171 arii naturale protejate de interes național.

### 3. Structura sistemului de așezări

Capitolul prezintă structura administrativă a Regiunii Nord-Vest pornind de la statistica unităților administrativ teritoriale, continuând cu prezentarea procesului de urbanizare și o analiză detaliată a provocărilor actuale cu care se confruntă localitățile din regiune. Sunt prezentate, de asemenea, structurile asociative existente, astfel zonele metropolitane și Grupurile de Acțiune Locală (GAL) funcționale din regiune.

Regiunea Nord-Vest este formată din șase județe: Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. În 2018, regiunea cuprindea 446 unități administrativ-teritoriale (nivel LAU-2 conform NUTS, respectiv Nivel 2 conform SIRUTA), din care 403 comune, 15 municipii și 28 orașe. Regiunea înregistrează un număr de 1911 localități, din care 1800 sunt sate și 111 localități în componența municipiilor sau orașelor. Cele mai multe orașe și municipii se găsesc în județul Maramureș, iar cele mai multe localități în județul Bihor.

	Municipii	Orașe	Comune	UAT-uri*	Sate	Localități**
România	103	217	2861	3181	12957	13427
<b>Nord-Vest</b>	<b>15</b>	<b>28</b>	<b>403</b>	<b>446</b>	<b>1800</b>	<b>1911</b>
Bihor	4	6	91	101	430	458
Bistrița-Năsăud	1	3	58	62	235	249
Cluj	5	1	75	81	420	434
Maramureș	2	11	63	76	214	247
Satu Mare	2	4	59	65	220	234
Sălaj	1	3	57	61	281	289

**Tabelul 1.** Numărul unităților administrativ-teritoriale, la nivelul anului 2018

\* UAT-uri = municipii + orașe + comune, \*\* Localități = sate + localități în componența municipiilor/orașelor

Sursa: INS Tempo Online

OECD clasifică regiunile în trei categorii: preponderent-rurale, intermediare și preponderent urbane<sup>9</sup>. Conform acestei metodologii, Regiunea Nord-Vest este alcătuită din 3 județe (regiuni corespondente nivelului NUTS 3) preponderent rurale (Maramureș, Bistrița-Năsăud și Sălaj), o regiune preponderent rurală apropiată de oraș (Satu Mare) și două regiuni intermediare apropiate de oraș (județele Cluj și Bihor).

#### a) Rețeaua de așezări urbane

În urma aplicării modelului "Reilly-Converse"<sup>10</sup>, a rezultat că în Regiunea Nord-Vest există următoarele categorii de centre de polarizare și fluxuri dominante:

- un oraș cu servicii complexe de importanță regională - Cluj-Napoca – care generează fluxuri dominante cu o serie de orașe mari și medii, din regiunile de dezvoltare Nord-Vest (Baia Mare, Zalău, Bistrița, Dej, Gherla, Turda), Centru (Târgu Mureș) și Vest (Deva și Hunedoara). Aria de polarizare a municipiului Cluj-Napoca este una regională și cuprinde teritorii extinse din județele: Cluj, Sălaj, Maramureș, Bistrița-Năsăud, Mureș, Alba, Hunedoara;

<sup>9</sup> Această clasificare are la bază procentul populației care trăiește în Unități Locale Rurale, definite ca unități administrative locale (LAU1 sau 2), cu o densitate a populației mai mică de 150 locuitori/km<sup>2</sup>.

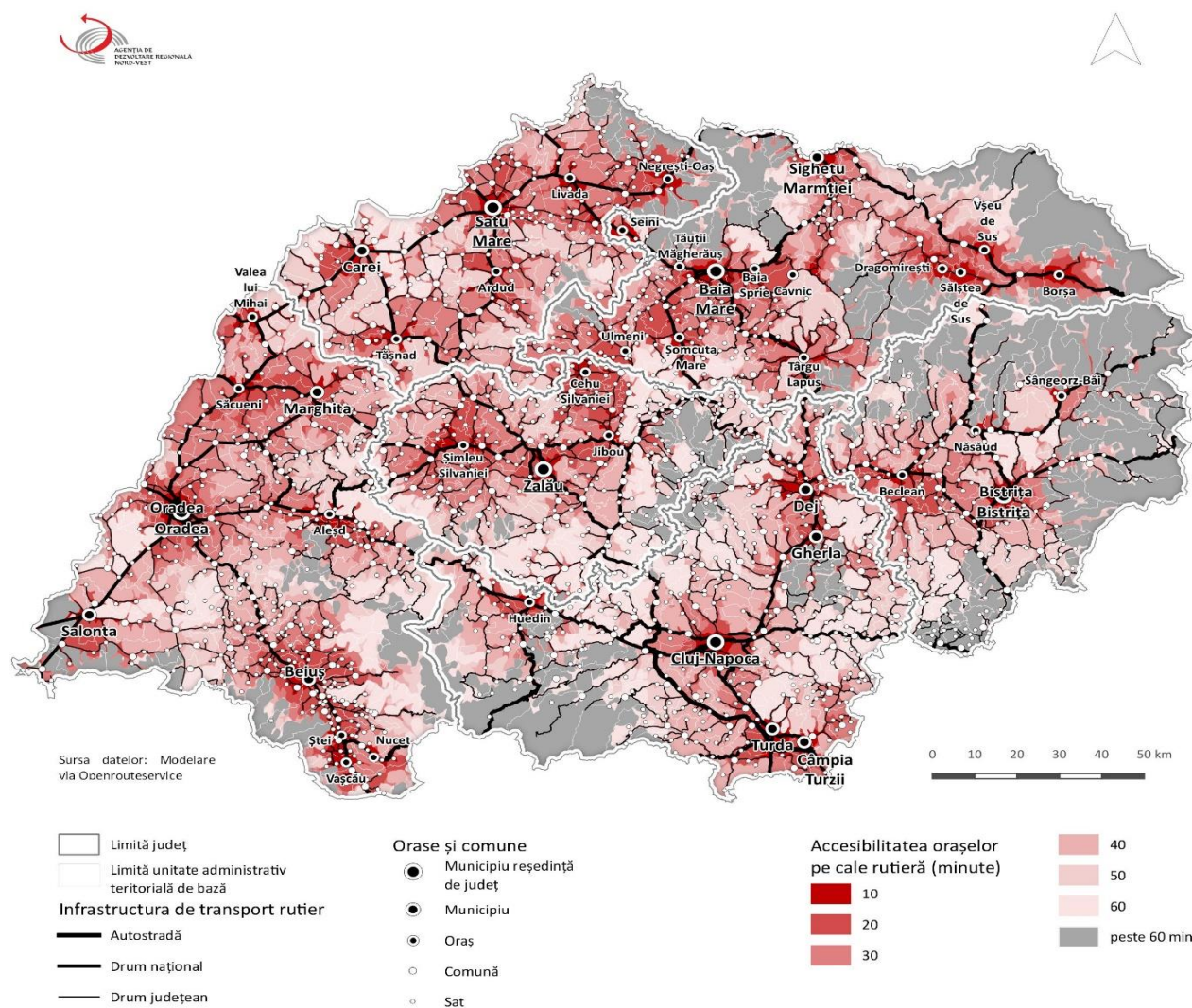
<sup>10</sup> Modelul ia în calcul mai multe criterii de ierarhizare a centrelor urbane, precum: numărul de locuitori, poziția în rețeaua de așezări, gama de servicii disponibile în respectivul centru, distanța, etc.) permite observarea principalelor fluxuri de interacțiune spațială care au loc la nivelul regiunii Nord-Vest

- un oraș cu servicii complexe de importanță sub-regională – Oradea – legat prin fluxuri importante de 4 orașe mari și mijlocii, două din Regiunea Nord-Vest (Satu Mare și Zalău), iar celelalte din regiunea Vest (Arad și Timișoara, ultimul cu statut de centru regional, ca și Cluj-Napoca). Aria de polarizare a municipiului Oradea cuprinde județul Bihor, partea de nord a județului Arad, partea de sud a județului Satu Mare și partea de vest a Sălajului;

- 2 orașe cu servicii mixte, de importanță sub-regională – Baia Mare și Satu Mare. Baia Mare este legat printr-un flux dominant de Cluj-Napoca, Satu Mare este interconectat cu Oradea. Ambele orașe au o arie de polarizare relativ extinsă. Astfel, municipiul Baia Mare polarizează, prin sinapse locale, întreaga suprafață a județului Maramureș, partea de est a județului Satu Mare și nordul județului Sălaj. Municipiul Satu Mare are o arie de polarizare ce se restrânge la suprafața județului cu același nume.

- 4 orașe, cu servicii mixte, de importanță județeană – Bistrița, Zalău, Turda și Sighetu-Marmației. Municipiile Bistrița, Zalău și Turda sunt legate de centru regional de la nivel superior – Cluj-Napoca, în timp ce Sighetu-Marmației cu polul sub-regional Baia Mare. Ariile de polarizare ale acestor centre urbane sunt mai puțin extinse, rezumându-se la teritoriul județului din care fac parte. Singura excepție notabilă este municipiul Turda, a cărei poziționare geografică face ca influența sa să fie dominantă în nordul județului Alba și în vestul județului Mureș.

În cazul regiunii Nord-Vest, zonele private de existența unor centre polarizatoare urbane și în profund declin socio-demografic sunt: sudul și estul județului Bistrița-Năsăud; partea de sud a județului Satu Mare; zona montană a județului Cluj, partea de nord și de est a acestuia; partea de sud a județului Bihor; partea de sud, sud-est a județului Sălaj, etc. Luând în considerare accesul la așezări urbane și serviciile oferite de acestea putem constata că din majoritatea localităților se poate accesa un oraș în maxim 60 minute. Zonele cu cea mai precară deservire cu așezări urbane rămân partea de sud a județului Bistrița – Năsăud și estul și sud-vestul județului Cluj. Deși datorită conformării rețelei de localități accesul la orașe este unul echilibrat, adesea orașele care deservesc mediul rural sunt subdezvoltate (sub 10.000 locuitori) și păstrează mai degrabă un profil rural.



**Figura 2.** Accesibilitatea orașelor pe cale rutieră

Sursa: Modelare via Openrouteservice

În conformitate cu prevederile legii nr. 350/2001 – P.A.T.N., localitățile din România sunt ierarhizate pe 5 ranguri, după cum urmează: 0. capitală, 1. municipii reședință de județ, 2. municipii, 3. orașe, 4. sate reședință de comună și 5. sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor sau orașelor. În urma adoptării Legii nr. 83/2004 pentru declararea ca orașe a unor comune și a Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, în rețeaua de așezări au intervenit mai multe modificări în comparație cu anul de referință 1999 considerat de P.A.T.N.:

Statutul localității	Numărul de localități – Regiunea Nord-Vest (1999)	Numărul de localități – Regiunea Nord-Vest (2011)	Numărul de localități – Regiunea Nord-Vest (2018)
Municipii	11	15	15
Orașe	24	28	28
Comune	386	403	403
Sate	1823	1800	1800

**Tabelul 2.** Rețeaua de așezări din România și din Regiunea Nord-Vest, 2018 vs. 1999

Sursa: INS TEMPO Online 2019

După cum se poate observa, în perioada 2012-2018 nu au existat schimbări în acest sens. Cu toate acestea, majoritatea municipiilor și orașelor nu îndeplinesc unele criterii minimale pentru categoria în care sunt încadrate, necesitând investiții urgente în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii urbane, îmbunătățirea accesibilității și a serviciilor sociale, precum și în sprijinirea mediului de afaceri.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 998/2008, municipiul Cluj-Napoca a fost desemnat ca pol de creștere în Regiunea Nord-Vest, beneficiind astfel cu precădere de investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, iar municipiile Oradea, Baia Mare și Satu Mare au fost desemnate ca poli de dezvoltare urbană în care urmau să se realizeze cu prioritate investiții din Axa Prioritară 1 POR 2007 – 2013. La nivel de țară au fost desemnați în total 7 poli de creștere și 13 poli de dezvoltare urbană.

	Număr de orașe	Populație urbană 2018	Indice de urbanizare (%)	Mărimea medie a unui oraș
România	320	10.503.470	53.78	32823.34
<b>Nord-Vest</b>	<b>43</b>	<b>1.341.966</b>	<b>52.40</b>	<b>31208.51</b>
Bihor	10	275.860	48.90	27586.00
Bistrița-Năsăud	4	107.619	38.42	26904.75
Cluj	6	459.231	65.16	76538.50
Maramureș	13	265.199	57.23	20399.92
Satu Mare	6	149.097	44.55	24849.50
Sălaj	4	84.960	39.74	21240.00

**Tabelul 3.** Principalii indicatori ai urbanizării în 2018

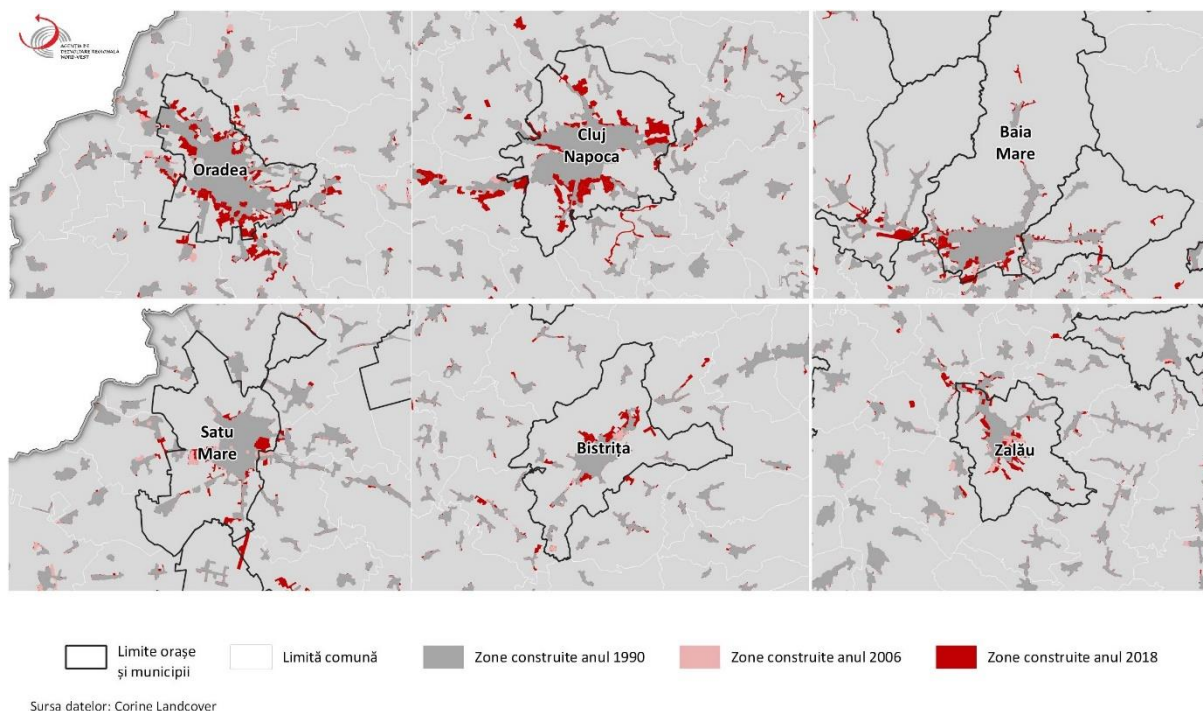
Sursa: INS TEMPO Online, 2019

În ceea ce privește rețeaua de așezări urbane și gradul de urbanizare, există disparități importante între cele 6 județe care alcătuiesc Regiunea Nord-Vest. Cel mai mare număr de orașe îl regăsim în Maramureș (13), iar cel mai mic în Bistrița-Năsăud și Sălaj (câte 4).

În ceea ce privește clasificarea orașelor pe categorii de mărime<sup>11</sup>, se poate observa că, în prezent, predomină orașele foarte mici (sub 10.000 de locuitori) și cele mici (10.000 – 19.999 de locuitori), ambele categorii cu câte 15 orașe, reprezentând aproximativ 70% din totalul orașelor din Regiunea Nord-Vest. De asemenea mai regăsim în regiune 9 orașe cu o populație între 20.000 și 100.000 de locuitori (inclusiv Municipiile Zalău și Bistrița), la care se adaugă celelalte patru municipii reședință de județ: Satu Mare și Baia Mare cu o populație între 100.000 și 150.000 de locuitori, Oradea cu peste 220.000 locuitori și Cluj cu o populație de peste 300.000. Aproape jumătate din orașele Regiunii Nord-Vest nu îndeplinesc criteriul privind populația minimă, însă se află în legalitate pentru că toate au primit acest statut înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 100/2007, ulterior acestui an nefiind declarate noi orașe. În cazul ipotetic al reevaluării statutului acestora, respectivele orașe ar fi declasificate, iar numărul de așezări urbane din regiune ar ajunge la doar 25. Evident, o soluție pentru evitarea acestei declasificări ar fi contopirea acestor orașe cu comunele învecinate, soluție sugerată chiar de conținutul Legii nr. 100/2007.

<sup>11</sup> O clasificare similară se folosește de către Institutul Național de Statistică în Anuarul Statistic al României, [http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/02/02%20Populatie\\_ro.pdf](http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/02/02%20Populatie_ro.pdf), pg. 53, modificarea operată constând din contopirea primelor 3 categorii (sub 3.000, 3.000-4.999 și 5.000-9.999) într-o singură categorie (sub 10.000 de locuitori), pentru că a nu fragmenta foarte mult clasificarea.

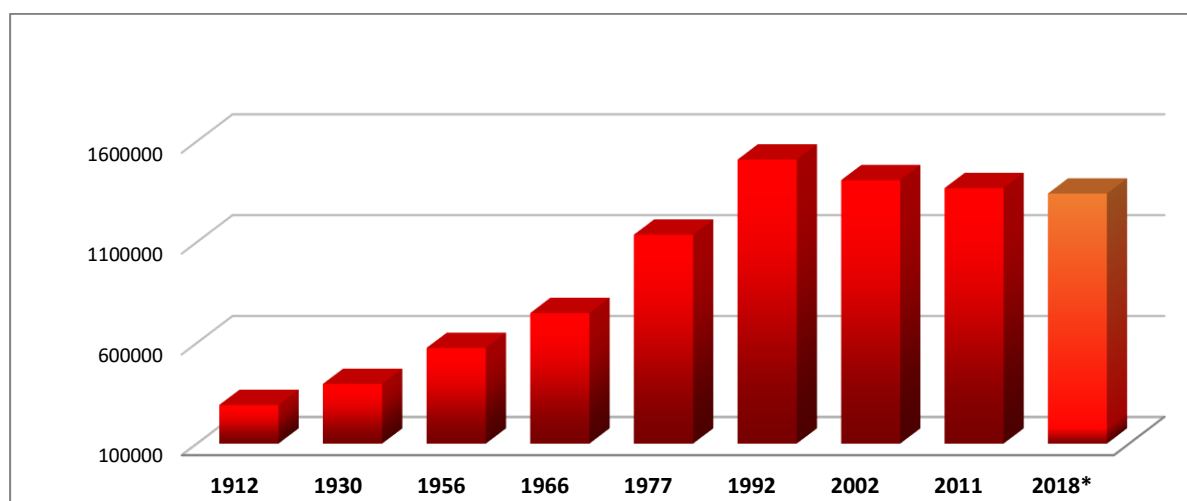
Populația urbană din regiune este într-un proces continuu de scădere, după anul 1990. Dezurbanizarea la nivel regional în perioada analizată 2012-2018 este mai lentă (doar 1,3%) față de perioada 2007-2011 (2,8%). Cu toate acestea, procesul de expansiune este vizibil mai ales în jurul municipiilor reședință de județ. Centre urbane precum Oradea sau Cluj-Napoca s-au extins masiv spre zona metropolitană, aspect care se remarcă printr-o creștere a populației în localitățile periurbane. Pe de altă parte, municipiile reședință de județ mai mici sau extins preponderent prin suburbanizare, în interiorul limitelor administrative (ex. Zalău, Bistrița etc.).



**Figura 3.** Expansiunea spațiului construit din Regiunea Nord-Vest, între 1990-2018

Sursa: Corin Landcover

Principala componentă care a condus la scăderea populației a fost migrația, cu precădere cea externă. De asemenea în perioada 2012-2018 se poate observa apariția valorilor negative și în cazul sporului natural în cea mai mare parte a intervalului.

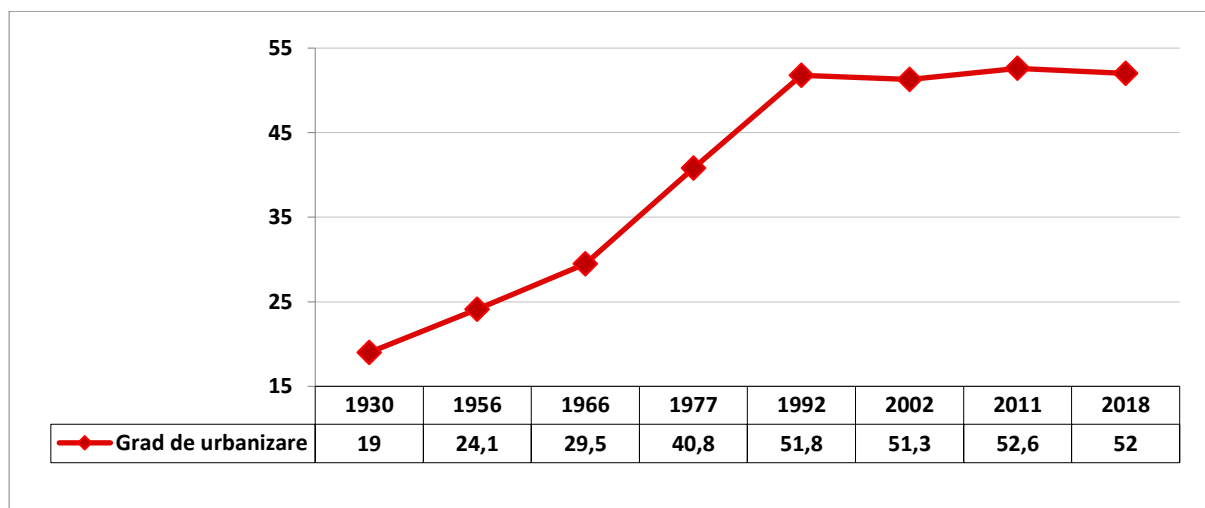


**Figura 4.** Evoluția populației urbane din Regiunea Nord-Vest, între 1912-2018 (nr. loc.)

Sursa: INS – Recensăminte, baza de date Tempo Online 2019 (2018 – date provenite din baza de date Tempo Online)



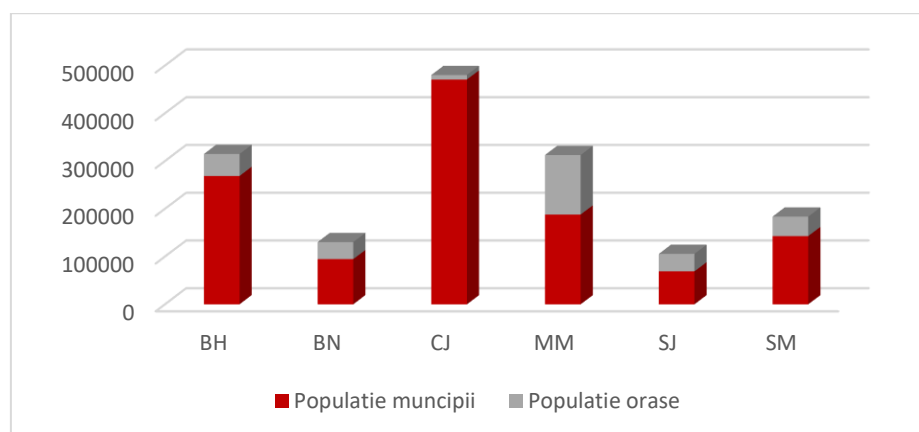
În ceea ce privește gradul de urbanizare, acesta a rămas aproape constant în ultimii 20 de ani. Astfel, conform datelor Institutului Național de Statistică, în anul 2018 un procent de 52% al populației rezidente a Regiunii Nord-Vest locuia în mediul urban, nivelul rămânând relativ constant în comparație cu valorile înregistrate în 2011 (52,6%), 2002 (51,3%) și cifrele din 1992 (51,8%). Totuși, comparația nu este una total relevantă, în condițiile în care între 1992 și 2011 numărul de orașe a crescut de la 35 la 43 iar între 2012 – 2019 numărul acestora a rămas neschimbat. Conform datelor INS, în anul 2018 ponderea populației rezidente în mediul urban la nivel național era de 54%, iar la nivelul UE-28 de peste 75% (depinde de metodologia aplicată). Prin urmare, se poate afirma că, în context european și chiar național, regiunea este una puțin urbanizată.



**Figura 5.** Gradul de urbanizare în Regiunea Nord-Vest, între 1930-2019 (%)

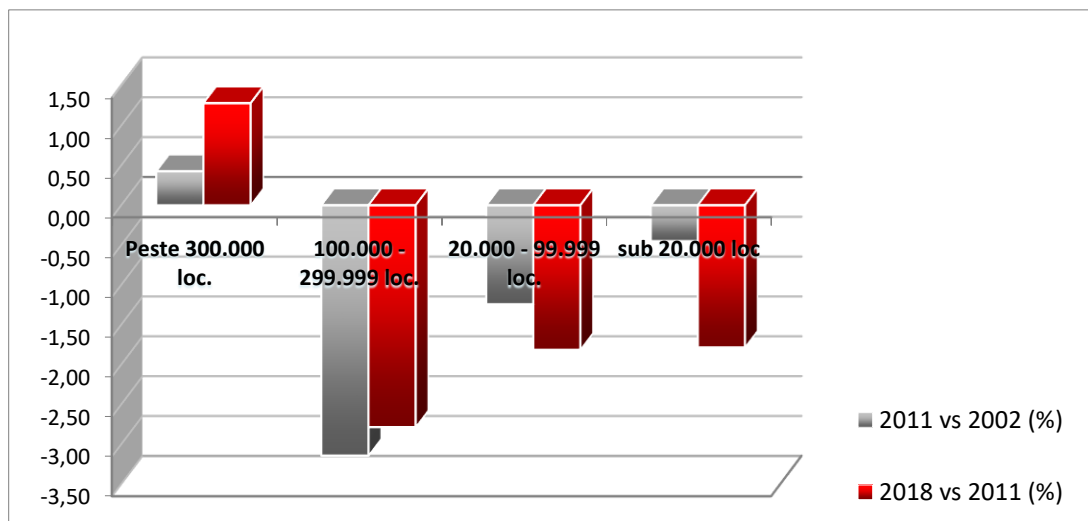
Sursa: INS – Recensăminte, baza de date Tempo Online

Municipiile reședință de județ totalizează 34% din populația regiunii (64% din populația domiciliată în mediul urban). În totalitatea lor, municipiile reprezintă 44% din populația regiunii (81% din populația domiciliată în mediul urban).



**Figura 6.** Populația după domiciliu din mediul urban, pe municipii și orașe, în Regiunea Nord-Vest 2019 (nr.loc)

Sursa: INS – Tempo Online



**Figura 7. Dinamica populației urbane a Regiunii Nord-Vest, între 1992 și 2018, pe clase de mărime ale orașelor (%)**

Sursa: INS, baza de date Tempo Online pentru perioada 2020 - 2018

Evoluția populației a fost una diferită de la o localitate la alta și de la o perioadă la alta. Privind totuși pe grupe mari de orașe, cele mai mari scăderi s-au înregistrat în orașele de talie mijlocie (între 20.000 și 100.000 de locuitori), iar cea mai mică reducere de populație s-a înregistrat la orașele mici (sub 20.000 de locuitori) și la orașele mari. Doar în cazul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2011 – 2018, se poate observa o ușoară creștere de 1,4%.

Principala cauză a declinului demografic a constituit-o migrația populației, cu precădere migrația externă. Cele mai mari scăderi, în perioada 2012-2018 au fost înregistrate de orașe precum Vașcău (-10,2%), Ștei (-7,4%), Cehu Silvaniei (-5,5%) și Cavnic (-5,1%), etc. Toate aceste localități urbane au avut, înainte de 1989, un profil preponderent industrial (sau chiar minier), fiind puternic afectate de restructurarea sau închiderea fostelor întreprinderi construite în perioada comunistă.

La polul opus, se regăsesc o serie de orașe cu o evoluție mult mai stabilă a populației în ultimii ani (2012-2018): Tăuții-Măgheruş (+9,2%), Sângeorz Băi (+3,2%), Municipiul Bistrița (+2,4%), Arduș (+2,1%), Beclean (+2%), Cluj-Napoca (+1,4%), Livada (+0,6%), Șomcuta Mare (+0,1%), etc. Cu excepția municipiului Cluj-Napoca, a cărui stabilitate demografică poate fi pusă pe seama statutului de mare centru urban (al doilea ca populație din România), celelalte orașe au beneficiat de un spor natural ridicat sau de proximitatea față de un mare centru urban, ceea ce a generat un fenomen de suburbanizare (Tăuții-Măgherăuș și Baia Sprie, în vecinătatea municipiului Baia Mare; Livada lângă Satu Mare, etc.). În mediul urban al Regiunii Nord-Vest, sporul natural a avut atât valori pozitive, cea mai mare fiind în anul 2013, de 759 persoane și cea mai mică de 74 de persoane în anul 2017, cât și valori negative, de -160 de persoane în anul 2012 și -1101 persoane în anul 2019. Valorile sunt diferite dintre mediul rural și mediul urban datorită factorilor socio-economici ce au determinat migrația populației tinere de la sate către orașe sau către comunele din zona metropolitană.

## **b) Structuri asociative ale localităților urbane din Regiunea Nord-Vest**

### **Zona Metropolitană Cluj-Napoca**

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj a fost înființată oficial în decembrie 2008. Cele 21 localități componente ale Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, acoperă o suprafață de peste 1.738,78 km<sup>2</sup> (26,05% din suprafața totală a județului Cluj) și numără 433.247 de locuitori (59,40% din populația județului) în 2018. Se remarcă, astfel, că densitatea populației la nivelul zonei metropolitane este de peste 249,17 de locuitori/km<sup>2</sup>, iar în restul județului de doar 60 locuitori/km<sup>2</sup>,

ceea ce confirmă polarizarea semnificativă pe care o manifestă municipiul Cluj-Napoca asupra teritoriului județean. Mai mult, în perioada 2011 – 2018, populația Zonei Metropolitane Cluj-Napoca a crescut cu 15.094 de persoane (3,60%), în timp ce în restul județului Cluj a crescut cu 14.988 de persoane (+2,09%), prin urmare tendința de migrare a populației către județul Cluj și concentrare a populației în zona metropolitană este tot mai accentuată.

### Zona Metropolitană Oradea

Zona Metropolitană Oradea s-a constituit în mai 2005, cuprinde 12 unități administrativ-teritoriale, care acoperă o suprafață de peste 806,96 km<sup>2</sup> (10,70% din suprafața totală a județului Bihor) și o populație de 277.605 de locuitori (44,90% din cea a județului). Prin urmare, densitatea medie a populației în Zona Metropolitană Oradea este de 344 locuitori/km<sup>2</sup>, în timp ce în restul județului Bihor este de doar 50,55 locuitori/km<sup>2</sup>. În perioada 2011-2018, populația Zonei Metropolitane Oradea a crescut cu 32.068 de persoane (+13,06%), iar în restul județului Bihor, a scăzut cu 6.487 de persoane (-1,04%). Prin urmare, se remarcă o concentrare a populației din Bihor în jurul municipiului Oradea.

### Zona Metropolitană Baia Mare

Asociația Zona Metropolitană Baia Mare a fost constituită în 2006 și este formată din municipiul Baia Mare, 5 orașe și 13 comune din aria limitrofă a municipiului, care au semnat o convenție de asociere privind dezvoltarea durabilă a zonei. Cele 19 unități administrativ-teritoriale componente ale Zonei Metropolitane Baia Mare se întind pe o suprafață de 1.401,17 de km<sup>2</sup> (22,23% din suprafața totală a județului Maramureș) și înregistrează 244.238 de locuitori (46,63% din populația județului). Densitatea populației este de 174,31 locuitori/km<sup>2</sup> în teritoriul Zonei Metropolitane Baia Mare, respectiv de 57,02 locuitori/km<sup>2</sup> în restul județului Maramureș. În perioada 2011-2018, populația Zonei Metropolitane Baia Mare a crescut cu 30.863 de persoane (14,46%), în timp ce în restul județului Maramureș populația a scăzut cu 9.024 de persoane (-1,69%). Prin urmare, în acest caz, se poate vorbi de o tendință de concentrare a populației în zona periurbană a municipiului Baia Mare.

### Zona Metropolitană Satu Mare

Asociația Zona Metropolitană Satu Mare s-a constituit în 2013 și are în componență 31 de UAT-uri (dintre care 2 municipii, 3 orașe și 26 de comune), însumând în anul 2018 o populație totală de 267.508 de locuitori (68,74 % din populația totală a județului Satu Mare), respectiv o suprafață totală de 2.282,66km<sup>2</sup>, rezultând o densitate medie a populației de 117,19 locuitori/km<sup>2</sup> în teritoriul Zonei Metropolitane Satu Mare, respectiv de 57 locuitori/km<sup>2</sup> în restul județului Satu Mare. În perioada 2011-2016, populația stabilă a Zonei Metropolitane Satu Mare a crescut cu 37.688 (16,39%), în timp ce populația din județ a scăzut cu 6.040 de persoane (-1,52 %), fiind și în cazul acestui județ vorba despre un fenomen de concentrare a populației din jurul municipiului reședință de județ.

### Zona Metropolitană Zalău

Asociația „Zona Metropolitană Zalău” a fost înființată în 2015 are în componență 16 unități administrativ-teritoriale (dintre care 1 municipiu, 3 orașe și 12 comune), însumând în anul 2018 o populație totală de 145.911 de locuitori (59,32% din populația județului Sălaj), respectiv o suprafață totală de 967,40km<sup>2</sup>, rezultând o densitate medie a populației de 150,83 locuitori/km<sup>2</sup> în teritoriul Zonei Metropolitane Zalău, respectiv de 34,53 locuitori/km<sup>2</sup> în restul județului Sălaj.

Per ansamblu, cele 5 zone metropolitane din regiune găzduiesc 1.368.509 de locuitori, ceea ce reprezintă 48,26 % din populația stabilă a regiunii Nord-Vest, conform datelor furnizate de INS în raportul Populația după domiciliu la 1 ianuarie, pe grupe de vârstă și sexe, județe și localități, la nivelul anului 2018. La nivelul Municipiului Bistrița nu există demersuri notabile privind crearea unei structuri asociative cu localitățile aflate în periurbanul lui, în pofida unor discuții prelabile mai vechi.

### Zone urbane funcționale

Din datele și analizele prezentate în acest document, la nivelul regiunii rezultă o concentrare a activităților economice și implicit a locurilor de muncă în orașe, și în special în orașele mari. Acestea devin centre regionale în detrimentul teritoriilor înconjurătoare care pierd atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere social, forța de muncă migrând spre centru – sursa locurilor de muncă. Această realitate privind relația strânsă dintre centrele urbane și teritoriile adiacente, bazată pe oferta de locuri de muncă, oportunități legate de educație și oferta serviciilor (publice sau private), a dus la conturarea așa numitelor zone urbane funcționale (ZUF). Conform studiului “Cadrul metodologic pentru implementarea eficientă a activităților de dezvoltare urbană durabilă” (Banca Mondială, 2015), unul din criteriile de definire a teritoriilor adiacente este ca cel puțin 15% din populația angajată să aibă locul de muncă în centrul urban focalizator.

Conform „Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile”<sup>12</sup> emis pentru implementarea POR 2014-2020, Axa prioritară 4: „Sprijinirea dezvoltării urbane durabile”, zonele urbane funcționale definite în jurul municipiilor reședință de județ (exceptând polul de creștere Cluj-Napoca) din Regiunea Nord-Vest, cuprind:

Oradea: Paleu, Osorhei, Santandrei, Nojorid, Girisu De Cris, Sanmartin, Ineu, Cetariu, Biharia, Hidiselu De Sus, Sacadat, Bors, Copacel, Gepiu, Sannicolau Roman, Rosiori, Tileagd, Salard, Tamaseu, Dragesti, Husasau De Tinca, Derna, Diosig, Lazareni, Brusturi, Sambata, Cefa, Ceica, Varciorog, Sarbi, Spinus, Ciuhoi, Oras Sacueni, Madaras, Dobresti, Tetchea, Holod

Baia Mare: Grosi, Recea, Sacalasseni, Coltau, Oras Tautii-Magheraus, Oras Baia Sprie, Cicarlau, Dumbravita, Coas, Remetea Chioarului, Satulung, Sisesti, Copalnic-Manastur, Miresu Mare, Oras Cavnice, Oras Somcuta Mare, Cernesti, Ardușat, Pomi

Bistrița: Sieu-Magherus, Mariselu, Cetate, Livezile, Galatii Bistritei, Dumitra, Budacu De Jos, Dumitrita, Sieu-Odorhei, Lechinta, Matei, Sintereag, Josenii Bargaului, Sieu, Prundu Bargaului

Zalău: Criseni, Mesesenii De Jos, Hereclean, Mirsid, Treznea, Bocsa, Varsolt, Agrij, Romanasi, Dobrin, Coseiu, Creaca, Sarmasag

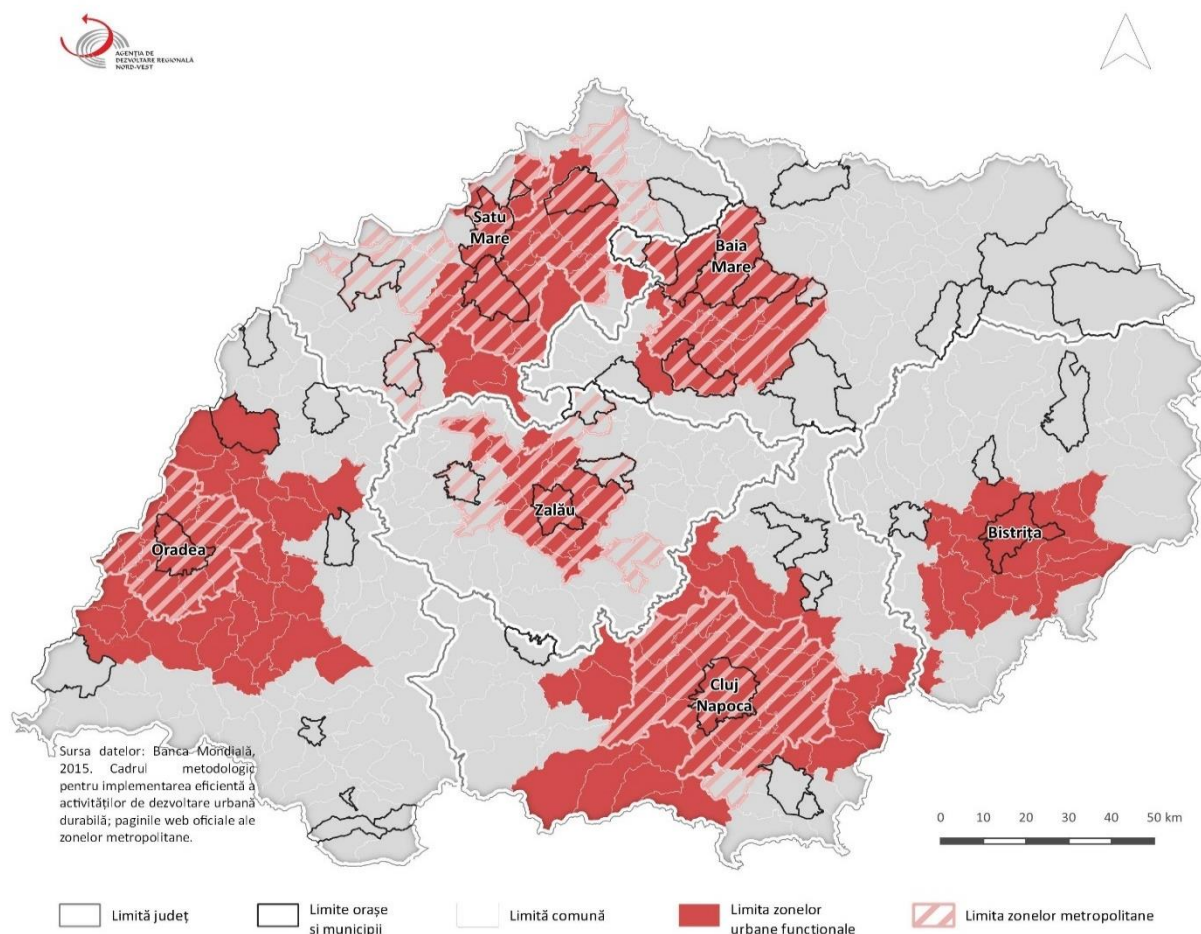
Satu Mare: Paulesti, Lazuri, Viile Satu Mare, Vetis, Culciu, Odoreu, Dorolt, Doba, Micula, Moftin, Oras Ardud, Beltiug, Botiz, Agris, Supur, Apa, Mediesu Aurit, Acis, Terebesti, Bogdand, Craidorolt, Homoroade, Porumbesti, Socond, Valea Vinului, Turulung.

Zonele metropolitane dar și cele funcționale se păstrează ca elemente cheie în procesul de planificare urbană, mai ales în cadrul reședințelor de județ. Aceste zone au cunoscut o dinamică accentuată de

---

<sup>12</sup> [http://www.inforegio.ro/images/documente/ghiduri/axa-4/apeluri-lansate/01\\_Documentul\\_cadru\\_de\\_implementare\\_Axa\\_4/Modificare\\_4\\_DCI/DCI\\_Dezvoltare\\_Urbana\\_Durabila\\_august\\_2018.rar](http://www.inforegio.ro/images/documente/ghiduri/axa-4/apeluri-lansate/01_Documentul_cadru_de_implementare_Axa_4/Modificare_4_DCI/DCI_Dezvoltare_Urbana_Durabila_august_2018.rar)

dezvoltare alături de o serie de provocări care atrag după sine nevoie unei planificări integrate (ex. echipare cu dotări și infrastructură).



**Figura 8.** Reprezentarea zonelor urbane în Regiunea Nord-Vest

Sursa: Banca Mondială, 2015

### Grupurile de acțiune locală din regiunea Nord-Vest

În anul 2019 sunt prezente 34 de Grupuri de Acțiune Locală (GAL) în regiune, care reprezintă parteneriate între autoritățile locale, sectoarele private și civile. Rolul lor a fost acela de a pregăti și implementa strategiile de dezvoltare locală în cadrul Axei LEADER din PNDR 2014-2020.

Importanța Grupurilor de Acțiune Locală constă în utilizarea abordării de tip LEADER pentru dezvoltarea socio-economică a teritoriilor rurale deoarece aceste entități respectă principiul Dezvoltării Locale plasate sub Responsabilitatea Comunității dincolo de cadrul programelor operaționale aferente perioadei 2014-2020, identificând constant modalități de finanțare a unor proiecte care să ducă la atenuarea problemelor identificate pe teritoriile lor, externe sub-măsurii LEADER a PNDR 2014-2020. Aceste grupuri de acțiune locală, la nivelul regiunii de Nord Vest reprezintă aproximativ 95% din populația rurală: 1.158.000 de locuitori din 2.560.822 de locuitori, conform datelor INS din 2018. Cele mai semnificative contribuții pe care GAL-urile le-a adus în cadrul regiunii de Nord-Vest sunt: încurajarea micilor întreprinzători și diversificarea activităților economice non-agricole din spațiul rural; crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază; creșterea atractivității zonelor rurale și diminuarea migrației populației către zona urbană, în special a tinerilor; îmbunătățirea condițiilor

sociale, economice și de mediu a zonelor rurale; protejarea și conservarea patrimoniului natural și cultural rural; diversificarea ofertei în eco-turism; încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală cu un grad ridicat de inovare; crearea de Grupuri Operaționale care promovează cercetarea și transferul tehnologic în zonele rurale.

În ultimii ani GAL-urile din Regiunea Nord-Vest au dobândit o importanță majoră în dezvoltarea zonelor deservite, elaborând strategii viabile și găsind soluții de finanțare pentru problemele reale ale comunităților respective. De asemenea GAL-urile au capacitatea de a prelua extensii de programe care finanțează proiecte din zonele metropolitane, astfel încât zonele urbane să fie corect completate de proiecte cu impact în zonele rurale adiacente (ex. mobilitate).

De asemenea, structurile asociative de tip GAL Urbane ar putea reprezenta mecanisme de dezvoltare ale zonelor urbane în declin.

### **c) Rețeaua de așezări rurale**

Mediul rural din Regiunea Nord-Vest este format din 403 comune. Din totalul de 1.800 sate, din punct de vedere administrativ, 48 de sate aparțin de municipii și orașe (făcând astfel parte din mediul urban, nu sunt eligibile pentru fondurile de dezvoltare rurală). Teritoriul acoperit de localitățile rurale din regiune este 29.285,93 km<sup>2</sup>, reprezentând 85,73% din suprafața totală. Comunele din regiune sunt de mărime variată, populația medie în 2018 fiind 3.229 locuitori. Cea mai mare comună este Florești (județul Cluj) cu 38.257 locuitori, populația acestei comune crescând cu 152,30% în perioada 2011-2019. A doua ca mărime este comuna Apahida (județul Cluj) cu 13.854 locuitori, urmată de Sânmartin (județul Bihor) cu 11.778 locuitori.

Conform datelor de pe Tempo INS, în anul 2018, un număr de 66 comune (16%) au sub 1.500 locuitori (limita impusă de Legea nr. 351/2001), dintre care opt au mai puțin de 1.000 locuitori: Ploscoș (638 locuitori), Valea Ierii (925 locuitori) și Aiton (996 locuitori) din județul Cluj, Zalha (842 de locuitori), Lozna (939 de locuitori) și Zimbora (969 de locuitori) din județul Sălaj, Silvașu de Câmpie (981 de locuitori) din județul Bistrița-Năsăud, Poienile Izei (835 de locuitori) din județul Maramureș. Se poate observa că aceste comune sunt situate, cu câteva excepții, la granițele administrative județene în spațiul interjudețean. În cazul comunelor mici și foarte mici se ridică problema eficienței și a sustenabilității funcționării instituțiilor publice de la nivel de UAT. Unele comune cu mai puțin de 1.500 locuitori sunt învecinate, în cazul acestora ar putea fi studiată oportunitatea unificării lor.

Regiunea Nord-Vest poate fi împărțită în mai multe zone rurale în funcție de profilul agricol al fiecărei zone:

1. Zona de Vest (Câmpia de Vest): județele Bihor, Satu Mare și Sălaj se remarcă o pondere mare de teren arabil, favorabil dezvoltării sectorului vegetal, combinat cu creșterea animalelor cu metode intensive.
2. Zona de Nord-Est (Carpații Orientali): județele Bistrița-Năsăud și Maramureș se evidențiază printr-o pondere mare a pășunilor și fânațelor, favorabil creșterii animalelor cu metode extensive.
3. Zona de Sud-Est (Depresiunea Transilvaniei): județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Sălaj deține o pondere mare de teren arabil și de pășune, favorabil dezvoltării sectorului vegetal, combinat cu creșterea animalelor (metode intensive și extensive).
4. Zona Munților Apuseni: județele Bihor, Cluj și Sălaj se evidențiază de asemenea printr-o pondere mare a pășunilor și fânațelor, favorabil creșterii animalelor cu metode extensive.
5. Se observă o mare diversitate (comparativ cu alte regiuni) și nu există o omogenitate funcțională a spațiului rural. Totuși se poate constata că dezvoltarea zootehniei, ecoturismului și activităților non-agricole ar putea constitui oportunitatea către care pot converge toate zonele regiunii constituind probabil cea mai bună posibilitate de valorificare a resurselor agricole la nivelul întregii regiuni.

## 4. Structura socio-demografică a populației

În acest capitol se prezintă structura socio-demografică a populației regiunii, pe baza datelor statistice INS și Eurostat. Informația este grupată teritorial (regional și pe județe, în comparație cu nivelul național și alte regiuni), realizându-se și analize comparative cu alte regiuni sau cu nivelul național, și sectorial, pe tematici vizând sănătatea, educația, incluziunea socială, participarea la activitatea economică.

### a) Evoluția populației și potențialul demografic

Populația rezidentă a Regiunii Nord-Vest este, conform datelor INS din anul 2018, de 2.560.822 de locuitori, situându-se pe locul 3 între regiunile României (după Nord-Est și Sud-Muntenia). Procentual, populația rezidentă a regiunii reprezintă 13,11% din populația României (19.530.631 de locuitori). Peste 27% din populația regiunii se regăsește în județul Cluj, în timp ce în județul Sălaj se înregistrează 8,3% din total. Conform datelor INS 2018, județul Cluj se situează pe locul 4 la nivel național, cu o populație de 704.759 locuitori, după Municipiul București (1.827.810), județul Iași (791.210) și județul Prahova (cu 725.609 de locuitori).

Datele INS 2018 indică o scădere în timp a populației la nivel regional, cifrele din 2018 indicând un total de 98,53% din populația în anul 2012. Procentual, cea mai drastică scădere se înregistrează în județul Sălaj, de 4,3%, în timp ce în județul Cluj populația a crescut cu 1,6%.

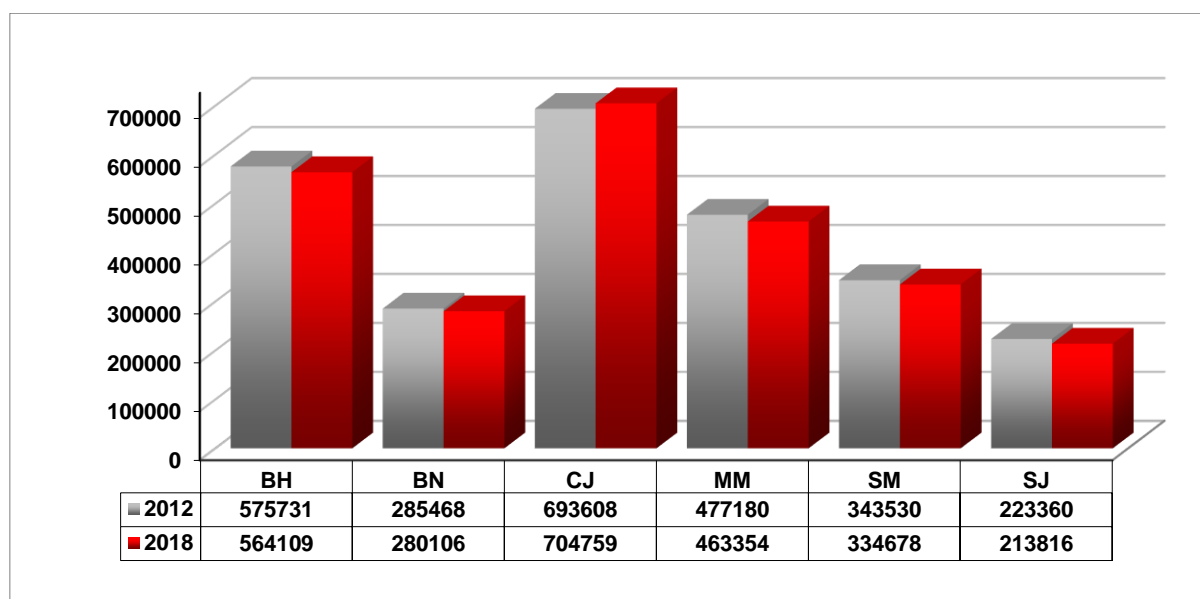
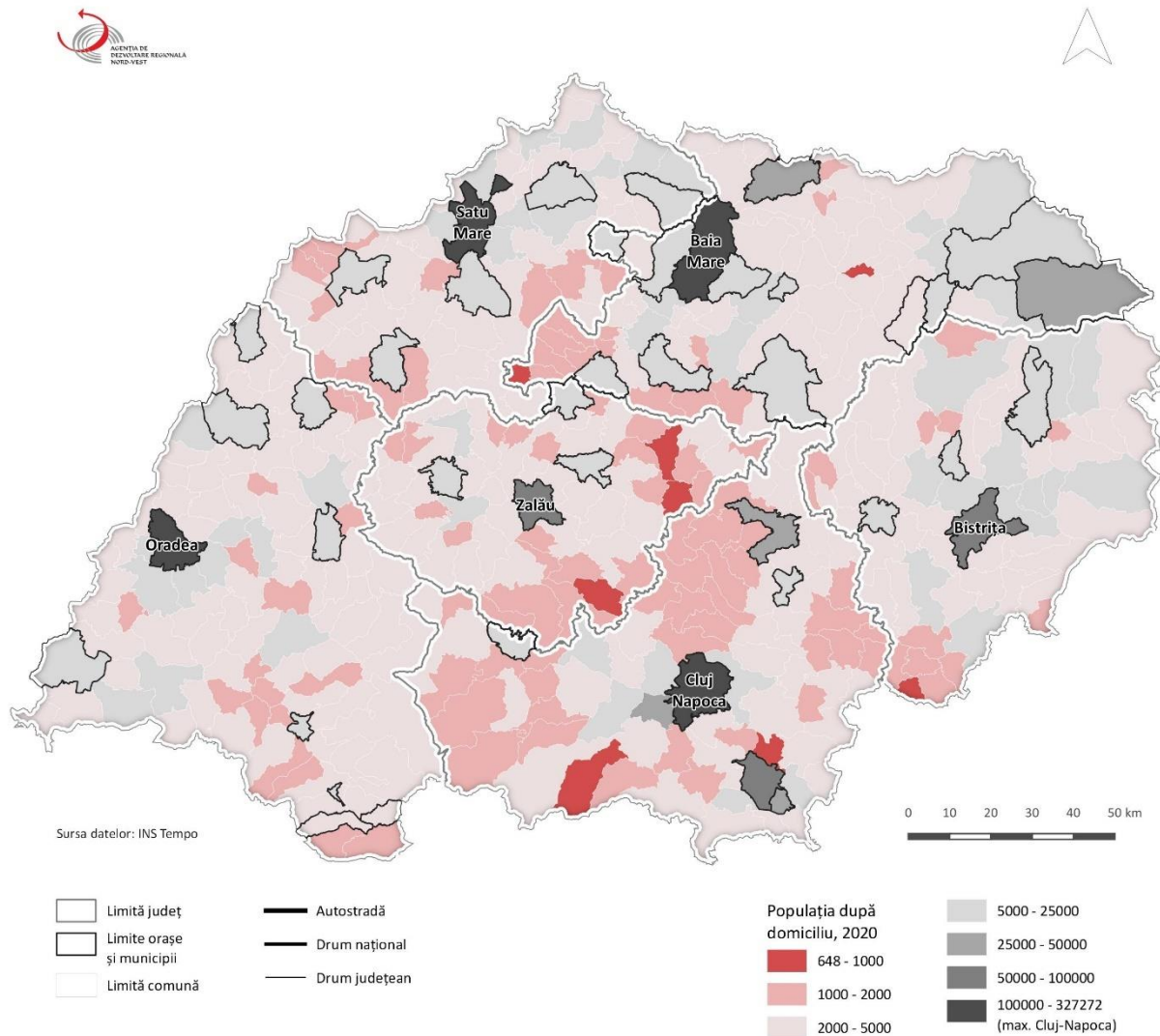


Figura 9. Populație rezidentă la nivel județean, în 2012 și 2018 (nr. persoane)

Sursa: INS – baza de date Tempo Online

Luând în considerare populația după domiciliu la nivel de UAT putem constata o concentrarea a așezărilor cu populație de peste 5000 de locuitori cu precădere în așezările urbane și în proximitatea acestora, mai ales în zonele metropolitane. Există însă și orașe a căror populație este sub 5000 de locuitori (echivalentul unei comune mai dezvoltate) care întâmpină dificultăți în a oferi serviciile și dotările specifice unui oraș (Nucet, Vașcău, Dragomirești). De asemenea, în partea de nord și vest a județului Cluj, partea de sud și est a județului Sălaj și partea sudică a județelor Bistrița-Năsăud, Bihor, Satu Mare și Maramureș se regăsesc concentrări de comune sub 2000 de locuitori (116 din 405 comune) iar la nivelul regiunii există încă 8 comune cu sub 1000 de locuitori.

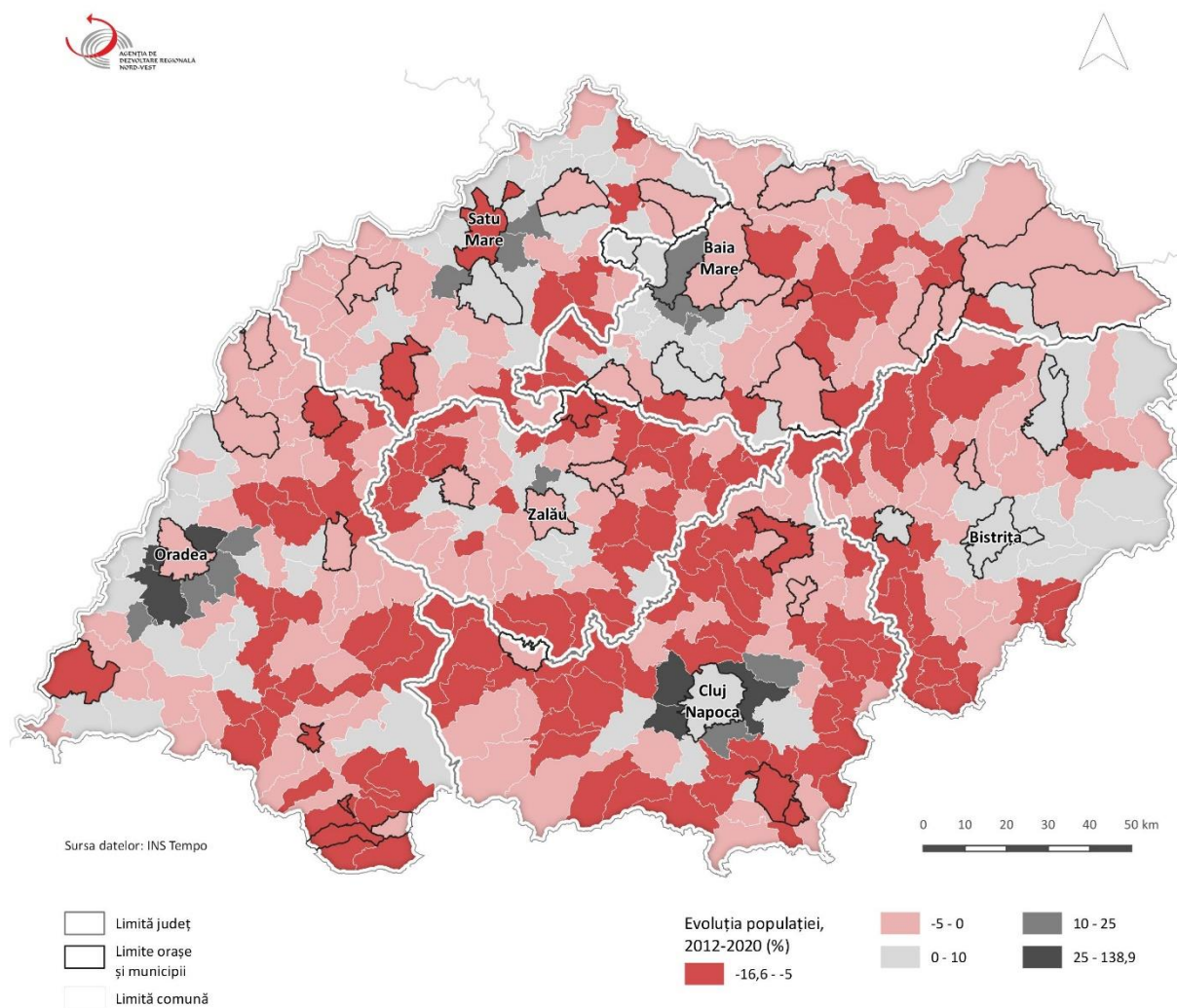


**Figura 10.** Populația după domiciliu, în 2020 (nr. persoane)

Sursa: INS – baza de date Tempo Online

Analizând dinamica populației după domiciliu, în perioada 2012-2020, se poate observa tendința de creștere a localităților din jurul centrelor urbane. Cea mai mare creștere a populației s-a înregistrat în comunele Florești de lângă Cluj-Napoca (138%) și Sântandrei de lângă Oradea (51%). Cel mai accentuat declin al populației este vizibil în comunele și orașele din zonele montane cu o accesibilitate mai redusă dar și în a doua coroană de localități din jurul municipiului Cluj-Napoca.





**Figura 11.** Evoluția populației după domiciliu, 2012-2020 (procent)

Sursa: INS – baza de date Tempo Online

Densitatea populației la nivel regional în 2018 era de 74,96 loc/km<sup>2</sup>, județul cu cea mai mică densitate fiind Bistrița-Năsăud (52,3 loc/km<sup>2</sup>), în timp ce densitatea cea mai mare se înregistra în județul Cluj (105,59 loc/km<sup>2</sup>). Raportat la nivel național (81,92 loc/km<sup>2</sup>), Regiunea Nord-Vest este o regiune mai slab populată datorită morfologiei puțin favorabile așezărilor omenești în unele zone muntoase ale regiunii. Cea mai slab populată comună este Valea Ierii (județul Cluj), cu 6,89 loc/km<sup>2</sup>, în timp ce municipiul Oradea are cea mai ridicată densitate a populației, de 1.858 loc/km<sup>2</sup>. Pe medii de rezidență, densitatea medie a populației în mediul rural este de 41,43 loc/km<sup>2</sup>, iar în mediul urban de 274,88 loc/km<sup>2</sup>. Județul Cluj prezintă cea mai mare densitate în mediul urban, în timp ce județul Maramureș are cea mai mare densitate în mediul rural.

Structura populației pe sexe, la nivelul anului 2018, indică o populație feminină în procent de 51.15% din totalul regional, similar cu procentul național, în concordanță și cu ponderea ușor mai crescută a femeilor în totalul populației de la nivelul Uniunii Europene. Județul cu cel mai ridicat procent de femei este Cluj (51,78%), județul cu cel mai mic procent este Bistrița-Năsăud (50,17%), în toate județele populația de sex feminin depășind numeric populația de sex masculin. Populația urbană la nivel regional este preponderent feminină (52,16%), la fel și în mediul rural (50,05%), situație întâlnită în toate cele 6 județe ale regiunii.

Structura populației pe medii de rezidență la nivelul anului 2018 înregistrează 1.341.966 locuitori în mediul urban (52,4% din populația regiunii), sub rata națională de 53,77%. În mediul rural se regăsc 1.218.856 de locuitori (47,5% din populația regiunii), peste rata națională de 46,22%. Județul Cluj este de departe cel mai urbanizat (cu 65,16% din populație trăind în mediul urban), iar gradul cel mai redus de urbanizare se înregistrează în județul Sălaj (39,73%). În ceea ce privește dinamica populației pe medii de rezidență, în perioada 2012-2018 se observă o scădere a ponderii populației din mediul urban la nivelul întregii regiuni, de la 52,67% la 52,4%. În județul Bistrița-Năsăud populația în mediul urban a crescut (diferența înregistrată fiind de 2.295 de locuitori), în timp ce în restul județelor au fost înregistrate scăderi ale populației urbane în perioada studiată.

Distribuția populației după etnie arată că ponderea populației de etnie română este majoritară în toate județele, fiind de 70,99% din totalul regiunii. Populația de etnie maghiară se ridică la 17,37% la nivel regional și deține ponderi ridicate în județele Satu Mare (32,69%), Bihor (24,02%) și Sălaj (22,36%). Procentul locuitorilor de etnie romă din regiune este ușor mai ridicat față de media națională (3,1%), ajungând la 4,37% din totalul regional. Romii se întâlnesc într-o proporție relativ mai mare în județele Sălaj (6,69%), Bihor (6,02%) și Satu Mare (5,05%). Persoanele de etnie germană din regiune reprezintă 0,31% din populația regiunii și se regăsc într-o proporție relativ mai mare în județul Satu Mare (1,45%). De asemenea, există o comunitate importantă de ucraineni (1,25% din totalul populației), concentrată în județul Maramureș (6,43%).

Structura populației pe grupe de vârstă, la nivelul anului 2018, indică faptul că populația cu vârstă cuprinsă între 15 și 59 de ani reprezintă segmentul majoritar în regiune, procentual atingând 60,46% din total, puțin peste media națională de 59,27%. Procentul tinerilor, cei cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani, este de 15,87%, mai ridicat în mediul rural, unde se atinge 16,94%. Procentul vârstnicilor, cei peste 60 de ani, este de 23,66%, mai ridicat în mediul rural, unde se atinge 24,94%. Procentul vârstnicilor la nivel regional se situează sub media națională (25,09%).

Este de remarcat că județul Sălaj are procentul cel mai redus de populație activă (16-64 ani) (63,76%), având cel mai mare procent de vârstnici raportat la populația județului (26,08%). La polul opus se situează județul Cluj, unde este procentul cel mai ridicat de populație activă (68,42%), în timp ce cel mai mic procent de vârstnici raportat la populația județului (22,19%) se înregistrează în Județul Satu Mare, care are și cea mai redusă speranță de viață a populației din țară. Județul Bistrița-Năsăud are cel mai ridicat procent de populație sub 15 ani (17,88%), ceea ce era de așteptat, având în vedere rata pozitivă a sporului natural în acest județ.

În intervalul 2012-2018, la nivel regional, se remarcă creșterea procentuală constantă a vârstnicilor (60 ani și peste), de la 21,13% la 23,66%, tendință care se înregistrează la nivelul tuturor județelor. Pe medii, tendința se menține atât în mediul rural, cât și în cel urban. Pe același interval temporal, se remarcă scăderea procentului de tineri (0-14 ani) de la 16,06% în 2012, la 15,87% în 2018. Tendința se înregistrează și la nivelul județelor, pe medii scăderea ponderii tinerilor fiind mai accentuată în mediul rural.

La nivel regional, raportul de dependență demografică este de 39,53% și se situează sub media națională (40,72%). Distribuția la nivel județean indică un raport maxim în județul Sălaj (42,78%), respectiv minim în județul Cluj (38,11%). Separat, raportul de dependență al tinerilor din regiune este de 25,6%, identic cu media națională, în timp ce raportul de dependență al vârstnicilor este de 33,6%, sub media națională (36,1%).

Durata medie de viață la nou născuți în regiune este sub media națională, pe tot intervalul analizat (2012-2017). Comparativ, durata medie de viață a înregistrat o creștere continuă pe intervalul studiat, în anul 2017 fiind de 75,2 ani, puțin sub media națională (75,3 ani).

Pe sexe, femeile au o durată de viață net superioară, în regiune atingând 78,60 ani (79,10 în România), raportat la doar 71,9 ani (71,7 în România) bărbații (date la nivelul anului 2017).

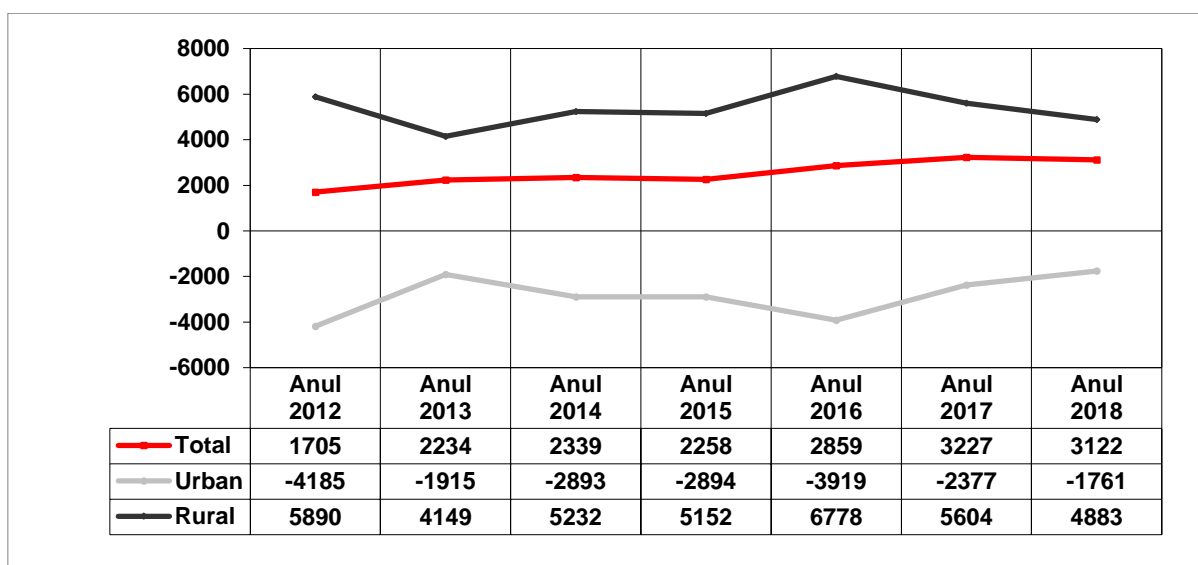
Rata natalității la nivel regional a fost de 9,3 născuți vii la mia de locuitori, peste rata națională (8,6). Județele cu cea mai ridicată natalitate sunt Bistrița-Năsăud și Sălaj, ambele înregistrând o rată egală de 9,9 născuți vii la 1000 de locuitori, în timp ce județul Satu-Mare a înregistrat la nivelul anului 2018 cea mai mică rată a natalității din regiune (8,3).

La începutul anului 2018 rata mortalității la nivel regional a fost de 11,5 decedați la mia de locuitori, sub rata națională (11,9). Județul cu cea mai scăzută rată a mortalității este Bistrița-Năsăud (10,3), în timp ce județul Sălaj a înregistrat la nivelul anului 2018 cea mai ridicată rată a mortalității din regiune (12,7).

Rata sporului natural al populației din Regiunea Nord-Vest la începutul anului 2018 a fost negativă, de -2,2 la mia de locuitori, subliniind depopularea regiunii din motive naturale, fiind însă sub nivelul național (-3,3). Toate județele din regiune urmează această tendință. Sporul natural în mediul rural este negativ la nivel regional și în toate cele 6 județe. În mediul urban situația este mai bună, doar în patru județe apărând valori negative: județele Bihor, Cluj, Maramureș și Satu Mare.

Pe intervalul studiat 2012-2018, rata mortalității infantile marchează o îmbunătățire, scăzând de la 8,4‰ la 7,2‰, dar este la un nivel mai ridicat decât media națională (6,4‰). Se remarcă o scădere ușoară a ratei în județele Bihor, Maramureș și Satu-Mare, însă în județele Cluj, Bistrița și Sălaj, rata mortalității infantile a crescut în anul 2018 comparativ cu anul 2012. În județul Sălaj în anul 2018 a fost înregistrată o rată a mortalității infantile mai ridicată (11,1 decedați sub 1 an la 1.000 născuți vii) decât media regională (7,2 decedați sub 1 an la 1.000 născuți vii). Cel mai ridicat nivel al mortalității infantile se înregistra, în 2018, în Sălaj (11,1‰), iar cel mai scăzut în Cluj (6‰).

Soldul schimbărilor de domiciliu situează Regiunea Nord-Vest între cele 4 regiuni cu migrație netă pozitivă, numărul celor stabiliți în regiune (44.431) în anul 2018 depășind numărul celor care au părăsit regiunea (41.309), cu 3.122 persoane. Migrație pozitivă se înregistrează în toate cele 6 județe ale regiunii Nord-Vest. Soldul schimbărilor de domiciliu pe medii relevă tendința de stabilire în mediul rural, care se păstrează pe întregul interval analizat 2012-2018.



**Figura 12.** Evoluția soldului schimbărilor de domiciliu în Regiunea Nord-Vest în perioada 2012-2018 (nr. loc)

Sursa: INS Tempo Online POP303B

Analiza emigrației și imigrației în plan regional confirmă tendința națională, respectiv emigrația (2.896 emigranți) depășește imigrația (1.541 imigranți). În anul 2015, Regiunea Nord-Vest era pe locul 4 în clasamentul național în privința emigrației și pe locul 6 în ceea ce privește imigrația.

Fenomenul emigrației temporare a populației către alte state în căutarea unui loc de muncă a fost intensificat în Regiunea Nord-Vest atât pentru populația din mediul rural cât și pentru cea din mediul urban. În anul 2012, emigrau un număr de 11.303 persoane din mediul urban în alte state în căutarea unui loc de muncă mai bun, atingând în anul 2017 o valoare de 16.244, iar la finalul anului 2019 înregistrând o valoare de 14.389 de persoane, în ușoară descreștere. În mediul rural, în anul 2012 se înregistra o valoare de 10.766 de persoane, în timp ce în anul 2019, a ajuns la o valoare de 15.469 de persoane.

### b) Sănătate

Starea de sănătate a populației poate fi ilustrată prin: mortalitatea ridicată, nivelul scăzut al speranței de viață și al speranței de viață sănătoasă (cu 13 ani mai scăzut decât cel al speranței de viață), rate ridicate de morbiditate și mortalitate infantilă. O situație specială a fost semnalată în zonele rurale izolate unde accesul persoanelor în vârstă și cu handicap la serviciile medicale de calitate este mai dificil. În regiune se manifestă importante discrepanțe intra-regionale în ceea ce privește accesul la serviciile medicale.

În anul 2018, la nivelul regiunii au fost înregistrate 32.560 de decese. În ceea ce privește rata mortalității infantile, în regiunea Nord-Vest s-au înregistrat 3,8 născuți morți la 1.000 născuți. În mediul rural, rata mortalității infantile (4,1 născuți morți la 1.000 născuți) este mai ridicată decât în mediul urban (3,4 născuți morți la 1.000 născuți).

Cauze	Număr decese 2018	Procent decese 2018
Boli infecțioase și parazitare	393	1,20%
Tuberculoza	87	0,26%
Tumori	6883	21,13%
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	139	0,42%
Diabet zaharat	112	0,34%
Tulburări mentale și de comportament	30	0,09%
Boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexele sale, boli ale urechii și apofizei mastoide	274	0,84%
Boli ale aparatului circulator	18215	55,94%
Boala ischemică a inimii	8284	25,44%
Boli cerebro-vasculare	4640	14,25%
Boli ale aparatului respirator	2115	6,49%
Boli ale aparatului digestiv	1861	5,71%
Boli ale aparatului genito-urinar	615	1,88%
Sarcină, naștere și lăuzie	2	0,006%
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatală	59	0,18%
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	80	0,24%
Leziuni traumatiche, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	1227	3,76%
Alte cauze	667	2,04%
Total	32560	-

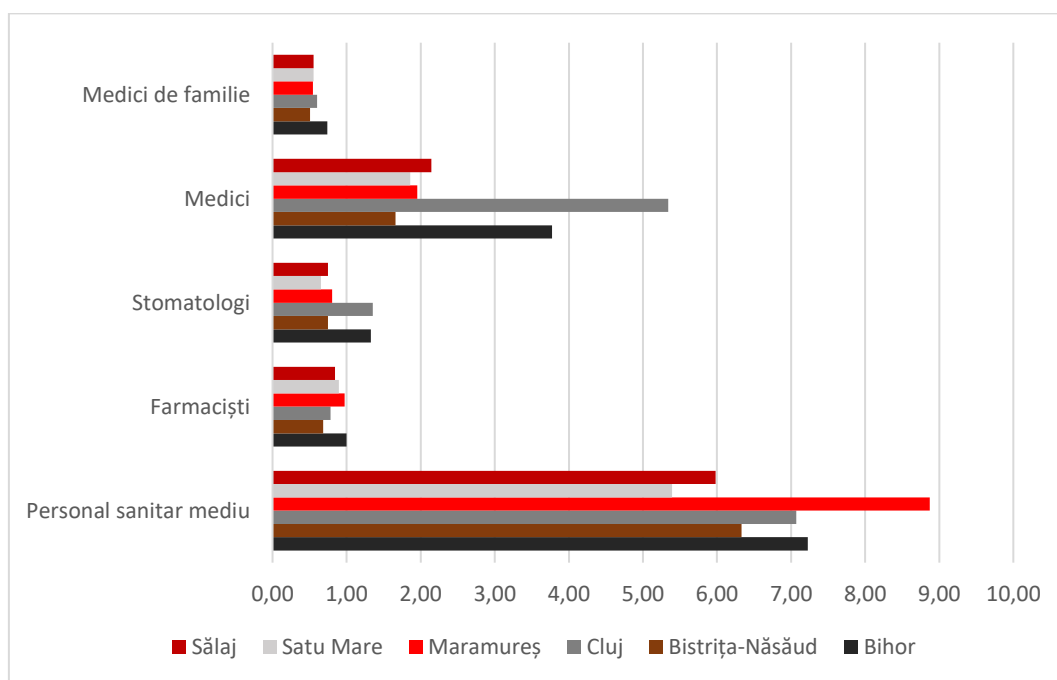
**Tabelul 4.** Decedați pe cauze de deces în regiunea Nord-Vest (2018)

Sursa: INS Tempo Online

Problematika sănătății prezintă o serie de provocări care necesită o abordare strategică la nivel european, și anume: îmbătrânirea populației care modifică modelele de îmbolnăvire și de îngrijire medicală; posibilele amenințări la adresa sănătății din domeniile pandemiilor, incidentelor fizice și biologice și bioterorismului și dezvoltarea rapidă a noi tehnologii care revoluționează modul de anticipare, prevenire și tratare a bolilor.

Domeniul sănătății din perspectiva calității vieții se referă atât la starea de sănătate cât și la serviciile de îngrijire a sănătății (acces, utilizare, caracteristici, etc.). De asemenea, se pot include în acest domeniu și atitudinile și valorile referitoare la sănătate, care contribuie la starea de sănătate, precum și elemente care țin de stilul de viață adoptat (comportamente de risc, de prevenire, tipul alimentației, practicarea de exerciții fizice etc.).

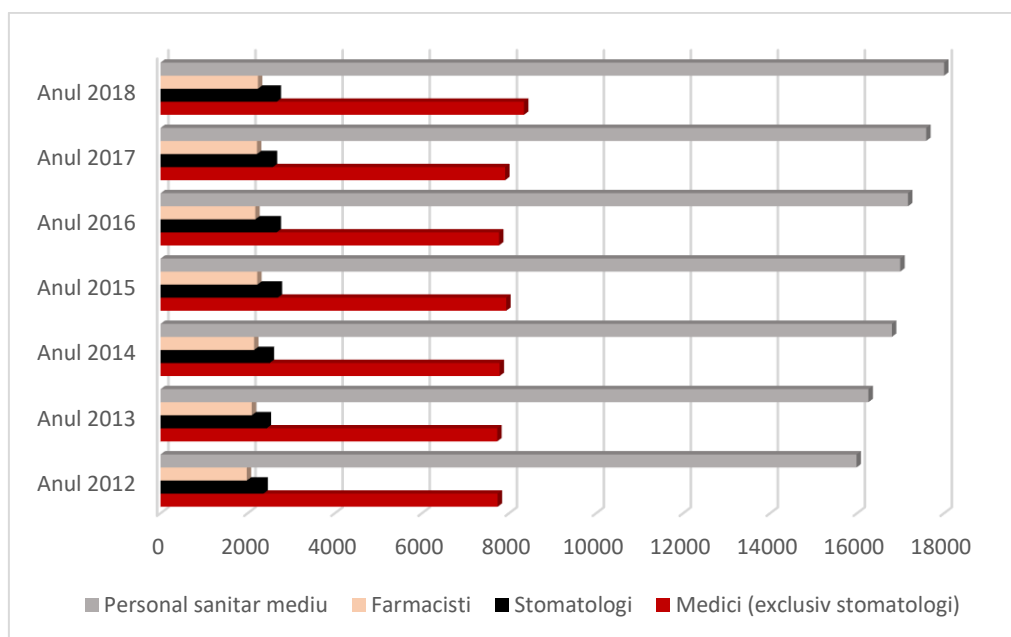
În actuala perioadă de programare, spitalele județene de urgență, o serie de ambulatorii și institute de cercetare din domeniul medical au beneficiat de investiții din fonduri europene sau guvernamentale, iar sectorul medical privat s-a dezvoltat semnificativ. Municipii precum Cluj-Napoca, Oradea, Baia-Mare sau Marghita și-au echipat unități spitalicești cu aparatură pentru telemedicină urmând să ofere acest tip de serviciu. Investițiile continue în sistemul de sănătate a condus la creșterea numărului de cadre medicale. Astfel în anul 2018, în regiune se înregistrează 8.342 medici, 2.665 stomatologi, 2.235 farmaciști, iar personalul sanitar mediu includea 18.024 de persoane. Din totalul medicilor ( 13,76% din numărul acestora la nivel național), 2.433 își desfășoară activitatea în mediul privat. Atât situația pe județe cât și situația pentru perioada 2012-2018 sunt redată în figurile de mai jos.



**Figura 13.** Personalul medical pe județe, în anul 2018 (raportat la 1.000 de locuitori)

Sursa: INS Tempo Online

Din regiunea Nord-Vest (2018), județul Cluj este cel mai bine dezvoltat în domeniul medical având cei mai mulți medici (5,34 la 1.000 de locuitori), stomatologi (1,36 la 1.000 de locuitori) și medici de familie (0,6 la 1.000 de locuitori). Din punct de vedere al farmaciștilor (1,0 la 1.000 de locuitori) și al personalului sanitar medical (7,22 la 1.000 de locuitori), cel mai mare număr din regiune se înregistrează în județul Bihor.



**Figura 14.** Evoluția personalului medical din Regiunea Nord-Vest, în perioada 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online

Accesul direct la un specialist este posibil în cazul anumitor afecțiuni și există dovezi de utilizare excesivă a serviciilor de ambulanță, ocolindu-se asistența medicală primară. Fragmentarea este mărită de faptul că asistența ambulatorie specializată (pentru pacienții care nu necesită internare) este asigurată printr-o rețea de ambulatorii de spital, policlinici, centre medicale specializate, centre de diagnostic și tratament și cabinete individuale ale medicilor specialiști.

Serviciile de îngrijire medicală cu internare sunt asigurate printr-o rețea mare de spitale, dar în ciuda direcției centrale puternice, spitalele variază în ceea ce privește dimensiunea, competențele și zonele pe care le deservește. Serviciile de sănătate publică sunt furnizate prin autoritățile județene de sănătate publică și alte instituții specializate care furnizează anumite servicii de sănătate publică în cadrul sistemului de asistență medicală primară, dar, din nou, fără o puternică funcție de coordonare sau prevenire.

Există inegalitate în ceea ce privește accesul la asistență medicală, cu diferențe între diferite grupuri socioeconomice (șomerii și liber profesioniștii, pensionarii, lucrătorii din agricultură și populația romă) și între zonele urbane și rurale.

### c) Educație

#### Grad de cuprindere în învățământ

Comparativ cu celelalte regiuni, regiunea Nord-Vest înregistrează alături de regiunea Vest și Centru cel mai ridicat grad de cuprindere în sistemul de învățământ a populației școlare din grupa de vârstă 3-23 de ani, (excepție făcând regiunea București –Ilfov). Dintre județele Regiunii Nord-Vest județul Cluj a înregistrat cel mai ridicat grad de cuprindere situându-se mult deasupra celorlalte județe ale regiunii cu o medie a gradului de cuprindere de 109,4% (ca urmare a migrării populației școlare din mediul rural în mediul urban). Județul Bihor s-a situat pe locul 2, cu o medie a gradului de cuprindere, în perioada analizată, de 74%, iar toate celelalte județe ale regiunii nu au depășit o medie a gradului de cuprindere de 61%.

Din analiza gradului de cuprindere în învățământ a grupei de vârstă 3-23 de ani pe medii de rezidență se constată aceeași tendință, cu precizarea că județul Cluj fiind cel mai urbanizat județ al regiunii Nord-

Vest, a înregistrat în perioada analizată cel mai mare grad de cuprindere care a crescut an de an ajungând în anul școlar 2017-2018 la 158,7%, pentru mediul urban. Pentru mediul rural, județul Sălaj a obținut cel mai mare grad de cuprindere în învățământ a populației pentru grupa de vârstă 3-23 de ani, de 45,6%.

Analiza datelor statistice a scos în evidență faptul că evoluția ratei nete de cuprindere în învățământ pentru nivelul primar în regiunea Nord-Vest, a fost comparabilă cu cea la nivel național, urmând același trend, descrescător începând din anul școlar 2010-2011, identificat la nivelul tuturor regiunilor, până în anul 2016-2017. Începând cu anul școlar 2017-2018 se înregistrează o ușoară creștere la nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare. Comparativ cu rata netă de cuprindere la nivel național (85,6%), rata netă la nivelul regiunii Nord-Vest (84,6%), este mai scăzută cu 1 punct procentual.

Regiunile Centru și Sud-Est înregistrează, în cadrul învățământului primar, cele mai mari rate nete de cuprindere la nivelul anului școlar 2017-2018 (86,6%), mai mari decât cea la nivel național (85,6%).

Rata abandonului școlar este în creștere și în regiunea Nord-Vest dar și la nivel național. Câțiva factori sunt sărăcia și dezavantajarea în cadrul unor segmente ale populației, migrația părinților și implicit a copiilor către alte țări, decalajul tot mai mare între mediul rural și urban în ceea ce privește asigurarea dreptului la educație, preocuparea scăzută din partea unor cadre didactice pentru diferențierea învățării în raport cu nevoile elevilor și tendința de a muta procesul de învățământ de la școală acasă.

Media ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional a tinerilor (18-24 ani), la nivel național (18,1%) și la nivel regional (16,3%) rămâne mult mai ridicată decât media europeană (10,6%) calculată în anul 2017. Rata este alarmant de ridicată în zonele rurale (27,1 %) și în rândul romilor (77%, conform European Union Agency for Fundamental Rights - FRA).

Calitatea serviciilor din cadrul educației este influențată în mare parte de reorganizarea rețelei școlare, dar și din cauza fluctuațiilor cadrelor didactice și prezența personalului necalificat sau care își desfășoară activitatea pe alte posturi decât cele pentru care este specializat, fenomen extrem de prezent mai ales în zonele sărace sau rurale. Programa școlară neadaptată cerințelor diferitelor vârste și interese ale elevilor, conținuturile bazate pe memorare, volum mare de noțiuni, concepte, capacități reduse de adaptare la lumea exterioară dar și o permanentă schimbare și lipsa unor politici coerente în ceea ce privește sistemul de învățământ influențează în mod negativ calitatea serviciilor școlare.

Niveluri de instruire		Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017
Învățământ primar și gimnazial	Romania	1,4	1,5	2	1,8	1,6	1,7
	Nord-Vest	1,2	1,2	1,6	1,7	1,7	1,5
Învățământ primar	Romania	1,1	1,3	1,8	1,7	1,5	1,6
	Nord-Vest	0,9	1	1,4	1,6	1,4	1,4
Învățământ gimnazial	Romania	1,7	1,9	2,1	2	1,8	1,8
	Nord-Vest	1,4	1,5	1,8	1,9	1,9	1,7
Învățământ secundar ciclul 2 (liceal și profesional)	Romania	2,9	2,9	3,5	3,6	2,6	2,6
	Nord-Vest	3	3,1	3,2	3	2,4	2,2
Învățământ postliceal și de maiștri	Romania	8,9	7,9	10,7	9,7	10	9,2
	Nord-Vest	9,1	10,1	11,3	12,1	10,8	10,1

**Tabelul 5.** Evoluția ratei abandonului în învățământul preuniversitar la nivel național și regional, 2012-2017 (%)

Sursa: www.insse.ro

### Nivel preșcolar și antepreșcolar

În cadrul învățământului preșcolar, la nivelul anului 2018, în regiunea Nord-Vest au fost înscriși 76.523 de copii în grădinițe, conform datelor furnizate de INS. Dintre aceștia, 72.467 copii au fost înscriși în grădinițe proprietate publică, 4.056 copii fiind înscriși în grădinițe proprietate privată. În județul Cluj, au fost cei mai mulți copii înscriși în cadrul învățământului preșcolar (20.249 copii).

Pe parcursul anilor 2014-2019, populația școlară din învățământul preșcolar a crescut în mediul urban al Regiunii Nord-Vest, de la 3.224 persoane în 2014, la 4.195 persoane în anul 2019. În mediul rural a crescut de la 32 de persoane în anul 2015 la 219 în anul 2019. Pe nivelul de educație al învățământului preșcolar, s-a înregistrat o ușoară descreștere de la 45.399 persoane în mediul urban, anul 2017, la 44.858 persoane în anul 2019. Același trend descrescător este întâlnit și în mediul rural, unde numărul de persoane ajungea la 35.407 în anul 2014 și a ajuns la 31.894 persoane în anul 2019. În cazul învățământului preuniversitar, Regiunea Nord-Vest a înregistrat o ușoară scădere a numărului de persoane în mediu urban, de la 226.674 persoane la 221.233 de persoane, în timp ce în mediul rural, scăderea a fost semnificativă, de la 112.945 la 97.005 în anul 2019.

În cadrul învățământului antepreșcolar, la nivelul anului 2018, în regiunea Nord-Vest au fost înscriși 4.140 copii, reprezentând 18,92% din totalul la nivel național. La nivelul regiunii, în mediul urban, au fost înscriși 3.986 copii și doar 154 copii în mediul rural. În județul Cluj, au fost cei mai mulți copii înscriși în cadrul învățământului antepreșcolar (1.827 copii), urmat de județul Bihor (922 copii), Maramureș (720 copii), Bistrița-Năsăud (425 copii), Satu Mare (371 copii), iar cei mai puțini în județul Sălaj (81 copii).

O atenție specială trebuie acordată serviciilor de educație antepreșcolară pentru copiii între 0-2 ani, care sunt slab dezvoltate. Datele existente la nivel național prezintă informații despre copiii care beneficiază de servicii de îngrijire și supraveghere, respectiv numai 2% dintre copiii din această categorie fiind înscriși la creșă.

Serviciile de supraveghere și îngrijire a copiilor de 0-2 ani sunt oferite de către Creșe cu precădere, însă tipul acesta de intervenții pot fi asigurate și de către Centrele de zi pentru copiii de 0-2 ani, acolo unde acestea există. Îngrijirea și supravegherea copiilor sunt tipuri de intervenții de care au nevoie, în special copiii ai căror părinți/reprezentanți legali sunt activi pe piața muncii.

Creșele și Centrele de zi pot să dezvolte și să includă în oferta proprie, serviciile de educație antepreșcolară pentru copiii de 0-2 ani creând grupe de educație antepreșcolară – grupa mica, grupa mijlocie și grupa mare.

Grădinițele pot să dezvolte și să includă în oferta proprie serviciile de educație antepreșcolară pentru copiii de 2 ani, creând grupa mare de educație antepreșcolară, cu un program educațional adecvat.

### Nivel primar

Din datele statistice analizate în Planul Regional de Acțiune în Învățământ (PRAI) 2016-2025, se constată o creștere semnificativă a numărului de elevi din ciclul primar aproape în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția Regiunii Nord-Est, unde în perioada 2007-2018, numărul elevilor din ciclul primar a scăzut cu 2281 de elevi. Regiunea Nord-Vest a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de elevi în anii școlari analizați (13501 elevi), fiind pe locul 3 după regiunea București – Ilfov (43088) și Regiunea Centru (16355 elevi). În anul școlar 2017-2018, numărul elevilor din ciclul primar din Regiunea Nord-Vest a înregistrat o creștere importantă cu 3937 de elevi, situație identificată și în celelalte regiuni.

Cea mai importantă creștere s-a înregistrat în județul Cluj, care în anul școlar 2007-2008 avea 22650 de elevi, iar în 2017-2018 avea 30600 de elevi în ciclul primar. O creștere importantă a marcat și județul Bihor, care se situează pe locul 2 la nivelul regiunii, după județul Cluj. Referitor la ponderea elevilor



după mediul de rezidență (locația școlii), regiunea Nord-Vest prezintă același trend în evoluție ca și situația la nivel național, adică 56,0% mediul urban și 44,0% mediul rural, comparativ cu 56,1% mediul urban și 43,9% mediul rural, la nivel național.

Analiza ratei de cuprindere în învățământ la nivelul județelor regiunii a evidențiat o serie de particularități: județul Cluj, cel mai urbanizat județ al regiunii Nord-Vest, înregistrează o pondere de 71,3% a elevilor din ciclul primar în mediul urban și 28,7% în mediul rural, la nivelul anului școlar 2017-2018. La polul opus se situează județul Bistrița-Năsăud cu o pondere de 41,2% în mediul urban și 58,8% în mediul rural.

La nivelul județelor regiunii, județul Sălaj a înregistrat cea mai mare rată netă de cuprindere în învățământul primar, ajungând în anul școlar 2017-2018, la valoarea de 89,6%. Celelalte județe au înregistrat rate de cuprindere mai mici, dintre care cea mai scăzută a fost înregistrată în județul Maramureș unde rata netă s-a situat la 79,3%.

Referitor la mediile de rezidență, se constată că la nivelul Regiunii Nord-Vest, rata netă de cuprindere pentru mediul urban, în anul școlar 2017-2018, este de 98%, cea mai mare la nivel național și de 72% pentru mediul rural, cea mai scăzută la nivelul regiunilor, (excepție Regiunea București-Ilfov).

La nivelul județelor regiunii, județele Bihor și Cluj înregistrează cea mai mare rată netă de cuprindere în învățământul primar la nivel urban de 104,6%, iar cea mai mică rată este înregistrată de către județul Maramureș cu 84,1%. Pentru mediul rural cea mai mare rată netă de cuprindere în învățământul primar a fost înregistrată de județul Sălaj (82,6%), iar cea mai scăzută a fost înregistrată în județul Cluj de (61,5%), la nivelul anului școlar 2017-2018.

Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial a fost pe tot intervalul analizat sub media națională cu valori sub 2%, cea mai mare rată s-a înregistrat în anul școlar 2006-2007 de 1,9%, în anul școlar 2016-2017 rata abandonului a fost de 1,7%.

### **Nivel gimnazial**

În anul școlar 2016-2017 s-a înregistrat la nivel regional, o ușoară creștere de 146 de elevi, în ciclul gimnazial, iar în 2017-2018 o scădere accentuată de la 100234 elevi la 94772 elevi.

Tendința de scădere a numărului de elevi din ciclul gimnazial, în anul școlar 2017-2018, s-a înregistrat la nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare, la unele mai pregnant (Regiunea Nord-Est, Sud Muntenia, Sud-Vest Oltenia), iar la altele scăderea a fost mai mică (regiunea Centru, București-Ilfov).

Evoluția ponderii elevilor din ciclul gimnazial, pe medii de rezidență la nivelul regiunii (locația școlii) respectă gradul de urbanizare, fiind în anul școlar 2017-2018, de 56,3% în mediul urban și 43,7% în mediul rural. Analiza pe județe a evidențiat faptul că județul Cluj are cea mai ridicată pondere pe mediul urban 71,5% și 28,5% în mediul rural. Județul Bistrița-Năsăud și județul Sălaj au o pondere a elevilor de gimnaziu mai ridicată în mediul rural decât în cel urban, 59,6%, respectiv 53,8%. Tendința generală la nivelul județelor regiunii pe perioada anilor școlari analizați este de reducere continuă a ponderii elevilor de gimnaziu din mediul rural și creșterea ponderii celor din mediul urban.

Rata de tranziție de la gimnaziu la învățământul secundar superior la nivelul Regiunii Nord-Vest a fost mai scăzută decât cea la nivel național, dar cu valori de peste 95%, aceleași pentru ambele sexe. Pe medii de rezidență, rata de tranziție este semnificativ mai mare în mediul urban în comparație cu mediul rural.

### **Nivel liceal și profesional**

Ponderea elevilor din ciclul liceal, pe medii de rezidență la nivelul regiunii (locația școlii) în perioada anului școlar 2017-2018 a fost de 93,7%, pentru mediul urban și 6,3% pentru mediul rural. Analiza pe județele regiunii arată că ponderea elevilor de liceu din mediul urban este cea mai ridicată în județul

Cluj 99,4% și cea mai scăzută în județul Bistrița-Năsăud, 85%. Tendința identificată în toate județele este de creștere a ponderii elevilor din ciclul liceal urban și scăderea ponderii în mediul rural.

Din datele statistice analizate pentru Regiunea Nord-Vest, în anul școlar 2017-2018, s-a constatat că în toate regiunile de dezvoltare numărul elevilor înscriși în învățământul profesional a fost ridicat în perioada 2007-2010, a scăzut apoi dramatic în perioada 2010-2012 (din cauza nealocării de locuri pentru învățământul profesional prin Hotărârea de guvern 77/2009 prezentată în cadrul ședinței de Guvern din 11 februarie 2009) după care a înregistrat o creștere anuală care a devenit semnificativă începând cu anul 2016.

Regiunea Nord-Vest se situează, la nivel național, pe locul 2 după Regiunea Nord-Est (22832 de elevi) cu 14226 de elevi în învățământul profesional, urmată de regiunea Centru cu 13817 elevi.

Analiza pe județele regiunii în anul școlar 2017-2018, situează județul Bihor pe primul loc cu 3036 de elevi, urmat de județul Cluj cu 2983 de elevi și județul Maramureș cu 2810 de elevi. Toate județele regiunii au înregistrat creșteri semnificative ale numărului de elevi din învățământul profesional, în perioada 2015-2018.

Ponderea pe medii de rezidență, la nivel regional, este 84,9% pentru mediul urban și 15,1% pentru mediul rural. Județul Cluj are cea mai ridicată pondere a elevilor din învățământul profesional din mediul urban (98%), iar județul Bistrița-Năsăud cea mai ridicată pondere a elevilor din învățământul profesional din mediul rural (35%).

Rata abandonului școlar în învățământul liceal, în intervalul 2006-2011, arată că în regiunea Nord-Vest aceasta este sub media națională, mai mare la populația de sex masculin și în mediul rural.

### Nivel postliceal

Rata de tranziție în învățământul post-secundar non terțiar/ terțiar are valori peste media națională, cea mai mare în județul Cluj. Analiza pe medii de rezidență arată clar că învățământul postliceal se desfășoară în mediul urban, diferențele fiind foarte mari, în regiunea Nord-Vest fiind de 89,1% în mediul urban și de 0,9% în mediul rural.

Pentru învățământul postliceal datele statistice, la nivel național, arată că numărul elevilor a crescut simțitor în toate regiunile de dezvoltare. Regiunea Nord-Vest se află pe locul 4 după regiunile Sud-Vest Oltenia, Sud-Est și Nord-Est, în ceea ce privește numărul de elevi din învățământul postliceal.

Comparativ cu anul școlar 2007-2008, numărul elevilor din învățământul postliceal, din Regiunea Nord-Vest a crescut cu 6232 de elevi pe parcursul perioadei analizate.

Analiza pe județe arată că până în anul 2016, numărul elevilor din învățământul postliceal a crescut în fiecare județ al regiunii. În anul școlar 2017-2018, județul Cluj înregistrează cel mai mare număr de elevi din învățământul postliceal, 3988 de elevi, urmat de județul Bihor cu 2396 elevi și județul Maramureș cu 2015 elevi.

Ponderea pe medii de rezidență este 97,8% pentru mediul urban și 2,2% pentru mediul rural, la nivelul regiunii. Județele Cluj, Maramureș, Satu-Mare și Sălaj au o pondere de 100% a elevilor de la învățământul postliceal din mediul urban. Județul Bistrița-Năsăud are cea mai mare pondere a învățământului postliceal în mediul rural dintre toate județele regiunii, de 13,5%.

### Nivel universitar

În anul 2018, **numărul studenților din regiune** era de 93.451, valoare mai mare cu aproximativ 3.000 de persoane față de anul 2014.

Situația la nivel de centru universitar se prezintă astfel:

- 74% din numărul studenților din regiune se află în Cluj-Napoca, aceștia reprezentând 21% din populația orașului. Pe nivel de studii, comparativ cu anul 2014, aici a fost observată o creștere a numărului elevilor înscriși la licență și o scădere a celor înscriși la master și doctorat.
- Pe locul 2 ca număr de studenți se află Municipiul Oradea cu 17% din studenții regiunii, care reprezintă 7% din populația orașului. Pe nivel de studii, comparativ cu anul 2014, aici a fost observată o scădere a numărului elevilor înscriși la licență și o creștere a celor înscriși la master și doctorat.
- 5% din numărul studenților din regiune se află în Baia Mare, aceștia reprezentând 3% din populația orașului. Pe nivel de studii, comparativ cu anul 2014, aici a fost observată o scădere a numărului elevilor înscriși la licență și o creștere a celor înscriși la master și doctorat.
- Restul centrelor universitare concentrează fiecare între 0,3% și 1% din studenții regiunii, care reprezintă până în 3% din populația fiecărui oraș. Dintre acestea, doar în Năsăud a crescut numărul studenților înscriși la licență comparativ cu anul 2014, în timp ce în restul orașelor tendința a fost inversă. Pe de altă parte, numărul tinerilor înscriși la master și doctorat a crescut în toate orașele, excepție făcând Sighetu Marmației.

Odată cu deschiderea internațională pe care România a căpătat-o atunci când s-a alăturat Uniunii Europene, țara și implicit Regiunea Nord-Vest au început să fie atractive pentru studenții străini. Numărul acestora a crescut constant în perioada analizată. Aceștia preferă Municipiile Cluj-Napoca (4970 studenți străini în anul 2018) și Oradea (951 studenți străini în anul 2018), cele mai dezvoltate centre universitare din regiune.

### **Învățământ profesional și tehnic**

Rețeaua școlară pentru învățământ profesional și tehnic la nivelul Regiunii Nord-Vest în anul școlar 2017-2018 numără 154 de unități de învățământ repartizate în județele regiunii, în scădere față de anul școlar trecut. Cele mai multe unități de învățământ profesional și tehnic în Regiunea Nord-Vest sunt situate în mediul urban – 116 de unități, iar 38 de unități de învățământ sunt situate în mediul rural. Domeniile de formare cu cele mai multe școli: Mecanica (60 de școli la nivel regional), Economic (43 de școli), Turism și alimentație (43 de școli) sunt și cele mai solicitate de către operatorii economici regionali și în topul preferințelor elevilor.

Pentru învățământul profesional și tehnic analiza gradului de cuprindere în învățământ prezintă importanță pentru grupa de vârstă 15-18 ani. Conform datelor statistice Regiunea Nord-Vest se înscrie în trendul național cu o medie de 77,9% grad de cuprindere în învățământ pentru grupa de vârstă 15-18 ani, mai mare decât media națională de 77,2% în anul școlar 2017-2018. Regiunea Nord-Vest se află pe primul loc în anul 2017-2018, urmată de regiunea Sud-Vest Oltenia și Vest. Celelalte regiuni au înregistrat valori medii ale gradului de cuprindere mai scăzute (excepție regiunea București-Ilfov).

În cadrul învățământului profesional și tehnic, analizând gradul de cuprindere la nivelul județelor regiunii, reiese că județul Cluj ocupă primul loc cu o medie de 92,3%, iar cel mai scăzut grad de cuprindere pentru grupa de vârstă analizată, a fost în județul Satu-Mare de 66,2%.

Analiza pe medii de rezidență situează regiunea Nord-Vest în tendințele identificate la nivel național, cu valori mai ridicate decât cele naționale. Dacă în mediul urban gradul de cuprindere a înregistrat o valoare de 157,3% la nivelul anului școlar 2017-2018, în mediul rural media pe regiune se situează la 12,9%.

Dintre județele regiunii, județul Bistrița-Năsăud a înregistrat cea mai mare valoare a gradului de cuprindere din regiune cu 184,4% pentru mediul urban, iar cel mai scăzut grad de cuprindere, județul Maramureș cu 128,3%. Pentru mediul rural cel mai mare grad de cuprindere a fost înregistrat în județul Sălaj de 20,4% iar cel mai scăzut în județul Cluj de 5,1%.

Din datele statistice furnizate, la nivel național și al regiunilor de dezvoltare, privind numărul de clase și numărul de elevi din învățământul liceal tehnologic la nivelul anului școlar 2018-2019, se constată că la nivel național au fost realizate 8.108,5 clase cu 200.129 de elevi, iar la nivelul regiunilor de dezvoltare, regiunea Nord-Est având cele mai multe clase de liceu tehnologic (1.666 clase) cu cel mai mare număr de elevi (42.107 elevi). Pe locul al doilea se situează regiunea Sud-Muntenia cu 1235 de clase cu 30.835 de elevi. Regiunea Nord-Vest se situează pe locul 4 cu 904 clase și 22.450 de elevi. Tendința este în continuare de scădere a numărului de clase de învățământ liceal tehnologic, comparativ cu anul școlar 2017-2018 când au fost înregistrate 8.605 clase cu 209.195 elevi.

În anul școlar 2018-2019, la nivel național erau 2173,5 de clase a XII-a și doar 1918 clase a IX-a. În intervalul a trei ani scăderea a fost de 255,5 clase, scădere realizată progresiv an de an.

Analiza la nivelul județelor regiunii Nord-Vest a scos în evidență județul Maramureș, care în anul școlar 2018-2019 a avut 199 de clase de învățământ liceal tehnologic cu 4.993 de elevi, urmat de județul Bihor cu 198 de clase și 4.743 de elevi. Cele mai puține clase de liceu tehnologic s-au înregistrat în județul Sălaj cu 95 de clase și 2.282 de elevi, la forma de învățământ la zi.

Se evidențiază o situație aparte la nivelul județului Cluj care deși are numai 178 de clase de liceu tehnologic, are 4619 elevi, comparativ cu județul Bihor care la 198 de clase de învățământ liceal are 4743 de elevi. Județul Cluj are o medie a numărului de elevi pe clasă de aproximativ 26 elevi/clasă, respectiv județul Bihor o medie de aproximativ 24 elevi/clasă.

Tendința națională de scădere a numărului de clase și elevi în învățământul liceal tehnologic se înregistrează și la nivelul județelor regiunii Nord-Vest.

Datele statistice la nivelul regiunilor de dezvoltare privind repartitia claselor de învățământ liceal tehnologic pe medii de rezidență a scos în evidență faptul că regiunea Nord-Vest se situează în zona de mijloc a clasamentului pe regiuni, cu 831 de clase și 20833 de elevi pentru mediul urban și 73 de clase cu 1617 elevi pentru mediul rural.

Referitor la analiza regională legată de numărul de clase de învățământ liceal tehnologic, raportată la tipul de unitate de învățământ (de stat sau particular), se constată că la nivelul Regiunii Nord-Vest, numărul de clase realizate de către unitățile de învățământ particular, reprezintă doar 0,7% din totalul claselor de liceu din filiera tehnologică (6 clase din totalul de 904 clase la nivelul regiunii).

Analiza pe județele regiunii a evidențiat următoarea situație:

- Din cele 6 județe ale regiunii Nord-Vest doar în trei județe există clase de învățământ liceal tehnologic, în unități de învățământ particular: județul Bihor cu 1 clasă, județul Cluj cu 3 clase și județul Maramureș cu 2 clase;
- Numărul de elevi cuprinși în aceste clase, la nivel regional se ridică la 70 de elevi.

În ceea ce privește învățământul dual în anul școlar 2018-2019 sunt cuprinși la nivel național 6.506 elevi, cuprinși în clasele a IX-a și a X-a. De remarcat că numărul elevilor în învățământul dual aproape s-a dublat în anul școlar 2018-2019, de la 2.262 în anul școlar 2017-2018, la 4.224 în anul 2018-2019, ceea ce scoate în evidență creșterea interesului operatorilor economici, față de învățământul dual și nevoia de forță de muncă calificată. De remarcat faptul că și în mediul rural au fost realizate clase de învățământ dual, total 242 de elevi.

Din datele cuprinse în PRAI Nord-Vest, în anul școlar 2018-2019 erau 4.926 de elevi în clasa a IX-a (din care 917 elevi în cadrul învățământului dual), 4.169 de elevi în clasa a X-a (din care 588 de elevi în cadrul învățământului dual), și 3.822 de elevi în clasa a XI-a.

Conform analizei privind evoluția la nivel național a învățământului profesional inițial în sistem dual 2012-2019, publicată de Autoritatea Națională pentru Formare Profesională în Sistem Dual, clase cu elemente de dual au fost raportate pentru anul școlar 2018-2019 în toate județele Regiunii Nord-Vest.

La nivelul Regiunii Nord-Vest s-au evidențiat următoarele domenii de interes pentru învățământul dual:

- a) Județul Cluj – chimie industrială, comerț, construcții, electric, electromecanică, electronică și automatizări, fabricarea produselor din lemn, industrie alimentară, industrie textilă și pielărie, mecanică, turism și alimentație;
- b) Județul Bihor – comerț, construcții, electric, electromecanică, electronică și automatizări, fabricarea produselor din lemn, industrie textilă și pielărie, mecanică turism și alimentație;
- c) Județul Bistrița-Năsăud - electric, industrie textilă și pielărie, mecanică;
- d) Județul Maramureș – construcții, electromecanică;
- e) Județul Satu-Mare – electric, electronică și automatizări, fabricarea produselor din lemn, industrie alimentară, industrie textilă și pielărie, mecanică;
- f) Județul Sălaj - fabricarea produselor din lemn (tâmplar universal), mecanică (electromecanică, echipamente hidraulice, sudor);

Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ (PRAI) 2016 – 2025<sup>13</sup> conține o serie de prevederi ce ajută la dezvoltarea domeniilor tehnice de specializare în cadrul liceelor din regiune ținând cont de tendințele de pe piața muncii:

- Sectoarele economice care au înregistrat printre cele mai multe locuri de muncă vacante la nivelul regiunii sunt: **Industria prelucrătoare**, Alte activități de servicii, Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, **Comerț cu ridicata și amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor, Construcții și Sănătate și asistență socială**.
- Un număr semnificativ de locuri de muncă vacante înregistrate în regiune se adresează **operatorilor la instalații și mașini; ansambluri de mașini și echipamente și muncitorilor calificați și asimilați**. De asemenea, domeniul **serviciilor** are un număr semnificativ de locuri de muncă vacante.
- În contextul dezvoltării puternice în regiune a industriei prelucrătoare care oferă cele mai multe locuri de muncă, se menține ridicată oferta de locuri de muncă pentru muncitori necalificați.
- Subramurile Industriei prelucrătoare cu cel mai mare număr de salariați în 2014 la nivelul regiunii sunt: **Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor, Fabricarea de mobilă, Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea, Industria alimentară și Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte**.
- serie de subramuri ale industriei prelucrătoare: Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații, Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice, Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; Fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite, fabricarea altor produse din minerale nemetalice, Fabricarea echipamentelor electrice sunt bine reprezentate la nivelul regiunii în privința numărului de salariați.
- Raportat la numărul de salariați cele mai slab reprezentate sunt subramurile industriei chimice, industriei metalurgice, industria produselor farmaceutice și fabricarea mijloacelor de transport.
- La nivelul județelor regiunii Industria prelucrătoare oferă cele mai multe locuri de muncă, iar dintre subramuri Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor este cel mai bine reprezentată în județele: **Bistrița –Năsăud și Cluj**, iar Fabricarea de mobilă

---

<sup>13</sup> <https://www.nord-vest.ro/planuri-si-strategii-sectoriale/>

oferă cele mai multe locuri de muncă în județele: **Maramureș, Satu-Mare și Sălaj**. În județul **Bihor** subramura cu cele mai multe locuri de muncă este Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor.

- În regiunea Nord-Vest, ipotezele scenariului moderat al prognozei privind piața forței de muncă<sup>14</sup>, indică o creștere a cererii potențiale la orizontul anului 2020, cele mai semnificative fiind în **comerț, în industria prelucrătoare și în industria extractivă**, iar după 2013 în transporturi, depozitare și comunicații. Cererea potențială de forță de muncă scade în sectoarele agricultură, energie electrică și termică, gaze și apă, construcții, dar și administrație publică și apărare, învățământ și sănătate și asistență socială.
- În regiunea Nord-Vest, domeniul **Mecanic** se plasează pe primul loc în cererea potențială de forță de muncă din cadrul regiunii, deși ponderea sa este mai mică decât media la nivel național. Alte domenii cu o cerere semnificativă sunt: **Economic, Comerț, Industrie textilă și pielărie**.
- Structura **cererii potențiale, pe domenii de formare** ale ÎPT, în ipotezele scenariului moderat al studiului menționat anterior indică în regiunea Nord-Vest în perspectiva 2017-2020 o cerere mare pentru domeniile: **Mecanică, Comerț, Economic, Industrie textilă și pielărie, Construcții, instalații și lucrări publice și Turism și alimentație**.
- PRAI propune creșterea ponderii calificărilor din domeniul servicii la nivel regional, pe nivelurile de calificare 3, 4 și 5 și menținerea tendințelor la calificările din industrie, agricultură și construcții.

### Formare continuă

Atât la nivel european, cât și la nivel național, se remarcă importanța din ce în ce mai mare acordată formării profesionale continue. Acesta nu este privită numai ca o modalitate de dezvoltare personală a angajaților, ci devine o investiție superioară în dezvoltarea capitalului uman. Rata de participare la cursuri și traininguri a fost, în anul 2018, de 0,9%, sub media națională (1,5%) și europeană (10,7%). Regiunea Nord-Vest înregistrează rezultate nesatisfăcătoare din perspectiva acestui indicator, care măsoară învățarea pe tot parcursul vieții prin participarea la traininguri formale sau non-formale. Din păcate, în intervalul de timp analizat, se constată că la nivelul regiunii Nord-Vest, rata de participare a scăzut de la 1,4% în 2008 la 0,9% în 2018. Conform datelor de pe site-ul Autorității Naționale pentru Calificări la sfârșitul anului 2018 existau 379 de centre de formare profesională, publice și private, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, oferind peste 1.360 de cursuri de inițiere, specializare, perfecționare sau calificare abordând 313 domenii. Forma de organizare juridică a furnizorilor de formare, precum și domeniile în care se organizează cursuri sunt extrem de variate.

Cele mai multe acreditări sunt pentru cursurile „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe antreprenoriale” (58 de cursuri de inițiere, calificare și perfecționare), „Formator” (42 de cursuri acreditate) și „Agent de securitate” (37 de cursuri acreditate). Peste 30 de acreditări există în domeniile „Îngrijitor bătrâni la domiciliu”, „Lucrător în comerț”, „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe informatice”, „Manager proiect” și peste 20 în „Operator introducere, validare și prelucrare date”, „Ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație”, „Bucătar”, „Coafor”. Pe lângă cursurile care se oferă „în masă”, se evidențiază câteva cursuri pentru care există doar una sau două acreditări în toată regiunea și care ar putea reprezenta anumite nișe, particularități la nivel județean sau chiar nevoi punctuale pe piața muncii, astfel: În domeniile agroalimentar, horticultură, silvicultură: „Lucrător în prelucrare carne, pește, lapte, conserve”, „Lucrător în fabricarea

<sup>14</sup> Studiul previzional privind cererea de formare profesională la orizontul anului 2013 și în perspectiva anului 2020. Componenta - Anchetă în firme privind cererea de forță de muncă pe termen scurt (6-12 luni) *Regiunea Nord Vest*

conservelor din legume sau fructe”, „Preparator produse din lapte”, „Operator însămânțări artificiale la animale” (câte un curs acreditat în județul Cluj). De asemenea, se pot aminti cursul de „Horticultor” cu o singură acreditare în județul Bihor și „Tehnician silvic” cu o singură acreditare în județul Bihor.

Important de precizat este și faptul că în regiunea Nord-Vest funcționează singurul furnizor de formare profesională din țară autorizat de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Ministerul Educație și Cercetării, în ocupația de însoțitor de bord. Acest furnizor are sediul în județul Cluj și are acreditare și din partea Autorității Aeronautice Civile din România. Până la data elaborării prezentului Plan de dezvoltare regională, au fost instruiți în Regiunea Nord Vest peste 1.250 de însoțitori de bord, care actualmente muncesc la diferite companii de aviație din lume. De menționat că în toată Europa sunt doar 50 de școli de însoțitori de bord acreditate de autorități aeronautice, una din acestea fiind cea din Regiunea Nord Vest din România.

Din perspectiva specializării inteligente se pot aminti cursurile acreditate doar în județul Cluj cu denumirile „Operator în industria de medicamente și produse cosmetice”, „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe de bază în matematică, științe, tehnologie”, „Manager inovare” și „Manager de responsabilitate socială” (maxim două cursuri acreditate cu aceste denumiri), respectiv cursul de „Manager îmbunătățire procese”, oferit de doi furnizori în jud. Cluj și de un furnizor din județul Bihor. Oferta educațională de formare a adulților în universitățile publice din Regiunea Nord-Vest prin FC (formare continuă) și post universitare, Universitatea Tehnică Cluj 52 (FC+ post universitare), Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-40 (FC+ post universitare), Universitatea de Medicină și Farmacie Cluj-434 (post universitare), Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj- 24 (postuniversitare), Universitatea Oradea- 20 (FC), Academia de Muzică Gh. Dima Cluj- 7 (FC).

#### **d) Resursele de muncă și formarea profesională**

Populația activă civilă din regiunea Nord-Vest număra 1210,3 mii persoane în 2018, reprezentând o rată de activitate de 56,6%. În perioada analizată (2012-2018), populația activă crește, fără a atinge nivelul anului 2002.

În tot intervalul analizat populația activă la femei a fost mai scăzută decât la bărbați, rata de activitate fiind în anul 2017 de 77,3% la bărbați și 60,3% la femei. Analiza pe medii rezidențiale arată faptul că rata de activitate în mediul urban a fost de 69,7% în anul 2017, în timp ce în mediul rural, aceasta este de 67,8%; în intervalul analizat rata de activitate pe medii rezidențiale a avut valori mai mari în mediul rural decât în mediul urban, dar începând cu anul 2013 se înregistrează creșteri în mediul rural în raport cu mediul urban. Comparativ cu nivelul național rata de activitate în regiunea Nord-Vest era cu 1,6% mai mare decât rata de activitate la nivel național.

În ceea ce privește rata de activitate pentru grupa de vârstă 15-24 ani, aceasta este cea mai dezavantajată grupă de vârstă având o pondere de 26,4 % în totalul populației, fiind mai ridicată pentru bărbați (30,8%) și mai mică în mediul urban decât în rural, 33% față de 20,1%), respectiv 20.1% fata de 33%.

În anul 2017, în Regiunea Nord-Vest rata de ocupare a populației cu vârsta de muncă (15-64 ani) a fost de 66,3%, cu 2,3% mai mare decât în anul 2016, cea mai mare din tot intervalul analizat, populația ocupată fiind de 1187 mii persoane.

În ceea ce privește rata de ocupare la bărbați, aceasta a fost mai mare decât la femei pe tot intervalul analizat, în anul 2017 fiind 77,2% , față de 58,3% la femei. Rata de ocupare în mediul urban în 2017 era de 67,7% față de 64,6% în mediul urban- Comparativ cu nivelul național rata de ocupare în regiunea Nord-Vest este mai mare cu 2,4%.

Nivelul ratei de ocupare a populației în vârstă de muncă se situează la o distanță de 5,7 puncte procentuale față de ținta națională de 70% stabilită pentru anul 2020 (Ținta EU a ratei de ocupare a populației 20-64 ani pentru 2020 stabilită prin Strategia Europa 2020 este de 75%).

Din analiza nivelului de educație, rezultă că în perioada analizată (2008-2017), rata de ocupare cea mai ridicată, s-a înregistrat la grupa de vârstă 35-44 ani, cu valori cuprinse în intervalul 28-30% , în anul 2017 rata de ocupare fiind de 28,7%. În cadrul acestei grupe, ponderea populației ocupate cu nivel de studii medii și superior este sensibil egală, în anul 2017 fiind de 30,8 pentru nivelul de studii superior și 27, 8 pentru nivelul de studii medii. Ponderea populației cu nivel de studii scăzut, deși în anul 2008 era de numai 14%, aceasta a crescut anual, ajungând la 27,1% în anul 2017.

Conform PRAI 2016-2025, actualizat 2018, grupa de vârstă 25-34 ani este a doua ca pondere în ceea ce privește populația ocupată, cu valori cuprinse în intervalul 25-28% și valoarea de 25,3% în anul 2017. În cadrul acestei grupe, pentru nivelul de educație superior s-au înregistrat valori de peste 40% până în anul 2014 și cu puțin sub 40% în intervalul 2015-2017; pentru nivelul de studii medii și scăzut valorile fiind aproape egale (22% și 22,3%) în anul 2017. Tot la acesta grupa de vârstă, 25-34 ani, se înregistrează rata șomajului cea mai scăzută.

Creșterea ratei de ocupare a persoanelor cu studii superioare de la 14,5% în 2008 la 20% în 2017 (conform PRAI 2016-2025, actualizat 2018) poate fi interpretată ca o tendință de îmbunătățire a calității locurilor de muncă și a anticipării estimărilor anului 2020, cu privire la continuarea tendinței de creare de locuri de muncă care să solicite un nivel de educație ridicat, ponderea populației ocupate cu studii superioare în total populație ocupată trebuie să își continue evoluția ascendentă. Rata de ocupare la femei cu studii superioare a fost de 24% în 2017 față de numai 16% la bărbați, în schimb în cazul studiilor medii și a celor cu nivel scăzut de educație rata de ocupare a fost mai mare la bărbați.

Structura pe medii rezidențiale a ocupării în 2017 indică diferențe substanțiale între rural și urban:

- doar 6 % din populația ocupată din mediul rural are studii superioare, față de 31% în mediul urban
- 54% din populația ocupată din mediul rural are un nivel mediu de pregătire (liceal/postliceal/profesional sau de ucenici) - față 61% în mediul urban.
- mare parte din populația ocupată din mediul rural (38%) are un nivel scăzut de educație (gimnazial/primar sau mai puțin) - față de numai 6% în urban.

Analiza structurii populației ocupate pe grupe de vârstă arată faptul că în anul 2017 grupa de vârstă 35-44 ani are gradul cel mai mare de ocupare pe piața muncii (85%) (conform PRAI 2016-2025, actualizat 2018) urmată de grupa 45-54 ani și grupa 25-34 ani.

Cel mai mare număr de persoane inactive se află în grupa de vârstă de peste 65 de ani (91,4%) și 15-24 ani (73,6%) (conform PRAI 2016-2025, actualizat 2018).

Rata șomajului BIM era de 3,7% în anul 2017, în scădere față de anii 2015 și 2016, când rata șomajului era de 4,6% , respectiv 4,3%, rata șomajului în 2017 (3,7%) fiind comparabilă cu cea din 2008 (3,8%), înaintea crizei economice și cu 1,2% mai mică decât rata șomajului BIM la nivel național. De altfel pe tot intervalul analizat 2012-2017, rata șomajului în regiunea Nord-Vest a fost mai scăzută decât cea la nivel național.

Din analiza evoluției șomajului de lungă durată, care s-a analizat în intervalul 2008-2017, în regiunea Nord-Vest, rezultă faptul că numărul de șomeri a scăzut în intervalul 2015-2017, înregistrându-se un număr de 15,7 mii persoane șomeri în 2017, în scădere cu 7000 față de anul 2016 și cu 9000 față de anul 2015. Cel mai mare număr de șomeri s-a înregistrat în anii 2010 și 2011, datorită crizei economice.

Analizând situația în comparație cu celelalte regiuni, rezultă că regiunea Nord-Vest se află pe locul al treilea între regiuni, după București-Ilfov și regiunea Vest, în ceea ce privește numărul de șomeri de lungă durată.

În ceea ce privește evoluția ratei șomajului de lungă durată, Regiunea Nord-Vest se situează la mijlocului clasamentului între regiuni, cu o rată a șomajului de 1,3% în 2017, în scădere față de anii



2015 și 2016, cele mai mare valori înregistrându-se în anii 2010 și 2011, iar cea mai mică în anul 2008, de 1,1 %. Comparativ cu nivelul european (3,4%) și nivelul național (2%), rata șomajului în regiunea Nord-Vest în tot intervalul analizat, dar și în anul 2017 se află sub nivelul acestora.

În anul 2017, rata șomajului avea nivelul cel mai ridicat (18,3%) în rândul tinerilor (15-24 ani). Șomajul a afectat în măsură mai mare absolvenții învățământului mediu și scăzut, pentru care rata șomajului a fost de 5,1%, respectiv 6,8%, mai mare comparativ cu rata înregistrată pentru șomerii cu studii superioare (2,4%). (sursa: *INS-Forța de muncă în România, ocupare și șomaj 2017*)

Cea mai mare rată a șomajului în rândul tinerilor s-a înregistrat în anii 2010 și 2011, când au fost atinse valori de 10,8%, respectiv 12,8%. Comparativ cu celelalte regiuni, regiunea Nord-Vest are cea mai mică rată a șomajului în rândul tinerilor în anul 2014, depășind și regiunea București-Ilfov.

Pe medii rezidențiale, rata șomajului a fost mai mare în mediul urban comparativ cu mediul rural, pe tot intervalul analizat.

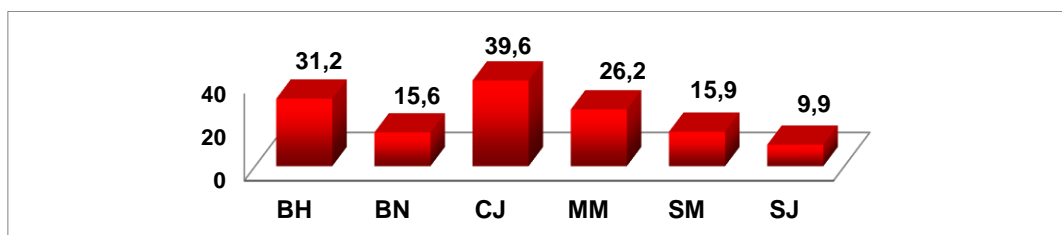
În ceea ce privește rata șomajului în rândul tinerilor, se remarcă faptul că rata șomajului la femei și bărbați a oscilat în tot intervalul analizat, astfel în intervalul 2014-2016, șomajul în rândul femeilor a fost mai mare decât la bărbați.

În anul 2018, în regiunea Nord-Vest, s-a înregistrat un numărul mediu de 691.451 salariați, reprezentând 13,64% din numărul mediu de salariați la nivelul țării (5068.063 salariați).

Conform proiecției Comisiei Naționale de Prognoză, numărul salariaților va crește în anul 2021 în toate regiunile țării comparativ cu anul 2016. Cele mai mari creșteri se vor înregistra în regiunea București-Ilfov, urmată de regiunile Nord-Vest și Centru.

Creșterea numărului mediu de salariați la nivelul regiunii cu 138,4 mii persoane, urmare a dezvoltării economice aduce pe locul al doilea la nivel național regiunea Nord-Vest, după regiunea București-Ilfov. Creșterea numărului mediu de salariați va fi mai mică la nivelul regiunilor Sud-Est (92,6mii persoane) și Sud-Vest Oltenia (74,6 mii persoane). Evoluția prognozată pe regiunile de dezvoltare la nivel național, până în anul 2021, este reprezentată în figura de mai jos:

În regiunea Nord-Vest numărul salariaților va ajunge la 788 mii persoane cu peste 138,4 mii persoane mai mult față de 2016, reprezentând o creștere cu 21,3%. În cadrul județelor din regiunea Nord-Vest cele mai mari creșteri ale numărului de salariați se vor înregistra în județele: Cluj (cu 39,6 mii persoane), Bihor (cu 31,2 mii persoane) și Maramureș (cu 26,2 mii persoane). Cele mai mici creșteri sunt prognozate pentru județele Sălaj (cu 9,5 mii persoane) și Bistrița-Năsăud (cu 15,6 mii persoane).



**Figura 15.** Creșterea numărului mediu de salariați în 2021 față de 2016, în județele Regiunii Nord- Vest. (mii persoane)

Sursa datelor: Comisia Națională de Prognoză, Proiecția principalilor indicatori economico-sociali în profil teritorial până în 2021, mai 2018

Analiza creșterilor procentuale prognozate la nivelul județelor regiunii Nord-Vest, evidențiază cea mai mare creștere, cu 27,3%, în județul Maramureș urmat de județul Bistrița-Năsăud cu 24,3% și Sălaj cu 22,1%. Comparativ, județul Cluj care are cea mai mare creștere numerică prognozată, realizează o creștere procentuală de 18,8%, față de 2016, având în vedere că are cel mai mare număr mediu de salariați dintre județele regiunii.

Atât la nivel european, cât și la nivel național, se remarcă importanța din ce în ce mai mare acordată formării profesionale continue. Acesta nu este privită numai ca o modalitate de dezvoltare personală a angajaților, ci devine o investiție superioară în dezvoltarea capitalului uman. Rata de participare la cursuri și traininguri a fost, în anul 2018, de 0,9%, sub media națională (1,5%) și europeană (10,7%). Regiunea Nord-Vest înregistrează rezultate nesatisfăcătoare din perspectiva acestui indicator, care măsoară învățarea pe tot parcursul vieții prin participarea la traininguri formale sau non-formale. Din păcate, în intervalul de timp analizat, se constată că la nivelul regiunii Nord-Vest, rata de participare a scăzut de la 1,4% în 2008 la 0,9% în 2018. Conform datelor de pe site-ul Autorității Naționale pentru Calificări la sfârșitul anului 2018 existau 379 de centre de formare profesională, publice și private, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, oferind peste 1.360 de cursuri de inițiere, specializare, perfecționare sau calificare abordând 313 domenii. Forma de organizare juridică a furnizorilor de formare, precum și domeniile în care se organizează cursuri sunt extrem de variate.

Cele mai multe acreditări sunt pentru cursurile „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe antreprenoriale” (58 de cursuri de inițiere, calificare și perfecționare), „Formator” (42 de cursuri acreditate) și „Agent de securitate” (37 de cursuri acreditate). Peste 30 de acreditări există în domeniile „Îngrijitor bătrâni la domiciliu”, „Lucrător în comerț”, „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe informatice” „Manager proiect” și peste 20 în „Operator introducere, validare și prelucrare date”, „Ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație”, „Bucătar”, „Coafor”. Pe lângă cursurile care se oferă „în masă”, se evidențiază câteva cursuri pentru care există doar una sau două acreditări în toată regiunea și care ar putea reprezenta anumite nișe, particularități la nivel județean sau chiar nevoi punctuale pe piața muncii, astfel: În domeniile agroalimentar, horticultură, silvicultură: „Lucrător în prelucrare carne, pește, lapte, conserve”, „Lucrător în fabricarea conservelor din legume sau fructe”, „Preparator produse din lapte”, „Operator însămânțări artificiale la animale” (câte un curs acreditat în județul Cluj). De asemenea, se pot aminti cursul de „Horticultor” cu o singură acreditare în județul Bihor și „Tehnician silvic” cu o singură acreditare în județul Bihor.

Din perspectiva specializării inteligente se pot aminti cursurile acreditate doar în județul Cluj cu denumirile „Operator în industria de medicamente și produse cosmetice”, „Competențe cheie comune mai multor ocupații: competențe de bază în matematică, științe, tehnologie”, „Manager inovare” și „Manager de responsabilitate socială” (maxim două cursuri acreditate cu aceste denumiri), respectiv cursul de „Manager îmbunătățire procese”, oferit de doi furnizori în jud. Cluj și de un furnizor din județul Bihor. Oferta educațională de formare a adulților în universitățile publice din Regiunea Nord-Vest prin FC (formare continuă) și post universitare, Universitatea Tehnică Cluj 52 (FC+ post universitare), Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-40 (FC+ post universitare), Universitatea de Medicină și Farmacie Cluj-434 (post universitare), Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj- 24 (postuniversitare), Universitatea Oradea- 20 (FC), Academia de Muzică Gh. Dima Cluj- 7 (FC).

### e) Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale

Gradul de sărăcie și de excluziune socială din România a ajuns în 2018 la 32,5% din populație, în scădere față de anul precedent, când acest indicator se afla la 35,7%.

Per ansamblu, conform datelor Eurostat, ponderea populației totale aflate în risc de sărăcie și excluziune socială este în scădere în Regiunea Nord-Vest și sub media națională. Față de 2012, indicatorul a scăzut în 2018 cu aproximativ 11 puncte procentuale.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
UE	24,8	24,6	24,4	23,8	23,5	22,4	21,7
România	43,2	41,9	40,3	37,4	38,8	35,7	32,5
<b>Nord-Vest</b>	<b>33,5</b>	<b>32,3</b>	<b>32,1</b>	<b>28,0</b>	<b>29,3</b>	<b>26,4</b>	<b>22,3</b>

**Tabelul 6.** Evoluția ponderii populației aflate în risc de sărăcie și excluziune socială în populația totală (%)

Sursa: Eurostat

Rămâne ridicată ponderea populației aflate în situație de sărăcie (materială) severă, prin comparație cu valoarea indicatorului la nivel european. Aproximativ 17,5% din totalul populației regiunii se confruntă cu acest risc în 2018, față de 16,9% la nivelul UE; deși sunt mai puțini decât media pe țară, care este de aproximativ 23,5%. Ponderea populației aflate în risc de sărăcie materială severă a scăzut cu 13,4 puncte procentuale în 2018 față de 2012.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
UE	9,9	9,6	8,9	8,1	7,5	6,6	5,8
România	31,1	29,8	25,9	22,7	23,8	19,7	16,8
<b>Nord-Vest</b>	<b>22,7</b>	<b>21,9</b>	<b>18,0</b>	<b>16,5</b>	<b>17,6</b>	<b>11,9</b>	<b>9,3</b>
Centru	23,5	27,2	25,0	21,9	18,3	13,2	10,4
Nord-Est	37,5	34,5	30,4	26,7	23,8	22,4	19,8
Sud-Est	36,8	38,7	34,4	32,0	29,9	25,8	23,0
Sud-Muntenia	35,9	30,0	28,4	26,8	27,5	25,8	23,0
București-Ilfov	28,6	27,3	19,8	13,7	25,4	19,1	19,3
Sud-Vest Oltenia	32,6	27,1	25,3	20,8	24,4	22,0	17,8
Vest	26,4	28,8	22,7	16,4	22,0	13,8	7,8

**Tabelul 7.** Evoluția ponderii populației aflate în risc de sărăcie materială severă (%)

Sursa: Eurostat

În intervalul analizat, 2012-2018, valoarea indicatorului Rata persoanelor de sub 60 de ani care trăiesc în gospodării cu intensitate a muncii foarte scăzută, pentru Regiunea Nord-Vest depășește media națională, doar în anul 2012 și anul 2013.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
România	7,9	7,6	7,2	7,9	8,2	6,9
<b>Nord-Vest</b>	<b>11</b>	<b>8,1</b>	<b>6</b>	<b>4,3</b>	<b>3,9</b>	<b>4,7</b>
Centru	7,2	9,6	7,9	7,8	9,1	5,7
Nord-Est	5,2	5,6	3,7	4,7	2,9	2,9
Sud-Est	9,1	9,6	9,8	9,8	10,6	11,8
Sud-Muntenia	8,2	7,8	7,4	8,6	9,5	8
București-Ilfov	2,7	3,7	5,5	6,5	5,8	4,4
Sud-Vest Oltenia	10,9	8,4	7,3	10,6	13,4	11,8
Vest	10	8,7	12	15,8	14,7	8,5

**Tabelul 8.** Rata persoanelor de sub 60 de ani care trăiesc în gospodării cu intensitate a muncii foarte scăzută (%)

Sursa: INS

Metodologia de calcul a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei privind indicatorii aferenți sărăciei este diferită de cea a Uniunii Europene. Astfel, conform raportului elaborat pe perioada 2012-2017 de către Direcția Servicii Sociale și Incluziune Socială, rata sărăciei severe a înregistrat o ameliorare semnificativă în perioada 2012-2017, atât la nivelul României cât și la nivelul regiunii Nord-Vest.

Conform datelor INS din 2017, Regiunea Nord-Vest este pe locul 3 la nivel național între cele mai puțin sărace regiuni, rata sărăciei relative crescând de la 17,4% în 2012 la 19% în 2017.

Categoriile de populație cele mai expuse riscului de sărăcie sunt copiii și vârstnicii, pe criterii de vârstă, dar și agricultorii, șomerii și pensionarii agricultori, după profilul ocupațional. Pe tipuri de gospodării, riscul de sărăcie este mai mare pentru persoanele singure (în special, vârstnicii singuri), persoanele din gospodăriile monoparentale și cele din gospodăriile numeroase, formate din doi adulți cu trei sau mai mulți copii și din trei sau mai mulți adulți cu copii. Pe medii rezidențiale, riscul de sărăcie este mai ridicat pentru populația din mediul rural.

În ultimii ani a crescut frecvența gospodăriilor formate din părinți singuri, un adult cu unul sau mai mulți copii. Dacă veniturile pe care le realizează părinții sunt mici, prezența copiilor amplifică riscul de sărăcie. Este cazul gospodăriilor de agricultori sau șomeri, precum și a celor de salariați ocupați în activități slab remunerate, în economia subterană, persoane cu un nivel scăzut de instruire și pregătire profesională, cunoscut fiind că și numărul mai mare de copii este asociat, în general, cu nivelul scăzut de educație. În plus, părinții „săraci”, cu venituri mici sau care trăiesc din agricultură nu-și permit să își trimită copiii la grădiniță sau școală, ba chiar îi folosesc la muncile câmpului.

Numărul copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate a crescut cu 5% față de anul 2008, iar județele cu cel mai mare număr de copii cu părinți plecați în străinătate au rămas aceleași, Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Regiune/Județ	cu ambii părinți plecați	cu un singur părinte	cu părinte unic susținător	Total
România	17.425	64.701	12.770	94.896
<b>Nord-Vest</b>	<b>1.744</b>	<b>7.603</b>	<b>850</b>	<b>10.197</b>
Bihor	166	883	156	1.205
Bistrița-Năsăud	504	1.967	143	2.614
Cluj	265	1.038	91	1.394
Maramureș	573	1.965	265	2.803
Satu Mare	146	831	146	1.123
Sălaj	90	919	49	1.058

**Tabelul 9.** Copii cu părinții plecați la muncă în străinătate, 1.01.2018

Sursa: Raport elaborat de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2018

La nivel european tinerii din grupa de vârstă 16-24 de ani sunt categoria cea mai expusă riscului de sărăcie din mai multe motive: fie părăsesc sistemele de protecție socială și nu se pot încadra cu succes în societate, fie se află încă în întreținerea familiei, sau chiar contribuie la întreținerea fraților mai mici, fie sunt elevi sau studenți, care au finalizat doar studii medii/școli profesionale, fie au terminat învățământ superior și nu-și găsesc loc de muncă.

Numărul pensionarilor agricultori este în scădere, atât ca urmare a mortalității ridicate în rândul acestei categorii de pensionari, cât și ca urmare a restructurării activității economice din sectorul primar din România. În perioada 2005-2011, atât pensionarii din agricultură cât și cei asigurați social de stat au înregistrat o scădere de 33.441 persoane, respectiv 6.610 persoane. Pensia medie lunară a înregistrat creșteri în perioada 2012-2018, diferențierile la nivel regional fiind destul de mici, întrucât deciziile de majorare a pensiilor sunt luate la nivel național (pensia medie a crescut și pentru că numărul pensionarilor cu pensii mici a scăzut în numărul total de pensionari).

Așadar din analiza situației existente rezultă scăderea semnificativă a ponderii populației expuse riscului de excluziune socială și de sărăcie, Regiunea Nord-Vest fiind plasată, din acest punct de vedere, sub media națională și pe penultimul loc între cele opt regiuni de dezvoltare din țară. Totuși, la nivel național, indicatorii excluziunii sociale sunt alarmanți, deci relativă bună poziționare a Regiunii Nord-Vest nu înseamnă o stare de bunăstare pentru toți cetățenii, decalajele dintre cei foarte bogați și cei foarte săraci fiind în continuare foarte mari. Așadar este nevoie de măsuri de incluziune activă, precum și de măsuri de protecție și asistență socială. De remarcat aici este distincția care trebuie făcută între incluziune socială (care presupune implicit și asistență socială) și faptul că la nivel local nu există structuri responsabile cu incluziunea socială (în timp ce există pentru asistență socială).

## f) Dezvoltare umană locală și marginalizare

### Dezvoltare umană locală

Nivel de dezvoltare a județului în anul 2011	Județ	Indicele Dezvoltării Umane Locale (IDUL)						IDUL 2011 - IDUL2002		
		Rural		Urban		Total		Rural	Urban	Total
		2002	2011	2002	2011	2002	2011			
Dezvoltat Superioară	Cluj	44	62	79	99	68	87	18	20	19
Dezvoltat	Maramureș	45	58	67	83	57	73	13	15	16
Mediu-superior dezvoltat	Bistrița-Năsăud	48	59	77	93	58	72	11	17	14
Mediu-superior dezvoltat	Satu Mare	43	58	73	87	56	72	15	14	16
Mediu-superior dezvoltat	Bihor	43	57	67	85	54	71	15	18	17
Mediu-superior dezvoltat	Sălaj	41	54	73	90	54	69	12	17	15

**Tabelul 10.** Indicele dezvoltării umane locale

*Sursa: Banca Mondială*

Conform Indicelui Dezvoltării Umane Locale, în anul 2011, județul Cluj este singurul din Regiunea Nord-Vest încadrat în categoria superioară de dezvoltare, fiind al 4-lea în topul național. Acesta este urmat de județul Maramureș care este în categoria județelor dezvoltate, în timp ce județele Bistrița-Năsăud, Satu Mare și Bihor sunt județe mediu spre superior dezvoltate. Județul Sălaj este pe ultimul loc între județele regiunii cu o dezvoltare medie. Nici un județ al regiunii nu este încadrat în categoria dezvoltare mediu-inferioară.

În fiecare județ din regiune, majoritatea populației - între 30% și 53% - trăiește în localități cu dezvoltare medie spre ridicată. Excepție face județul Cluj unde majoritatea populației trăiește în localități cu dezvoltare comprehensivă; cu toate acestea, aici procentul populației care trăiește în zone cu dezvoltare medie spre scăzută este mai mare decât cea care se află în localități cu dezvoltare medie. În restul județelor între 9% și 18% din locuitori se află în localități cu dezvoltare comprehensivă.

Procentul persoanelor care trăiesc în zone cu cea mai mică dezvoltare variază între un minim de 0,2% în județul Maramureș și un maxim de 2,8% în județul Cluj. Astfel, se poate afirma faptul că gradul de dezvoltare mare al unui județ nu înseamnă lipsa problemelor în tot teritoriul acestuia.

Județ	Tipul Dezvoltării umane locale	Sat (SIRUTA unit)		Populație	
Bihor	Cea mai mică dezvoltare	11	2,5	3.013	0,8
	Dezvoltare medie - scăzută	90	20,2	30.996	8,2
	Dezvoltare medie	114	25,6	113.996	30,2
	Dezvoltare medie - ridicată	203	45,5	158.904	42,1
	Dezvoltare comprehensivă	28	6,3	70.295	18,6
	<b>Total</b>	<b>446</b>	<b>100,0</b>	<b>377.204</b>	<b>100,0</b>
Bistrița-Năsăud	Cea mai mică dezvoltare	23	9,9	3.821	1,8
	Dezvoltare medie - scăzută	73	31,3	27.384	13,0
	Dezvoltare medie	44	18,9	52.491	24,9
	Dezvoltare medie - ridicată	88	37,8	107.565	51,0
	Dezvoltare comprehensivă	5	2,1	19.607	9,3
	<b>Total</b>	<b>233</b>	<b>100,0</b>	<b>210.868</b>	<b>100,0</b>
Cluj	Cea mai mică dezvoltare	50	13,0	7.814	2,8
	Dezvoltare medie - scăzută	159	41,4	43.351	15,3
	Dezvoltare medie	38	9,9	38.718	13,7
	Dezvoltare medie - ridicată	112	29,2	89.023	31,5
	Dezvoltare comprehensivă	25	6,5	103.874	36,7
	<b>Total</b>	<b>384</b>	<b>100,0</b>	<b>282.780</b>	<b>100,0</b>
Maramureș	Cea mai mică dezvoltare	4	1,7	717	0,2
	Dezvoltare medie - scăzută	41	17,7	12.922	4,1
	Dezvoltare medie	68	29,3	107.924	34,2
	Dezvoltare medie - ridicată	105	45,3	165.834	52,5
	Dezvoltare comprehensivă	14	6,0	28.540	9,0
	<b>Total</b>	<b>232</b>	<b>100,0</b>	<b>315.937</b>	<b>100,0</b>
Satu Mare	Cea mai mică dezvoltare	10	4,6	2.777	1,2
	Dezvoltare medie - scăzută	47	21,5	16.363	6,9
	Dezvoltare medie	70	32,0	65.394	27,4
	Dezvoltare medie - ridicată	85	38,8	115.567	48,4
	Dezvoltare comprehensivă	7	3,2	38.595	16,2
	<b>Total</b>	<b>219</b>	<b>100,0</b>	<b>238.696</b>	<b>100,0</b>
Sălaj	Cea mai mică dezvoltare	18	6,9	2.755	1,7
	Dezvoltare medie - scăzută	92	35,4	27.161	16,3
	Dezvoltare medie	55	21,2	46.933	28,1
	Dezvoltare medie - ridicată	92	35,4	68.287	40,9
	Dezvoltare comprehensivă	3	1,2	21.807	13,1
	<b>Total</b>	<b>260</b>	<b>100,0</b>	<b>166.943</b>	<b>100,0</b>

**Tabelul 11.** Localități după nivelul de dezvoltare

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor rurale marginalizate

## Marginalizare

Marginalizarea nu se definește doar din punctul de vedere al sărăciei veniturilor, ci și în funcție de capitalul uman (educație și sănătate) și condițiile de locuire. Atlasul zonelor rurale marginalizate, cât și Atlasul zonelor urbane marginalizate pot fi utilizate și pentru a informa sau evalua programele legate de educație, sănătate, infrastructură și locuințe sociale, cum sunt părăsirea timpurie a școlii, servicii primare de asistență medicală, planificare familială, educație parentală, violența domestică și alte riscuri/ vulnerabilități care sunt răspândite în comunitățile marginalizate.

Atât Atlasul zonelor rurale marginalizate, cât și Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate sunt instrumente utile pentru a măsura eficacitatea altor programe cheie de combatere a sărăciei. Zonele marginalizate (fie că sunt din mediul rural sau urban, roma sau non-roma) sunt concentrări de gospodării cu venituri mici și persoane cu un nivel scăzut de educație și competențe relevante pentru piața forței de muncă, care locuiesc în zone expuse la diferite pericole de mediu și unde serviciile publice sunt de slabă calitate, sau nu sunt deloc. Astfel, zonele marginalizate reprezintă ținte "naturale" pentru:

- programele active privind piața muncii;
- servicii sociale integrate la nivel comunitar (SPOR - Program Social Oportunitate și Responsabilitate);
- programele care se adresează școlilor dezavantajate;
- programe care doresc să prevină separarea copilului de familia naturală și programe privind consolidarea serviciilor sociale pentru protecția copilului;

## Zone urbane marginalizate

În conformitate cu prevederile POR 2014-2020, comunitățile marginalizate sunt sprijinite prin Intervențiile susținute în cadrul Axei 9 - Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban, Prioritatea de investiții 9.1 - Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC). Intervențiile sprijinite în cadrul acestei priorități de investiții pot include diverse tipuri de investiții, în funcție de nevoile specifice identificate la nivel local în cadrul SDL elaborate de către Grupurile de Acțiune Locală (GAL) și se referă la investițiile în infrastructura de locuire, investiții în infrastructura de sănătate, servicii sociale – construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ dotarea centrelor comunitare integrate medico-sociale; investiții în infrastructura de educație); investiții în amenajări ale spațiului urban degradat al comunității defavorizate, construirea/ dotarea cu echipamente a infrastructurii întreprinderilor de economie socială de inserție.

De asemenea, comunitățile marginalizate sunt susținute și din POCU 2014-2020 - AP 5 – Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității). Acțiunile care se finanțează prin Axa Prioritară 5 din POCU 2014-2020 (OS 5.1) cuprind măsuri integrate destinate comunității marginalizate vizate de SDL, în următoarele domenii: educație, ocupare, dezvoltare/furnizare de servicii (sociale/ medicale/ medico-sociale); asistență socială; combaterea discriminării sau segregării.

Conform Atlasului Zonelor Urbane Marginalizate<sup>15</sup> elaborat de Banca Mondială în anul 2014 pe baza datelor de la Recensământul Populației și al Locuințelor din anul 2011, în fiecare centru urban din regiune se regăsește populație dezavantajată din punct de vedere a cel puțin două criterii. Din cele trei (criteriile principale pentru identificarea și examinarea sărăciei, mai ales sărăcia multidimensională și marginalizarea sunt: ●capitalul uman (de regulă educația, sănătatea și numărul de membri sau de copii ai familiei); ●ocuparea forței de muncă (de regulă raportat la numărul de șomeri, munca la negru,

---

<sup>15</sup> [https://adrvest.ro/attach\\_files/Atlas\\_18Aprilie\\_RO\\_final.pdf](https://adrvest.ro/attach_files/Atlas_18Aprilie_RO_final.pdf)

munca în agricultura de subzistență); și ● condițiile de locuire (mai ales referitor la nesiguranța locativă, calitatea locuințelor și racordarea la rețelele de utilități publice).

În 18 orașe mai mult de jumătate din populație se află în această situație, cu procente alarmante de peste 80% în Vișeu de Sus, Săcueni, Săliștea de Sus, Borșa, Sângeorz-Băi, Dragomirești și Livada (unde mai mult de 90% din rezidenți se află în situații de dezavantajare).

Pe de altă parte, municipiile au înregistrat o situație mai favorabilă, cu maxim 30% din populație fiind dezavantajată. În cazul acesta, Municipiul Sighetu Marmației face excepție, cu peste 40% din locuitori în această situație. În cadrul municipiilor se pot identifica și probleme specifice de locuire, astfel încât, cele mai mari procente – de peste 10% din totalul populației – de populație dezavantajată din acest punct de vedere au fost înregistrate în Cluj-Napoca, Oradea și Bistrița. Locuirea precară se referă la proporția locuințelor fără curent electric, proporția locuințelor supraaglomerate (< 15,33 m<sup>2</sup> pe persoană) și la nesiguranța locativă sau proporția gospodăriilor ce nu dețin o locuința proprietate personală.

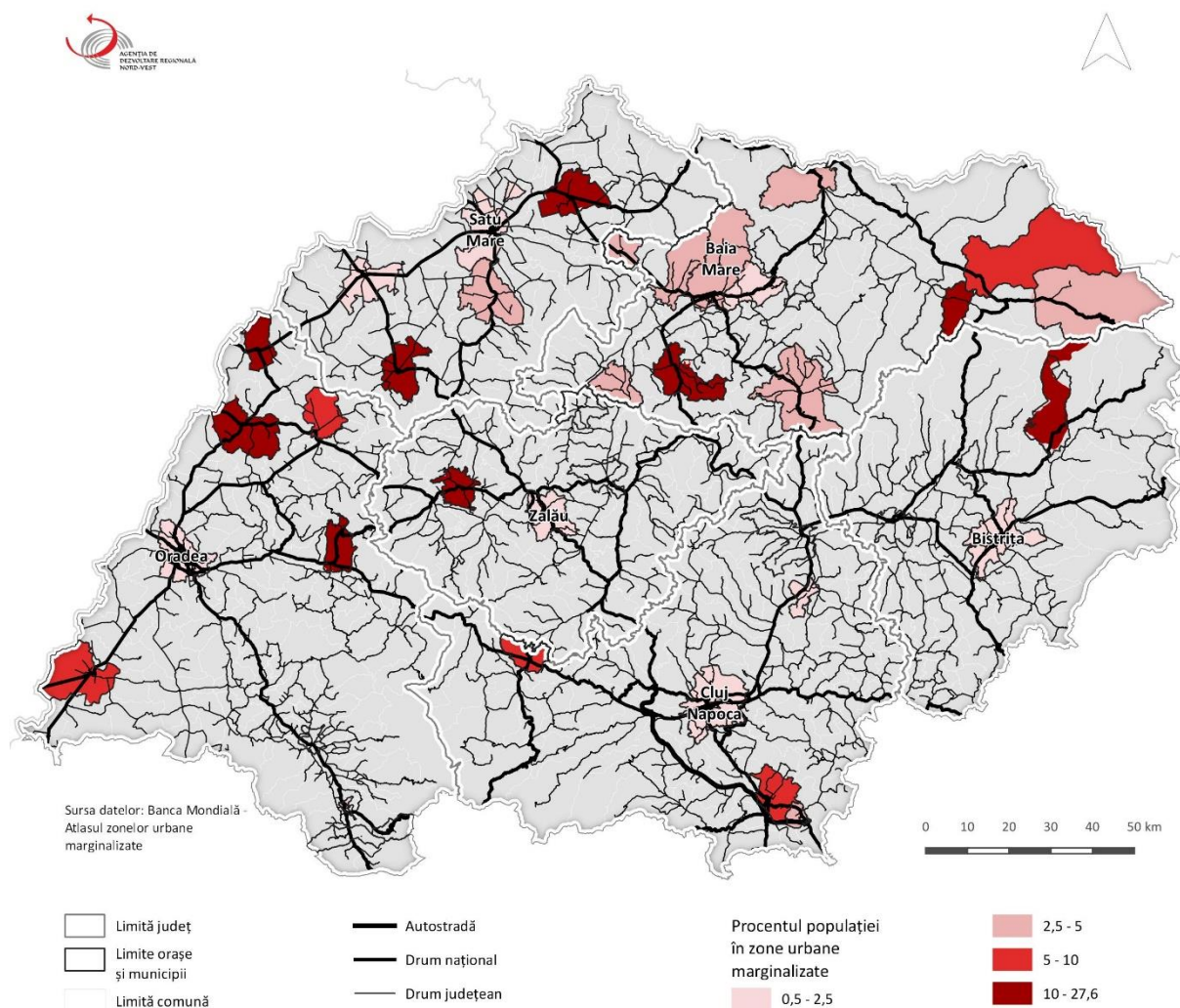
Totuși, principala problemă a orașelor din regiune este capitalul uman, în cadrul acestei categorii fiind înregistrate cele mai mari procente de dezavantajare. Capitalul uman se referă la proporția populației de 15 -64 de ani care a absolvit maxim 8 clase, proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le îngreunează activitățile zilnice și proporția copiilor (0-17 ani) din populația totală. Prin urmare, centrele urbane care au probleme de capital uman, au înregistrat și printre cele mai mari procente de dezavantajare privind ocuparea, care se referă la proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nu urmează o formă de învățământ. Conform statisticilor Eurostat, în anul 2017, ponderea tinerilor care au părăsit timpuri orice formă de educație sau instruire a fost de 10,6% în UE 28, acesta a fost cu 0,1 puncte procentuale mai mică decât cu un an înainte și a continuat cu un model de scădere continuă a nivelului din ultimul deceniu.

Valoarea indicatorului pentru regiunea Nord-Vest a oscilat de la un an la altul în perioada 2013-2017, creștere-descreștere. În anul 2017, 16,3% din tineri cu vârsta între 18-24 de ani nu erau cuprinși în nici o formă de educație sau instruire.

O altă problemă specifică centrelor urbane sunt zonele marginalizate, acestea fiind dezavantajate simultan din punct de vedere a celor 3 criterii: capital uman, ocupare și locuire. Zonele Urbane Marginalizate (ZUM) necesită intervenții integrate pe o perioadă îndelungată de timp, cu accent pe implicarea populației în rezolvarea problemelor comunității și eforturi susținute din partea municipalităților și altor actori locali pentru ruperea cercului vicios al marginalizării.

Orașele Șomcuta Mare, Tășnad, Șimleu Silvaniei, Sângeorz-Băi, Săliștea de Sus, Valea lui Mihai, Livada și Săcueni au peste 10% din populație cuprinsă în ZUM-uri, iar orașele Vișeu de Sus și Huedin și Municipiile Salonta, Turda și Marghita au între 5% și 8% din populație în aceeași situație.





**Figura 16.** Procentul populației care trăiește în zone urbane marginalizate

Sursa: Banca Mondială, 2016. Atlasul zonelor urbane marginalizate

Pentru intervenții integrate în ZUM-uri, Comisia Europeană a creat mecanismul DLRC – Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității, care presupune crearea unui parteneriat local din diferiți actori relevanți pentru realizare unei Strategii de Dezvoltare Locală dedicată zonelor marginalizate și pentru managementul intervențiilor propuse. În România, acest program a fost lansat în anul 2017, și a presupus un concurs de strategii care au primit finanțare în valoare de 7 milioane de euro fiecare pentru intervenții dedicate în comunitate. Din cele 49 de orașe și sectoare participante, 8 au fost din Regiunea Nord-Vest. Dintre acestea doar 5 au fost aprobate pentru finanțare și implementare – Carei, Gherla, Dej, Turda și Baia Mare, în timp ce orașele Cluj-Napoca, Sighetu Marmăției și Satu Mare nu au fost selectate pentru finanțare. Totodată, nici unul dintre orașele care au înregistrat procente de marginalizare de peste 10% nu a luat parte la această inițiativă, astfel încât pe viitor, la nivelul regiunii, este necesară diseminarea de bune practici și cunoaștere în acest domeniu către toate orașele, cu accent pe cele care au cea mai mare nevoie.

### **g) Incluziunea socială a romilor**

Romii reprezintă cea mai mare și mai vulnerabilă minoritate în Uniunea Europeană, comunitatea lor fiind în general marginalizată și discriminată, membrii lor trăind în condiții socio-economice precare. Incluziunea romilor și a altor categorii defavorizate în viața socială și economică este necesară pentru a atinge obiectivele Pilonului european al drepturilor sociale (implementate prin Obiectivul de Politică 4 al politicii de coeziune 2021-2027). Acest proces presupune însă o schimbare de mentalități, atât din partea majorității cât și din partea acestei minorități. În ciuda politicilor și strategiilor existente la nivel de UE, de țară și de județ excluziunea, marginalizarea și discriminarea romilor este o realitate curentă, în România cele mai frecvente situații de discriminare fiind în serviciile private, în contactul cu personalul unităților de asistență medico-sanitară, respectiv în situații referitor la locul de muncă.

În România, majoritatea oamenilor expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială locuiesc în zonele rurale. Dar sărăcia în mediul rural se prezintă sub multe forme, de la sărăcia din satele mici și cele cu populație îmbătrânită până la comunități caracterizate prin capital uman scăzut, printr-o slabă ocupare formală a forței de muncă și prin locuințe impropii.

În România criteriile principale pentru identificarea și examinarea sărăciei, mai ales sărăcia multidimensională și marginalizarea sunt:

- a) capitalul uman (de regulă educația, sănătatea și numărul de membri sau de copii ai familiei);
- b) ocuparea forței de muncă (de regulă raportat la numărul de șomeri, munca la negru, munca în agricultura de subsistență);
- c) condițiile de locuire (mai ales referitor la nesiguranța locativă, calitatea locuințelor și racordarea la rețelele de utilități publice).

La nivel național, 6,2% din populația rurală, 5,3% din toate gospodăriile și 5,2% din toate locuințele se află în zone rurale marginalizate. Prin definiție, aceste zone sunt sectoare de recensământ în care cea mai mare parte a populației a absolvit cel mult gimnaziul, își câștigă existența în sectorul informal (mai ales din agricultură) și locuiește în condiții precare chiar și după standardele de obicei scăzute aplicate zonelor rurale care în general nu dispun de foarte multă infrastructură de bază sau de utilități (cu alte cuvinte, oamenii trăiesc în locuințe supraaglomerate și/sau nu au acces la apă curentă sau la curent electric)

Aceste zone rurale marginalizate sunt considerate "problematic" mai ales pentru că se caracterizează prin gospodării cu venituri mici, locuitori cu un nivel scăzut de educație și de competențe relevante pentru piața muncii, un număr preponderent de mame singure, copii numeroși și o rată ridicată a delincvenței. Copiii (cu vârste cuprinse între 0 și 17 ani) reprezintă peste o treime (34%) din populația totală a zonelor rurale marginalizate, în timp ce vârstnicii reprezintă doar 13% (comparativ, proporțiile medii din zonele rurale nemarginalizate sunt 22% copii și 19% persoane cu vârsta de cel puțin 65 de ani). O gospodărie din patru din zonele rurale marginalizate are cel puțin cinci membri față de doar 15% în zonele nemarginalizate, în timp ce 16% dintre gospodării au trei copii față de doar 5% în zonele nemarginalizate. Proporția de mame adolescente este de peste trei ori mai mare în zonele rurale marginalizate decât în cele nemarginalizate (4,6% dintre fetele cu vârste între 13 și 17 ani față de 1,3%). Extrem de îngrijorător este faptul că copiii și gospodăriile cu cel puțin trei copii din zonele rurale prezintă un risc foarte ridicat de a trăi într-o zonă marginalizată: 10% și respectiv 21%, față de media rurală națională de 6,2%.

Deși până la 80% dintre adulții care locuiesc în comunitățile rurale marginalizate au absolvit cel mult opt clase, iar dintre aceștia 35% au doar școala primară, în comunitățile nemarginalizate proporția scade la 45% și respectiv 8%. Procentul celor care nu lucrează ca angajați și nici nu urmează studii sau formare este de două ori mai mare în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani care locuiesc în zonele rurale marginalizate față de cei din zonele nemarginalizate (51% față de 23% în zonele

nemarginalizate). Procentul celor care nu lucrează ca angajați și nici nu urmează studii sau formare în rândul celor cu vârste cuprinse între 20 și 64 ani este de aproape 64% în zonele nemarginalizate însă crește până la 88% în zonele rurale marginalizate și chiar și mai mult în rândul femeilor roma din zonele marginalizate (95%).

Chiar mai mult decât în celelalte comunități rurale, în zonele marginalizate drumurile sunt neasfaltate, locuințele sunt precare, expuse riscurilor de mediu (cum sunt inundațiile sau alunecările de teren), iar serviciile publice sunt de proastă calitate sau inexistente. În zonele rurale din România proporția celor care trăiesc în locuințe fără apă de la rețeaua publică crește de la 65% în rândul celor care sunt de altă etnie decât cea romă și trăiesc în zone nemarginalizate la 75% în rândul romilor din zone nemarginalizate, ajungând la 88% în rândul romilor din zonele marginalizate. La fel, proporția celor care trăiesc în locuințe fără curent electric crește de la 0,6% în rândul celor de alte etnii din zonele nemarginalizate la peste 10% în rândul romilor din zonele marginalizate.

În 42% din sectoarele rurale marginalizate, procente mari din populație sunt de etnie romă.

Persoanele care se identifică singure ca fiind romi reprezintă în medie 27% din toți locuitorii, ceea ce pare să indice o proporție de romi identificați de autorități (sau de altcineva) de aproximativ 42%.

Conform datelor prezentate în **SocioRoMap - Ancheta experților locali privind comunitățile și grupările compacte de romi din România**, cea mai însemnată populație de romi este localizată în regiunea Centru (240.104), respectiv Sud-Muntenia (217.919). Trebuie subliniat și faptul că în afara regiunii Vest, numărul romilor depășește 100.000 în toate regiunile. Proporția cea mai ridicată a romilor a fost raportată în regiunea Centru (10,1%), urmată de Sud-Muntenia și București, ambele cu un procent de 6,9% iar proporția cea mai scăzută a fost raportată în regiunea Nord-Est. Raportările sunt concordante cu datele recensământului în cazul regiunii **Nord-Vest (6%)**, iar în cazul Bucureștiului experții locali au raportat de 3,4 ori mai mulți romi față de recensământ. Numărul romilor raportat de către experții locali a fost cel mai mare în București (110.205). În județul Mureș experții au raportat 66.831, în Brașov 55.993, în Călărași 46.713, în **Bihor** 45.332, în Sibiu 41.027 romi. Numărul absolut al romilor depășește cifra de 10.000 în fiecare județ al țării.

Regiunea	Romi conform anchetei cu experți		Romi conform recensământului		Diferența față de recensământ (I/III)
	Număr (I)	Procent (II)	Număr (III)	Procent (IV)	
București	133.786	6,9%	39.607	1,7%	3,4
Centru	240.104	10,1%	111.228	4,7%	2,2
Nord-Est	135.972	4,0%	55.216	1,7%	2,5
<b>Nord-Vest</b>	<b>152.846</b>	<b>6,0%</b>	<b>113.711</b>	<b>4,4%</b>	<b>1,3</b>
Sud Muntenia	217.919	6,9%	122.232	3,9%	1,8
Sud-Vest	106.807	5,4%	63.899	3,1%	1,7
Sud-Est	145.825	5,6%	69.864	2,7%	2,1
Vest	82.587	4,5%	45.747	2,5%	1,8

**Tabelul 12.** Numărul și proporția romilor conform anchetei cu experți locali și recensământului din 2011, pe regiuni

Sursa: SocioRoMap - Ancheta experților locali privind comunitățile și grupările compacte de romi din România

La nivel național, 25,1% dintre familiile rome beneficiază de VMG (Venitul Minim Garantat). Proporții mai ridicate au fost înregistrate în mediul rural, în comune mai mici, respectiv în **regiunea Nord-Vest**. Județele cu cele mai ridicate proporții de beneficiari sunt Teleorman (56%), Maramureș (52%), Suceava (53%), Brăila (50%), Harghita (49%), Sălaj (49%), Vrancea (47%), Dolj (45%) și **Bihor (45%)**. Cele mai scăzute proporții sunt indicate în București (0,5%), Ilfov (11%), Timiș și Tulcea (19%)

Un procent de 12% dintre gospodăriile de romi au venituri din culegerea fructelor și plantelor. Acest tip de utilizare a resurselor marginale este evident preponderent în mediul rural, în localități mai mici, respectiv în regiunile Centru, Nord-Est și **Nord-Vest**. Județele în care este mai răspândită colectarea fructelor și a plantelor sunt Harghita, **Bistrița-Năsăud**, **Sălaj** și Argeș.

Colectarea materialelor reciclabile este un tip de utilizare a resurselor marginale caracteristică pentru mediul urban. Așadar, proporțiile gospodăriilor care beneficiază de acest tip de venit sunt mai ridicate în București-Ilfov, respectiv în orașe mari și mijlocii. Dintre județe, proporțiile cele mai ridicate se înregistrează în **Cluj**, Brăila, Galați și Tulcea.

La nivel național, 14,4% dintre locuințele din grupări compacte de romi nu sunt racordate la electricitate. Proporția acestora este cea mai ridicată în județele Harghita, Covasna, Brașov și **Cluj**, iar județele cu cei mai buni indicatori privind racordarea la electricitate sunt Tulcea, Olt, Vrancea, Alba, Botoșani și Caraș-Severin.

La nivel național, 71% dintre gospodăriile din grupările/comunitățile compacte de romi nu au alimentare cu apă în interiorul locuinței. Cele mai ridicate proporții se găsesc în Nord-Estul țării, în județele Neamț (89%), Iași (87%), Bacău (81%), Vaslui (81%) și Suceava (80%), respectiv în județele **Sălaj (89%)**, Giurgiu (87%), Călărași (86%) și Covasna (84%). Situațiile cele mai favorabile se găsesc în județele Tulcea, Gorj, Hunedoara, **Bistrița-Năsăud**, Vrancea și Mehedinți.

Implicarea în sectorul informal este în descreștere ca urmare a diminuării agriculturii de subzistență și a cererii pentru zilieri din partea gospodăriilor „țărănești”. În ciuda acestora, o treime din gospodăriile comunităților compacte a beneficiat de venituri din muncă informală. Acest procent este mai ridicat în localități mai mici și în mediul rural din **regiunea Nord-Vest**. Proporția cea mai ridicată a veniturilor din muncă ocazională este în județele Vrancea, **Bistrița-Năsăud**, Dâmbovița, Satu Mare, Tulcea, Timiș și Iași. Cele mai scăzute procente sunt în județele Hunedoara, Gorj, Ialomița și Botoșani.

Marginalizarea nu se definește doar din punctul de vedere al sărăciei veniturilor, ci și în funcție de capitalul uman (educație și sănătate) și condițiile de locuire. Atlasul zonelor rurale marginalizate, cât și Atlasul zonelor urbane marginalizate pot fi utilizate și pentru a informa sau evalua programele legate de educație, sănătate, infrastructură și locuințe sociale, cum sunt părăsirea timpurie a școlii, servicii primare de asistență medicală, planificare familială, educație parentală, violența domestică și alte riscuri/vulnerabilități care sunt răspândite în comunitățile marginalizate.

Atât Atlasul zonelor rurale marginalizate, cât și Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate sunt instrumente utile pentru a măsura eficacitatea altor programe cheie de combatere a sărăciei. Zonele marginalizate (fie că sunt din mediul rural sau urban, roma sau non-roma) sunt concentrări de gospodării cu venituri mici și persoane cu un nivel scăzut de educație și competențe relevante pentru piața forței de muncă, care locuiesc în zone expuse la diferite pericole de mediu și unde serviciile publice sunt de slabă calitate, sau nu sunt deloc. Astfel, zonele marginalizate reprezintă ținte "naturale" pentru:

- programele active privind piața muncii;
- servicii sociale integrate la nivel comunitar (SPOR - Program Social Oportunitate și Responsabilitate);
- programele care se adresează școlilor dezavantajate;
- programe care doresc să prevină separarea copilului de familia naturală și programe privind consolidarea serviciilor sociale pentru protecția copilului;

Deși populația romă în general nu se înscrie în tendința naturală de scădere ca restul populației, creșterea numărului romilor în datele statistice oficiale se poate datora mai degrabă disponibilității unui număr mai mare de romi de a-și asuma oficial apartenența etnică și de a se identifica ca atare

Din perspectivă teritorială, cele mai multe comunități compacte au fost raportate pentru județul Mureș, apoi urmează partea Nord-Vestică a României, un areal destul de compact compus din județele Bihor, Satu Mare și Sălaj.

Pe județe, romii se întâlnesc într-o proporție relativ mare, de peste 6% din populația stabilă, numărul lor ajungând la 6,9% în Sălaj și la 6,1% în Bihor. Aceste județe sunt urmate de Satu Mare cu o pondere de 5,3%, Bistrița-Năsăud (4,4%), Cluj (3,4%), și Maramureș (2,7%).

În ceea ce privește nivelul de educație, ca unul din principalii indicatori de incluziune socială, conform studiului realizat în cadrul proiectului EU Inclusive, 25% dintre adulții romi de peste 16 ani declară că nu știu să scrie și să citească, femeile fiind mai afectate în acest sens (diferență de 10% între ele și bărbați). 23% dintre romi nu a absolvit nici o școală, 26% au terminat primele patru clase și 34% doar gimnaziul. Grupa de vârstă cu cele mai multe persoane care declară că nu știu să scrie și să citească sunt cei între 25 și 34 de ani, urmați de grupa de vârstă 35-44 de ani, deci cei care ar trebui să fie cei mai activi pe piața muncii. Numai 17% urmează un liceu sau un nivel superior de educație. Analfabetismul afectează în special persoanele adulte, din mediul rural, mai cu seamă romii din comunitățile compacte, segregate. Educația este foarte importantă însă și în rândul adulților, mai ales pentru a crește gradul lor de ocupare care, în special în cazul femeilor rome, este mult sub nivelul populației generale. Ponderea populației apte de muncă în rândurile romilor (persoane între 15-64 de ani) reprezintă 60,3%. Problemele legate de ocupare se datorează unor cauze complexe, de la nivelul scăzut de educație și probleme de sănătate, până la discriminare etc. Programele destinate calificării și recalificării se lovesc de obstacolul nivelului scăzut de educație al romilor dar și de lipsa certitudinii privind angajarea după absolvirea acestor cursuri. Creșterea gradului de ocupare în cadrul populației rome este importantă atât din punctul de vedere al integrării lor sociale și asigurarea unor condiții de trai decente, dar și din perspectiva creșterii veniturilor la bugetul de stat și în același timp reducerea cheltuielilor din asigurări sociale. În ceea ce privește accesul la sistemul de sănătate, acesta este în general limitat pentru romi, inclusiv în ceea ce privește igiena și prevenția, așadar întreaga populație este expusă la riscuri de sănătate mai mari.

Durata de viață la romi este cu 10 ani mai mică decât la restul populației, mortalitatea la copii este de 2-6 ori mai mare pentru copiii romi față de restul, cca. 25% dintre aceștia nefiind vaccinați. În general, romii consideră că sunt lipsiți de informații cu privire la drepturile pe care le au în sistemul sanitar, cum ar fi gratuitatea vaccinării la copii, de unde rezultă și procentul foarte mare al copiilor care nu au primit nici un vaccin. La aceasta se adaugă lipsa actelor de identitate, a certificatelor de stare civilă, a asigurărilor de sănătate și a mijloacelor financiare pentru plata tratamentului și / sau a consultației. Și în acest caz cei mai expuși sunt cei din mediul rural și / sau din comunitățile segregate. Lipsa accesului la servicii de sănătate pentru o mare parte din populația de etnie romă, dar și condițiile precare de locuire și viață (spații și utilități publice) sunt factorii care explică rata mare a morbidității și mortalității la populația romă și îngreunează integrarea lor în societate. Populația de etnie romă este dezavantajată și de faptul că nu se pune un accent mare pe construirea unor imobile sociale într-o țară unde 97% din populația totală locuiește într-un imobil propriu. Mai mult în cazul în care acestea există, criteriile de alocare ale acestor locuințe nu favorizează pe cei provenind din categorii defavorizate ci urmărindu-se mai degrabă reținerea în comunitățile locale a persoanelor cu competențe deosebite – tineri medici, ingineri, profesori (trebuie avut în vedere procentul foarte mare al populației expuse la riscul de sărăcie din România).

În ciuda politicilor și programelor existente, excluziunea, marginalizarea și discriminarea romilor este o realitate curentă, în România cele mai frecvente situații de discriminare fiind în serviciile private, în contactul cu personalul unităților de asistență medico-sanitară, respectiv în situații de căutare a unui loc de muncă sau chiar la locul de muncă. Au fost alocate fonduri europene prin programe destinate incluziunii populației de etnie romă, cum ar fi POCU 2014-2020 care de adresează persoanelor dezavantajate prin axa 4 (Incluziune socială și combaterea sărăciei) axa pe care în

Regiunea Nord Vest au fost depuse 64 de proiecte, iar pe axa 5 (Dezvoltare locală) au fost depuse 13 proiecte. Fondul Român de Dezvoltare Socială (FRDS) a lansat, de asemenea, programe de susținere a următoarelor activități: incluziunea socială (cu accent pe comunitățile de romi), dezvoltarea socio-economică, egalitatea de șanse, combaterea sărăciei, dezvoltarea comunitară și educație. În prezent este în derulare apelul de propuneri de proiecte „Creșterea incluziunii și abilitarea romilor”.

#### **h) Deprivarea materială**

Amplourea stării de sărăcie poate fi mai bine relevată dacă se analizează, complementar sărăciei monetare, aspectele de deprivare materială, incapacitatea unor persoane de a-și asigura condiții de viață normale pentru actualul stadiu de dezvoltare a societății. Deprivarea materială poate fi indusă și de alți factori non-monetari, care țin de trăsăturile caracteristice ale persoanelor (sex, vârstă, nivel de instruire, sănătate, statut ocupațional etc.) sau ale cadrului socio-economic în care trăiesc persoanele respective (mediu de rezidență, nivel general de dezvoltare al comunității, piața muncii etc.) Starea de deprivare materială din punct de vedere economic ar putea fi considerată forma cea mai greu suportabilă, deoarece aduce atingere mai multor aspecte importante ale vieții în gospodărie. Lipsa posibilităților financiare face ca unele persoane să nu poată susține cheltuielile impuse de consumul unor produse alimentare de bază, de întreținerea corespunzătoare a locuinței, de achitarea unor obligații și plăți curente, de asigurarea unor condiții de odihnă și refacere în afara cadrului gospodăriei, dar și de acoperirea unor necesități financiare apărute în mod neașteptat și care grevează suplimentar bugetul propriu.

În totalul populației din România, persoanele care în anul 2017 au suferit de una sau mai multe lipsuri de natura deprivării economice au avut o pondere foarte mare, de 73,9%, pondere ce s-a redus cu 3,3 puncte procentuale în ultimul an comparativ cu cea din 2014. Situațiile care se întâlnesc cel mai frecvent sunt cele în care persoanele afectate declară existența a două probleme (27,7%), sau existența unei singure probleme (21,2%).

Deprivarea materială severă este inegal distribuită și în profil regional. În anul 2017 în regiunea Nord-Vest incidența deprivării materiale severe s-a înregistrat cu 13,9% mai puțin față de regiunile Sud-Est și Sud-Muntenia .

Analiza evoluției deprivării materiale severe, în profil regional, în perioada analizată evidențiază faptul că, față de începutul perioadei (anul 2014) scăderi ale ratei deprivării materiale severe s-au simțit în majoritatea regiunilor, cea mai mare fiind înregistrată în regiunea Centru ( 14,6 puncte procentuale), urmată îndeaproape de regiunile Vest și Sud-Est, cu 14,9% și respectiv 12,1%. Regiunea Nord-Vest se situează pe locul V, unde rata deprivării materiale, a scăzut în anul 2018 cu 8,7% față de anul 2014.

În anul 2017, la nivel național, în gospodăriile în care persoanele adulte în vârstă au desfășurat activități care au solicitat mai puțin de 20% din potențialul lor de muncă, s-au numărat 1.022 mii persoane în vârstă de până la 60 de ani. Comparativ cu anul 2014, numărul persoanelor aflate în gospodării cu intensitatea muncii foarte scăzută, a scăzut cu 77 mii persoane.

Analiza evoluției persoanelor în vârstă de până la 60 de ani care trăiesc în gospodării cu intensitate foarte redusă a muncii, în profil regional, evidențiază faptul că cele mai scăzute rate se înregistrează în regiunea Nord-Est (2,9%) și Nord-Vest (4,7%), iar cea mai mare rată în regiunile Sud-Est și Sud-Vest Oltenia. Ponderea persoanelor care sunt expuse riscului de sărăcie, se află în stare de deprivare materială severă și trăiesc în gospodării cu intensitate foarte redusă a muncii, a scăzut în anul 2017 cu 0,6 puncte procentuale față de anul 2014 (11,8%).

## 5. Infrastructura

Capitolul analizează starea diferitelor tipuri de infrastructuri din regiune, precum infrastructura de transport rutieră, feroviară și aeriană (împreună cu o analiză a conectivității la rețeaua TEN-T din perspectivă teritorială), infrastructura de transport public urban, infrastructura stradală, infrastructura de utilități (cu excepția rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, care se tratează la capitolul 6. Mediu), infrastructura de telecomunicații, precum și infrastructura socială, infrastructura pentru situații de urgență, infrastructura de sănătate, infrastructura de învățământ, infrastructura CDI, infrastructura de cultură, respectiv fondul de locuințe.

### a) Infrastructura de transport regional

Pe teritoriul Regiunii Nord-Vest (Transilvania de Nord) nu trece nici unul din culoarele inițiale paneuropene **IV** (Berlin - Praga - Budapesta - Arad - Constanța - Istanbul), **V** (Venice - Trieste/Koper - Ljubljana - Maribor - Budapesta - Uzhhorod - Lviv - Kiev) și **IX** (Helsinki - Vyborg - St. Petersburg - Pskov - Gomel - Kiev - Ljubashevka - Chișinău - București - Dimitrovgrad – Alexandroupolis). Proiectul Uniunii Europene TEN-T a definit ulterior 30 de axe prioritare<sup>16</sup>, dintre care axele 7 – rutieră și 22 – feroviară sunt cele care ar putea să racordeze regiunea în mod corespunzător la rețelele europene de transport cu mențiunea că din rețeaua centrală de transport paneuropean doar axa feroviară 22 traversează teritoriul regiunii.

Accesibilitatea insuficientă este suplinită temporar prin patru aeroporturi (din care trei sunt în rețeaua globală TEN-T) care necesită investiții semnificative pentru operare.

#### Infrastructura rutieră

În Regiunea Nord-Vest, infrastructura de drumuri naționale cuprinsă în rețeaua TEN-T centrală se limitează la segmente pe Turda-Sebeș (E81) și Turda-Luna (E60), aprox. 33 km. Rețeaua TEN-T centrală traversează partea sudică a regiunii și unește Alba Iulia de Câmpia Turzii și Târgu-Mureș continuând spre Regiunea de Dezvoltare Nord-Est.

Pe rețeaua TEN-T globală se regăsesc peste 420 km care străbat teritoriul Regiunii Nord-Vest, astfel:

- Dinspre Regiunea Vest spre Municipiul Oradea (de-a lungul drumului european E671, spre Municipiul Marghita de-a lungul drumului național DN19E, spre Municipiul Zalău de-a lungul drumului național DN19B, spre Municipiul Cluj-Napoca și Municipiul Turda de-a lungul drumului european E81, unde se intersectează cu rețeaua TEN-T Core rutieră;
- Din Satul Halmeu (județul Satu Mare), spre Municipiul Satu Mare și Municipiul Carei de-a lungul drumului E671, spre Orașul Tășnad de-a lungul drumului național DN1F, spre Municipiul Zalău de-a lungul drumului european E81, unde se întâlnește cu tronsonul menționat anterior (parte din rețeaua TEN-T Comprehensive).

O analiză în profil teritorial a infrastructurii rutiere relevă faptul că, în anul 2018, lungimea totală a drumurilor din Regiunea Nord-Vest a fost de 12.738 km, respectiv 14,8% din totalul drumurilor la nivel național. Se remarcă o creștere a infrastructurii rutiere în anul 2018 față de anul 2012 cu 1,47%, puțin sub media de 2,43% înregistrată la nivel național. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în județul Cluj (3,97%).

Din totalul drumurilor din regiune, 18.6% sunt proprietate publică, fiind administrate de Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere din România (CNAIR), restul de 81,4% fiind în administrarea consiliilor județene sau locale (comunale).

<sup>16</sup> Sursa: [http://tntea.ec.europa.eu/en/ten-t\\_projects/](http://tntea.ec.europa.eu/en/ten-t_projects/)

Din totalul de 12.738 km, doar 4.256 km de drumuri sunt modernizați, ceea ce reprezintă un procent de 33,41% din lungimea totală a drumurilor, mult sub procentul național de 42,54%. Drumurile naționale în Regiunea nord-vest acopereau o rețea de 2.369 km, din care 2.218 km sunt modernizate.

Regiunea Nord-Vest nu dispune de o rețea de drumuri rapide și autostrăzi. Conform datelor puse la dispoziție de DRDP Cluj, la începutul anului 2020 doar o parte (60,48 km) din autostrada A3 Transilvania (Borș-Oradea-Zalău-Cluj-Napoca-Turda-Brașov) este executată și este deschisă pentru circulație, urmând ca 5,35 km (Suplacu de Barcău-Borș) să fie dați în folosință până la sfârșitul anului. Din autostrada A10 (Sebeș-Tura), doar 7,7 km se regăsesc pe teritoriul regiunii, la care se adaugă 5 km de bretele de legătură la nodul Turda.. Soarta executării celorlalte tronsoane este incertă în contextul concentrării fondurilor publice alocate autostrăzilor pentru axele prioritare trans-europene și nodurile cheie (nici unul neaflându-se în regiune de pe lista adoptată de Consiliul pentru Transport al U.E.).

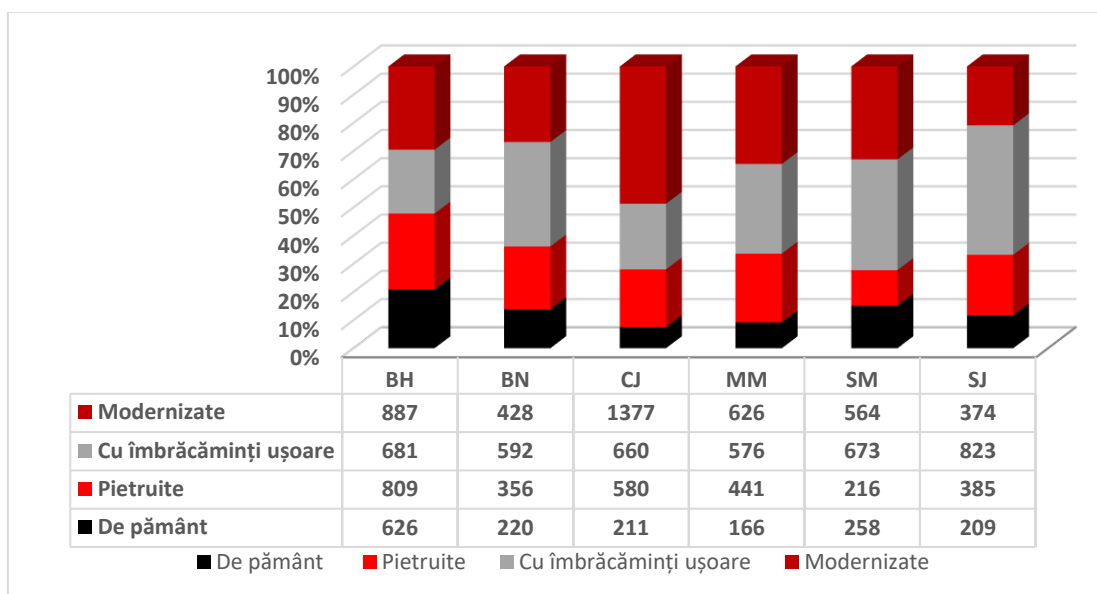


Figura 17. Lungimea rețelei de drumuri din Regiune, pe tipuri, 2018 (%)

Sursa: INS Tempo on-line

Rețeaua de drumuri însumează un total de 12.738 km, din care 1.690 km nu se prezintă în condiții de utilizare optime. Doar 4.256 km de drumuri sunt modernizați, ceea ce reprezintă un procent de 33,41% din lungimea totală a drumurilor, mult sub procentul național de 42,54%.

Conform INS, în anul 2018, **drumurile naționale** în Regiunea Nord-Vest acopereau o rețea de 2.369 km, din care 2.218 km sunt modernizate.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
România	15.645	15.956	16.172	16.557	16.600	16.701	16.818
<b>Regiunea Nord-Vest</b>	<b>2.042</b>	<b>2.098</b>	<b>2.135</b>	<b>2.162</b>	<b>2.188</b>	<b>2.188</b>	<b>2.218</b>
Regiunea CENTRU	2.222	2.297	2.413	2.453	2.462	2.463	2.506
Regiunea NORD-EST	2.451	2.466	2.468	2.470	2.467	2.475	2.495
Regiunea SUD-EST	2.050	2.059	2.058	2.067	2.067	2.068	2.073
Regiunea SUD-MUNTENIA	2.050	2.728	2.738	2.742	2.747	2.752	2.759
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	335	342	342	342	342	342	350
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	1.894	1.902	1.917	19.24	1.930	1.976	1.987
Regiunea VEST	1.946	2.064	2.101	2.397	2.397	2.437	2.430

Tabelul 13. Evoluția drumurilor naționale modernizate (km), 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online



Conform INS, în anul 2018, lungimea rețelei de **drumuri județene** din Regiunea Nord-Vest atingea 5.222 km, din care 1.427 km modernizați, 2.761 km cu îmbrăcămînți ușoare rutiere, 777 km pietruți și 257 km de pământ.

În perioadele anterioare de programare, modernizarea/reabilitarea drumurilor județene a fost o prioritate. Astfel, peste 327 km de drumuri județene au fost reabilite/modernizate prin Programul Operațional Regional (POR) 2007-2013, Axa 2: „Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport” (conform Raportului final de implementare 2007-2013). În perioada 2014-2019 sunt în curs de modernizare încă 1.100 km de drumuri județene, prin POR 2014-2020 Axa 6 „Îmbunătățirea infrastructurii de importanță regională, precum și a sistemelor de transport durabile” (conform datelor furnizate de OI ADR Nord-Vest).

Cu toate acestea, conform INS, la nivelul anului 2018, procentul drumurilor modernizate din total drumuri județene din Regiunea Nord-Vest a fost cel mai mic la nivel național (27%, față de 56% în Regiunea Centru). Drumurile județene modernizate din regiune au reprezentat doar 10% din totalul drumurilor județene modernizate la nivel național.

Conform INS, în 2018, din totalul de 5.147 km **drumuri comunale**, doar 611 km au fost modernizați, 1.111 km au îmbrăcămînți ușoare rutiere, 1.992 km sunt pietruți și 1.433 km sunt de pământ, ceea ce duce la concluzia că starea drumurilor comunale este degradată și cu soluții tehnice depășite, nepermițând un acces facil spre zonele rurale mai ales în județele care se confruntă cu cele mai mari disparități de dezvoltare (precum sunt Sălajul și Bistrița-Năsăud).

### **Infrastructura feroviară**

Infrastructura feroviară este în cea mai mare suferință, la acest capitol existând diferențe mari chiar față de starea infrastructurii la nivel național (care este precară) în ciuda faptului ca prin regiune trece un coridor feroviar de importanță națională și europeană.

Lungimea rețelei feroviare în anul 2018 atinge 1.668 km, din care 311 km sunt linii electrificate (18.64%), iar 244 km sunt linii duble (14.62%). La nivelul anului 2018 față de valoarea medie regională a densității liniilor de cale ferată de 48,7 km/1000 km<sup>2</sup> densitatea cea mai mare se regăsește în județul Bihor (66,3 km/1000 km<sup>2</sup>), Bistrița-Năsăud înregistrând de asemenea valori peste medie. Cea mai redusă densitate o găsim în județul Maramureș (32,8 km/1000 km<sup>2</sup>), județele Satu Mare, Sălaj și Cluj situându-se de asemenea sub medie.

În ce privește rețeaua feroviară, încă din perioada de programare 2007-2013 a fost inițiat un program de modernizare a gărilor.

Principalele probleme sunt legăturile deficitare (mai ales cele interjudețene), lipsa de inter-modalitate cu rețeaua rutieră și în special cu transportul public, și existența a numeroase zone cu restricții de viteză datorate stării precare a căilor de rulare. Conform Master Planului General de Transport (MPGL), intervențiile pe sectorul feroviar în Regiunea Nord-vest vizează următoarele trasee: Cluj-Napoca – Episcopia Bihor (reabilitare la nivelul vitezei proiectate, dublare linie și electrificare), Câmpia Turzii - Cluj-Napoca, Cluj-Napoca - Ilva Mică, Oradea - Salonta – Arad, Oradea - Carei - Satu Mare - Baia Mare - Jibou - Dej (reabilitare) .

Din punct de vedere al lungimii liniilor electrificate, Regiunea Nord-Vest se situează pe ultimul loc la nivel național având o pondere de doar 7.71% din rețeaua națională, în condițiile în care regiunea este teritoriul de „legătură” infrastructurală al României cu Vestul european.

Tip	Regiune	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Linii electrificate	România	4020	4029	4029	4030	4030	4030	4029
	<b>NORD-VEST</b>	<b>312</b>	<b>312</b>	<b>312</b>	<b>312</b>	<b>312</b>	<b>312</b>	<b>311</b>
	CENTRU	669	666	666	666	666	666	666
	NORD-EST	663	663	663	663	663	663	663
	SUD-EST	522	522	522	522	522	522	522
	SUD-MUNTENIA	439	451	451	451	451	451	451
	BUCURESTI - ILFOV	259	259	259	259	259	259	259
	SUD-VEST OLTENIA	507	507	507	507	507	507	507
VEST	649	649	649	650	650	650	650	
Linii normale cu o cale	România	7730	7721	7729	7715	7718	7718	7710
	<b>NORD-VEST</b>	<b>1342</b>	<b>1342</b>	<b>1342</b>	<b>1342</b>	<b>1342</b>	<b>1342</b>	<b>1341</b>
	CENTRU	1012	1009	1012	1009	1012	1012	1009
	NORD-EST	1049	1049	1050	1050	1050	1050	1049
	SUD-EST	1230	1230	1232	1230	1233	1233	1230
	SUD-MUNTENIA	636	636	636	636	632	632	632
	BUCURESTI - ILFOV	142	142	142	142	142	142	142
	SUD-VEST OLTENIA	740	740	742	742	742	742	742
VEST	1579	1573	1573	1565	1565	1565	1565	
Linii normale cu 2 căi	România	2909	2909	2909	2917	2917	2917	2917
	<b>NORD-VEST</b>	<b>244</b>	<b>244</b>	<b>244</b>	<b>244</b>	<b>244</b>	<b>244</b>	<b>244</b>
	CENTRU	320	320	320	320	320	320	320
	NORD-EST	540	540	540	540	540	540	540
	SUD-EST	490	490	490	490	490	490	490
	SUD-MUNTENIA	615	615	615	615	615	615	615
	BUCURESTI - ILFOV	137	137	137	137	137	137	137
	SUD-VEST OLTENIA	248	248	248	248	248	248	248
VEST	315	315	315	323	323	323	323	

**Tabelul 14.** Evoluția structurii rețelei de cale ferată pe tipuri de linii (km), 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online

### Infrastructura aeriană

Regiunea dispune de un număr mare de aeroporturi comparativ cu alte regiuni europene însă acest lucru se datorează mobilității reduse intraregionale pe cale rutieră/feroviară. De exemplu, timpul necesar pentru parcurgerea unei distanțe de aproximativ 150 km (cum sunt distanțele dintre Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Bistrița) variază între 2,5 și 3 ore. În regiune există un număr de 4 aeroporturi: Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Satu Mare, dintre care primele trei sunt cuprinse în rețeaua TEN-T globală.

Traficul aerian a crescut constant în perioada 2011-2018 la nivelul regiunii numărul de pasageri crescând cu peste 200% de la 1.005 mii la 3.076 mii de pasageri, ajungând să dețină peste 14% din totalul pasagerilor la nivel național în 2018, comparativ cu aproape 10% în 2011.

Cel mai important aeroport al regiunii, Aeroportul Internațional "Avram Iancu" din Cluj-Napoca, preia peste 70% din traficul total de pasageri din regiune. Traficul internațional de pasageri deține 81,7% din total pasageri, restul de 18,3% fiind pasageri pe rute interne fapt care atestă potențialul de „hub” pentru jumătatea nordică a României a acestui aeroport, al doilea aeroport al țării după Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București, în ceea ce privește traficul de pasageri. Traficul aerian de pasageri la nivelul celorlalte aeroporturi din regiune Oradea – doar 7% din total pasageri la nivel de regiune, Satu Mare și Baia Mare rămân reduse ca și volum și sunt destinate aproape exclusiv rutelor interne.

### Transportul de marfă

În ceea ce privește traficul de marfă, la nivelul regiunii se înregistrează cele mai mari valori, din perspectiva numărului de vehicule ce se deplasează zilnic, în zonele Municipiului Oradea și Municipiului Cluj-Napoca, mai exact pe următoarele tronsoane circulând peste 30,000 de vehicule zilnic: între Municipiul Oradea și Orașul Aleșd (spre est); între Municipiul Oradea și Comuna Hidișelu de Sus (spre sud-est); între Municipiul Cluj-Napoca și Municipiul Turda.

În contextul acestui tip de transport, este necesar ca deplasările să se realizeze de-a lungul unor rute special marcate, îndeosebi în ceea ce privește tranzitul în cadrul localităților. Gestionarea infrastructurii din perspectiva transportului de marfă este importantă prin prisma faptului că nu ar trebui să îngreuneze condițiile de deplasare ale traficului ușor. În acest scop, printre altele, sunt realizate centurile ocolitoare. Așadar, în cazul municipiilor amintite anterior care înregistrează un număr sporit de vehicule asociate traficului greu, se remarcă prezența centurilor care au rolul de eficientizare a transportului. Alte localități care asigură acest tip de infrastructură, pe lângă marile centre urbane Municipiul Satu Mare, Municipiul Baia Mare, Municipiul Zalău, Municipiul Oradea, Municipiul Bistrița, sunt: Municipiul Carei, Municipiul Gherla, Municipiul Sighetu Marmăției, respectiv Orașul Săcuieni (unde este în construcție). Totuși aceste centuri și variante ocolitoare nu sunt complete și deservește doar o parte din principalele direcții pe care circulă traficul greu. Astfel, de exemplu în cazul Municipiului Cluj-Napoca se resimte nevoia unei centuri pe direcție est-vest. În cazul Municipiului Zalău centura existentă trebuie legată de DN1F și de Autostrada Transilvania. La Baia Mare este nevoie de lărgirea profilului centurii de sud, la Bistrița este nevoie de o ocolitoare care să suplimenteze centura din nord iar la Satu-Mare centura este în curs de amenajare.

### Conectivitatea la rețeaua TEN-T

O analiză a conectivității din perspectivă teritorială are în vedere scopul declarat al acordului dintre CE, Consiliu și Parlamentul european privind rețeaua transeuropeană de transport, și anume ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și a întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 de minute distanță, ca timp de deplasare, de rețeaua globală TEN-T.

Dacă analiza ia în calcul doar infrastructura rutieră (singura care momentan asigură servicii adecvate) atunci comunitățile din Bistrița-Năsăud, Maramureș și Munții Apuseni sunt în afara zonei de acces în 30 minute. Zona Carei - Valea lui Mihai este în afara zonei de acces, dar este deservită la mai puțin de 25 de km de coridorul V, autostrada M3 din Ungaria care este finalizată.

Din analiza accesului la aeroporturile TEN-T (Cluj-Napoca, Oradea și Baia Mare) rezultă că zona estică a regiunii, respectiv județul Bistrița-Năsăud și zona estică a județului Maramureș (Munții Maramureșului și Rodnei) sunt izolate și din punct de vedere al accesului rutier, dar și la nodurile rețelei aeriene. În aceeași situație rămâne și zona Munților Apuseni.

În lipsa investițiilor în transportul pe cale ferată analiza conectivității la axa prioritară TEN-T 22 feroviar nu a fost aprofundată, aceasta modalitate de transport fiind utilizată într-o pondere nesemnificativă comparativ cu transportul rutier și aerian.

### Conectivitatea transfrontalieră

Granița Regiunii Nord-Vest cu Ungaria se întinde pe 265 de km, trecerea graniței fiind asigurată de 6 treceri de graniță rutiere (persoane și mărfuri) și 4 feroviare. Deși distanța medie între trecerile de frontieră este de 45 de km, multe localități din aria de frontieră au accesibilitate scăzută la aceste treceri cauzată de lipsa conexiunilor, de starea degradată a drumurilor sau a discontinuității rețelelor de trafic. Trecerile de frontieră Borș - Ártánd și Petea - Csengersima sunt printre cele mai utilizate pe toată granița cu Ungaria, absorbind cca. 25% din traficul rutier de pe toată granița (15.000 de vehicule dinspre și 11.000 de vehicule spre Ungaria zilnic dintre care cca. 40% TIR-uri). Mobilitatea transfrontalieră este îngreunată de lipsa conexiunilor TEN-T, de sistarea lucrărilor la Autostrada

Transilvania și lipsa electrificării pe linia TEN-T. Viteza de trafic rutier și feroviar cea mai scăzută este între municipiile Satu Mare și Nyíregyháza, rută pe care se circulă în medie cu 57,3 km/h cu mașina și cu 29 km/h cu trenul. În zona de frontieră există o singură cursă de transport public între Oradea și Debrecen, operat de Hajdú Volan din Ungaria. În România de o parte a graniței există 2 aeroporturi internaționale, iar pe partea maghiară unul la Debrecen.

Prin intermediul a două proiecte transfrontaliere, finanțate prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013 au fost construite piste de biciclete de 40 km între Satu Mare și Fehérgyarmat (din care 18 km pe teritoriu românesc) respectiv de 35 km între Oradea și Berettyóújfalu. De asemenea, prin Programul Interreg V-A România-Ungaria 2014-2020, Axa Prioritară 2: „Îmbunătățirea Mobilității Transfrontaliere Durabile Și Eliminarea Blocajelor”, Obiectivul specific 2.2: „Creșterea procentului de pasageri care folosesc forme de transport durabile – cu emisii reduse de carbon și nivel redus de zgomot – pentru deplasarea transfrontalieră”, s-au construit piste de biciclete în 2015 pe traseul Turulung-Magosliget (18 km pe teritoriu românesc), iar în 2019 s-a extins traseul de biciclete existent între Salonta - Békéscsaba cu încă 8,778 km (6 km pe teritoriul românesc) de noi porțiuni de pistă, în Sarkad, Salonta și Mădăraș.

Lungimea graniței între Regiunea Nord-Vest și oblasturile învecinate din Ucraina este de 250 de km (185 km graniță terestră și 65 km graniță fluvială pe Tisa). Pe cei 162 de km de la limita județului Maramureș există 1 punct de trecere a frontierei rutiere și 3 care asigură trecerea pe cale ferată în afară de transportul rutier. Dinspre Satu Mare spre Ucraina există o singură trecere a frontierei la Halmeu – Diakovo (rutier, transport marfă și feroviar). Transportul persoanelor și mărfurilor pe granița externă a Uniunii Europene este îngreunat de numărul redus al trecerilor de frontieră și lipsa modernizării acestora, care reprezintă o problemă mai ales pentru locuitorii județului Maramureș. De asemenea, se poate aminti calitatea proastă a drumurilor și a diferențelor de ecartament al căilor ferate. Calea ferată din zonă, pe lângă legătura cu Ucraina, asigură și legătura cu Slovacia și Polonia.

### **b) Mobilitate urbană durabilă**

Planul de mobilitate urbană (PMUD) a reprezentat principalul instrument folosit de orașele României pentru tranziția la planificarea mobilității, prioritizând mijloacele de transport cu emisii reduse sau zero (transportul public, mersul cu bicicleta, mersul pe jos). Operaționalizarea planurilor de mobilitate urbană a fost puternic susținută prin alocarea de resurse financiare, fonduri nerambursabile care se putea accesa prin axe dedicate din Programul Operațional Regional (POR) – axa 4.1 (municipii reședință de județ), axa 3.2 (orașe și municipii non-reședință de județ) și parțial axa 13 (orașe și municipii non-reședință de județ). În prezent 28 din cele 43 de municipii și orașe din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest au realizat Planuri de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD), iar cea mai mare parte a acestora au dezvoltat proiecte de mobilitate urbană care au fost depuse pentru finanțare pe POR axa 4.1 sau 3.2 (sau chiar pe linia dedicată proiectelor retrospective). Din tipurile de proiecte finanțabile prin POR Axa 4.1 / 3.2 au fost preferate achizițiile de mijloace de transport public, infrastructură pentru biciclete sau dezvoltarea unor zone pietonale.

În ceea ce privește nevoile orașelor în domeniul mobilității se remarcă în continuare diferențe majore între municipiile reședință de județ și orașele mici, sub 25.000 locuitori. Pentru acestea cea mai mare parte a proiectelor finanțabile pe axa 3.2 din POR nu sunt pretabile<sup>17</sup>. Conform „Strategiei Regionale de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, la nivelul Regiunii Nord-Vest nu există astfel de PMUD-uri pentru toate municipiile și orașele. Astfel, 16 din cele 43 de

---

<sup>17</sup> Majoritatea orașelor mici nu dețin centură sau variantă ocolitoare deci traficul greu traversează orașul. Mai mult de atât, principalele drumuri care traversează orașele mici sunt drumuri naționale, aflate în administrarea CNAIR, motiv pentru care intervenția autorităților locale în ceea ce privește modernizarea și optimizarea este foarte dificilă.

municipii și orașe nu au PMUD. Principalul motiv pentru care unele orașe din regiune au decis să nu realizeze Planuri de Mobilitate Urbană este faptul că măsurile / proiectele finanțabile din axa 3.2 (orașe și municipii non-reședință de județ) nu corespundeau cu nevoile acestora. De exemplu, în cazul orașelor mici, dezvoltarea unui serviciu de transport public este dificil și greu de susținut din punct de vedere economic (densitate redusă a populației, distanțe mici între zonele orașului). Există încă reticență în dezvoltarea infrastructurii velo, iar în cazul orașelor mici, traversate de drumuri naționale, posibilitatea de a interveni pe profilul acestora este încă limitat. Rămâne astfel posibilitatea dezvoltării zonelor pietonale, însă în acest caz, o parte considerabilă din orașele din Regiunea Nord-Vest a preferat să pregătească proiecte integrate pe axa 13 unde nu se solicita plan de mobilitate urbană. Pe de altă parte, pentru orașele mici și pentru zonele rurale care nu pot susține un sistem de transport public propriu, ar putea fi o soluție crearea unui centru de transport (electric) care să deservească mai multe localități. În cazul municipiilor reședință de județ a existat totuși un număr și o varietate mare de proiecte de mobilitate gândite pentru prioritizarea mijloacelor alternative de transport (ex. achiziție autobuze electrice Cluj Napoca, revitalizare Piața Unirii Oradea, pistă de biciclete Oradea-Berettyóújfalu, Studiu realizare piste biciclete în Municipiul Bistrița, etc.).

### **Transportul public local**

Conform orientărilor strategice europene vizând dezvoltarea transportului ecologic în regiune există o dorință de a moderniza transport public local în conformitate cu politicile UE, mai multe localități au procurat vehicule electrice astfel contribuind la dezvoltare sustenabilă a regiunii.

În anul 2018, la nivelul regiunii era înregistrat un număr de 906 mijloace de transport public în comun, semnificativ mai mare față de Regiunea Sud Est (cu 809 vehicule), plasată pe locul 3 la nivel național. Procentul pasagerilor transportați în regiune cu tramvaiul este de 15,3 %, cu autobuze și microbuze 68,3% și cu troleibuze 16,4 %. În 2018, doar două județe au transport public local cu tramvaiul, Bihor și Cluj, care au transportat 29.597 mii pasageri, respectiv 17.099 mii pasageri. Troleibuzele circulă doar în Cluj și Maramureș, în 2018 transportând 45.137 mii pasageri, respectiv 4.910 mii pasageri.

În anul 2018, numărul pasagerilor transportați în transportul public local reprezenta la nivelul regiunii 10,0% din totalul transportat la nivel național cu tramvaiul, 19,5% din cel transportat cu autobuze și microbuze, și respectiv 33,5% din cel transportat cu troleibuze.

Conform datelor din „Strategia Regională de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, din cele 15 municipii ale Regiunii Nord-Vest, 9 au transport în comun la nivel local (Oradea, Cluj Napoca, Satu Mare, Baia Mare, Zalău, Bistrița, Dej, Turda, Sighetu Marmăției), din care 3 au dezvoltat transport în comun la nivel metropolitan (Cluj-Napoca, Oradea, Baia-Mare). Din cele 28 orașe ale Regiunii Nord-Vest, 2 au transport în comun (Baia Sprie și Tăuții Măgheruș, operator comun cu Baia Mare). Începând cu anul 2021, încă 4 municipii și 7 orașe preconizează să ofere acest tip de serviciu (Carei, Câmpia-Turzii, Marghita, Gherla, Beclean, Năsăud, Sângeorz Băi, Vișeu de Sus, Seini, Negrești-Oaș, Valea lui Mihai).

În ceea ce privește vechimea flotelor de vehicule din municipiile reședință de județ care asigură deplasările prin intermediul transportului în comun, se remarcă faptul că majoritatea au o durată de exploatare foarte mare (conform PMUD-urilor). Fie că este vorba de autobuze, troleibuze sau tramvaie, unele vehicule au depășit 40 de ani vechime, cum este cazul în Municipiul Oradea (unele tramvaie de tip vagoane remorcă) sau în Municipiul Satu Mare (unele autobuze). Cea mai favorabilă situație la nivel general se observă în cazul Municipiului Cluj Napoca, acesta având în cadrul flotei inclusiv autobuze cu o vechime de doar 3 ani, respectiv tramvaie cu o vechime de 7 ani. Inclusiv Municipiul Bistrița beneficiază de prezența unor autobuze care au o vechime de doar 4 ani. Majoritatea orașelor din regiune care au proiecte de modernizare a flotei de transport public au în vedere amenajarea benzilor dedicate de transport public (ex. Oradea, Bistrița, Zalău, etc.). În prezent doar municipiul Cluj Napoca deține benzi dedicate pentru transportul public (6 km).

Celelalte orașe din Regiune nu dețin transport public propriu și sunt deservite de transportul public județean pe traseul căruia sunt amplasate. Cu toate acestea, există o serie de sate componente ce nu sunt deservite de nicio formă de transport public, precum Livada, Marghita, Săcuieni sau Șimleu Silvaniei.

### **Infrastructură stradală**

Lungimea totală a străzilor din municipiile și orașele regiunii a totalizat 4.228 km în anul 2018, reprezentând 13,40% din totalul național. Cei mai mulți kilometri stradali sunt în județul Maramureș, județ care are 1.432 km de străzi în cele 13 orașe și municipii ale județului. Rețeaua stradală totalizată în județul Sălaj este de 311 km, în cele 4 aglomerări urbane. Procentual, în regiune peste 66,15% din rețeaua stradală este modernizată, puțin sub procentul național de 69%. Cele mai multe străzi modernizate sunt în județul Cluj (78,5%), cele mai puține în județul Maramureș (52%).

### **Mobilitate activă**

În ceea ce privește deplasările pietonale și infrastructura aferentă acestora se remarcă o accesibilizare scăzută, precum și o subdimensionare a acestora în special a celor amenajate în noile zone rezidențiale. Majoritatea trotuarelor se confruntă cu problema parcărilor neregulate atât în zona locuințelor colective, dar și în zona centrală, rezultând într-un traseu îngreunat și de multe ori nesigur pentru pietoni. Totodată, multe dintre orașele mici nu dispun de zone pietonale, deplasările pietonale rezumându-se la circulațiile pietonale (trotuare, alei) aflate într-o stare precară.

Cu toate acestea, se remarcă o serie de proiecte de pietonizare implementate în orașele și municipiile din regiune, acestea fiind pregătite încă din perioada trecută de programare. Printre acestea se numără proiectele implementate în municipiile reședință de județ Cluj-Napoca, Bistrița, Oradea, Satu Mare și Baia Mare, dar și amenajările punctuale din orașe de dimensiuni mai mici precum Sighetu Marmației, Beclean, Carei sau Jibou.

În ceea ce privește transportul velo, niciunul dintre orașele și municipiile din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest nu prezintă o rețea completă de infrastructură destinată mersului pe bicicletă. Pistele existente se regăsesc în 13 dintre orașele din Regiune, iar în marea lor majoritate acestea sunt deficitare, fiind subdimensionate și amenajate pe trotuar, îngreunând deplasarea pietonilor. Parcărilor pentru biciclete sunt reduse și nu satisfac cererea locală. Cei mai mulți km de piste de biciclete se regăsesc în municipiile Oradea (25km), Cluj-Napoca (12 km), Dej (12.5 km) și Satu Mare (18 km). Municipiul Cluj-Napoca este și singurul din Regiune care deține un sistem de bike-sharing.

Repartiția modală calculată în planurile de mobilitate urbană durabilă arată că există o serie de orașe mai mici din regiune care au o tradiție în mersul cu bicicleta, printre care se numără Valea lui Mihai, Carei, Seini și Salonta. Este astfel oportună dezvoltarea unor rețele velo care să susțină această tradiție a locuitorilor, o serie de astfel de proiecte fiind deja planificate. Tot din cadrul repartiției modale se poate observa că bicicleta este utilizată într-un procent mai ridicat în orașele mai mici, unde distanțele sunt mai reduse, iar lipsa unei varietăți de servicii de mobilitate duce la alegerea unor astfel de alternative.

### **Parcare**

Cererea ridicată de locuri de parcare, precum și deficitul acestora este una dintre problemele cu care se confruntă orașele și municipiile din Regiunea Nord-Vest. Toate orașele care au implementat un plan de mobilitate urbană, au dezvoltat și o politică de parcare, în majoritatea cazurilor sub forma unui regulament local pentru parcări. Măsurile de management al parcărilor sunt, însă, la un nivel incipient, acestea concretizându-se de cele mai multe ori sub forma tarifării parcărilor rezidențiale și/sau a celor aflate în zonele centrale. Cu toate acestea, se remarcă și exemple pozitive de gestionare a parcărilor precum aplicația TPARK (plata parcării prin SMS), disponibilă în municipiile reședință de județ, dar și în Municipiile Sighetu Marmației, Dej și Turda.

În cazul municipiilor reședință de județ, aceste măsuri sunt mai complexe și implică sisteme digitale suport care să faciliteze gestionarea parcarilor. Astfel, Municipiul Bistrița dispune de o aplicație prin intermediul căruia cetățenii pot verifica disponibilitatea locurilor de parcare de reședință în vederea închirierii unui astfel de loc. Sistemul de parcare din Municipiul Cluj-Napoca se bazează pe două aplicații destinate partajării parcării și identificării în timp real a locurilor de parcare publice sau private disponibile. Cluj-Napoca este singurul oraș la nivel național care a implementat o tarifare a parcarilor din zona centrală cât mai aproape de valoarea reală a serviciului.

### **Intermodalitatea**

Conform „Strategiei Regionale de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, în Regiunea Nord-Vest se remarcă Municipiul Cluj-Napoca cu cel mai sporit nivel de intermodalitate, astfel că beneficiază atât de aeroport, gară, autogară, cât și de sistem de bike-sharing. De asemenea, se evidențiază următoarele localități care asigură aproximativ același nivel de intermodalitate ca și Cluj-Napoca, cu excepția infrastructurii de bike-sharing: Oradea, Satu Mare și Baia Mare. Acestea asigură opțiuni de deplasare atât pe cale rutieră (autogări), cât și pe cale feroviară (gări) și aeriană (aeroporturi), municipiile prezentate fiind singurele din regiune care oferă posibilitatea de transport pe cale aeriană. Totodată, a fost identificată nevoia de dezvoltare a serviciilor de bike-sharing pentru localitățile menționate, inclusiv pentru municipiile reședință de județ Zalău și Bistrița. În alte 18 municipii și orașe, intermodalitatea este prezentă prin serviciile oferite de gări și autogări.

#### **c) Infrastructura de utilități**

Indicatorul privind restanțele la facturile de utilități ne indică faptul că România se află în risc de sărăcie energetică. Dacă la nivelul UE 27 doar un procent de 6,2% gospodării se află în situația de a avea facturi restante la utilități, în România procentul ajunge la valoarea de 13,7% din numărul total al gospodăriilor. Acest indicator este unul îngrijorător pentru că exemplifică faptul că românii cheltuiesc mai mult pe segmentul de utilități decât venitul disponibil pentru serviciile energetice casnice alocat lunar pentru acest tip de cheltuieli, conform Raportului Eurostat.

Conform statisticilor furnizate de INS, în anul 2014 un procent de 53,3% din gospodării nu au reușit să își plătească la timp unele dintre facturile pentru întreținerea locuinței (vorbit despre cheltuieli cu apa, gaz și căldură), acest procent fiind în ușoară descreștere în anul 2019, când procentul este de 50,5% gospodării care nu au reușit să plătească la timp. Există o distincție între mediul rural și cel urban, tendința fiind mai crescută în rândul populației din mediul urban, acolo unde cheltuielile de întreținere a locuinței sunt mai mari ca în mediul rural. În anul 2014, în mediul rural procentul gospodăriilor care nu își puteau permite să plătească la timp cheltuielile privind întreținerea locuințelor era de 37,4% iar în anul 2019 a crescut la 37,7% din numărul total al gospodăriilor. În mediul urban procentul este semnificativ mai mare, 66,5% din gospodării nu reușeau să plătească la timp cheltuielile în anul 2014, iar în anul 2019 procentul suferă o ușoară scădere la 63,8% din totalul gospodăriilor.

#### **Alimentarea cu gaze naturale**

Conform INS, în 2018, numărul localităților alimentate cu gaze naturale din Regiunea Nord-Vest a fost de 141 (cu două localități mai mult decât în 2011), din care 31 localități în mediul urban. Procentual, în Regiunea Nord-Vest se regăsesc 14,9% din totalul localităților alimentate cu gaze naturale la nivel național. La nivel regional, în mediul urban, 72% din orașe și municipii erau alimentate cu gaze naturale, sub media națională de 75%. În mediul rural însă procentul de 27% este superior celui național de 24,3%. Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor naturale a fost 6.428 km în 2018, reprezentând 15,5% din rețeaua națională.

Volumul gazelor naturale distribuite în regiune s-a ridicat 902.501 mii m<sup>3</sup>, un consum relativ redus față de celelalte regiuni, reprezentând 10 % din gazele naturale distribuite la nivel național. Pentru uz casnic s-au distribuit 401.607 mii m<sup>3</sup>.

În profil teritorial, se înregistrează consumuri net diferite, atât între județe, cât și între zonele urbane și rurale. În județul Cluj se regăsesc 2.440 km de conducte de distribuție a gazelor naturale, reprezentând 38% din totalul regional. La polul opus se situează județul Sălaj, cu un număr de 497 km de rețea, puțin sub 8% din totalul regional. Din punctul de vedere al consumului, 42% din volumul total distribuit în regiune se înregistrează în județul Cluj și doar 5,7% în județul Sălaj. Raportat la populația rezidentă, în 2018 consumul total maxim este de 544 m<sup>3</sup> pe locuitor în județul Cluj, minimul înregistrându-se în județul Maramureș, cu un consum de 219 m<sup>3</sup> pe locuitor. Se remarcă o creștere semnificativă a consumului total în județul Bihor, care în perioada 2012-2018 a înregistrat o creștere cu aproximativ 400 % , ajungând la 213.507 mii m<sup>3</sup> .

Costurile medii lunare pe o gospodărie pentru plata privind gazele naturale a fost la nivelul României, de 87,78 lei la începutul anului 2015, cu o creștere semnificativă la începutul anului 2020, ajungând la 122,94 lei. În Regiunea Nord-Vest, s-a înregistrat o creștere a cheltuielilor medii privind gazele naturale, de la 85,44 lei în anul 2015, la 149,07 lei la începutul anului 2020.

### Rețeaua de termoficare

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică sunt într-un proces accentuat de restrângere ca urmare a extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a montării unor surse de energie termică care folosesc acest combustibil, precum și a creșterii prețului energiei termice livrate centralizat. În 2018, numărul localităților în care se distribuie energie termică din Regiunea Nord-Vest a fost de 5 (2 în județul Cluj și 3 în județul Bihor), în scădere față de anul 2011 cu 2 localități. Conform ANRE<sup>18</sup>, în regiune, un număr de 94.128 apartamente au beneficiat de servicii publice de alimentare cu energie termică în sistem centralizat. În anul 2018, cantitatea de energie termică distribuită în regiune s-a ridicat la 776.838 GCal, reprezentând 8,86% din totalul național. Pentru uz casnic s-au distribuit 624.389 GCal, peste 80% din consumul regional total.

Analiza în profil teritorial relevă concentrarea sistemelor publice de distribuție a energiei termice în mediul urban. Consumul a scăzut în 2018 la 82,9% față de anul 2012, în județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj și Satu Mare sistemul de termoficare public fiind complet abandonat în 2018.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<b>Regiunea NORD-VEST</b>	<b>937.012</b>	<b>837.967</b>	<b>830.649</b>	<b>972.273</b>	<b>795.282</b>	<b>926.728</b>	<b>776.838</b>
<b>Bihor</b>	631.388	590.739	517.960	651.001	582.366	623.870	604.056
<b>Cluj</b>	261.178	225.346	301.933	319.458	211.236	301.907	171.815
<b>Maramures</b>	6.979	3.584	2.139	1.814	1.680	951	967
<b>Salaj</b>	37.467	18.298	8.617	:	:	:	:

**Tabelul 15. Consumul de energie termică distribuită centralizat (Gcal)**

Sursa: ANRE

Conform ANRE, în 2018 erau conectate la sistemul centralizat de termoficare municipiile Cluj-Napoca, Oradea și Beiuș, orașul Huedin și comuna Sânmartin. Municipiul Beiuș beneficiază și de încălzire centralizată cu energie geotermală, costul unei gigacalorii fiind cel mai mic din țară.

<sup>18</sup> <https://www.anre.ro/ro/energie-electrica/rapoarte/rapoarte-serviciul-public-de-alimentare-cu-energie-termica>



### Alimentarea cu energie electrică

Conform Electrica Distribuție Transilvania Nord, operatorul principal de distribuție energie electrică, al regiunii, în 2017, energia electrică distribuită în regiune a fost de 5.278.097 MWh (față de 4.391.478 MWh în anul 2011), la un număr de 1.258.526 consumatori, clienți ai furnizorilor de energie electrică licențiați de ANRE. Cel mai important furnizor de energie electrică din zona Transilvania Nord este SC FFEE Transilvania Nord SA, care acoperă toate județele regiunii, structura clienților fiind următoarea: 7% agenți economici și 93% consumatori casnici. Pe județe, datele indică județul Cluj cu cel mai mare număr de consumatori, cu un procent de 29% din total consumatori deserviți. Cel mai mic număr de consumatori se înregistrează în județul Sălaj, reprezentând doar 9% din total consumatori deserviți.

Atunci când vorbim despre cheltuielile în ceea ce privește energia electrică, conform statisticilor, mediul rural înregistrează cel mai mare procent de locuințe care nu și-au plătit la timp facturile la electricitate, în 2014 era un procent de 63,3%, cu o ușoară scădere în 2019, ajungând la 54,8%. În mediul urban, procentul gospodăriilor care nu și-au plătit la timp facturile a fost de 45,5%, având o creștere de câteva procente și ajungând la valoarea procentuală de 54,3% în anul 2019. La nivel total, procentul locuințelor care se află în pragul de a nu-și plăti la timp facturile la energia electrică a fost de 53,6% în 2014 atingând o ușoară scădere în 2019, de 52,9 procente.

### Alimentarea cu apă potabilă

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile a fost de 12.767,9 km în regiune în anul 2017, reprezentând 15,55% din rețeaua națională (82.090,4 km). Rețeaua s-a extins în perioada 2012-2017 cu 18,73% la nivelul regiunii.

La nivel național, în același interval de timp, rețeaua s-a extins cu 20,19%.

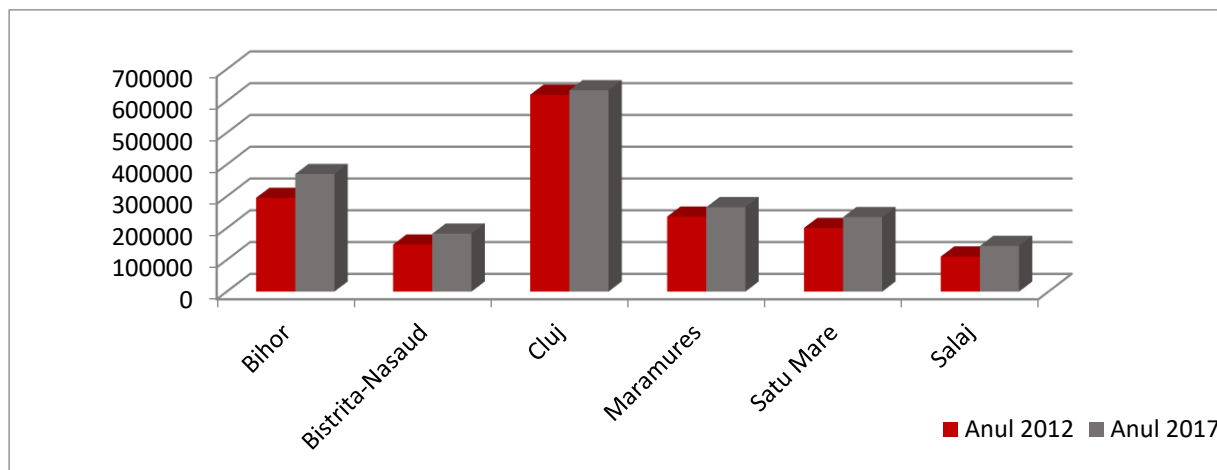
La nivel regional la cei doi poli opuși se află județul Bistrița-Năsăud, unde în acești 6 ani lungimea totală a conductelor a crescut cu 33,54%, și județul Cluj unde s-a înregistrat o creștere de doar 6,49%.

În anul 2017, numărul localităților cu rețea de distribuție a apei potabile din Regiunea Nord-Vest a fost de 405, însemnând 15,98% din totalul localităților alimentate cu apă la nivel național.

Pe medii de rezidență, în Regiunea Nord-Vest toate localitățile din mediul urban sunt alimentate cu apă, la nivel național procentul fiind de 99,06%.

Referitor la spațiul rural 89,83% dintre localitățile din Regiunea Nord-Vest au rețea de distribuție, regiunea din acest punct de vedere fiind peste media națională de 77,49%.

Procentul populației deservite din total populație în anul 2017 în regiune a fost de 70,21%, cu 2,68% peste media națională de 67,53%. Cu acest procent regiunea se situează pe locul 5 după regiunile București-Ilfov (83,45%), regiunea Sud-Est (77,82%), respectiv regiunile Vest (77,14%) și Centru (75,93%). Județele cel mai bine acoperite sunt Cluj și Satu-Mare, iar cel mai puțin acoperit este Maramureș.



**Figura 18.** Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă în Regiunea Nord-Vest, 2012 și 2017

Sursa: INS Tempo Online

În anul 2017, volumul de apă potabilă distribuită în regiune a fost de 96.741 m<sup>3</sup>, reprezentând 12,96% din volumul de apă potabilă distribuită la nivel național, procent, care în 2016 era de 12,66%.

Începând cu anul 2013 cantitatea de apă distribuită în regiune este în continuă creștere, iar procentul volumului de apă distribuită pentru uz casnic, raportat la total, rămâne asemănător în perioada 2012-2017, cu procente între 74,91% și 75,86% din totalul de apă potabilă, puțin superior mediei naționale de 71,78%.

Dacă capacitatea instalațiilor de producție a apei potabile a scăzut pe plan național în intervalul 2012-2017 cu 558.729 m<sup>3</sup> pe zi, în regiune această capacitate a scăzut cu 63.335 m<sup>3</sup> pe zi, reprezentând o scădere cu 5,17% față de primul an de referință.

### Rețeaua de canalizare și stații de epurare

Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Nord-Vest a fost de 6.278,2 km în anul 2018, reprezentând 16,33% din rețeaua națională. În perioada 2012-2018, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare s-a extins la nivel regional cu 60,29%, superior creșterii la nivel național (55,10%).

Regiune/Județ	Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (km)		Creștere în perioada 2012-2018 (%)
	2012	2018	
Nord-Vest	3916,7	6278,2	60
Bihor	1126,7	1397	24
Bistrița-Năsăud	460,1	868,7	89
Cluj	1131,3	1568,9	39
Maramureș	470,6	945,6	101
Satu Mare	450,6	964,6	114
Sălaj	277,4	514,9	86

**Tabelul 16.** Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare în Regiune Nord-Vest în perioada 2012-2018

sursa: INS Tempo Online

Numărul localităților conectate la sistemul public de canalizare din Regiunea Nord-Vest a fost de 229 (43 din mediul urban și 186 din mediul rural) în anul 2018, crescând comparativ cu anul 2012 cu încă 92 localități. Toate orașele din Regiunea Nord-Vest sunt conectate la sisteme publice de canalizare. În mediul rural numărul localităților conectate la sistemul public de canalizare a crescut cu 95,79% între 2012 și 2018. Astfel Regiunea a ajuns să deservească doar 46,15% din totalul localităților cu rețea de

canalizare publică din regiune. Sălajul este județ cu cea mai slabă conectare unde doar 25% din localități din mediul rural au acces la acest serviciu. Județul Cluj este pe primul loc însă cu doar 64 % din localități din mediul rural conectate la sistemul public de canalizare.

Populația deservită de sisteme de canalizare din regiune în 2018 fost de 1.324.165 persoane cu 12,59% mai mult față de numărul locuitorilor deserviți în 2012. Acest număr reprezintă 51,71% din populația regiunii și 6,78% din populația țării. Rata populației deservite de sistemul de canalizare din regiune este aproape de rata populației deservite de sistemul de canalizare la nivel național (52,7%).

În regiunea noastră observăm 24.134 persoane care sunt conectate la sisteme de canalizare fără epurare ce reprezintă 0,0182% din total conectați la sistem de canalizare, pe plan național acest procent se ridică la 0,0265%. Sistemele de canalizare fără epurare reprezintă acele sisteme care permit evacuarea apelor convențional curate (apele meteorice provenite din precipitații atmosferice de exemplu), fiind caracteristice rețelelor de tip separativ.

ADI strategice la nivelul regiunii:

În Regiunea Nord-Vest există momentan (în anul 2019) 7 asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domeniul apă-canal, care au delegat gestiunea serviciilor aferente operatorilor regionali:

Apă Canal Nord Vest SA (BH), Compania de apă Oradea SA (BH), Aquabis SA (BN), Compania de apă Someș SA (CJ, SJ), Compania de apă Arieș (CJ), Vital SA (MM), Apaserv (SM).

Tarifele practicate în regiune pentru serviciile de alimentare cu apă variază în funcție de operator.

#### **d) Infrastructura de telecomunicații**

Principalii operatori de internet 3G și 4G declară că există acoperire pe marea majoritate a teritoriului regiunii Nord-Vest. În hărțile prezentate de aceștia zonele neacoperite de transfer de date prin 3G și 4G sunt cele montane sau unele zone rurale. Din 2019, două orașe din regiune, Cluj-Napoca și Oradea, beneficiază de tehnologia de internet mobil de tip 5G.

#### **Accesul mediului de afaceri la TIC**

Regiunea Nord-Vest se află pe locul 2 atât în ceea ce privește ponderea personalului care a utilizat PC și PC conectate la internet pe regiuni de dezvoltare, în 2017. Doar 35,6% firmele din Regiunea Nord-Vest (altele decât microîntreprinderi) aveau site-uri web, la mare distanță de cele din București-Ilfov și la 15,2 puncte procentuale față de cele din regiunea Centru.

#### **Accesul la internet**

La nivelul 2018, o pondere de 79,8% dintre gospodăriile din România au acces la rețeaua de Internet acasă, comparativ cu anul 2011, când doar 43,3% aveau acces. Interesul manifestat pentru conectarea la Internet este influențat însă de posibilitățile oferite în plan teritorial de furnizorii acestui serviciu și disponibilitatea financiară pe care fiecare gospodărie o are. Transpunerea acestora în decizia de a achiziționa un computer acasă sau de conectare la rețeaua de Internet pot explica decalajele mari întâlnite între mediul urban și cel rural.

În anul 2018, Regiunea Nord-Vest este pe locul 3 în ceea ce privește proporția gospodăriilor dotate cu computer acasă (72%), după București-Ilfov și Vest. Nord-Vest se afla în creștere față de 2011, în ceea ce privește acest indicator, când 45% din gospodării erau dotate cu calculator. 61% din cetățenii din regiunea Nord-Vest utilizează internetul zilnic, 12% din persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani au interacționat cu autorități publice prin intermediul internetului.

Regiunea Nord-Vest se află pe locul al treilea după București-Ilfov și Vest, în 2018, în ceea ce privește conectarea la internet a gospodăriilor (74%), în creștere față de 2011. Ponderea persoanelor în vârstă de 16-74 ani care au folosit cel puțin o dată internetul în anul 2018 poziționează regiune Nord-Vest pe locul 3, cu 83,9%.

## Broadband

Conform EUROSTAT, în 2019 un procent de 85% din gospodăriile din Regiunea Nord-Vest au acces internet broadband, față de numai 51% în 2012. Raportat la nivel național, Regiunea Nord-Vest ocupă locul doi, după Regiunea București-Ilfov, care înregistrează un procent de 91%.

Harta “zonelor albe NGN” reprezentând localitățile care nu sunt acoperite de rețele de generație viitoare (Next Generation Network) a fost publicată în 2018 de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații - ANCOM (localități rurale din România încă nedeservite de rețele fixe cu viteze de 30 Mbps sau mai mari, la persoane fizice). În Regiunea Nord-Vest, în 2018 erau identificate 416 localități în zone albe NGN cu rețea fixă <30 Mbps (albastru) și zone albe NGN fără rețea fixă (roșu)<sup>19</sup>.

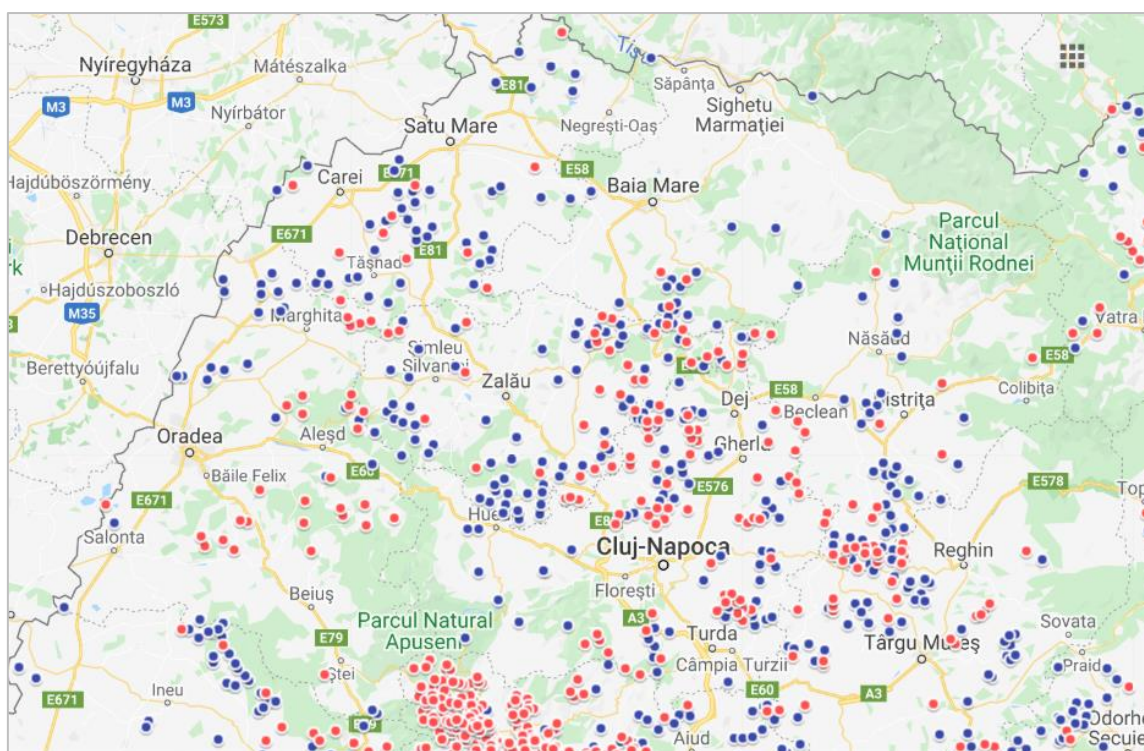


Figura 19. Harta “zonelor albe NGN”, 2018

Sursa: [www.ancom.ro](http://www.ancom.ro)

Prin Axa prioritară 2 a Programului Operațional Competitivitate 2014-2020, obiectivul specific O.S 2.1 „Extinderea și dezvoltarea infrastructurii de comunicații în bandă largă de mare viteză”, s-au alocat fonduri publice pentru construirea de rețele de comunicații electronice și, eventual, de infrastructuri fizice asociate acestora, necesare în vederea furnizării de servicii de comunicații electronice broadband de mare viteză în localitățile defavorizate din acest punct de vedere. 16 localități din județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj și Sălaj au beneficiat de investiții în valoare totală de peste 57 mil. lei în infrastructura de broadband de mare viteză<sup>20</sup>.

<sup>19</sup> [https://www.ancom.ro/ancom-a-identificat-zonele-din-mediul-rural-neacoperite-de-re539ele-de-genera539ie-viitoare-pentru-posibile-masuri-de-interven539ie-publica-din-partea-mcsi\\_5882](https://www.ancom.ro/ancom-a-identificat-zonele-din-mediul-rural-neacoperite-de-re539ele-de-genera539ie-viitoare-pentru-posibile-masuri-de-interven539ie-publica-din-partea-mcsi_5882)

<sup>20</sup> <http://mfe.gov.ro/poc-lista-contractelor-semnate-in-implementare-finalizate-reziliate-actualizare-24-aprilie-2020/>

GAL-urile care activează în mediul rural au finanțat măsuri de creare/dezvoltare infrastructură de broadband în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014-2020. În 2016, un număr de 978 localități din Regiunea Nord-Vest nu aveau rețele care să asigure viteze de transfer de minim 30Mbps, fiind eligibile pe PNDR 2014-2020<sup>21</sup>

### e) Infrastructura socială

În Regiunea Nord-Vest, în 2019 se înregistrează 477 furnizori activi de servicii sociale, dintre care un număr de 142 se află în Cluj, urmat de Bihor cu 99, raportat la numărul total de 2.783 de furnizori de servicii sociale la nivel național. Conform numărului de furnizori acreditați de servicii sociale, Regiunea Nord-Vest ocupă locul 1 pe țară.

Dintre furnizorii de servicii sociale care oferă îngrijire la domiciliu, în 2019 în regiunea Nord-Vest se înregistrează un număr de 64 furnizori, din care un număr de 54 furnizori sunt din domeniul privat, iar restul de 10 sunt din domeniul public.

Pe categorii de beneficiari, serviciile sociale destinate copiilor și vârstnicilor sunt cele mai răspândite în regiunea Nord Vest. Cea mai complexă și numeroasă rețea este în cadrul municipiilor reședință de județ. În județele Bihor, Sălaj și Satu Mare se observă o prezență mai uniformă a serviciilor sociale destinate copilului și/sau familiei și a serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice teritoriul județean, în timp ce în Cluj, Maramureș și Bistrița-Năsăud acestea sunt mai concentrate, îngreunând accesibilitatea beneficiarilor din anumite zone ale județului. Astfel, în lipsa extinderii infrastructurii înspre mediul rural, în aceste 3 județe va fi o presiune suplimentară pe serviciile de asistență la domiciliu.

Din totalul la nivel național de 291 de cămine pentru vârstnici, la nivelul anului 2017, 45 sunt din domeniul public și 246 sunt din domeniul privat. În regiunea Nord-Vest, se înregistrează la nivelul anului 2017 un număr de 78 unități, din care 73 sunt private iar restul 5 sunt din domeniul public. Numărul de cămine pentru persoane vârstnice, în subordinea consiliilor județene, în perioada 2012-2017, a crescut de la 3 la 5. În anul 2017, în subordinea consiliului județean Bistrița-Năsăud se află 1 cămin pentru persoane vârstnice, în subordinea consiliului județean Cluj sunt 3 cămine pentru persoane vârstnice și în subordinea consiliului județean Satu Mare se află un cămin pentru persoane vârstnice.

Infrastructura socială pentru persoane cu dizabilități este mai puțin răspândită decât cea pentru copii și vârstnici, tendința de concentrare în municipiile reședință de județ fiind ceva mai mare. Problema în acest caz vine din dificultatea de deplasare a persoanelor cu dizabilități, fiind necesară dezvoltarea serviciilor cât mai aproape de beneficiar. Alternativ, se poate miza pe servicii de îngrijire la domiciliu sau pe asigurarea transportului către centrele existente la cerere, prin servicii de tip Abilitaxi<sup>22</sup>.

În cazul serviciilor sociale pentru alte grupuri vulnerabile cum ar fi persoanele fără adăpost, persoane cu adicții, victimele violenței în familie, etc. Infrastructura este ceva mai redusă și mai puțin răspândită în teritoriul județean. De exemplu în județele Bistrița-Năsăud și Maramureș, acest tip de servicii sunt disponibile doar în Bistrița și Baia Mare. În viitor este necesară extinderea și diversificarea rețelei pentru ca și aceste tipuri de beneficiari să aibă la dispoziție servicii sociale în proximitate.

Cantinele sociale înregistrează în Regiunea Nord-Vest la nivelul anului 2017 un număr de 29 unități, din care 15 sunt în domeniul privat, iar restul de 14 sunt în domeniul public. În perioada 2012-2017,

<sup>21</sup> Lista localităților eligibile pentru investiții de tip broadband, PNDR-2014-2020 ([https://madr.ro/informari-dezvoltare-rurala/informari/actualitate-pndr-2014-2020/download/1997\\_043e03a90621f24bae515b34086e8c76.html](https://madr.ro/informari-dezvoltare-rurala/informari/actualitate-pndr-2014-2020/download/1997_043e03a90621f24bae515b34086e8c76.html))

<sup>22</sup> [http://www.dgas.ro/transport-accesibilizat/?fbclid=IwAR07-bG2\\_GK7cp9Y2DHJ0e0EMUMaZp4z5UiuMarXlZGBrDz7tEwms2eFgfo](http://www.dgas.ro/transport-accesibilizat/?fbclid=IwAR07-bG2_GK7cp9Y2DHJ0e0EMUMaZp4z5UiuMarXlZGBrDz7tEwms2eFgfo)

numărul de cantine publice a înregistrat scădere de la 16 la 14. În Bihor numărul cantinelor publice de ajutor social a scăzut de la 5 la 2, iar în Satu Mare numărul de cantine publice de ajutor social a crescut. Ministerul Muncii și Justiției Sociale identifică necesitatea dezvoltării de servicii sociale la nivelul tuturor UAT-urilor din Regiune. Cel mai mare necesar a fost constatat în Județele Satu Mare și Sălaj, iar cel mai mic în Bihor.

Strategiile județene în domeniul serviciilor sociale realizate de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului au analizat existența centrelor sociale în raport cu numărul și nevoile beneficiarilor precum și diversitatea serviciilor disponibile. Aceste documente strategice identifică o serie de probleme și nevoi, precum spațiu insuficient și neadecvat pentru desfășurarea activităților, resurse informatizate/tehnice și umane insuficiente, fluctuația personalului generată de slaba motivație financiară, lipsa mijloacelor de transport în vederea facilitării deplasării în teren a lucrătorilor sociali, fonduri bugetare reduse pentru dezvoltarea sistemului de servicii sociale din județ, insuficiența centrelor specializate care să ofere servicii (cazare, protecție, asistență psihologică/juridică, servicii de recuperare) persoanelor victime ale violenței domestice, lista completă cu problemele și nevoile în cadrul domeniului serviciilor sociale se găsesc în strategiile în domeniul serviciilor sociale.

#### **f) Infrastructura pentru situații de urgență**

##### **Inspectoratele pentru Situații de Urgență (ISU)**

Situațiile de urgență sunt gestionate de către Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU) și structurile subordonate acestuia de la nivel teritorial. Inspectoratul general și structurile teritoriale au în componență peste 26.000 angajați, 42 de centre operaționale și peste 280 subunități operative.

Pe plan regional, ISU Cluj a intervenit în total în anul 2018 în 15.941 cazuri după cum urmează: 12.203 cazuri de ajutor medical, 280 cazuri de descarcerare, 609 incendii, 225 incendii vegetație uscată, 535 asistență persoane, 2.399 cazuri de protecția comunităților și 1.505 alte situații de urgență.

În același an, serviciile profesioniste și voluntare pentru situații de urgență din județul Maramureș au intervenit la 8.130 acțiuni de intervenție, în medie 22,27 intervenții pe zi. Comparativ cu anul 2017, numărul situațiilor de urgență la care s-a intervenit a fost în scădere cu 8,32 % (reprezentând 728 situații de urgență).

În anul 2018, în zona de competență a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Crișana” al județului Bihor s-au desfășurat 12.562 de misiuni ale subunităților de pompieri și ale serviciilor voluntare pentru situații de urgență, în medie 34 de misiuni pe zi pentru acordarea primului ajutor calificat și a asistenței medicale de urgență, pentru stingerea incendiilor, asistența persoanelor, misiuni pirotehnice, intervenții pentru înlăturarea efectelor fenomenelor meteorologice periculoase etc.. Din cele 12.562 misiuni înregistrate, 1.591 au fost intervenții în situații de urgență altele decât cele medicale, 8.831 intervenții ale echipajelor SMURD, respectiv 2.140 exerciții și recunoașteri în teren. În anul 2018 au fost primite 466 de informări, atenționări, avertizări meteorologice/hidrologice - fără cod (23), cod galben (402) și cod portocaliu (41), care au fost retransmise prin 68.915 de mesaje SMS, 2.793 fax și 3.785 e-mail. La nivelul subunităților de intervenție s-au desfășurat 167 de exerciții cu forțe în teren, respectiv 1.973 de activități de recunoaștere în teren și educare preventivă a populației.

Important de menționat este și punctul de operare aeromedical realizat cu sprijinul Consiliului județean Sălaj, într-o abordare partenerială, cu reprezentanți ai Inspectoratului de aviație civilă și ai SMURD, în incinta Secției de pompieri din Jibou. Punctul de operare aeromedical este operativ din septembrie 2019 și contribuie la diminuarea timpului de intervenție a echipelor de specialitate pentru victimele aflate în situații de urgență, pe aproape întreg teritoriul celor 6 județe din regiunea de Nord-Vest. De la înființare, până în momentul de față punctul aeromedical a participat la peste 500 de misiuni.

Toate Inspectorate pentru Situații de Urgență se confruntă cu dificultăți din punct de vedere al dotărilor. În cadrul ISU Cluj, conform raportului de evaluarea a activității pentru anul 2018, au fost întâmpinate următoarele situații dificile:

- Imposibilitatea de a menține în intervenție toate ambulanțele SMURD, astfel înregistrând 1.195 zile în care una sau mai multe ambulanțe nu au fost funcționale;
- Dotarea tehnică deficitară (existența unor gărzi de intervenție care nu dețin cel puțin o autospecială nouă, astfel timpul de deplasare la locul intervenției fiind destul de mare);
- 32 % din autovehicule de intervenție au norma de exploatare depășită;
- Deficit de 84 autovehicule și autospeciale, 12 bărci/ambarcațiuni și 23 remorci de transport pentru ambarcațiuni.

### **Serviciul Mobil pentru Urgențe Reanimare și Descarcerare (SMURD)**

În Regiunea Nord-Vest, în județul Cluj SMURD a intervenit până în prezent în 129.413 de cazuri, a avut 819 misiuni la evenimente și 2.042 intervenții neonatologice. La ora actuală SMURD Cluj are în structură 2 echipaje de Terapie Intensivă Mobilă, 9 echipaje de prim ajutor, 2 echipaje moto și 1 echipaj de Terapie Intensivă Nou-Născuți

În județul Maramureș, SMURD a fost solicitat, în anul 2018, la 6.458 acțiuni, față de 6.825 în anul 2017 (cu 5,37% mai mult față de anul precedent). În 2020, SMURD Maramureș are în structură 2 echipaje de Terapie Intensivă Mobilă și 9 echipaje de prim ajutor.

### **Serviciile Salvamont și Salvaspeo**

Asociația Națională a Salvatorilor Montani din România are în subordine peste 40 de formații salvamont, dintre care 9 se găsesc în Regiunea Nord-Vest, în județele caracterizate geografic prin zone montane și carstice. În Bihor și Cluj funcționează Corpul Român "Salvaspeo" (CORS), o organizație neguvernamentală care deține un rol important în operațiunile de salvare din mediul subteran speologic.

Datorită lipsei dispeceratelor integrate pentru intervenții de urgență nu există în acest moment o politică regională cu privire la investiții subsumată obiectivului de a asigura o anumită durată minimă standard pentru intervențiile de urgență în teritoriul regional. La dezechilibrele regionale teritoriale se adaugă starea echipamentelor și dotărilor, peste 60% dintre acestea având depășită durata de exploatare.

Permanența "SALVAMONT" se efectuează la bazele din Cheile Turzii (vara), Băișoara (iarna), Beliș (tot anul), iar pe durata funcționării teleschiului, la pârtia din Feleac. În prezent serviciul este alcătuit din 8 salvatori calificați angajați și un număr de 15 voluntari dintre care 5 atestați.

Serviciile publice județene Salvamont sunt prezente în județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș și Satu Mare, existând și un serviciu local Salvamont Borșa.

## **g) Infrastructura de sănătate**

### **Infrastructură**

În anul 2018, în Regiunea Nord-Vest funcționau un număr de 7.929 unități sanitare, structurate astfel, în ordine descrescătoare: 2.490 cabinete stomatologice (inclusiv cele școlare și studentești), 1.354 cabinete medicale de familie, 1.323 farmacii și puncte farmaceutice, 1.170 cabinete medicale de specialitate, 449 laboratoare medicale, 434 laboratoare de tehnică dentară, 181 cabinete medicale școlare și studentești, 81 cabinete medicale de medicină generală, 78 spitale, 70 centre medicale de specialitate, 63 societăți civile medicale de specialitate 52 ambulatorii integrate spitalului, 36 alte tipuri de cabinete medicale, 30 depozite farmaceutice, 25 dispensare medicale, 21 ambulatorii de specialitate, 17 societăți medicale civile, 13 policlinici, 11 centre de sănătate mintală, 10 centre de

diagnostic și tratament, 9 unități medico-sociale, 6 centre de transfuzie, 4 centre de sănătate, 1 societate stomatologică civilă medicală și 1 preventoriu. Din cele 78 de spitale (15,14% din totalul național), 28 erau private, iar din cele 18.462 de paturi de spital (13,88% din totalul național) 1.255 erau în spitale private. La nivelul regiunii, în spitale sunt disponibile 72,09 paturi la 10.000 de locuitori.

Județ	Populația	Nr. paturi de spital	Paturi la 10.000 locuitori
Cluj	704.759	6.870	97,48
Bihor	564.109	4.136	73,32
Bistrița-Năsăud	280.106	1.470	52,48
Maramureș	463.354	2.859	61,70
Satu Mare	334.678	1.824	54,50
Sălaj	213.816	1.303	60,94

**Tablelul 17.** Situația numărului de paturi din spitale pe județe în anul 2018

Sursa: INS Tempo Online

Județul Cluj se situează pe primul loc în regiune referitor la numărul de paturi disponibile (97,48 paturi la 10.000 locuitori) în spitale, în timp ce județul Bistrița-Năsăud se clasează pe ultimul loc (52,48 paturi la 10.000 locuitori).

În clasamentele naționale, Regiunea Nord-Vest ocupă locul 1 la numărul de centre de diagnostic și tratament, centre de sănătate și laboratoare de tehnică dentară și locul 2 la numărul de spitale (după Regiunea București-Ilfov), ambulatorii de specialitate (după Regiunea București-Ilfov), farmacii (după Regiunea Nord-Est) și centre medicale de specialitate.

O analiză pe județe evidențiază județul Cluj ca deținând cele mai multe unități sanitare, urmat de județele Bihor și Maramureș. Reședințele de județ ale acestora se remarcă prin tradiție în domeniul sănătății, profesionalism și chiar universități cu profil medical (cum este cazul municipiului Cluj-Napoca), polarizând celelalte 3 județe ale regiunii: Bistrița-Năsăud, Satu Mare și Sălaj.

Față de anul 2012, numărul cabinetelor de medicină generală, a cabinetelor medicale de familie, a depozitelor farmaceutice și a punctelor farmaceutice a scăzut, în timp ce numărul cabinetelor stomatologice, farmaciilor și a centrelor medicale de specialitate a crescut. Cele mai mari creșteri în Regiunea Nord-Vest se înregistrează la farmacii cu 15% , cabinete stomatologice cu 10,18% și centre medicale de specialitate cu 3,5%.

Unități medicale care au înregistrat creșteri la nivel regional	Cabinete stomatologice		Farmacii		Centre medicale de specialitate		Laboratoare de tehnică dentară	
	2012	2018	2012	2018	2012	2018	2012	2018
Anul								
România	12904	15203	7226	8147	243	670	2248	2243
Regiunea NORD-VEST	2195	2444	1042	1226	45	70	415	415
Bihor	617	720	284	332	3	3	48	48
Bistrița-Năsăud	167	175	81	98	1	2	50	50
Cluj	757	793	302	336	34	57	169	169
Maramureș	311	364	173	211	3	1	80	80
Satu Mare	216	216	135	162	0	1	36	36
Sălaj	127	176	67	87	4	6	32	32



**Tabelul 18.** Situația unităților medicale la nivel regional în anul 2018, comparativ cu anul 2012

Sursa: INS

În ceea ce privește lipsa infrastructurii medicale la nivel de județ au fost constatate următoarele:

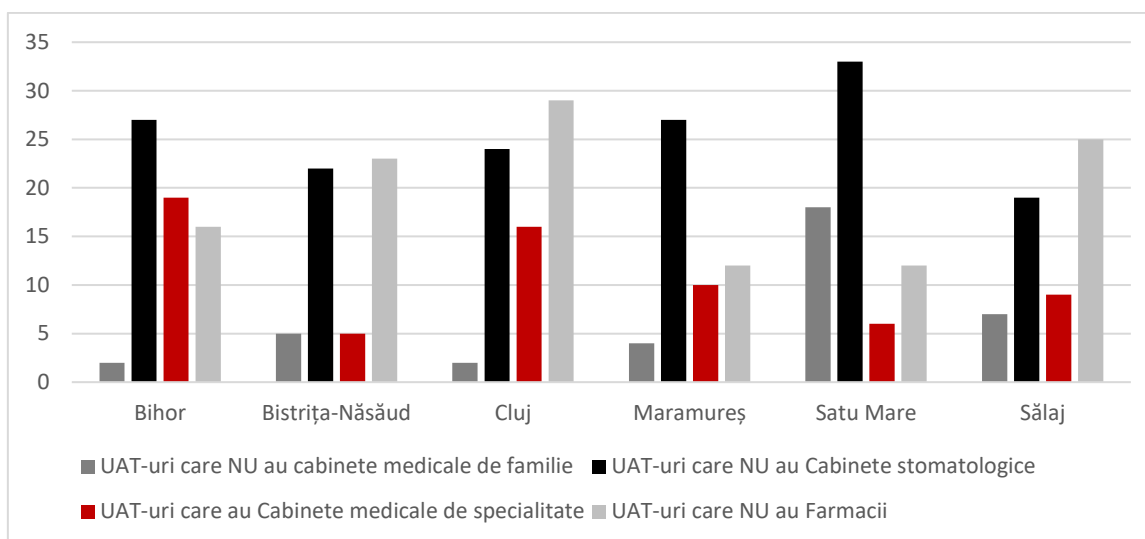
- Cabinetele medicale de familie sunt cea mai răspândită dotare medicală din județ, în special în mediul rural. Totuși, lipsa acestora a fost constatată într-o serie de UAT-uri din toate județele, cu o situație alarmantă în județul Satu Mare, urmat de Sălaj
- Cabinetele stomatologice au fost și acestea dezvoltate în majoritatea UAT-urilor. Totuși, acestea lipsesc din mediul rural în proporție mai mare decât în cazul cabinetelor medicale de familie, cu cea mai gravă situație în județul Satu Mare, urmat de județele Bihor și Maramureș.
- Cabinetele medicale de specialitate sunt o dotare mai rar întâlnită în special în mediul rural, unde locuitorii trebuie să se deplaseze de obicei în mediul urban pentru consultații de specialitate. Cele mai puține UAT-uri care beneficiază de astfel de dotări sunt în județele Bistrița-Năsăud și Satu-Mare, iar cele mai multe în Bihor și Cluj.
- Farmaciile sunt o dotare importantă care asigură accesul persoanelor la tratamente, fiind vitale în special în cazul bolnavilor cronici. Lipsa acestora presupune un efort suplimentar de deplasare pentru procurarea tratamentelor, situație dificilă în special pentru persoanele vârstnice sau cu dizabilități. Cel mai mare număr de UAT-uri unde lipsesc farmaciile a fost constatată în județul Cluj, urmat de Sălaj și Bistrița-Năsăud.

Județ	Număr total UAT-uri	UAT-uri care NU au cabinete medicale de familie	UAT-uri care NU au Cabinete stomatologice	UAT-uri care au Cabinete medicale de specialitate	UAT-uri care NU au Farmacii
Bihor	101	2	27	19	16
Bistrița-Năsăud	62	5	22	5	23
Cluj	81	2	24	16	29
Maramureș	76	4	27	10	12
Satu Mare	65	18	33	6	12
Sălaj	61	7	19	9	25

**Tabelul 19.** Număr de UAT-uri unde lipsesc dotări medicale de bază, 2018

Sursa : INS TEMPO

Serviciile de sănătate publică sunt furnizate prin autoritățile județene de sănătate publică și alte instituții specializate care furnizează anumite servicii de sănătate publică în cadrul sistemului de asistență medicală primară, dar fără o puternică funcție de coordonare sau prevenire.

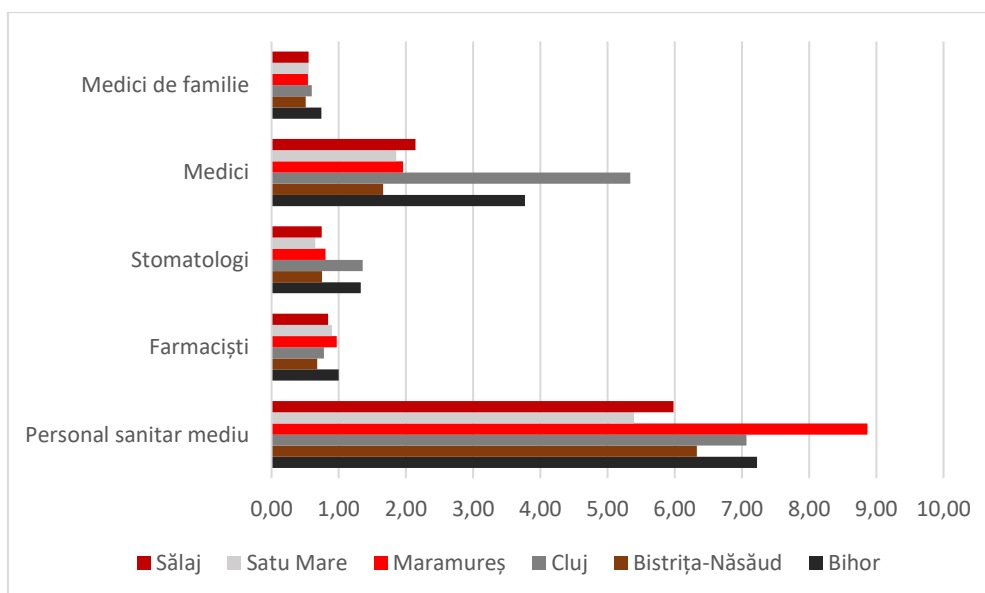


**Figura 20.** Număr de UAT-uri unde lipsesc dotări medicale de bază, 2018

Sursa : INS TEMPO

### Personal medical

În actuala perioadă de programare, spitalele județene de urgență, o serie de ambulatorii și institute de cercetare din domeniul medical au beneficiat de investiții din fonduri europene sau guvernamentale, iar sectorul medical privat s-a dezvoltat semnificativ, ceea ce a condus la creșterea numărului de cadre medicale. Astfel în anul 2018, în regiune se înregistrează 8.342 medici, 2.665 stomatologi, 2.235 farmaciști, iar personalul sanitar mediu includea 18.024 de persoane. Din totalul medicilor ( 13,76% din numărul acestora la nivel național), 2.433 își desfășoară activitatea în mediul privat. Atât situația pe județe cât și situația pentru perioada 2012-2018 sunt redată în figurile de mai jos.

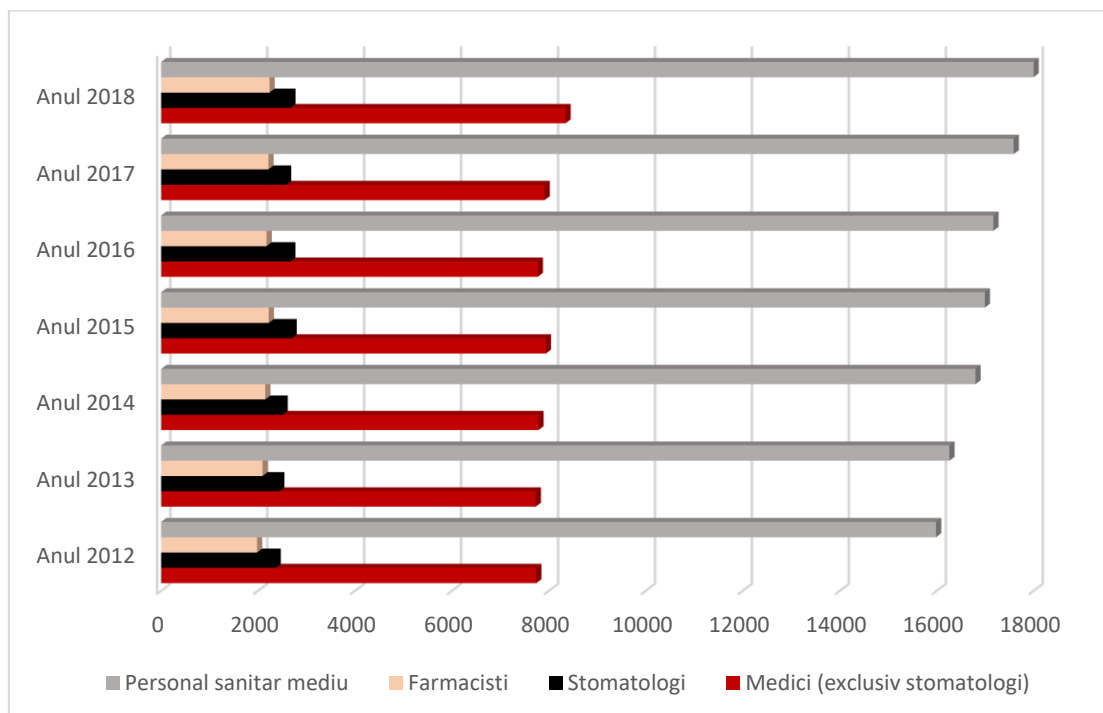


**Figura 21.** Personalul medical pe județe, în anul 2018 (raportat la 1.000 de locuitori)

Sursa: INS Tempo Online

Din regiunea Nord-Vest (2018), județul Cluj este cel mai bine dezvoltat în domeniul medical având cei mai mulți medici (5,34 la 1.000 de locuitori), stomatologi (1,36 la 1.000 de locuitori) și medici de familie (0,6 la 1.000 de locuitori). Din punct de vedere al farmaciștilor (1,0 la 1.000 de locuitori) și al

personalului sanitar medical (7,22 la 1.000 de locuitori), cel mai mare număr din regiune se înregistrează în județul Bihor.



**Figura 22.** Evoluția personalului medical din Regiunea Nord-Vest, în perioada 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online

Raportul Național privind Starea de Sănătate a Populației în anul 2018<sup>23</sup>, elaborat de Ministerul Sănătății, plasează județul Cluj (3763 medici, 187,6 loc./1 medic, 53,3 medici la 10.000 locuitori) între primele 4 județe la nivel național cu cel mai mare număr de medici în anul 2018, în timp ce Satu-Mare (622 medici) se află printre ultimele 5 județe privind acest indicator.

În Regiunea Nord Vest există în continuare o serie de UAT-uri rurale care nu beneficiază de prezența medicilor de familie. Această situație afectează o populație de aproximativ 65.000 de persoane din 35 de comune. Cea mai mare problemă este în județul Satu Mare, cu 14 comune aflate în această situație, urmat de județul Sălaj cu 8 comune, județul Bistrița-Năsăud cu 5 comune, județul Maramureș cu 4 comune, în timp ce în județele Cluj și Bihor au fost identificate doar câte două comune care nu au cabinet medical de familie. Intervenții prioritare de realizare de cabinete medicale de familie și/sau atragerea de cadre medicale sunt necesare cu precădere în comunele care au peste 2.000 de locuitori.

O altă situație critică este cea a comunelor unde numărul de locuitori ce revin unui medic de familie este de peste 3000, valoare maximă conform normativelor Ministerului Sănătății. Este cazul a 65 de comune, dintre care 15 în Satu Mare, 13 în Maramureș, 12 în Bistrița-Năsăud, 11 în Bihor, 8 în Sălaj și 6 în Cluj. Dintre acestea, în 10 comune numărul de locuitori ce revin unui medic de familie depășește chiar valoarea de 4000.

<sup>23</sup> <http://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2014/11/SSPR-2018-final-2-1.pdf>

### Probleme și nevoi

Infrastructura învechită sau neadecvată, care de cele mai multe ori împiedică accesul bolnavilor la servicii primare de sănătate și prevenire, reprezintă un obstacol major în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor de sănătate. Majoritatea spitalelor nu respectă standardele curente de organizare a îngrijirilor; furnizorii din asistența primară sunt dispersați și nu oferă servicii complete și integrate cu celelalte tipuri de îngrijiri. În multe zone rurale izolate, starea infrastructurii sanitare se dovedește a fi deficitară.

Conform “Planului Regional privind Serviciile de Sănătate Regiunea Nord-Vest” (PRSS), în 2016 serviciile medicale din regiune se confruntă cu mai multe provocări majore:

- unitățile de îngrijire primară nu își îndeplinesc în mod adecvat funcția de triere a pacienților, ceea ce conduce la supraaglomerarea sistemului spitalicesc;
- în ciuda bunei acoperiri cu medici de familie la nivel regional, zonele rurale din mai multe județe (Satu-Mare și Sălaj) au o acoperire distinct mai mică;
- serviciile de îngrijire la nivelul comunității sunt inadecvate și, astfel, nu își pot îndeplini rolul, în special în zonele rurale din județele Bihor, Bistrița-Năsăud și Maramureș;
- capacitatea de îngrijire în regim ambulatoriu, atât clinice cât și paraclinice, este masiv concentrată în județele Cluj și Bihor;
- îngrijirea acută în spital este supradimensionată în raport cu necesitățile, iar rata de ocupare a paturilor pentru îngrijiri acute este mai mică cu 60%, în special în județele Bistrița-Năsăud și Sălaj.

O problemă este utilizarea excesivă a serviciilor de ambulanță, ocolindu-se asistența medicală primară. Fragmentarea este mărită de faptul că asistența ambulatorie specializată (pentru pacienții care nu necesită internare) este asigurată printr-o rețea de ambulatorii de spital, policlinici, centre medicale specializate, centre de diagnostic și tratament și cabinete individuale ale medicilor specialiști.

Adițional, există problema accesului la servicii medicale a persoanelor defavorizate. În Regiunea Nord-Vest există 167 de comunități rurale cu populație marginalizată și 42 de comunități urbane cu populație marginalizată, din care două comune din zona rurală au comunități marginalizate fără nicio formă de îngrijire primară (una în Bistrița-Năsăud și una în Satu-Mare). În momentul de față, asistența medicală la nivelul acestor comunități este asigurată de personal insuficient. O analiză a deficitului indică faptul că mai este nevoie de încă 522 de asistente comunitare și 53 de mediatori sanitari. Cel mai mare deficit a fost identificat în ceea ce privește numărul asistentelor comunitare în județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Maramureș și Satu-Mare.

### Eforturi de dezvoltare realizate până în prezent

Majoritatea unităților sanitare din România, precum și din Regiunea Nord-Vest sunt moștenire din perioada comunistă, așadar infrastructura este uzată atât fizic, cât și moral, fiind necesare atât lucrări de reabilitare și modernizare a clădirilor, cât și investiții pentru înnoirea echipamentelor medicale. În perioada 2014-2020 în țară au fost realizate un număr de 60 proiecte prin Programul Operațional Regional, Axa 3 ” [Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon](#)”, Domeniul Major de Intervenție 3.1. ”Reabilitarea/modernizarea/echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate” și prin Programul Operațional Regional, Axa 8 ” [Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale](#)”. Județul Bihor a contractat 3 proiecte, Bistrița-Năsăud – 3, Cluj – 2 și Sălaj – 4.

În cadrul liniilor de finanțare deschise de GAL-urile rurale, au fost finanțate proiecte de sănătate majore, la nivel rural, pentru asigurarea urgenței în zonele de munte de către Salvamont.

Infrastructura de sănătate din România și sistemul de livrare de servicii nu s-au adaptat la tehnologiile moderne și nu satisfac nevoile curente ale populației deoarece rețeaua de spitale din România este fragmentată. În ultimii ani, România, cu sprijinul Băncii Mondiale, a îmbunătățit serviciile din

maternității și a implementat cu succes o reformă critică a serviciilor de urgență de sănătate, inclusiv departamentele de spital de urgență, telemedicină în serviciile de urgență, precum și dezvoltarea Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD).

Strategia Națională de Sănătate 2014-2020 caută să inverseze piramida curentă a serviciilor prin dezvoltarea treptată a serviciilor din asistența primară, respectiv asistența medicală comunitară, medicina familiei și serviciile din ambulatoriul clinic de specialitate. De asemenea, își propune realizarea continuității îngrijirilor și integrarea furnizorilor din arii geografice definite (regiuni, județe). În sprijinul realizării acestor obiective, în anul 2016 au fost aprobate planurile regionale de servicii de sănătate (PRSS) care stabilesc direcții strategice pentru dezvoltarea și integrarea la nivel regional a serviciilor medicale și a furnizorilor acestora. Obiectivul urmărit de PRSS este dezvoltarea integrată a unor rețele regionale de servicii, cu distribuție echitabilă și eficientă a furnizorilor în ramurile de asistență primară, secundară, terțiară și pe termen lung. Planurile prevăd restructurarea actualei configurații a furnizorilor și serviciilor, în baza nevoilor specifice ale populației din cele 8 regiuni de dezvoltare, a evoluțiilor demografice și epidemiologice și a progreselor tehnologice.

Planul Regional Privind Serviciile De Sănătate al Regiunii Nord-Vest propune următoarele obiective (cu respectarea obiectivelor Strategiei Naționale de Sănătate 2016-2020):

- Îmbunătățirea accesului populației la serviciile medicale și creșterea, în același timp, a nivelului de echitate în prestarea serviciilor;
- Reducerea discrepanțelor regionale și județene în ceea ce privește îngrijirea primară și serviciile din spitale existente;
- Creșterea nivelului de eficacitate, eficiență, productivitate și eficiență a costurilor în prestarea serviciilor;
- Asigurarea calității și a siguranței în acordarea serviciilor medicale;
- Dezvoltarea coordonării și a complementarității la nivelul diferiților furnizori de servicii medicale și cu sectorul social; și
- Promovarea modelelor alternative pentru prestarea serviciilor din spitale (clinică cu practică de zi, îngrijire în regim ambulatoriu, chirurgie de zi și servicii ambulatorii).
- Soluții de Telemedicină e-health/m health (Sisteme Informatice Medicale Distribuite formate din aplicații medicale autonome conectate la baze de date medicale distribuite; Acces bazat pe Internet la serviciile medicale - interacțiune pacient-doctor prin intermediul serviciilor web: off web: off-line sau on-line; Portaluri medicale rețele de tip "medical social networks"; Supervizare continuă a pacienților prin intermediul unor dispozitive portabile medicale și non-medice);
- Soluții de stocare a datelor medicale pe termen lung – arhivarea și procesarea datelor medicale - Vendor Neutral Archiving;
- Soluții inovative de telemedicină bazate pe procesarea imaginilor medicale etc.

## **h) Infrastructura de învățământ**

### **Unități școlare**

Conform datelor INS, în anul 2018, numărul de unități școlare din Regiunea Nord-Vest a fost de 1.022, reprezentând 14,55% din totalul unităților școlare din țară. Marea majoritate a unităților școlare se află în proprietate publică.

În Regiunea Nord-Vest numărul unităților școlare a crescut de la 1.001 înregistrate în anul 2012 la 1.022 în anul 2018, comparativ cu tendința națională, care a fost în scădere. În regiune în perioada 2015-2018 se observă scăderea numărului unităților școlare de la 1.040 la 1.022. Din datele statistice, la nivelul anului 2018, în Regiunea Nord-Vest existau 64 de licee tehnologice, din care 13 în județul

Cluj, 12 în județul Maramureș, 15 în județul Satu-Mare, 8 în județul Bihor, 6 în județul Bistrița-Năsăud și 16 în județul Sălaj.

Un număr de 612 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare au beneficiat de finanțări (din diferite surse, inclusiv de la bugetul de stat) pentru lucrări de reabilitare/extindere/modernizare, în ultimii 5 ani. Dintre acestea, cele mai multe unități care au beneficiat de investiții sunt cele din cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cele mai multe unități care au beneficiat de finanțare au fost identificate în Sălaj, Cluj și Bistrița Năsăud, iar cele mai puține în județul Bihor. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total cost estimat lucrări (RON)	Total unități
Numărul unităților școlare care au beneficiat de finanțări (din diferite surse, inclusiv de la bugetul de stat) pentru lucrări de reabilitare/extindere/modernizare, în ultimii 5 ani	Bihor	4	5	1	0	863	10
	Bistrița Năsăud	38	68	9	4	261.818.407	119
	Cluj	35	73	31	3	208.425.535	142
	Maramureș	22	57	6	3	(fără estimare)	88
	Sălaj	111	76	7	0	(fără estimare)	194
	Satu Mare	19	39	1	0	103.638.291	59
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>229</b>	<b>318</b>	<b>55</b>	<b>10</b>	<b>573.883.096</b>	<b>612</b>

**Tabelul 20.** Numărul unităților școlare care au beneficiat de finanțări (din diferite surse, inclusiv de la bugetul de stat) pentru lucrări de reabilitare/extindere/modernizare, în ultimii 5 ani la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

În ceea ce privește infrastructura de învățământ universitar, Regiunea Nord-Vest beneficiază de o dezvoltare semnificativă. Județul Cluj dispune de 49 de facultăți cu personalitate juridică sau în cadrul universităților, județul Bihor de 22 de facultăți, județul Maramureș de 7 facultăți, județul Satu Mare de 5 facultăți, județul Sălaj de 4 facultăți iar județul Bistrița-Năsăud dispune de 3 facultăți.

Municipiul Cluj-Napoca este unul dintre cele mai mari centre universitare la nivel național, al doilea după Municipiul București ca număr de studenți. Dezvoltarea universităților din Cluj-Napoca a permis deservirea, prin extensii universitare, și a altor orașe din regiune (Sighetu Marmăției, Bistrița, Năsăud, Satu Mare, Zalău). O extensie universitară se găsește și în orașul Târgu Lăpuș (a Universității Gh. Asachi Iași). Al doilea centru universitar ca importanță și număr de studenți la nivel regional este Municipiul Oradea, iar al treilea Municipiul Baia-Mare.

### Infrastructura unităților școlare

Numărul sălilor de clase și a cabinetelor școlare din regiune a înregistrat o creștere în perioada 2012-2018, ajungând la 22.746 în anul 2018. Situația unităților școlare pe niveluri de instruire este prezentată în tabelul de mai jos.

Niveluri de instruire	Nr. unități școlare	Săli de clasă	Nr. de elevi
Învățământ antepreșcolar	7	188	4140
Învățământ preșcolar	181	3993	76523
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	539	10107	216142
Învățământ primar și gimnazial	521	9741	213076
Învățământ primar și gimnazial special	18	366	3066
Învățământ liceal	238	6448	79373
Învățământ profesional	17	168	14123
Învățământ postliceal și de maiștri	27	108	12214
Învățământ superior - licență	13	1734	72158

**Tabelul 21.** Situația unităților școlare pe niveluri de instruire, 2018

Sursa: INS Tempo Online

Conform INS, baza materială în învățământul liceal, în Regiunea Nord-Vest la nivelul anului 2018, este alcătuită din 22.746 Sali de clase și cabinete școlare, 734 săli de gimnastica, 4.261 laboratoare școlare, 728 ateliere școlare, 792 terenuri sportive amenajate și 6 bazine de înot.

Aparatură IT și echiparea cu aparatură de tehnică de calcul a unităților de învățământ s-a îmbunătățit simțitor în perioada 2012-2018, regiunea fiind pe primul loc pe țară privind creșterea numărului de PC-uri. În anul 2018, în Regiunea Nord-Vest existau în unitățile de învățământ 72.295 calculatoare, în comparație cu anul 2012, când se înregistrau 65.295. Numărul PC-urilor în învățământul liceal, profesional și postliceal, în Regiunea Nord-Vest la începutul anului școlar 2017-2018, a fost de 19.366, al doilea ca mărime după Regiunea Nord-Est cu 19.854 PC-uri. Raportat la numărul de computere conectate la internet, în anul școlar 2017-2018, Regiunea Nord-Vest ocupă primul loc cu 17.472, în scădere față de anul școlar 2016-2017 cu 113 PC-uri. Numărul de computere din mediul rural reprezintă numai 7,62% din totalul de computere în regiune în anul școlar 2017-2018 din care 7,44% sunt conectate la internet.

În ceea ce privește dotarea unităților de educație cu PC-uri la nivel de județ, se observă următoarele situații:

Indicatorul numărul de elevi/PC în cadrul învățământului preșcolar se află sub media regională și națională doar în cazul județului Cluj și atinge valori maxime în județul Satu Mare.

În cadrul învățământului primar și gimnazial situația numărului de elevi ce revin unui calculator este mai mare comparativ cu media națională doar în județele Bihor și Cluj.

În cadrul învățământului liceal situația numărului de elevi ce revin unui calculator este mai mare comparativ cu media națională doar în județele Bistrița-Năsăud și Maramureș.

În cadrul învățământului postliceal și de maiștri, doar județul Cluj înregistrează o valoare sub media națională a indicatorului număr de elevi/PC. Situații alarmante sunt în județele Bihor și Satu Mare.

Teritoriul	Nivel de instruire			
	Preșcolar	Primar și gimnazial	Liceal	Postliceal și de maiștri
România	27	12	5	19
Regiunea NORD-VEST	27	12	4	29
Bihor	32	14	4	5434
Bistrița-Năsăud	35	12	6	92
Cluj	18	13	3	13
Maramures	34	11	6	24
Satu Mare	39	11	4	297
Salaj	29	10	5	62

**Tabelul 22.** Numărul de elevi/PC, 2018

Sursa: INSSE Tempo Online

Conform INS regiunea Nord-Vest a avut în anul 2018 un număr de 4.261 de laboratoare, în creștere cu 223 față de anul 2012. Raportat la numărul total de laboratoare existente în anul 2018 regiunea Nord-Vest este pe locul al doilea (4.261 laboratoare) după Regiunea Nord-Est cu 4.544 de laboratoare.

Numărul de ateliere școlare la nivelul regiunii s-a redus continuu, de la un număr de 847 în 2012 la 728 în 2018. La acest indicator regiunea Nord-Vest la fel este situată pe locul 2 după regiunea Nord-Est (807 ateliere școlare).

În anul 2018 unitățile școlare din regiune erau dotate cu 734 săli de gimnastică (17 săli noi față de anul 2012), cele mai multe fiind disponibile în învățământul primar și gimnazial (inclusive învățământul special). În perioada analizată (2012-2018) a crescut și numărul de terenuri de sport, în anul 2018 fiind disponibile 5.571 de terenuri față de 4.895 în anul 2012. cu precădere în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special). La nivelul anului 2012 existau bazine de înot doar în județul Cluj (5 bazine) administrate doar de unități de învățământ superior. În anul 2018, existau în total 6 bazine de înot disponibile, cu 1 în plus față de anul 2012, pus la dispoziție în cadrul învățământului primar și gimnazial (inclusiv învățământ special). În ceea ce privește atelierele școlare, numărul acestora a scăzut cu 119 în perioada 2012-2018, în anul 2018 fiind disponibile doar 728 față de 847 în anul 2012.

Lipsa infrastructurii școlare conexe se remarcă în toate județele regiunii. Județele Maramureș și Bihor vor avea nevoie de cele mai multe investiții în astfel de facilități deoarece acestea se remarcă având cele mai multe UAT-uri unde lipsesc terenurile de sport, sălile de gimnastică și laboratoarele școlare. Adicional, și județul Cluj a înregistrat un număr mare de UAT-uri fără laboratoare școlare.

Dacă lipsa dotărilor conexe școlilor este în general o problemă a mediului rural, au fost identificate și unele excepții de centre urbane unde lipsesc terenurile de sport: Dragomirești, Săliștea de Sus, Șomcuța Mare, Tăuții Măgheruș, Nucet și Vașcău.

Județ	Bihor	Bistrița - Năsăud	Cluj	Maramureș	Satu Mare	Sălaj
UAT fără terenuri de sport	38	13	29	42	26	26
UAT fără săli de gimnastică	41	20	29	39	21	22
UAT fără laboratoare școlare	14	6	14	11	1	1

**Tabelul 23.** Dotarea unităților școlare la nivel de UAT, 2018

Sursa : INS TEMPO



### Necesar de proiecte și investiții

Procesul de determinare a necesarului de investiții în infrastructura de învățământ pentru viitoarea perioadă de programare a presupus transmiterea unor adrese de estimare a numărului de unități de învățământ ce necesită diferite lucrări precum și a costurilor, către Inspectoratele Școlare Județene din Regiunea Nord-Vest. Astfel, au fost determinate următoarele:

Un număr de 637 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare necesită lucrări de reabilitare/ modernizare / extindere în valoare totală de aproximativ 619 milioane de lei. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de lucrări se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cel mai mare necesar calculat ca număr de unități a fost identificat în Maramureș, Cluj și Sălaj.

Tipurile de lucrări necesare menționate de către reprezentanții Inspectoratelor Școlare Județene se referă la anvelopare/ realizare/ refacere acoperiș la clădirile unităților de învățământ (inclusiv săli de sport), reabilitare și izolare termică, lucrări de modernizare a spațiilor interioare (clase, ateliere, holuri etc.) dar și exterioare (curți, grădini, etc.), reabilitarea și modernizarea cantinelor școlare. Adicional, au fost menționate lucrări de extindere a unităților de învățământ/ construire de noi clădiri din motive de: lipsă laboratoare școlare, lipsă săli de sport, supraaglomerarea școlilor – unde se realizează cursuri în mai multe schimburi, dar și faptul că unele unități de învățământ nu sunt accesibilizate pentru elevii cu cerințe speciale. Pentru aceștia din urmă este nevoie de: grup sanitar dedicat pentru elevi cu dizabilități, extindere spații pentru a permite accesul acestora, realizarea de lifturi pentru acces la etajele superioare etc. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total cost estimat lucrări (RON)	Total unități
Numărul unităților care necesită lucrări de reabilitare / modernizare / extindere	Bihor	5	25	10	3	8.900.000	43
	Bistrița Năsăud	24	45	14	2	147.011.000	85
	Cluj	43	74	35	1	381.660.714	153
	Maramureș	60	85	14	12	76.100.000	171
	Sălaj	64	59	15	1	(fără estimare)	139
	Satu Mare	15	21	3	7	14.000.000	46
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>211</b>	<b>309</b>	<b>91</b>	<b>26</b>	<b>618.771.714</b>	<b>637</b>

**Tabelul 24.** Numărul unităților școlare care necesită lucrări de reabilitare/modernizare/extindere la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 1078 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare necesită dotări în valoare totală de aproximativ 108 milioane de lei. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cel mai mare necesar de dotare calculat ca număr de unități a fost identificat în Maramureș, Cluj și Sălaj. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație pre școlară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total cost estimat lucrări (RON)	Total unități
Numărul unităților care au nevoie de dotare	Bihor	15	65	17	4	4.040.000	101
	Bistrița-Năsăud	49	92	16	3	34.710.740	160
	Cluj	89	140	49	3	25.838.371	281
	Maramureș	84	120	15	10	48.300.000	229
	Sălaj	114	98	21	1	(fără estimare)	234
	Satu Mare	32	27	8	6	(fără estimare)	73
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>383</b>	<b>542</b>	<b>126</b>	<b>27</b>	<b>108.849.111</b>	<b>1078</b>

**Tabelul 25.** Numărul unităților școlare care necesită dotare la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 502 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare necesită obținerea autorizației ISU de funcționare, fapt ce reclamă, după caz, întocmirea documentației tehnice precum și o serie de lucrări și dotări. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cel mai mare necesar calculat ca număr de unități a fost identificat în Cluj, Satu Mare și Bistrița Năsăud. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Unități ce necesită obținere autorizație ISU	Bihor	8	54	4	1	67
	Bistrița Năsăud	25	43	5	2	75
	Cluj	58	84	25	1	168
	Maramureș	4	10	6	2	22
	Sălaj	15	10	1	0	26
	Satu Mare	42	61	41	0	144
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>152</b>	<b>262</b>	<b>82</b>	<b>6</b>	<b>502</b>

**Tabelul 26.** Numărul unităților școlare care necesită obținere autorizație ISU la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Clădirile a 59 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare au fost identificate ca prezentând un risc seismic mediu sau mare, fapt ce reclama intervenții urgente de consolidare, sau după caz, relocarea în clădiri noi. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cea mai gravă situație, calculată ca număr de unități, a fost identificată în Maramureș și Bistrița Năsăud, în timp ce în Bihor și Sălaj nu au fost identificate astfel de situații. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Unități având risc seismic mediu și mare	Bihor	0	0	0	0	0
	Bistrița Năsăud	2	7	1	0	10
	Cluj	1	0	0	0	1
	Maramureș	16	14	8	8	46
	Sălaj	0	0	0	0	0
	Satu Mare	1	1	0	0	2
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>20</b>	<b>22</b>	<b>9</b>	<b>8</b>	<b>59</b>

**Tabelul 27.** Numărul unităților școlare având risc seismic mediu și mare la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 200 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare au fost identificate ca fiind supra-aglomerate, fapt ce reclamă, după caz, extinderea corpurilor de clădire existente sau construirea de noi clădiri/ înființarea de noi unități de învățământ. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cea mai gravă situație, calculată ca număr de unități, a fost identificată în Maramureș și Cluj, în timp ce în județul Bihor nu au fost raportate școli supra-aglomerate. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților școlare supra-aglomerate sau care nu pot răspunde cererilor	Bihor	-	-	-	-	0
	Bistrița Năsăud	11	7	2	0	20
	Cluj	27	12	11		50
	Maramureș	51	46	6	4	107
	Sălaj	0	5	1	1	7
	Satu Mare	6	9	1	0	16
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>95</b>	<b>79</b>	<b>21</b>	<b>5</b>	<b>200</b>

**Tabelul 28.** Numărul unităților școlare supra-aglomerate la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Clădirile a 247 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare nu sunt accesibilizate pentru persoane cu dizabilități, fapt ce reclama intervenții de asigurare a accesului (rampe, lift, toalete dedicate, etc.). Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cea mai gravă situație, calculată ca număr de unități, a fost identificată în Sălaj, urmat de Satu Mare și Maramureș. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților școlare ne-accesibilizate	Bihor	-	6	1	-	7
	Bistrița Năsăud	7	8	1	0	16
	Cluj	1	3	4	1	9
	Maramureș	14	10	4	2	30
	Sălaj	64	59	15	1	139
	Satu Mare	17	18	8	3	46
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>103</b>	<b>104</b>	<b>33</b>	<b>7</b>	<b>247</b>

**Tabelul 29.** Numărul unităților școlare ne-accesibilizate la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Clădirile a 89 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare nu au dotări de bază corespunzătoare, fapt ce reclama intervenții urgente realizare de toalete, de sisteme de încălzire, etc. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cel mai mare necesar calculat ca număr de unități a fost identificat în Sălaj, Maramureș și Bistrița Năsăud, în timp ce în județul Bihor nu au fost identificate astfel de situații. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților școlare fără dotări de bază (toalete / încălzire)	Bihor	0	0	0	0	0
	Bistrița Năsăud	2	12	0	0	14
	Cluj	4	3	0	0	7
	Maramureș	8	15	1	1	25
	Sălaj	20	16	0	0	36
	Satu Mare	1	5	1	0	7
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>35</b>	<b>51</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>89</b>

**Tabelul 30.** Numărul unităților școlare fără dotări de bază (toalete / încălzire) la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 134 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare au fost identificate ca fiind situate în comunități marginalizate, fapt ce reclamă, după caz, implicarea acestora în intervenții integrate de dezvoltare locală și implementarea de proiecte sociale complexe, adiționale programei școlare. Dintre acestea, cele mai multe unități care se află în această situație sunt cele din cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cea mai gravă situație, calculată ca număr de unități, a fost identificată în Maramureș, Cluj și Bistrița Năsăud, în timp ce în județul Bihor și Sălaj nu au fost raportate școli în comunități marginalizate. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților școlare din comunități marginalizate (inclusiv din cartiere urbane marginalizate)	Bihor	0	0	0	0	0
	Bistrița Năsăud	5	14	0	0	19
	Cluj	10	13	5	1	29
	Maramureș	20	60	0	2	82
	Sălaj	0	0	0	0	0
	Satu Mare	2	2	0	0	4
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>37</b>	<b>89</b>	<b>5</b>	<b>3</b>	<b>134</b>

**Tabelul 31.** Numărul unităților școlare din comunități marginalizate (inclusiv din cartiere urbane marginalizate) la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 207 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare au fost identificate ca având populație școlară majoritară de etnie romă, fapt ce reclama implementarea de proiecte sociale complexe, adiționale programei școlare. Dintre acestea, cele mai multe unități care se află în această situație sunt cele din cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cea mai gravă situație, calculată ca număr de unități, a fost identificată în Maramureș, Cluj și Sălaj. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților școlare cu populație școlară majoritară de etnie romă	Bihor	3	12	0	0	15
	Bistrița Năsăud	7	12	0	0	19
	Cluj	11	21	1	1	34
	Maramureș	12	50	0	0	62
	Sălaj	37	20	0	0	57
	Satu Mare	9	11	0	0	20
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>79</b>	<b>126</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>207</b>

**Tabelul 32.** Numărul unităților școlare cu populație școlară majoritară de etnie romă la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

Un număr de 290 de unități de învățământ din regiune aparținând tuturor nivelurilor de școlarizare necesită obținerea autorizației sanitare de funcționare, fapt ce reclamă, după caz, înființarea de cabinet medicale și atragerea de personal medical precum și realizarea unor lucrări sau dotarea corespunzătoare a grădinițelor, școlilor și liceelor. Dintre acestea, cele mai multe unități care necesită astfel de investiții se află în cadrul învățământului primar și gimnazial (școli) și în cadrul învățământului preșcolar (grădinițe). Pe județe, cel mai mare necesar calculat ca număr de unități a fost identificat în Bihor, Maramureș, Cluj și Bistrița Năsăud. Particularități în funcție de județ și nivel de educație pot fi observate în tabelul următor.

Date	Județ	Educație preșcolară	Educație primară și secundară inferioară (gimnaziu)	Educație secundară superioară (liceu)	Educație profesională și tehnică	Total unități
Numărul unităților de învățământ care nu au autorizație sanitară	Bihor	3	69	14	8	94
	Bistrița Năsăud	18	30	0	1	49
	Cluj	17	42	1	0	60
	Maramureș	23	33	12	6	74
	Sălaj	5	4	0	0	9
	Satu Mare	1	3	0	0	4
<b>Total</b>	<b>Total</b>	<b>67</b>	<b>181</b>	<b>27</b>	<b>15</b>	<b>290</b>

**Tabelul 33.** Numărul unităților școlare care nu au autorizație sanitară la nivel de județ, 2020

Sursa : Inspectoratele Școlare Județene

### i) Infrastructura de cercetare-dezvoltare-inovare

#### Unități de cercetare-dezvoltare-inovare<sup>24</sup>

Din cele 571 de unități din România incluse, în anul 2018, în sistemul național de cercetare-dezvoltare<sup>25</sup> în Regiunea Nord-Vest se regăsesc 33 de unități și instituții de drept public<sup>26</sup> și 107 entități de drept privat<sup>27</sup>.

Unitățile și instituțiile de drept public din regiune sunt de următoarele tipuri:

- 7 universități publice acreditate (șase în Cluj-Napoca, una în Oradea)
- 1 filială a unei universități publice acreditate cu sediul în capitală
- 1 institut național de cercetare-dezvoltare în subordinea Ministerului Educației și Cercetării
- 5 filiale ale unor institute naționale de cercetare-dezvoltare cu sediul în capitală
- 5 institute și 1 centru de cercetare ale Academiei Române

<sup>24</sup> Numărul de unități cu activitate de cercetare-dezvoltare se referă la unitățile din toate formele de proprietate care desfășoară activități de bază specifice sau activități de cercetare pe lângă activitatea de bază. Datele aferente activității de cercetare-dezvoltare includ și proiectarea tehnologică.

<sup>25</sup> Sistemul național de cercetare-dezvoltare este reglementat în baza OG nr.57/2002 privind cercetarea științifică și tehnologică, modificată și completată prin OG nr/ 6/2011, aprobată ulterior prin Legea nr 222/2018.

<sup>26</sup> Unitățile și instituțiile de drept public sunt formate din: **a)** institute naționale de cercetare-dezvoltare; **b)** institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare din subordinea Academiei Române, Academiei Oamenilor de Știință din România sau a academiilor de ramură; **c)** alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca instituții publice ori de drept public, inclusiv institutele de cercetare-dezvoltare cu personalitate juridică ale instituțiilor de învățământ superior de stat acreditate; **d)** instituții de învățământ superior de stat acreditate, institute sau structuri de cercetare-dezvoltare ale acestora, fără personalitate juridică, constituite conform Cartei universitare; **e)** centre internaționale de cercetare-dezvoltare, cu sau fără personalitate juridică, înființate în baza unor acorduri internaționale; **f)** institute sau centre de cercetare-dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome, cu sau fără personalitate juridică; **g)** alte instituții publice sau de drept public care au ca obiect de activitate și cercetarea-dezvoltarea ori structuri ale acestora legal constituite, cu sau fără personalitate juridică

<sup>27</sup> Unitățile și instituțiile de drept privat sunt formate din **a)** institute sau centre de cercetare-dezvoltare fără scop patrimonial, recunoscute de utilitate publică; **b)** instituții de învățământ superior particulare acreditate, institute sau structuri de cercetare-dezvoltare ale acestora, cu sau fără personalitate juridică; **c)** alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial; **d)** alte organizații neguvernamentale, fără scop patrimonial, care au ca obiect de activitate și cercetarea-dezvoltarea sau structuri ale acestora legal constituite; **e)** societăți comerciale care au ca principal obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea; **f)** societăți comerciale care au în obiectul de activitate și cercetarea-dezvoltarea sau structuri ale acestora legal constituite.

- 1 filială a Academiei de Științe Medicale
- 5 stațiuni de cercetare-dezvoltare cu personalitate juridică, aparținând de ASAS București
- 6 unități sanitare publice (localizate în Cluj-Napoca)

În cadrul **unităților și instituțiilor de drept privat** sunt incluse 6 instituții de învățământ superior private (3 în Cluj-Napoca și 3 în Oradea), întreprinderile și ONG-urile care au activitate principală de cercetare, cât și întreprinderi care au activitate secundară de CDI.

Conform **statisticii întreprinderilor cu activitate principală de cercetare-dezvoltare**, sursa INS, în 2018 numărul unităților locale active cu activitate de CD din România era de 928, în creștere cu 8% față de anul 2016. În Regiunea Nord-Vest sunt localizate 107 unități, în creștere cu 20% față de anul 2016.

Între acestea nu se regăsește nicio întreprindere mare și doar 3 sunt firme mijlocii, încadrate între 50 și 249 de angajați (2 la Cluj și 1 în Bistrița-Năsăud), marea majoritate fiind microîntreprinderi (94 de entități).

Aria de referință/ Anul	2014	2015	2016	2017	2018
<b>ROMÂNIA</b>	795	820	859	907	928
<b>Regiunea NORD-VEST</b>	<b>78</b>	<b>85</b>	<b>88</b>	<b>99</b>	<b>107</b>
<b>Bihor</b>	6	13	14	13	13
<b>Bistrița-Năsăud</b>	4	3	3	4	4
<b>Cluj</b>	60	60	59	71	80
<b>Maramureș</b>	5	5	5	5	4
<b>Satu Mare</b>	1	2	4	4	3
<b>Sălaj</b>	2	2	3	2	3

**Tabelul 34.** Evoluția distribuției unităților locale active cu activitate principală de cercetare-dezvoltare (CAEN 72 rev 2), în județele Regiunii Nord-Vest, 2014-2018

Sursa: INS Tempo Online

În privința efectivului de unități CDI din România, regiunea se clasează pe locul 2 la nivel național, după Regiunea București-Ilfov, care totalizează jumătate din numărul activ în România. Procentual, 75% din totalul unităților CD din regiune se regăsesc în județul Cluj, înregistrându-se o creștere constantă a numărului de unități în ultimii ani, atât la nivel național cât și regional. În anul 2018, din cele 928 unități active cu coduri CAEN de cercetare-dezvoltare din România, majoritatea entităților (72%) sunt subscrise științelor naturale și ingineriei (CAEN 7219), proporție reflectată și la nivelul Regiunii Nord-Vest (73%). Proporția se păstrează și din prisma distribuției salariaților, în Regiunea Nord-Vest 80% activând în cadrul entităților cu acest cod CAEN principal. Aceste 107 de entități CD din Regiunea Nord-Vest sunt asimilate IMM-urilor.

### Salariați

La sfârșitul anului 2018, în România își desfășurau activitatea în cercetare-dezvoltare 44.733 salariați (din care 45,1% femei), din care 41,7% activau în sectorul învățământ superior, 29,0% în sectorul mediului de afaceri, 28,8% în sectorul guvernamental și 0,5% în sectorul privat non-profit. **Domeniile științifice** în care activau cei mai mulți salariați în cercetare-dezvoltare sunt științele ingineresti și tehnologice (53,3%) și de științele naturale și exacte (19,3%), iar cei mai puțini au activat în domeniul științelor sociale și economice (4,4%). După ocupații, 61,4% dintre aceștia erau cercetători, care s-au regăsit în proporție de 55% în sectorul învățământului superior.

Conform datelor INS, în anul 2018, în Regiunea Nord-Vest activau 3484 de salariați în unități cu activitate de CDI (dintre care 67% cercetători) reprezentând 7,79% din numărul total al angajaților din România în acest sector. Regiunea Nord-Vest se află pe locul 5 în ierarhia națională prin prisma acestui

indicator. Numărul salariaților din activitatea de CDI în echivalent normă întregă din regiune era de 1.964 salariați în 2018 (reprezentând doar 6,1% din totalul național). Majoritatea covârșitoare se regăsesc în județul Cluj (92%), urmat de județul Bistrița-Năsăud (4%).

În același an, se înregistrau 29,5 salariați din activitatea de CD raportat la 10.000 de persoane ocupate civile, regiunea ocupând locul 3 în ierarhia națională. La nivel NUTS 3, județul Cluj se află pe locul 6 în ierarhia națională (cu 90,5 salariați CDI/10.000 persoane ocupate civile), aspect ce poate fi corelat cu prezența centrului universitar Cluj-Napoca în județ.

Din perspectiva ocupării forței de muncă în domeniile producției de tehnologie înaltă și medie spre înaltă și a serviciilor cu grad ridicat de cunoștințe, Regiunea Nord-Vest se plasează pe locul II la nivel național, după București-Ilfov, cu 352.400 de persoane în anul 2018 (relativ constant în ultimii 5 ani), reprezentând 30,6% din totalul forței de muncă din regiune, peste media națională (de 28,5%), însă sub media europeană de 46,1%.

### **Cercetători**

În 2016, numărul cercetătorilor din Regiunea Nord-Vest era de 2.334, reprezentând 8,5% din numărul cercetătorilor din România (în total 27.471 cercetători), regiunea plasându-se pe locul 4 în ierarhia națională după București-Ilfov (cu 50,44% din cercetătorii din România), Nord-Est și Vest. În perioada 2013-2018 s-a înregistrat o creștere cu 15% a numărului de cercetători în regiune, numărul tehnicienilor și personalului asimilat rămânând practic constant.

Femeile reprezintă 48% din numărul de cercetători în regiune (1063 în 2017), indicator aflat peste media națională de 46,7% și mult peste media europeană de 33,8% (pondere 2017).

Marea majoritate a cercetătorilor din Regiunea Nord-Vest lucrează în județul Cluj (2206 cercetători în 2016, reprezentând 94,5% din cercetătorii din regiune).

Conform Eurostat, din totalul cercetătorilor din regiune (2.210 în anul 2017), 70% își desfășurau activitatea de cercetare-dezvoltare în sectorul învățământului superior (o creștere cu 27% față de ponderea înregistrată în 2015) (1.550) și 20% în sectorul public (461)

Între anul 2015 și 2017 s-a înregistrat o scădere drastică cu 62% a numărului de cercetători din mediul privat, de la 459 la 174, ponderea cercetătorilor din sfera privată în Regiunea Nord-Vest, de aproape 8% fiind mică comparativ cu media națională aflată și ea în scădere (de 17,7%) și mai ales cu cea europeană (de 42,3%).

### **Cheltuielile CDI**

Cheltuielile totale efectuate în anul 2018 pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au însumat 4769,3 milioane lei, reprezentând 0,51 % din produsul intern brut, din care pentru sectorul public 0,21% și pentru sectorul privat 0,30 %. Media europeană UE28 a fost de 2,12%. În anul 2018, cele mai multe cheltuieli de cercetare-dezvoltare s-au efectuat pentru cercetare aplicativă (64,7%). Principalele surse de finanțare utilizate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au fost sursele de la întreprinderi cu o pondere de (55,0%) și de la fondurile publice (inclusiv fondurile publice generale universitare) Fondurile din străinătate au contribuit ca sursă de finanțare în totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare cu 9,0%.

Evoluția cheltuielilor totale CD ca pondere din PIB în Regiunea Nord-Vest indică o alocare redusă pentru activitatea CD la nivel regional, cu o medie de 0,39% pe an din PIB-ul regional în perioada 2011-2015, în timp ce la nivel național media a fost de 0,45% din PIB, media europeană fiind de 2,01% din PIB, iar în 2016 și 2017 înregistrând chiar un declin, fiind de 0,25% din PIBR. La nivelul Regiunii Nord-Vest, cheltuielile totale pentru activitatea de CD s-au ridicat în anul 2018 la 250.112 mii lei (circa 53,2 mil euro), în scădere cu 30% față de anul 2015, regiunea ocupând astfel locul 5 în ierarhia națională



(de pe locul 2 în 2015), după București-Ilfov (care totalizează 63% din totalul cheltuielilor de CDI din România).

Valoarea cheltuielilor CD per locuitor înregistrate în Regiunea Nord-Vest a fost fluctuantă în ultimii ani, valoarea maximă fiind de 29,3 euro/ locuitor în anul 2015, în anul 2013 fiind de 19,8 euro/ locuitor, iar în 2017 de 21,1 euro/ locuitor. Acest indicator regional se regăsește sub media națională de 48,1 euro/ locuitor în anul 2017 și mult sub media europeană de 624,2 euro/ locuitor, la nivel național fiind pe locul 3, după București-Ilfov (cu 268,6 euro/ locuitor) și Regiunea Vest (cu 38,9 euro/ locuitor).

În intervalul 2013-2017, aproape 50% din cheltuielile CD din Regiunea Nord-Vest au fost înregistrate de organizațiile de învățământ superior, 29% de către sectorul privat și 23% de cel guvernamental. La nivelul României, majoritatea cheltuielilor CD sunt realizate de către sectorul guvernamental, în proporție de aproape 40%, învățământul superior finanțând sub 15% din cheltuielile CD efectuate per total.

### **Entități de inovare și transfer tehnologic**

Din perspectiva inovării, conform Barometrului European al Inovării<sup>28</sup> ediția 2019, România se află pe ultimul loc în Uniunea Europeană, la categoria inovatori modești, chiar dacă după anul 2015, parte din cei 27 de indicatori care reflectă gradul de inovare, a început să crească progresiv până în 2018, ultimul an analizat.

Conform Barometrului Regional al Inovării<sup>29</sup>, toate regiunile din România au înregistrat un declin în perioada 2013-2019, față de 2010. Din prisma celor 17 indicatori compoziți, în anul 2018 Regiunea Nord-Vest se află la un nivel de aproape 30% din media regiunilor din UE28, după București-Ilfov (cu un nivel de 50% din media UE28) și Regiunea Vest (cu aproape 33% din media UE28).

În anul 2018, din registrul național al entităților de inovare și transfer tehnologic, 7 din cele 41 de entități acreditate sunt din Regiunea Nord-Vest (3 centre de transfer tehnologic - CTT, 3 centre de informare tehnologică - CIT, 1 oficiu de legătură cu industria), plus alte 3 centre de transfer tehnologic aflate în luna iulie 2018 cu acreditare provizorie. Dintre acestea trei (2 CTTuri și 1 CIT) se regăsesc la universități (UTCN și Universitatea Oradea), două la institute de cercetare în Cluj-Napoca (1 CTT și 1 CIT), patru la institute private (în Cluj-Napoca) și unul la Camera la Comerț Bistrița (CIT). În actuala perioadă de programare în cadrul Programului Operațional Regional, Axa 1., Prioritatea de investiții 1.1, Operațiunea A - Infrastructura de inovare și transfer tehnologic urmează a se finanța două noi centre de transfer tehnologic, dezvoltate în cadrul USAMV Cluj-Napoca, cu un buget total de circa 10 milioane de euro.

În sistemul de acreditare național nu se află niciun parc științific și tehnologic, structură complexă, considerată parte din entitățile de cercetare-dezvoltare-inovare. Dintre parcurile existente la nivel național, dar neacreditate, în Cluj-Napoca se regăsește un parc științific și tehnologic în dezvoltare în parteneriat public-privat, un parc științific privat din 2015 și primul parc tehnologic din România, înființat în anul 2013. În actuala perioadă de programare în cadrul Programului Operațional Regional, Axa 1., Operațiunea 1.1.B - Parcuri științifice și tehnologice urmează a se finanța construirea Parcului Științific și Tehnologic Bihor, o inițiativă a Consiliului Județean Bihor împreună cu Parcuri Industriale Bihor și Universitatea din Oradea, valoarea totală a proiectului ridicându-se la aproximativ 7 milioane de euro.

---

<sup>28</sup> [https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards\\_en](https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en)

<sup>29</sup> <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/36081>

Pe lângă entitățile acreditate pentru a desfășura activitate de inovare, activează în România întreprinderi considerate în categoria „**întreprinderile inovatoare**”<sup>30</sup>, respectiv cele care au lansat produse (bunuri sau servicii) sau procese noi sau semnificativ îmbunătățite pe piață sau care au introdus procese noi sau semnificativ îmbunătățite sau noi metode de organizare sau de marketing.

Dintr-un total de doar 2925 de firme considerate inovatoare la nivel național (o scădere la jumătate față de anul 2012), în Regiunea Nord-Vest se regăsesc 592 de firme (20%), cele mai multe fiind localizate în Regiunea București-Ilfov (714, în scădere de la 1186 în anul 2012). Dintr-un eșantion de 4482 firme din Regiunea Nord-Vest, doar 13,2% au fost considerate inovatoare în anul 2016, ultimul an disponibil. În ultimii 10 ani, în Regiunea Nord-Vest, ponderea întreprinderilor care au implementat inovații de produs este în creștere de la 6% în 2006, la 36% în 2012, la 46% în 2016.

Din prisma Barometrului Regional al Inovării, Regiunea Nord-Vest are scorul cel mai mare din România privind “IMM-uri inovative colaborative” (indice 0,979), ocupă locul 3 după capitală și Regiunea Sud-Est privind indicatorul “IMM-uri care dezvoltă inovații intern” (indice 0,087) și se regăsește pe ultimele locuri din prisma inovațiilor externe și spre noi piețe (cu indicele 0,110).

În sprijinul entităților de inovare și transfer tehnologic funcționează cele 18 structuri regionale ale Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM), dintre care 4 sunt localizate în Regiunea Nord-Vest (la Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Bistrița). Aceste oficii/centre regionale OSIM nu au personalitate juridică proprie și sunt amplasate lângă o organizație care are capacitatea de a furniza serviciile specifice și care are legături cu mediul economic.

În perioada 2013-2018 au fost înaintate la OSIM 616 de **cereri de brevete** de către organizații din regiune, reprezentând în medie 11,5% din cererile de brevete din România. Evoluția numărului de cereri de brevete din regiune a fost oscilantă de la un an la altul, cea mai mare creștere fiind de 38% în 2018, față de valoarea minimă înregistrată în anul 2016. Județul Cluj deține cea mai mare pondere din regiune (66%, cu 355 de cereri de brevete în ultimii 6 ani), aspect explicabil prin concentrarea universităților și institutelor de cercetare din regiune în municipiul Cluj-Napoca, în condițiile în care 45% dintre cererile de brevete din România sunt depuse de aceste tipuri de organizații. Următoarele județe din regiune în clasamentul cererilor de brevete depuse la OSIM sunt Bihor (cu 67 de brevete depuse în cei 6 ani) și Maramureș (cu 53 de brevete).

În privința **brevetelor** acordate de OSIM, în perioada 2014 – 2018, au fost acordate 182 de brevete către organizații din Regiunea Nord-Vest (10% din cele 1835 de brevete acordate în România), media anuală variind între 26 de brevete în anul 2016 și 46 în anul 2018, marea majoritate fiind din județul Cluj (73% din regiune, cu 133 de brevete în ultimii 5 ani analizați).

Către Oficiul European de Brevete (EPO), din Regiunea Nord-Vest au fost depuse constant un număr de 3-7 brevete anual până în anul 2012, în condițiile în care numărul total de brevete înaintat de România la EPO a fost de 72 în anul 2012 și respectiv de 100 în anul 2017.

---

<sup>30</sup> *Întreprinderile inovatoare acoperă toate tipurile de inovatori, inovatori de produs, de proces, de metode de organizare sau de metode de marketing, precum și întreprinderile cu inovații nefinalizate sau abandonate și se referă la întreprinderile active.*

### j) Infrastructura de cultură<sup>31</sup>

Ca o măsură a vitalității culturale, conform metodologiei realizate de Institutul Național pentru Cercetare și Informare Culturală în cadrul studiului *Vitalitatea culturală a orașelor din România, ediția 2018*, **indicele infrastructurii dedicate activităților culturale** este una dintre cele cinci categorii de indicatori, alături de: participarea culturală, cheltuieli pentru activități culturale, resurse umane implicate în activități culturale și dezvoltarea economiilor creative.

În anul 2018, Regiunea Nord-Vest se situează pe locul 2 la nivel național, după Regiunea București-Ilfov, din perspectiva numărului de săli de operă și teatre de păpuși. Tot pe locul 2 se situează și în ceea ce privește centrele culturale, dar după Regiunea Centru. Mai puțin bună este situația în regiune când vine vorba de infrastructuri precum: muzee și cinema (locul 5), teatre dramatice și filarmonică (locul 4), orchestre populare și biblioteci (locul 3). Cele 1.366 de biblioteci existente în anul 2018 în regiunea Nord-Vest (14,4% din totalul național) au înregistrat circa 434.976 de cititori activi (13,8% din totalul național).

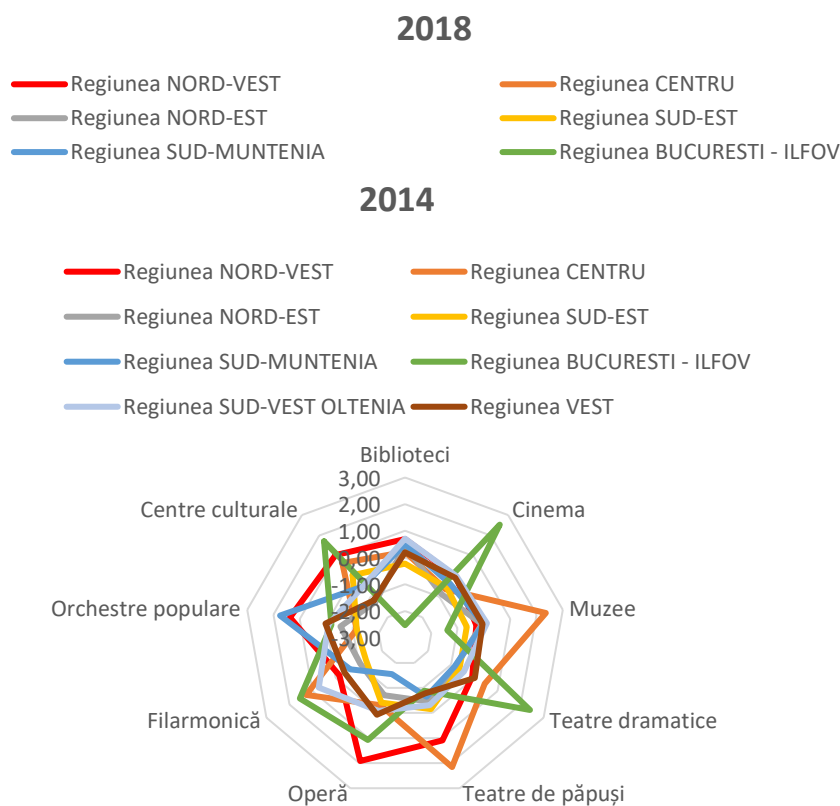
Domeniul cinematografilei este unul bine reprezentat în Regiunea Nord-Vest din perspectiva distribuției și consumului de film, însă inexistent din punctul de vedere al producției, care este concentrată exclusiv în Regiunea București-Ilfov – cu două centre de tradiție – București și Buftea. În 2017, în Regiunea Nord-Vest, funcționau 10 cinematografe (din 89 la nivel național), oferind un număr de 61.197 de spectacole (10,16% din total național), ceea ce plasează regiunea pe locul VI la nivel național,

Consumul cultural este afectat de lipsa de infrastructură culturală, în special în mediul rural, unde cele mai vizitate locuri sunt muzeele și galeriile de artă, expozițiile de artizanat și parcurile istorice sau culturale, obiectivele de patrimoniu, infrastructura din mediul rural fiind limitată la astfel de structuri.

---

<sup>31</sup> Informațiile au fost preluate din *Analiza Regională - Documentul elaborat în anul 2019 de CIVITTA România pentru ADR Nord-Vest în cadrul proiectului RCIA - Regional Creative Industries Alliance, finanțat prin Programul de cooperare teritorială INTERREG Europe, din baza de date online TEMPO a INS pentru 2014 și 2018.*

Cea mai mare diferență dintre zonele urbane și rurale se înregistrează în ceea ce privește frecvența cinematografelor sau festivalurilor de film (60% în mediul urban și 40% în rural).



**Figura 23.** Scorurile infrastructurii culturale calculate pe regiuni de dezvoltare, 2014 și 2018.

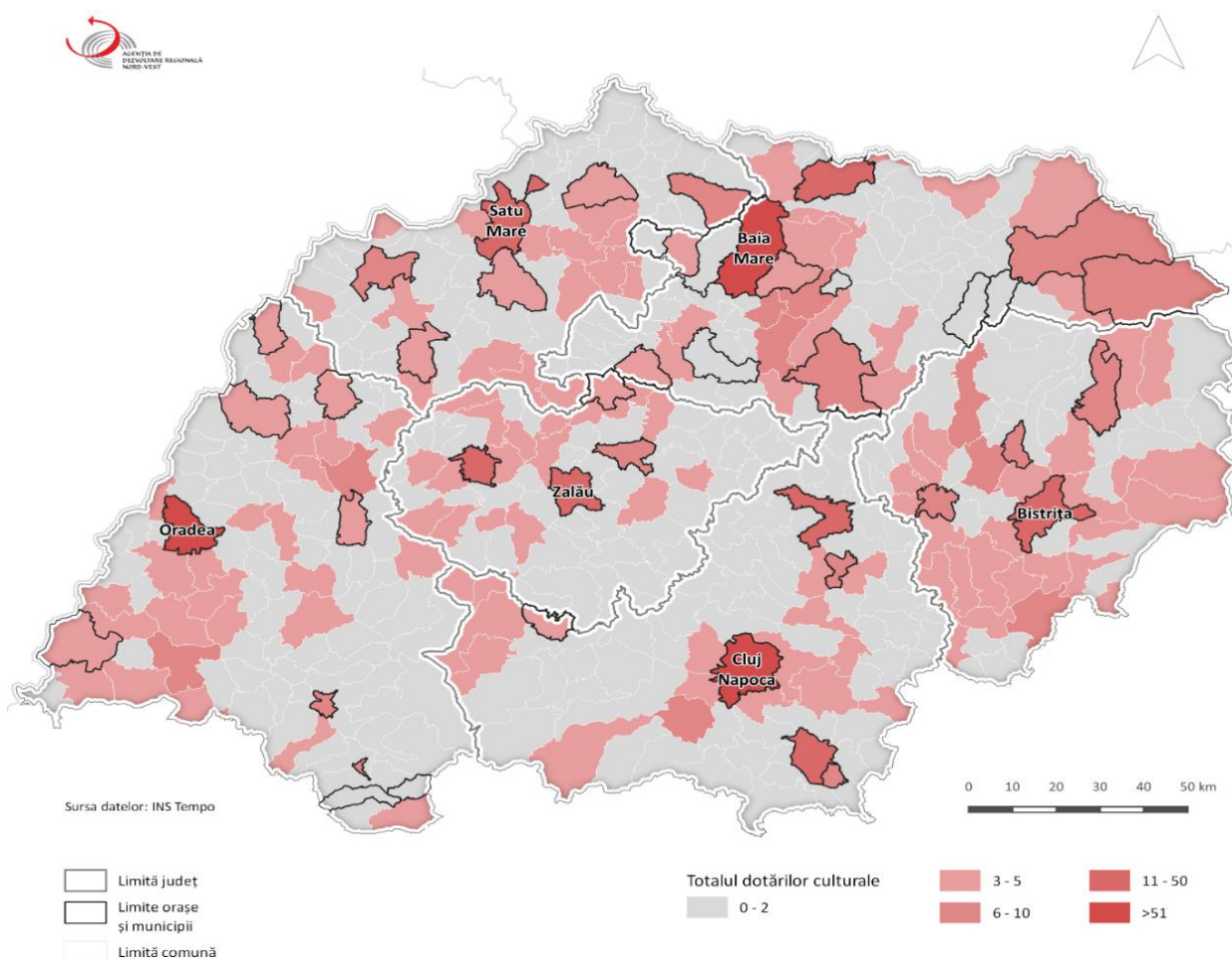
Sursa: INS Tempo, Baza de date Lista Firme, prelucrare date admitere.edu.ro, HG nr. 580/2014 și HG 158/2018

Din perspectiva infrastructurii culturale relativ la numărul populației, comparativ cu anul 2014 se poate observa un declin la nivelul Regiunii Nord-Vest în anul 2018, acesta înregistrând o reducere a scorului infrastructurii culturale<sup>32</sup> obținut pe toate tipurile de infrastructură, cu excepția celui obținut pentru numărul de muzee relativ la numărul de locuitori.

În același timp, cu privire la tipologiile și atractivitatea dotărilor culturale, se remarcă în primul rând trendul în general negativ al numărului total de biblioteci și al cititorilor activi în toate județele Regiunii Nord-Vest. Astfel, deși bibliotecile sunt cele mai răspândite facilități culturale la nivel regional, pornind de la tendințele actuale de sporire a accesului la internet și la surse online de informare, în cadrul acestora se înregistrează cele mai accentuate scăderi ale numărului de utilizatori. Sunt necesare așadar noi intervenții asupra acestor dotări pentru a le aduce la standarde moderne, atât în ceea ce privește amenajarea lor ca adevărate centre comunitare, cât și cu privire la oferta virtuală și extinderea cât mai accentuată a bibliotecilor digitale. În același timp, deși numărul muzeelor nu a cunoscut în general fluctuații semnificative, interesul crescut pentru aceste dotări este dovedit de numărul în creștere de vizitatori în perioada 2008-2018 în toate județele regiunii. În acest context, sunt oportune intervenții de modernizare a muzeelor, inclusiv prin noi instrumente digitale, pentru a spori atractivitatea acestor

<sup>32</sup> Scorul infrastructurii culturale se bazează pe date colectate din statistica Tempo Online a INS privind instituțiile de cultură (instituții de spectacol, biblioteci, cinematografe, muzee... 9 categorii) raportate la număr de locuitori pe fiecare regiune și comparate cu valoarea medie determinată la nivel național.

dotări și pentru a satisface sau chiar depăși așteptările din partea cererii din ce în ce mai mari. Nu în ultimul rând, interesul crescut al locuitorilor, dar și al vizitatorilor, pentru evenimentele și activități culturale este vizibil și în tendința relativ generală de creștere a numărului de spectatori la reprezentații artistice, în participarea din ce în ce mai numeroasă la spectacolele de cinema, precum și în prezența ridicată și notorietatea unor evenimente fanion la nivel național și internațional precum UNTOLD Festival, Electric Castle, TIFF etc. Acest interes poate fi fructificat prin diversitatea agendei culturale și prin promovarea acesteia în mediul online pentru a ajunge la cât mai multe persoane interesate, precum și prin modernizarea infrastructurii culturale, fie că este vorba despre cămine culturale în mediul rural sau despre cinematografe neutilizate, în stare avansată de degradare, în mediul urban.



**Figura 24.** Dotările culturale

Sursa: Tempo Online

### **k) Infrastructura de locuire**

La finele anului 2018, fondul locativ de la nivelul Regiunii Nord-Vest cuprindea 1.172.993 de locuințe, 12,98% din totalul celor existente la nivel național. Din totalul locuințelor existente în regiune, 617.195 sunt amplasate în mediul urban (52,62% din total), iar 555.798 în mediul rural (47,38%). Dintre locuințe 1.158.641 (98,77% din total) se aflau în proprietate privată, iar 14.352 în proprietate publică. Față de anul 2012, numărul de locuințe din regiune a crescut cu 44.819 ca urmare a construcției de noi locuințe, mai ales în zonele periurbane. Numărul de locuințe aflate în proprietate publică a crescut cu 3.188 locuințe, ca urmare a construcției de locuințe noi pentru tineri, în regim ANL.

Suprafața locuibilă existentă de la nivelul Regiunii Nord-Vest a fost de 57.463.195 mp în 2018, în creștere cu 2.882.541 mp față de anul 2012, pe fondul construcției de noi locuințe, precum și a extinderii celor existente. Astfel, în 2018, suprafața locuibilă existentă din Regiunea Nord-Vest era de 48,97 mp arie desfășurată, față de o medie de 47,61 mp la nivelul României. Numărul mediu de persoane pe locuință a fost, la nivelul regiunii, de 2,18 în 2018, nivel similar cu cel existent la nivel național (2,16), în scădere cu 0,03 față de anul 2012, pe fondul creșterii numărului de locuințe și al scăderii populației stabile. În mediul urban, presiunea populației asupra fondului locativ este mai mică (2,17 persoane per locuință) față de cea din rural (2,19 persoane/locuință). De asemenea, există diferențe importante și între județe: o medie maximă de 2,33 persoane/locuință în Bistrița-Năsăud, față de un minim de 2,05 persoane în județul Cluj. În medie, fiecare locuitor al regiunii avea la dispoziție, în 2018, 22,43 mp arie desfășurată de suprafață locuibilă, nivel situat peste media națională (22,01 mp arie desfășurată/persoană).

#### **Renovarea fondului de locuințe pentru creșterea eficienței energetice**

Eficiența energetică sau eficiența încălzirii fondului de locuințe reprezintă un domeniu prioritar pentru Guvernul României așa cum se arată în Strategia Națională a Locuirii 2017-2030. Raționamentul are la bază faptul că locuințele dețin cea mai mare parte din utilizarea energiei (ca și consumatori finali) din România – 36% (conform studiului Odyssee din 2012, secțiunea Procentele consumului final pentru 2009-2010).

În ceea ce privește creșterea eficienței energetice Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest se supune legislației naționale și politicilor europene de îmbunătățire a eficienței energetice la nivel de locuințe. Prin Directiva UE privind performanța energetică a clădirilor (DPEC) ultimele cerințe în materie de creștere a eficienței energetice duc spre implementarea unui program de eficiență energetică spre zero (nZEB) în două direcții:

- La nivelul renovării clădirilor publice – începând cu anul 2019;
- La nivelul construcțiilor noi – începând cu anul 2021.

În ceea ce privește clădirile vechi, lucrările de termoizolare se desfășoară cu scopul de a transforma performanțele energetice ale fondului de locuințe / imobiliar existent. De-a lungul anilor au existat provocări multiple referitoare la furnizarea agenților termici accesibili prin sistemele vechi și ineficiente de încălzire central.

Coroborat cu implementarea contoarelor eficiente – pe baza specificațiilor stabilite prin Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind eficiența energetică (DEE), noile politici DPEC vin ca și completare pragmatică pentru îmbunătățirea acestui domeniu.

Experiența celor două perioade de programare anterioare a subliniat oportunitatea finanțărilor pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor și supra-cererea constantă pentru intervenții de acest tip.

Astfel, în perioada 2007-2013, prin POR Axa Prioritară 1 – Dezvoltare urbană, DMI 1.2 – Reabilitarea termică a clădirilor rezidențiale, un număr de 7.486 de apartamente au fost reabilitate prin 45 de proiecte finanțate. Gradul de contractare a fost de 169,21%, iar cererea a fost chiar mai mare, având în vedere că pentru un număr de 26 de proiecte nu au mai fost fonduri alocate.

În perioada 2014-2020, până în martie 2020, prin POR Axa Prioritara 3 - Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, Prioritatea de investiții 3.1 - Sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice, și în sectorul locuințelor, un număr de 11.581 de apartamente au fost reabilitate prin 66 de proiecte finanțate. Nu s-a înregistrat o supra-cerere pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale în această perioadă, din motive de capacitate administrativă redusă a beneficiarilor (autorități publice locale) în realizarea și depunerea numărului mare de proiecte rezidențiale potențiale. În schimb, cererea de reabilitare termică a clădirilor publice (86 clădiri prin 56 proiecte) a condus la un grad de contractare de 176,72%.

## 6. Mediu

*Capitolul tratează aspecte legate de infrastructura de mediu, de calitatea factorilor de mediu – apă, aer, sol – detaliind inclusiv aspecte legate de biodiversitate, riscurile naturale și tehnologice de mediu, precum și aspecte legate de mediu și sănătate.*

Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest, pentru perioada 2021-2027, este un document programatic care pune accentul pe creșterea sustenabilă a economiei regionale, inclusiv prin mediul natural valorificat responsabil. Acesta pune accentul pe protejarea resurselor naturale ale regiunii, pe reducerea impactului asupra mediului și pe un impact aproape de zero în ariile naturale protejate, aspect confirmat prin viziunea și obiectivele strategice.

### a) Eficiența energetică și mediul

Conform raportului<sup>33</sup> privind progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor naționale de eficiență energetică (26 aprilie 2018), România are cea mai mică valoare a consumului de energie primară pe locuitor din cele 28 de state membre UE (1,582 tep/locuitor în anul 2016), de aproximativ două ori mai mică decât media UE-28 în același an (2,997 tep/locuitor). În aceste condiții, consumul de energie primară pe locuitor are totuși o tendință de scădere, fiind în anul 2016 la 91,7% față de valoarea din anul 2011.

În România consumul de energie în sectorul casnic pe locuitor înregistrat în anul 2016 este de 0,375 tep/locuitor și a reprezentat 71,5% din media UE28. România are cel mai scăzut consum de energie electrică pe locuitor din UE (0,0525 tep/locuitor în anul 2016), de 2,6 ori mai mic decât media UE28 (0,1362 tep/locuitor). Faptul că s-a reușit ca în ultimii ani să se înregistreze la nivel național o scădere a consumului de energie și în sectorul casnic reprezintă un rezultat al politicii de eficiență energetică și al programelor derulate. Sectorul casnic are cea mai mare pondere în consumul de energie finală la nivel național (34,5% în anul 2011 și 33,2% în anul 2016). Acest fapt conduce la ideea că în acest sector trebuie focalizate eforturi spre creșterea eficienței energetice. Această idee este de altfel comună la nivelul tuturor statelor membre UE.

Promovarea de către UE a principiului „eficiența energetică pe primul loc”, impune alocarea semnificativă a resurselor în această direcție în toate regiunile din România. În cadrul POR 2014-2020, la data de 31.12.2019, în regiunea Nord - Vest, pe axa prioritară 3 – Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon și pe axa prioritară 4.1 Sprijinirea dezvoltării urbane durabile, reducerea emisiilor de carbon, au fost alocate 2.210 milioane lei (38,5 % din alocare totală POR), alocarea a fost supracontractată. Chiar dacă mai mult de o treime din alocare POR 2014 – 2020 a avut ca obiectiv eficientizarea utilizării resurselor energetice, aceasta alocare nu a reușit să rezolve în totalitate problemele, există nevoie reducerii emisiilor, eficientizare încălzirii centralizate, renovare clădirilor pentru asigurarea eficienței energetice, etc.

La nivel local, asumarea responsabilității în ceea ce privește eficiența energetică s-a realizat prin semnarea de către primăriile de la nivel de municipii, zone metropolitane și orașe a adeziunii la Convenția Primarilor (2011) și implementarea unor măsuri, acțiuni și soluții în acest sens. Convenția Primarilor reprezintă principala mișcare europeană în care sunt implicate autoritățile locale și regionale, care se angajează în mod voluntar pentru creșterea eficienței energetice și utilizarea surselor de energie regenerabilă în teritoriile lor. Au fost elaborate “Planuri de Acțiune pentru Energie

<sup>33</sup> Raport - privind progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor naționale de eficiență energetică, 26 aprilie 2018



Durabilă” (PAED-uri) în Regiunea Nord-Vest la nivel de municipii, zone metropolitane și orașe, astfel: Cluj-Napoca, Oradea, Zalău, Baia Mare, Bistrița, Năsăud ș.a..

## **b) Calitatea factorilor de mediu (aer, apă, sol) și aspecte ale biodiversității**

### **Calitatea aerului**

În România calitatea aerului este reglementată prin **Legea nr. 104/15.06.2011** privind calitatea aerului înconjurător. Prin această lege au fost transpuse în legislația națională prevederile **Directivei 2008/50/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa și ale **Directivei 2004/107/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător.

Calitatea aerului este determinată de emisiile în aer provenite de la surse staționare și surse mobile (trafic rutier), în special în marile orașe, precum și de transportul pe distanțe lungi a poluanților atmosferici.

Consiliile județene au atribuții și responsabilități în elaborarea planurilor de menținere și îmbunătățire a calității aerului prin aprobarea acestora prin HCJ, conform Legii nr. 104/15.06.2011 privind calitatea aerului înconjurător, cu modificările și completările ulterioare:

În conformitate cu prevederile Legii nr. 104/2011, Consiliul Județean Sălaj a elaborat Planul de Menținere a Calității Aerului în Județul Sălaj și a fost avizat favorabil de către Agenția pentru protecția Mediului Sălaj (APM Sălaj) și Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM). Ulterior avizării acesta a fost aprobat prin HCJ Sălaj nr. 131/26.09.2018.

Conform Ministerului Mediului, aerul este factorul de mediu care constituie cel mai rapid suport care permite transportul poluanților în mediu, iar poluare aerului are efecte adverse semnificative asupra sănătății umane și poate provoca daune atât faunei cât și florei.

Conform rapoartelor anuale județene privind starea mediului în regiune, în perioada 2017 – 2018 în ceea ce privește evoluția emisiilor de poluanți în atmosferă, situația este una relativ constantă cu depășiri ale concentrațiilor medii anuale fie că este vorba de gazele cu efect de seră sau pulberile rezultate în urma activităților la sol (construcții, reparații, etc.). În județele Bihor, Cluj, Maramureș și Sălaj calitatea aerului este afectată de poluare mai ales în aglomerările urbane. În schimb, în mediul rural din Regiunea Nord-Vest se manifestă un grad ridicat de poluare datorat și creșterii inadecvate a efectivelor de animale.

Conform datelor furnizate de platforma oficială din România privind calitatea aerului ([www.calitate aer.ro](http://www.calitate aer.ro)), în anii 2012, respectiv 2018 (limitele intervalului analizat), s-au înregistrat adesea depășiri ale emisiilor la stațiile de măsurare a calității aerului din fiecare județ, astfel:

		2012		2018	
		Excelent Foarte bun Bun	Mediu Rău Foarte rău	Excelent Foarte bun Bun	Mediu Rău Foarte rău
NV	Eșantioane	3.811	1.217	4.755	1.011
	%	76%	24%	82%	18%
BH	Eșantioane	617	447	834	255
	%	58%	42%	77%	23%
BN	Eșantioane	141	2	317	47
	%	99%	1%	87%	13%
CJ	Eșantioane	1.061	171	1.352	98
	%	86%	14%	93%	7%
MM	Eșantioane	1.318	435	1.367	429

	%	75%	25%	76%	24%
SJ	Eșantioane	279	75	256	98
	%	79%	21%	72%	28%
SM	Eșantioane	395	87	629	84
	%	82%	18%	88%	12%

**Tabelul 35.** Rezultatele analizei calității aerului în județele din Regiunea Nord-Vest (2012 și 2018)

Sursa: [www.calitateaer.ro](http://www.calitateaer.ro)

Numărul măsurătorilor privind calitatea aerului efectuate în anul 2018 în județele regiunii Nord-Vest, având ca rezultat o calitate a aerului excelentă, foarte bună sau bună, au fost mai multe față de anul 2012, excepție făcând județele Bistrița-Năsăud și Sălaj. Cu toate acestea, este impetuos necesară instalarea mai multor stații de analizare a calității aerului în special în zonele cu risc mai ridicat de poluare, pentru o monitorizare mai atentă și reală. Rezultatele înregistrărilor acestor stații fixe au făcut referire la următorii poluanți/indicatori: PM10, cel mai depășit dintre indicatorii analizați, în toate județele regiunii, CO, O<sub>3</sub> (depășit mai frecvent în Cluj și Sălaj), NO<sub>2</sub> și SO<sub>2</sub>.

Experiența celor două perioade de programare anterioare (2007-2013, 2014-2020) a evidențiat necesitatea și oportunitatea finanțărilor pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor în Regiunea Nord-Vest.

Scăderea anuală estimată a gazelor cu efect de seră înregistrată prin reabilitarea a 11.581 apartamente beneficiare de reabilitare termică prin POR 2014-2020 a fost de 25.657,50 echivalent tone CO<sub>2</sub>. Scăderea consumului anual specific de energie primară în clădiri publice înregistrată prin reabilitarea termică a 86 de clădiri prin POR 2014-2020 a fost de 55.049.765,21 KWh/an, din care minimum 10 % au provenit din surse regenerabile (5.504.976,52 KWh/an). Scăderea anuală estimată a gazelor cu efect de seră prin reabilitarea celor 86 de clădiri este 9.841,89 echivalent tone CO<sub>2</sub>.

### Calitatea apelor

În Regiunea Nord-Vest resursele de apă sunt reprezentate prin ape subterane (freatice și de adâncime) și de suprafață (râuri și lacuri) care fac parte din bazinele hidrografice Crișuri, Mureș și Someș – Tisa.

Alimentarea râurilor se face predominant din ploi și zăpezi, dar și prin aportul apelor subterane. Principalele râuri care străbat regiunea sunt: Someș, Tisa, Crișul Repede, Crișul Negru, Arieș, Barcău, Bistrița Ardeleana. Alături de apele curgătoare, pe teritoriul regiunii există și lacuri<sup>34</sup> și bălți cu importanță economică și turistică.

În anul 2017 evaluarea stării ecologice / potențialului ecologic al cursurilor de apă (de suprafață) s-a efectuat pe baza rezultatelor obținute în secțiunile de monitorizare și aplicând metodologiile de evaluare conforme cu cerințele Directivei Cadru Apă 2000/60/EC.

#### BAZINUL HIDROGRAFIC TISA (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Tisa au fost evaluate pe baza monitorizării a 14 corpuri de apă naturale - râuri însumând un număr de 1113,964 km. Din lungimea totală de 1113,964 km monitorizată, 791,728km (71,08%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 294,34 km (26,42%) în stare ecologică moderată și 27,896 km (2,50%) în stare ecologică proastă.

<sup>34</sup> Colibița, lacul Albastru, lacul Știucii, Cojocna, Sic, Șerpilor, lacul cu Stuf, Beliș, Fântânele, Tarnița, Gilău, Florești, Strâmtori Firiza, Călinești, Vârșolt, Leșu, Tileagd, Lala Mare și Lala Mica, Tăul Zânelor, Iezerul Pietrosului, Tăurile Buhăescu, Izvorul Bistriței Aurii.

Totodată, au fost evaluate 2 corpuri de apă puternic modificate - râuri, însumând un număr de 106,084 km, corpuri de apă care s-au încadrat astfel: 10,630 km (10,02%) în potențial ecologic bun și 95,454 (89,98%) în potențial ecologic moderat.

#### BAZINUL HIDROGRAFIC SOMEȘ (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Someș au fost evaluate 50 corpuri de apă naturale - râuri însumând un număr de 2859,737 km. Din numărul total de 2859,737 km monitorizați pentru care s-a evaluat starea ecologică, 1599,159 km (55,92%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 1121,58 km (39,22%) în stare ecologică moderată, 102,494 km (3,58%) s-au încadrat în stare ecologică slabă și 36,514 km (1,28%) s-au încadrat în stare ecologică proastă.

Pe de altă parte, au fost monitorizate 5 corpuri de apă puternic modificate - râuri însumând un număr de 313,097 km. Din cei 313,097 km monitorizați pentru care s-a determinat potențialul ecologic, 45,556 km (14,55%) s-au încadrat în potențial ecologic bun și 267,541 km (85,45%) în potențial ecologic moderat.

#### BAZINUL HIDROGRAFIC CRIȘURI (2017)

În cadrul Bazinului Hidrografic Crișuri au fost evaluate, din punct de vedere al stării ecologice, 40 corpuri de apă - râuri însumând un număr de 1196,04 km. Din numărul total de 1196,04 km monitorizați, pentru care s-a evaluat starea ecologică, 844,08 km (70,57%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 186,00 km (15,55%) în stare ecologică moderată, 165,96 km (13,88%) în stare ecologică slabă.

În plus, au fost evaluate, din punct de vedere al potențialului ecologic, 9 corpuri de apă puternic modificate – râuri însumând un număr de 296,32 km. Din numărul de 296,32 km monitorizați, pentru care s-a evaluat potențialul ecologic, 211,75 km (71,46 %) s-au încadrat în potențial ecologic bun și 84,57 km (28,54 %) în potențial ecologic moderat.

#### BAZINUL HIDROGRAFIC MUREȘ (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Mureș au fost evaluate din punct de vedere al stării ecologice 29 corpuri de apă - râuri însumând 1555,237 km. Din cei 1555,237 km, repartitia pe lungimi în raport cu starea ecologică este următoarea: 912,471 km (58,67%) în stare ecologică bună; 497,849 km (32,01%) în stare ecologică moderată; 144,917 km (9,32%) în stare ecologică slabă.

Au fost evaluate 33 corpuri de apă puternic modificate - râuri, însumând un număr de 1700,918 km. Pentru cei 1700,918 km, pentru care s-a evaluat potențialul ecologic, repartitia pe lungimi în raport cu potențialul ecologic este următoarea: 1082,254 km (63,63%) în potențial ecologic bun (PEB); 618,664 km (36,37%) în potențial ecologic moderat (PEMo).

În anul 2017, la nivelul bazinului hidrografic Mureș a fost evaluat, pe baza datelor de monitorizare, 1 corp de apă râu artificial – nepermanent.

Bazin hidrografic	Lungimi corpuri de apă monitorizate (km)		% nepermanente din total
	Total	Nepermanente	
Tisa	1335,28	72,65	5,44
Someș	3680,18	507,35	13,79
Crișuri	1681,82	161,08	9,58
Mureș	4174,12	329,18	7,89
<b>TOTAL</b>	<b>10871,4</b>	<b>1070,26</b>	<b>9,84</b>

**Tabelul 36.** Corpuri de apă monitorizate totale și nepermanente, pe bazine hidrografice (2017)

sursa: Sinteza calității apelor din România în anul 2017 – Administrația Națională „Apele Române”

Bazinul hidrografic Someș are cea mai mare lungimea de apă nepermanentă monitorizată de 507,35 km, ce reprezintă circa 13,79% din lungimea totală a corpurilor de apă monitorizate în bazinul respectiv.

Bazin hidrografic	Ating obiectivul de calitate	Nu ating obiectivul de calitate			Total CA
	Foarte Bună / Bună	Moderată	Slabă	Foarte slabă	
Tisa	1	-	-	-	1
Someș	-	1	-	-	1
Mureș	1	-	-	-	1
<b>TOTAL</b>	2	1	-	-	3

**Tabelul 37.** Corpuri de apă – lacuri naturale, monitorizate pe baza stărilor ecologice și pe bazine hidrografice (2017)

sursa: Sinteza calității apelor din România în anul 2017 – Administrația Națională „Apele Române”

Doar lacul natural Someș nu atinge obiectivul de calitate, fiind unul moderat, principala cauză este în special procesul de eutrofizare, proces favorizat de următoarele aspecte:

- în perioada de vară dezvoltarea rapidă a algelor, în special a cyanofitelor;
- activități agricole, fapt ce conduce la îmbogățirea apelor cu nutrienți;
- influența zonelor de agrement în proximitatea lacului;
- îmbătrânirea lacului, care este un fenomen natural.

Bazin hidrografic	Ating obiectivul de calitate	Nu ating obiectivul de calitate	Total CA
	Maxim/Bun	Moderat	
Tisa	-	1	1
Someș	5	2	7
Crișuri*	5	3	8
Mureș	6	1	7
<b>TOTAL</b>	16	7	23

\* Include lacul artificial Ghioroc (potențial ecologic bun)

**Tabelul 38.** Evaluarea potențialului ecologic al corpurilor de apă puternic modificate – lacuri de acumulare, pe bazine hidrografice

sursa: Sinteza calității apelor din România în anul 2017 – Administrația Națională „Apele Române”

În regiune sunt 23 corpuri de apă puternic modificate din care 7 (30,4%) nu ating obiectivul de calitate, el fiind unul moderat. Cea mai mare pondere a corpurilor de apă puternic modificate care nu ating obiectivul de calitate este în cadrul bazinului hidrografic Crișuri (60%).

Conform aceleiași directive - Directivei Cadru Apă 2000/60/EC - se monitorizează și resursele de apă subterane, fiind o sursă importantă de apă potabilă, folosită în scopuri alimentare și agricole. Caracterizarea calității apelor subterane are la bază analiza unor indicatori generali, care se referă la natura chimismului apelor, precum și pe baza unor indicatori specifici datorită unor eventuale surse de poluare.

În tabelul de mai jos este sintetizată încadrarea corpurilor de apă subterană, structurată pe bazine / spații hidrografice, detaliindu-se numărul corpurilor de apă subterană monitorizate – numărul corpurilor încadrate în stare chimică bună, numărul corpurilor încadrate în stare chimică slabă, enumerarea corpurilor de apă încadrate în stare chimică slabă cu specificarea indicatorilor chimici, ale căror depășiri ale valorilor de prag/standarde de calitate au condus la încadrarea corpului de apă în stare chimică slabă.

BAZIN /SPAȚIU HIDROGRAFIC	Număr corpuri de apă subterană (monitorizate)	Stare chimică		Corp de apă în stare chimică slabă	Indicatorii care determină încadrarea în starea chimică slabă
		BUNĂ	SLABĂ		
S.H. SOMEȘ - TISA	15	15	0	-	-
B.H. CRIȘURI	9	9	0	-	-
B.H. MUREȘ	23	17	6	ROMU01	NO <sub>3</sub> <sup>-</sup> , nichel
				ROMU03	NO <sub>3</sub> <sup>-</sup> , SO <sub>4</sub> <sup>2-</sup>
				ROMU04	NH <sub>4</sub> <sup>+</sup>
				ROMU05	NH <sub>4</sub> <sup>+</sup> , Cl <sup>-</sup> , fenoli totali, SO <sub>4</sub> <sup>2-</sup>
				ROMU20	Cl <sup>-</sup> , NO <sub>3</sub> <sup>-</sup> , SO <sub>4</sub> <sup>2-</sup>
				ROMU24	NH <sub>4</sub> <sup>+</sup>
<b>TOTAL</b>	<b>47</b>	<b>41</b>	<b>6</b>	-	-

**Tabelul 39.** Starea chimică a corpurilor de apă subterană an anul 2017 la nivelul bazinelor / spațiilor hidrografice

sursa: Sinteza calității apelor din România în anul 2017 – Administrația Națională „Apele Române”

Prin aplicarea metodologiei și a criteriilor de evaluare a corpurilor de apă subterană la nivelul anului 2017, situația celor 47 de corpuri de apă subterană monitorizate se prezintă astfel:

- 41 de corpuri se află în stare chimică bună (87,23%);
- 6 corpuri se află în stare chimică proastă (12,77%).

Din analiza datelor obținute în urma monitorizării forajelor situate pe corpurile de apă subterană se observă că cele mai multe depășiri se înregistrează la următorii indicatori: azotați, amoniu, sulfați, cloruri, fenoli și nichel.

În ceea ce privește poluarea apelor freatice cu azotați, cauzele poluării acviferului freatic sunt multiple și au caracter cumulativ, sursele principale fiind:

- spălarea permanentă a solului impregnat cu compuși cu azot proveniți din aplicarea îngrășămintelor chimice pe unele categorii de terenuri arabile, de către precipitațiile atmosferice și apa de la irigații;
- lipsa sistemelor de colectare a apelor uzate în special la aglomerările umane din mediul rural.

Depășiri ale standardului de calitate la azotați se înregistrează în special în zonele în care solul este afectat de aplicarea îngrășămintelor chimice, zonele marilor combinate chimice, cât și ale fostelor combinate, dar aceste depășiri sunt în general locale, întâlnite preponderent în incinta sau în zonele limitrofe acestora, care pot însă constitui un pericol de poluare a acviferelor din zonă, având în vedere caracterul hidrodinamic și conductivitatea hidraulică a apei.

Dintre factorii cu potențial major de poluare care pot afecta calitatea apei subterane putem aminti:

- produse chimice (îngrășămintele și pesticide - individual și total) utilizate în agricultură ce provoacă o poluare difuză greu de depistat și prevenit;
- produse menajere și produse rezultate din zootehnie;

- metale grele;
- necorelarea creșterii capacităților de producție și a dezvoltării urbane cu modernizarea lucrărilor de canalizare și realizarea stațiilor de epurare;
- exploatarea necorespunzătoare a stațiilor de epurare existente;
- lipsa unui sistem organizat de colectare, depozitare și gestionare a deșeurilor și a nămolurilor provenite de la epurarea apelor uzate industriale;
- produse petroliere;
- produse rezultate din procesele industriale.

Poluarea freaticului este cel mai adesea un fenomen aproape ireversibil având consecințe importante asupra folosirii rezervei subterane la alimentarea cu apă în scop potabil, depoluarea surselor de apă din pânza freatică fiind un proces foarte anevoios.

În anul 2017 s-au înregistrat la nivelul Administrațiilor bazinale de apă Someș-Tisa, Crișuri și Mureș un total de 30 de poluări accidentale (din care 26 în cadrul administrației bazinale de apă Mureș, 3 în cadrul administrației bazinale Someș-Tisa și 1 în cadrul administrației bazinale Crișuri).

Acestea se datorează neglijenței manifestate de unii operatori economici în timpul desfășurării proceselor tehnologice sau a nerespectării prevederilor legislative privind evacuarea apelor uzate în receptori individuali. Pe parcursul anului 2017 aceste poluări au afectat cu preponderență râurile interioare.

### **Calitatea solului**

În regiunea Nord-Vest suprafețele de teren cu destinație agricolă sunt afectate atât de procesele induse de anumite activități economice cât și de fenomenele naturale.

Principalele probleme se referă la sărăturarea, acidifierea solurilor, eroziunea de suprafață și/sau de adâncime, excesul de umiditate, pe care se manifestă fenomene de eroziune a apei sau terenuri situate în zona Câmpiei Transilvaniei pe care se manifestă lipsa apei.

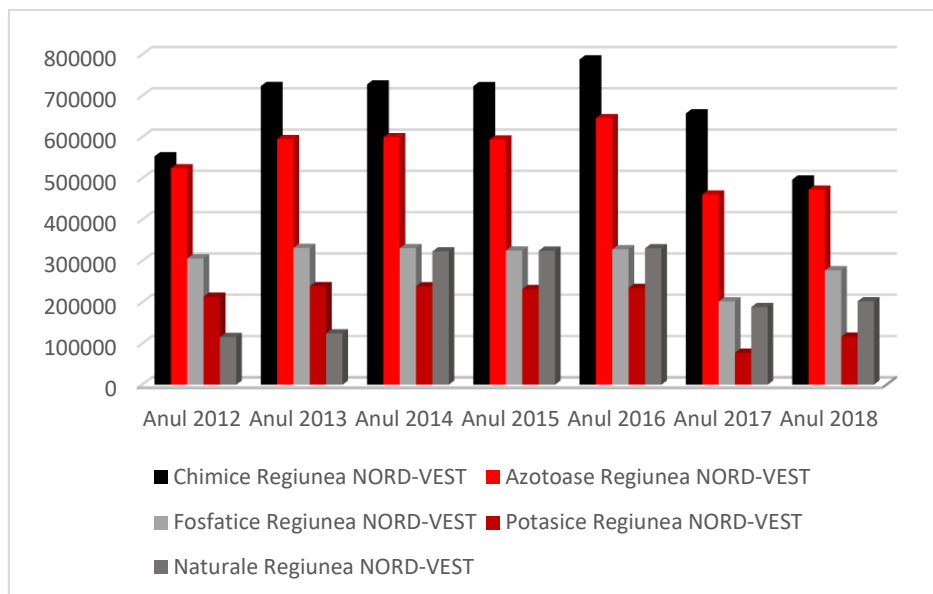
Manifestarea acestor probleme este intensificată de practicile agricole neadaptate condițiilor de mediu, utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale și menajere, amenajarea necorespunzătoare a haldelor de steril sau a iazurilor de decantare, defrișările intense și abuzive. Din cauza acestor situații, formarea și informarea producătorilor agricoli – asupra importanței calității solului în agricultură și a metodelor de combatere a situațiilor în care activitatea lor poate dăuna acestei resurse indispensabile – sunt esențiale pentru îmbunătățirea / păstrarea calității solului.

Calitatea solului este influențată inclusiv de procese și fenomene naturale - alunecări de teren, inundații, secete prelungite.

Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului din regiune a crescut de la 416.967 ha în 2012 la 419.304 ha în 2018.

Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații a rămas neschimbată în perioada 2012-2018, ridicându-se la un umăr de 18.178 ha la nivelul regiunii (în județele Cluj, Bihor și Satu Mare). În plus, nu s-a irigat efectiv cu cel puțin o udare nici un teren agricol în această perioadă de timp.

Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice, azotoase, fosfatice, potasice și naturale a oscilat în perioada 2012-2018 conform figurii de mai jos (informațiile au fost preluate din baza de date Tempo Online):

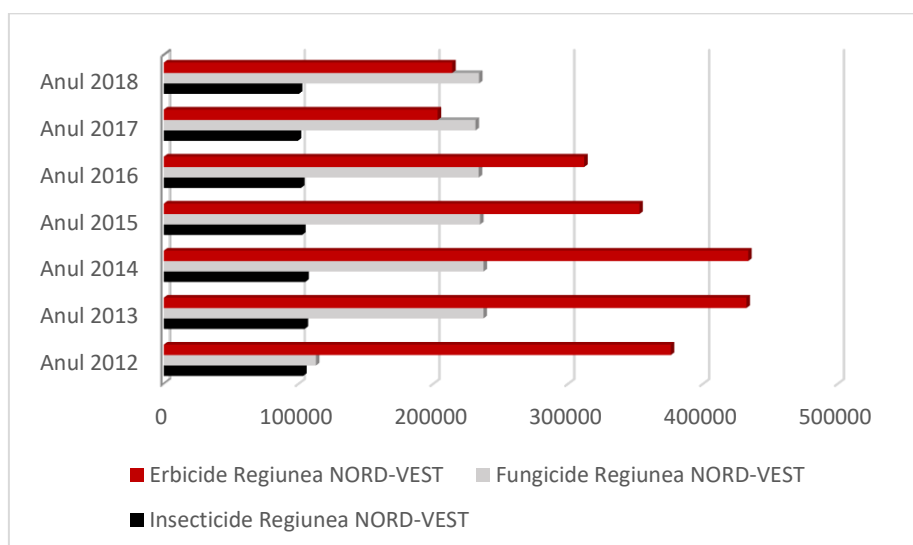


**Figura 25.** Evoluția suprafețelor pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice și naturale (ha) în perioada 2012 – 2018

Sursa : INSSE

Cea mai mare suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice și naturale, conform INS a fost în 2016 (2.326.021 ha), iar cea mai mică în anul 2018 (1.564.870 ha). Din totalul suprafeței pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice și naturale, cea mai mare pondere reprezintă suprafața pe care s-au aplicat îngrășămintele chimice, având o medie de 34,28% din totalul în intervalul 2012-2018 la nivelul regiunii. Scăderea suprafeței pe care s-au utilizat îngrășăminte chimice în intervalul 2016-2018 se datorează inclusiv cursurilor de formare și sesiunilor de informare desfășurate de universități în parteneriat cu GAL-urile din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest.

Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat pesticide (insecticide, fungicide și ierbicide) a fost de asemenea oscilantă în intervalul 2012-2018, așa cum se arată și în figura de mai jos (informațiile au fost preluate din baza de date Tempo Online):



**Figura 26.** Evoluția suprafețelor pe care s-au aplicat pesticide în perioada 2012-2018

Sursa : INSSE

Cea mai mare valoare s-a atins în anul 2014 (775.853 ha), iar cea mai mică în anul 2017 (534.038 ha). Din totalul suprafețelor pe care s-au aplicat pesticide, cea mai mare pondere deține suprafața pe care au fost aplicate erbicide, având o medie de 50,94% din totalul pesticidelor aplicate în intervalul 2012-2018 la nivelul regiunii.

Atât depozitele în funcțiune, care nu sunt conforme și în care se depozitează deșeuri menajere și/sau industriale, cât și cele care nu mai sunt utilizate, dar nu au fost închise conform legislației și ecologizate reprezintă situri contaminate. Suprafețele respective sunt focare de poluare a tuturor factorilor de mediu. La emisiile care afectează toți factorii de mediu se mai adaugă și alte probleme, astfel: depozitele nu au ecran protector și sunt situate în apropierea zonelor locuite; nu există un control al calității și cantității de deșeuri care intră în depozite; depozitele nu sunt acoperite cu material inert la acțiunea focului sau împotriva acțiunii vântului, ceea ce rezultă în răspândirea mirosurilor neplăcute și a particulelor poluatoare și în afara depozitelor.

Regiunea Nord-Vest este pe locul 2 la nivel național după Regiunea Sud Muntenia, în ceea ce privește numărul sit-urilor contaminate și potențial contaminate. Cel mai mare număr de situri contaminate sunt localizate în județul Maramureș (102 situri). Dintre toate categoriile de situri, se poate menționa distinct categoria siturilor industriale contaminate, acestea fiind locații aparținând fostelor platforme industriale sau terenuri poluate în urma producției pentru industria grea, aflate în diferite stadii de degradare, care au un impact negativ asupra mediului.

Reabilitarea siturilor contaminate, aflate fie în proprietatea administrațiilor, fie în proprietate privată, va revitaliza zonele afectate și va încuraja noile investiții, infrastructura acestora necesitând doar îmbunătățiri în scopul recăpătării funcționalității economice și sociale. Ecologizarea siturilor contaminate rămâne în continuare o provocare pentru perioada următoare de programare.

Inexistența hărților regionale care să ofere informațiile referitoare la poluarea mediului cu elementele precum radon, arsen și azbest îngreunează luarea de măsuri eficiente pentru înlăturarea pericolului provocat de aceștia. Radonul este un gaz radioactiv, natural, creditat cu a doua cauză a cancerului pulmonar, după fumat, însă nu există în prezent o hartă a concentrației de radon în regiune. Conținutul de arsen din apă și sol poate reprezenta o reală problemă de mediu și sănătate publică, ceea ce face necesară o cunoaștere a nivelului de poluare cu arsen din regiune. Prezența unor hărți de azbest ar facilita identificarea surselor de poluare istorică cu azbest și luarea de măsuri eficiente pentru înlăturarea acestora.

### **Biodiversitate și arii naturale protejate**

În cadrul regiunii Nord-Vest se află trei regiuni biogeografice: panonică, alpină și continentală. Condițiile de sol, climă, așezarea geografică și relieful regiunii au favorizat apariția și dezvoltarea unor habitate de floră și faună de o mare diversitate și valoare.

Conform informațiilor existente pe website-ul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor la adresa <http://www.mmediu.ro/articol/date-gis/434> în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest se regăsesc 171 arii naturale protejate de interes național, reprezentând aproximativ 54,8% din totalul ariilor naturale protejate la nivelul regiunii – o parte dintre acestea fiind cu extindere trans-județeană:

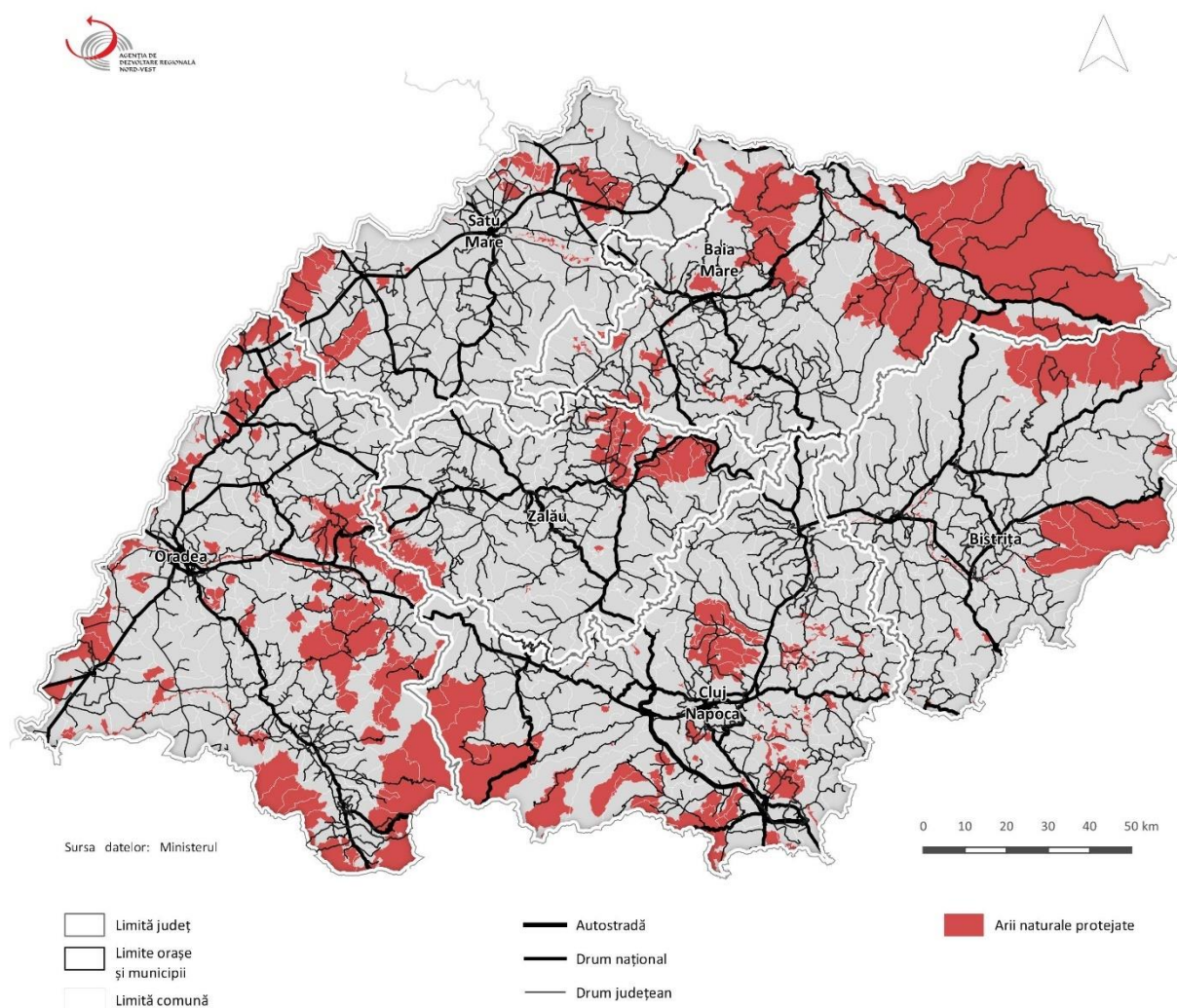
- Județul Cluj: 58 de arii naturale protejate;
- Județul Bistrița-Năsăud: 44 de arii naturale protejate;
- Județul Maramureș: 58 de arii naturale protejate;
- Județul Satu-Mare: 15 arii naturale protejate;
- Județul Sălaj: 24 de arii naturale protejate;
- Județul Bihor: 108 arii naturale protejate.

Din punct de vedere al numărului de arii naturale protejate de interes național, județul Bihor este cel mai bine reprezentat (108), la polul opus aflându-se județul Satu Mare (15). Dacă ne raportăm la



suprafața totală a ariilor protejate de interes național cele mai mari astfel de suprafețe se găsesc în județul Maramureș (peste 60% din totalul suprafeței județului), proporția acestora fiind foarte mică (aproape nesemnificativă) în județul Sălaj.

Suprafața totală a ariilor naturale protejate din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest este de 1.821.368,12 ha, reprezentând aproximativ 15,17% din suprafața totală a ariilor protejate din România (12.001.283,97 ha).



**Figura 27.** Arii naturale protejate

Sursa : Ministerul Mediului

Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate sunt definite în:

Anexa 1 la OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea 49/2011, cu modificările și completările ulterioare;

Legea 95/2016 privind înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și pentru modificarea OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice;

OUG 90/2016 privind stabilirea unor măsuri pentru asigurarea managementului ariilor naturale protejate.

Din ariile naturale protejate de interes național se pot evidenția Parcul Natural Munții Maramureșului (Cat. IUCN V ), care este cel mai mare din România, cu o întindere de 148.850133.621 ha (conform Planului de Management al Parcului Național Munții Maramureșului aprobat prin OM 1157/2016), respectiv parcurile naturale și naționale care se întind și în județele din regiunile vecine, cu mențiunea că suprafața cea mai mare a primelor două se găsește în Regiunea Nord-Vest:

- Parcul Natural Apuseni (Cat. IUCN V – 75.784 ha): județele Cluj, Alba și Bihor;
- Parcul Național Munții Rodnei (Cat. IUCN II – 47.227 ha): județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava;
- Parcul Național Munții Călimani (Cat. IUCN II – 24.041 ha): județele Bistrița-Năsăud, Mureș, Suceava, Harghita.

Toate cele trei parcuri, a căror suprafață se găsește în cea mai mare parte în regiune, beneficiază de structuri proprii de administrare, constituite de către Regia Națională a Pădurilor – Romsilva. Parcul Național Munții Rodnei a fost declarat în 1979 Rezervație a Biosferei UNESCO , având administrare proprie și un plan de management al parcului din anul 2004.

La nivel regional, rețeaua Natura 2000 este compusă din 89 situri de importanță comunitară (SCI) și 19 arii de protecție specială avifaunistică (SPA), a căror suprafață însumată este de 1.457.761,061 ha, reprezentând aproximativ 17,1% din suprafața totală a site-urilor Natura 2000 din țară (8.526.116,892 ha).

Siturile din regiune sunt învecinate cu siturile Natura 2000 din Ungaria, Parcul Național Hortobágy din județul Hajdú Bihar, parte a Patrimoniului Cultural și Natural UNESCO, respectiv Rezervația Carpatică din Zakarpatska (Ucraina) parte a Biosferei UNESCO.

Conform rezultatelor sesiunilor de atribuire, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest:

- 8 situri de importanță comunitară (SCI), din total, sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate;
- 5 arii de protecție specială avifaunistică (SPA), din total, sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate.

La nivel național, 39 de situri de importanță comunitară (SCI) sunt în administrarea altor entități, respectiv 34 de arii de protecție specială avifaunistică (SPA) sunt în administrarea altor entități în afara Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate.

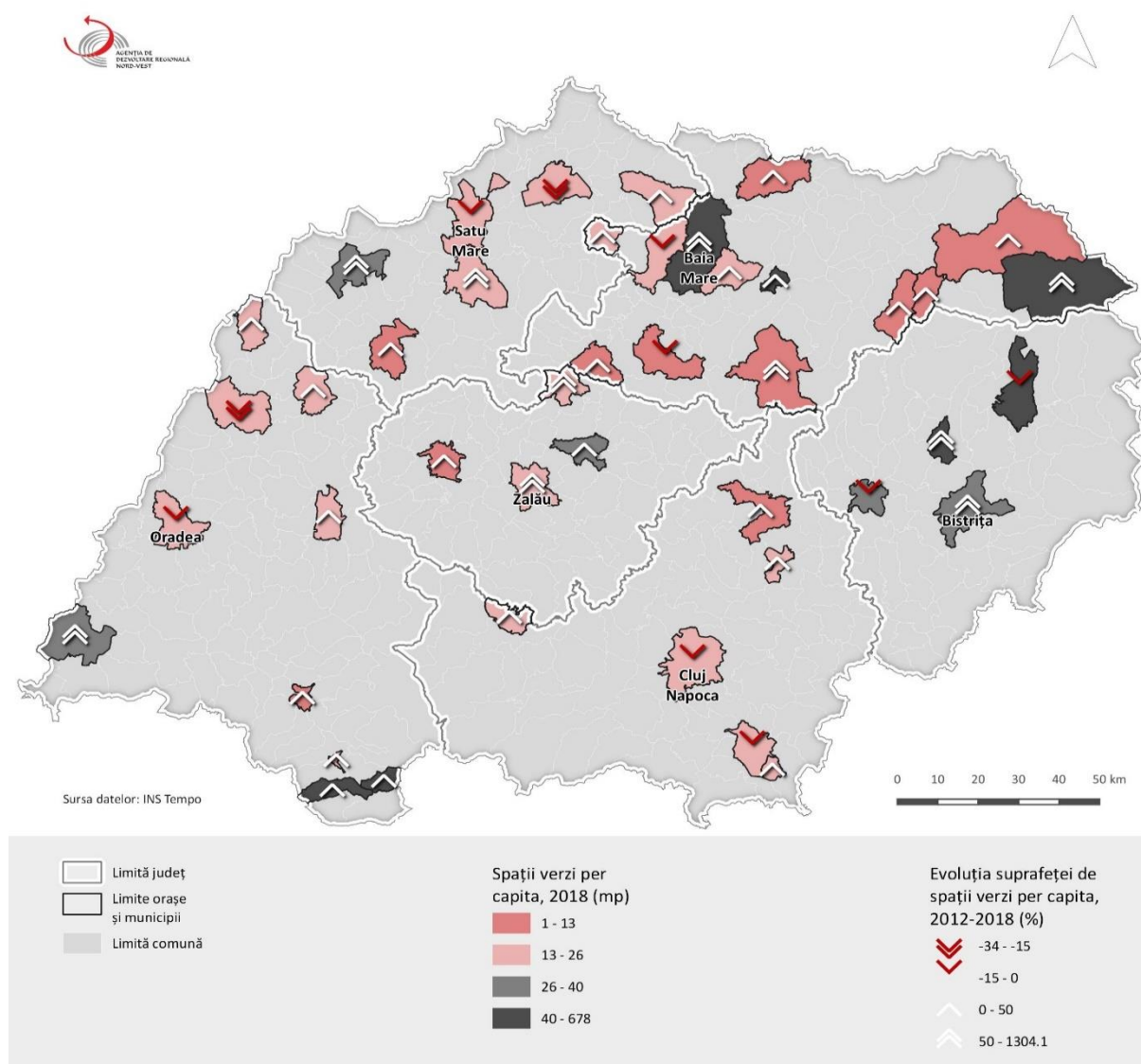
La nivel național și regional, toate SCI-urile și SPA-urile sunt administrate de către Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate împreună cu alte entități cu capacitate de administrare a rețelei Natura 2000.

Printr-un management eficient ariile naturale protejate pot deveni și un catalizator al dezvoltării comunităților din imediata vecinătate. Din totalul ariilor naturale protejate care vizează teritoriul regiunii, 125 au planuri de management. În ceea ce privește planurile de management și capacitatea administrativă, siturile și ariile protejate sunt permanent supuse unor presiuni antropice, astfel: extinderea intravilanului în imediata vecinătate, supraexploatarea resurselor, administrarea defectuoasă a facilităților turistice existente în interiorul acestor arii, generând în special cantități impresionante de deșeuri, nerespectarea regimului de protecție.

Lacunele mai sus amintite duc la distrugerea naturii, care va reduce și mai mult capacitatea de a genera dezvoltare sustenabilă, dar pot avea ca și efect în același timp și declanșarea unor proceduri de nerespectare a legislației Comunitare în domeniu.

## Spații verzi

Conform datelor INS, Regiunea Nord-Vest are cea mai mare suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe, în perioada 2015-2018, la nivel de țară. În anul 2018 regiunea deține 5.083 ha (18,9% din total național), suprafața a crescut cu 50% în perioada 2014-2018. Dacă de raportat suprafața spațiilor verzi din municipii și orașe la populația rezidentă din mediul urban, în anul 2018, Regiunea Nord-Vest ocupă primul loc la nivel național cu 37,93 m<sup>2</sup>/locuitor, la nivel de țară acest indicator are valoare de 25,67 m<sup>2</sup>/locuitor. Cu toate că situația în comparație cu restul regiunilor din țară este una bună, aceasta este sub nivelul recomandat de 52 m<sup>2</sup>/locuitor. Mai mult decât atât această valoare este una medie pe regiune și nu i-a în considerare discrepanțele dintre multe orașe din regiune. La nivelul județelor, Maramureș are 83,42 m<sup>2</sup>/locuitor, aproape dublă față de următorul județ din clasament, Bistrița-Năsăud cu 43,32 m<sup>2</sup>/locuitor, restul județelor dețin spații verzi în municipii și orașe pe locuitor după cum urmează: Sălaj(26,78 m<sup>2</sup>/locuitor), Bihor(25,65 m<sup>2</sup>/locuitor), Satu Mare(24,85 m<sup>2</sup>/locuitor) și Cluj(24,12 m<sup>2</sup>/locuitor).



**Figura 28.** Totalul și evoluția spațiilor verzi

Sursa : INS tempo online

În regiune sunt 11 localități care depășesc norma europeană privind spațiile verzi în mediul urban de 26 mp/loc, iar un număr de 11 localități au mai puțin de 10 mp de spațiu verde pe cap de locuitor. Din cele 43 de orașe ale regiunii Nord-Vest, doar 3 depășesc suprafața de 52 mp/loc. recomandată de Organizația Mondială a Sănătății. Deși în perioada 2012-2018 suprafața spațiilor verzi a scăzut în municipii reședință de județ precum Oradea, Cluj-Napoca sau Satu Mare, în prezent sunt în curs de implementare proiecte ample care au în vedere extinderea și revitalizarea spațiilor verzi.

### c) Zone de risc natural și tehnologic

În regiunea Nord-Vest, riscurile induse de producerea cutremurelor sunt reduse; se identifică două arii **seismice**: Banat și Crișana-Maramureș, intensitatea maximă nedepășind 5 grade pe scara Richter.

**Inundațiile** au cea mai mare frecvență primăvara, ca urmare a topirii zăpezii, coroborat cu ploile abundente de primăvară, dar și vara, ca urmare a ploilor torențiale. Deși au fost realizate lucrări hidrotehnice pentru apărarea împotriva inundațiilor, un număr foarte mare de unități administrativ teritoriale sunt în continuare afectate de astfel de hazarduri, cauzele fiind: extinderea spațiilor construite în albia majoră, scăderea capacității de retenție a apei pe versanți (ca urmare a scăderii suprafețelor împădurite).

Cele mai afectate areale sunt Câmpia Ecedea, Câmpia Joasă a Someșului, Câmpia de subsidență a Crișurilor, iar ca și județe Satu-Mare, Maramureș și Bistrița Năsăud. Județele Bihor și Cluj au riscul de inundații scăzut și nu au fost înregistrate inundații în anul 2018. La nivel de regiune în peste 150 de localități au fost înregistrate inundații. În județul Bistrița-Năsăud față de anii anteriori numărul evenimentelor, suprafețelor de acțiune și mărimii pagubelor a crescut în ultimii ani. Dacă în 2015 valoarea totală a pagubelor produse de evenimentele meteorologice periculoase a fost de 2.628,1 mii lei, în 2016 ea s-a ridicat la 5.299,3 mii lei iar în 2017 a fost de 15.733 mii lei.

O mare parte din regiune fac parte din Bazinul Hidrografic al Tisei, cu teritorii învecinate din Ucraina, Slovacia, Ungaria (și Serbia), bazin care prezintă printre cele mai mari riscuri de inundații la nivel European. Cea mai mare parte a inundațiilor sunt cauzate de **exploatarea forestiere** care afectează viabilitatea pădurilor.

După riscul de inundații, alt risc de mediu important în Regiunea Nord-Vest este cauzat de **alunecările de teren**. Au fost identificate un număr de 192 unități administrativ teritoriale pe cuprinsul cărora se pot produce alunecări de teren. Potențial ridicat de producere a alunecării de teren caracterizează o pondere de 45% din totalul de 192 de UAT-uri, iar dacă luăm în considerare și potențialul mediu-ridicat, ponderea crește la 60 %. Față de această situație reliefată de Legea nr. 575/ octombrie 2001 nu s-au întocmit reactualizări ale situației existente din ultimii ani, de unde rezultă necesitatea realizării unor cartografieri ale zonelor de risc.

Terenurile agricole își pierd din calitățile lor datorită unei multitudini de fenomene ce duc la deteriorarea calității solurilor unul din ele fiind alunecări de teren. În 2017 o suprafață de 95.500 ha a fost afectată de alunecări de teren în regiune, în județul Cluj, suprafața totală afectată de procese naturale, în anul 2018 a fost de 47.508 ha ce reprezintă 50 % din toată regiunea.

Zonele de risc tehnologic sunt situate în acele puncte de pe teritoriul regiunii unde există agenți economici importanți care stochează, prelucrează, transportă sau produc substanțe periculoase (toxice). Zona cu un risc ridicat la poluarea chimică (inclusiv cea cu metale grele) este Baia Mare.

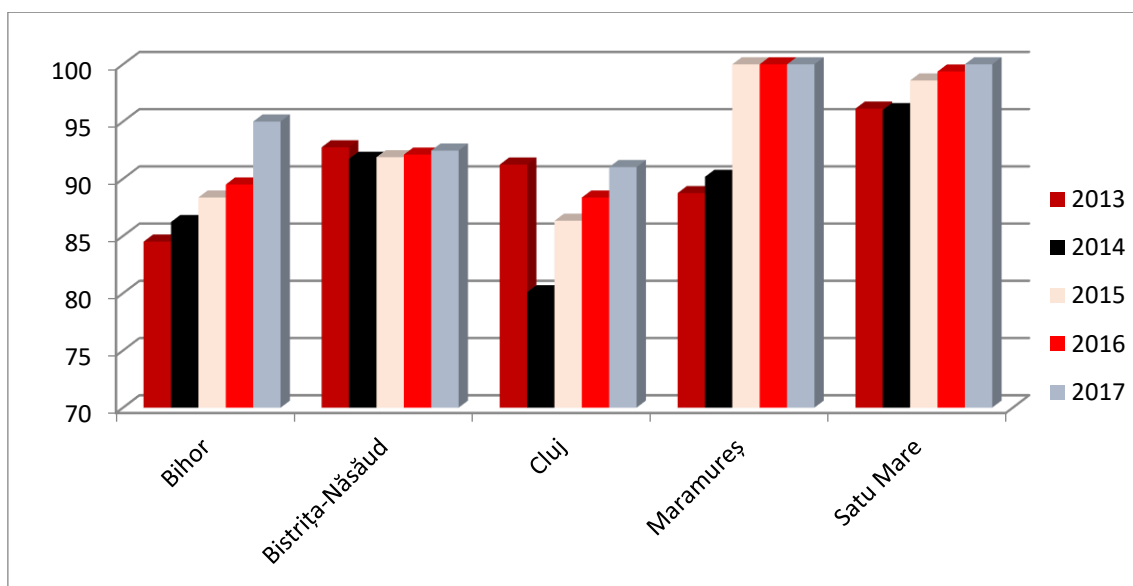
Riscurile sunt induse în special de prezența iazurilor de decantare: digurile pot ceda, ca urmare a lipsei lucrărilor de mentenanță, iar nivelul maxim poate fi depășit în urma ploilor abundente. Stațiile de epurare a apelor uzate urbane reprezintă de asemenea un factor de risc, întrucât o eventuală defecțiune tehnologică poate conduce la poluarea râurilor și a resurselor de apă în general.

Colectarea și neutralizarea deșeurilor de origine animală reprezintă de asemenea un factor de risc din punct de vedere al accidentelor biologice. În această categorie se încadrează și instalațiile de eliminare a deșeurilor generate de **activitatea spitalicească de la Cluj-Napoca și Oradea**. Poluările, mai ales cele chimice din cauza minelor în funcțiune sau abandonate, reprezintă un risc transfrontalier, existând riscul să fie afectate zonele învecinate din Ungaria.

#### d) Managementul deșeurilor<sup>35</sup>

Conform datelor furnizate de Agenția Națională pentru Protecția Mediului indicele de generare a deșeurilor în mediul urban este 0,46kg/loc/zi și 0,33 kg/loc/zi în mediul rural, sub media națională de 0,72 kg/loc/zi și sub media UE de 1,32 kg/loc/zi. Gestionarea deșeurilor fiind un serviciu public, responsabilitățile din acest domeniu revin exclusiv autorităților publice locale.

În Regiunea Nord-Vest jumătate din județe au atins nivelul de 100% la gradul de acoperire cu servicii de salubritate, Sălaj a tins acest nivel încă din anul 2012, Maramureș din anul 2015 și județul Satu Mare din anul 2017. În județele Cluj și Bistrița-Năsăud în perioada analizată gradul de acoperire a rămas în jurul valorii de 91%, iar județul Bihor a înregistrat o continuă creștere ajungând la 95%. În județul Cluj gradul de acoperire cu servicii de salubritate este slab dezvoltat la nivel urban cu doar 87,56% în timp ce la nivel rural este de 99,98%.



**Figura 29.** Gradul de acoperire cu servicii de salubritate pe județe (%), 2013-2017

Sursa: Rapoarte anuale județene privind starea mediului și informații obținute de la ANPM

În regiune există 4 (din 42 la nivel național) depozite conforme cu cantități de deșuri depozitate după cum urmează: Bihor (156.074 t), Bistrița-Năsăud (66.446 t), Sălaj (72.711 t) și Satu Mare (25.510 t). În județul Bistrița-Năsăud, prima celula amenajată a depozitului ecologic de la Târpiu este plină în proporție de 77,67%, fiind necesară identificarea unei locații pentru amenajarea celei de-a doua celule.

În acest sens sunt indispensabile în continuare investițiile în infrastructura de gestionare a deșeurilor municipale coroborat cu alinierea la cerințele legislative naționale și europene, în special cu privire la colectarea separată a deșeurilor și cerințele europene în ceea ce privește economia circulară.

<sup>35</sup> Toate informațiile sunt furnizate de Agenția Națională pentru Protecția Mediului și din rapoarte anuale județene privind starea mediului

Toate depozitele menajere clasa „b„ din județul Bistrița-Năsăud, Sălaj și Bihor au fost închise și ecologizate prin 3 proiecte distincte SMID (Sistem de Management Integrat al Deșeurilor) cu finanțare din fonduri europene, SMID Sălaj fiind operațional începând cu februarie 2019. Regiunea mai are 6 depozite neconforme din care 3 sunt în Județul Cluj, Județul Maramureș are 2 și Stau Mare are 1, depozite neconforme care trebuie să sisteze activitatea conform HG 349/2005, care impune și ecologizarea rampelor de gunoi închise.

În ceea ce privește deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE) ar trebui colectate 4kg de astfel de deșeuri pe locuitor/an, responsabilitatea colectării revenind administrațiilor publice locale / APL (cu specificația suplimentară că operatorii economici care vând echipamente electrice și electronice preiau astfel de echipamente uzate dar nu au obligația de a raporta APL informații despre aceste activități, astfel încât administrația publică locală nu dispune de informații referitoare la trasabilitatea acestor deșeuri).

În perioada analizată se observă un trend de creștere a DEEE colectate în regiune, cele mai multe cantități se strâng în județele Bihor și Cluj. Potrivit datelor publicate de Eurostat în luna martie 2019, România s-a clasat din nou pe ultimul loc în Uniunea Europeană în anul de referință 2016, în ceea ce privește colectarea DEEE. Doar 1,6 kg DEEE pe cap de locuitor au fost colectate în România, cu mult sub media europeană de 8,9 kg.

Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bihor	-	1176.34	3346.24	6877.93	1197.95	4370.98
Bistrița-Năsăud	302.77	157.63	288.16	458.79	-	-
Cluj	2483.13	2562.71	2077.98	-	-	-
Maramureș	29.64	41.86	59.79	176.45	119.68	846.36
Satu Mare	359.66	465.74	530.36	581.47	-	-
Sălaj	69.56	164.64	294.35	319.64	588,283	905,77

**Tabelul 40.** DEEE colectate de către operatori economici autorizați (tone/an), 2013-2018

Sursa: Rapoarte anuale județene privind starea mediului

### e) Mediul și sănătatea

La nivelul Regiunii Nord Vest au fost semnalate depășiri ale concentrațiilor medii anuale a poluanților atmosferici, efectele lor asupra sănătății umane sunt demonstrate de datele înregistrate de Direcțiile Județene de Sănătate. Județele Bihor, Cluj, Maramureș și Sălaj sunt cel mai grav afectate de poluarea aerului mai ales în aglomerările urbane.

În anul 2014 - 2017 nu au fost semnalate epidemii asociate poluării apei, ci doar 4 cazuri de methemoglobinemie acută infantilă (ca urmare a apelor poluate cu nitrați) câte unul în fiecare din județele Bihor, Cluj, Bistrița-Năsăud și Maramureș.

În mediul urban, zgomotul este de asemenea un factor poluant, efectele sale asupra sănătății populației incluzând hipoacuzia, stare de oboseală, iritabilitate, etc. Poluarea fonică este cu atât mai intensă cu cât se dezvoltă traficul rutier, hărțile strategice de zgomot pentru traficul rutier evidențiind zonele centrale ale localităților ca fiind cele mai afectate. Astfel, elaborarea unui plan de acțiune cu măsuri reale pentru reducerea zgomotului este imperios necesară.

### f) Schimbări climatice

Adaptarea la efectele schimbărilor climatice (temperaturi ridicate, precipitații reduse, fenomene extreme, etc.) presupune stabilirea unor scenarii pe baze științifice și identificarea unor măsuri de contracarare a acestor efecte, pentru a scădea vulnerabilitatea la efectele negative ale acestor



- între 0,5°C și 1,5°C pentru perioada 2020-2029;
- între 2,0°C și 5,0°C pentru 2090-2099, în funcție de scenariu (ex. între 2,0°C și 2,5°C în cazul scenariului care prevede cea mai scăzută creșterea temperaturii medii globale și între 4,0°C și 5,0°C în cazul scenariului cu cea mai pronunțată creștere a temperaturii).

În conformitate cu raportul de ANPM/MMSC, privind starea mediului la nivelul anului 2012, în Regiunea Nord-Vest se previzionează o creștere mai accentuată a temperaturilor medii multianuale în zonele estice și sud-estice (cu până la 0,82°C) pe intervalul 2001-2030, comparativ cu intervalul de referință 1961-1990. Pe perioada de predicție 2071-2100, conform ESPON, în întreaga regiune se vor semnala temperaturi medii anuale cu peste 3,5°C mai mari decât în intervalul de referință.

În Regiunea de Nord-Vest a României, temperatura medie anuală variază de la 0 ...-2 °C, în regiunile montane înalte din estul regiunii, până la valori cuprinse între 10 și 12°C, în vestul arealului, aferentă Câmpiei de Vest și parțial Dealurilor Vestice, precum și în zona centrală și central-nordică a arealului. Sezonier, primăvara și toamna, s-au înregistrat temperaturi similare ca ecart cu cele anuale, la scara întregii regiuni, cu mențiunea că arealele cu temperaturi de 10-12°C ocupă suprafețe mai mari comparativ cu cele caracteristice pentru valorile anuale, această distribuție fiind mai evidentă în timpul toamnei. Din punct de vedere termic, condițiile climatice se mențin favorabile mai mult în timpul toamnei, decât în timpul primăverii. În timpul verii, temperatura medie a aerului depășește mult valorile medii anuale, cea mai mare parte a Regiunii de Nord-Vest fiind caracterizată de valori de 18-20°C. Arealul de câmpie din extremitatea vestică a regiunii este caracterizat chiar de temperaturi mai ridicate, de peste 20°C. În timpul iernii, temperaturile medii variază la scara regiunii de la valori mai mici de -6°C, în areale montane cele mai înalte din Carpații Orientali situate din estul regiunii, până la valori de 0 ...-2°C, în arealele joase, cu influențe oceanice din extremitatea vestică a regiunii.

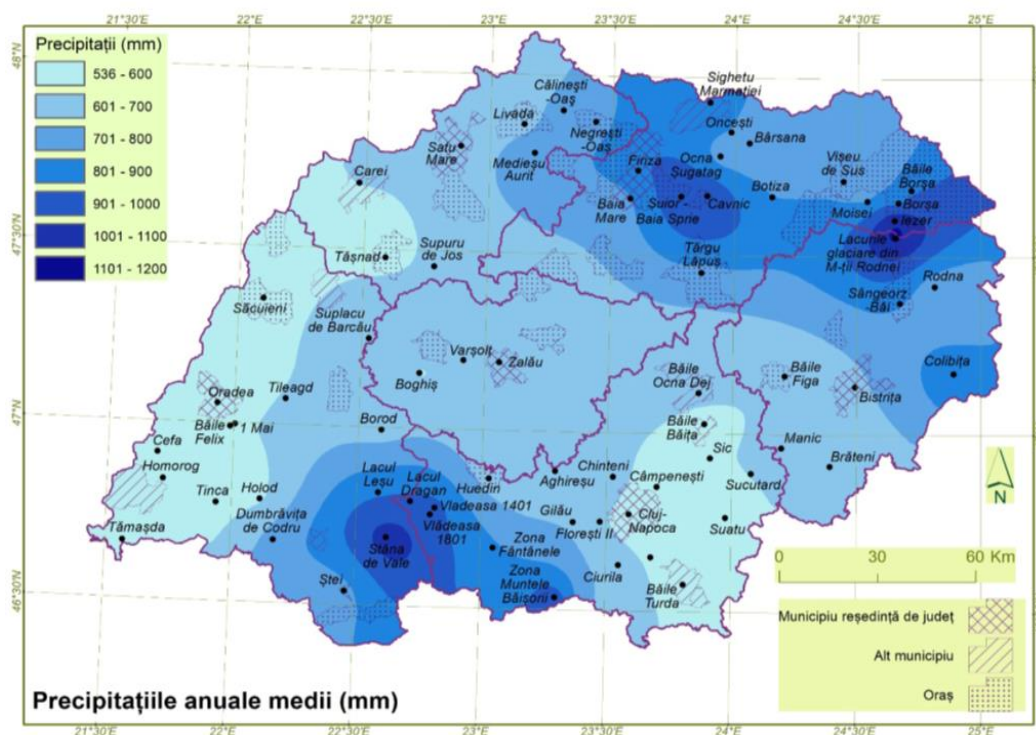
Informații utile privind temperaturile extreme ale aerului, respectiv valoarea medie maximă și valoarea medie minimă pentru perioada 2070-2099 față de 1961-1990 sunt furnizate în „Strategia națională a României privind schimbările climatice 2013 – 2020”. Se prevede o creștere a temperaturii medii minime din anotimpul de iarnă, mai semnificativ în zona inter-carpatică (cu 4,0°C-6,0°C). Acest semnal climatic este deja existent, așa cum rezultă din analiza datelor de observație pentru perioada 1961-2000: o încălzire de 0,8-0,9°C în zona regiunii Nord-Vest. În cazul temperaturilor medii maxime din anotimpul de vară, modelarea relevă o creștere a temperaturilor în nordul țării cu 4,0°C-5,0°C, cu 1°C sub valorile din restul țării.

### **Precipitațiile**

Diferența în cantitatea medie multianuală de precipitații dintre intervalul 2001-2030 și normala climatologică standard 1961-1990, la nivelul Regiunii Nord-Vest, se preconizează a avea valori pozitive (2% – 5%), cu excepția zonelor sudice extreme ale regiunii, unde regimul de precipitații se prevede a rămâne practic neschimbat. În funcție de modelele care stau la baza estimărilor climatice, unele surse preconizează o scădere nesemnificativă a cantităților de apă pe aceeași perioadă, însă pentru intervale mai mari (până în 2090) este de așteptat o scădere mai accentuată.

Cantitatea de precipitații căzută în arealele montane înalte din sudul și estul regiunii este, în general, de două ori mai mare decât cantitatea căzută în arealele joase. Astfel, în vestul și sud-estul regiunii cad anual, sub 600 l/m<sup>2</sup>/an, în timp ce la altitudini mari sau pe versanții expuși circulației vestice, oceanice, se înregistrează anual în jur de 1100-1200 l/m<sup>2</sup>/an.





**Figura 31.** Cantitatea anuală de precipitații în Regiunea de Nord-Vest (1961-2016)

Sursa: Studiu Inventarierea, Evaluare și prioritizarea punerii în valoare a resurselor turistice ale Regiunii Nord-Vest 2019

Pe perioada de predicție 2071-2100, conform ESPON, în județele Bihor și Satu Mare se preconizează scăderi ale precipitațiilor în lunile de vară cu aprox. 40%, în restul regiunii predicțiile fiind încadrate sub acest nivel față de intervalul de referință 1961-1990.

Grosimea straturilor de zăpadă a scăzut semnificativ în nord-estul, centrul și vestul României, în timp ce la nivelul întregii țări frecvența anuală a producerii fenomenelor de chiciură, polei și chiciură moale au scăzut semnificativ.

## 7. Economia regiunii

Radiografia economiei, extinsă în continuare pe 5 secțiuni, surprinde atât punctele forte cu potențial de creștere, generatoare de valoare adăugată și care necesită susținere financiară în viitor, dar și pe cele care manifestă tendințe negative, prin a căror susținere se încearcă eliminarea disparităților și dezvoltarea echilibrată a Regiunii Nord-Vest.

Sunt analizați o serie de indicatori macroeconomici relevanți, precum Produsul Intern Brut (PIB), Valoarea Adăugată Brută (VAB), productivitatea muncii, PIB per locuitor, etc.

Sectorul antreprenorial este analizat exhaustiv, din punct de vedere al dinamicii întreprinderilor, al rezultatelor economice, a specializării funcționale, a investițiilor străine, etc.

Din prisma indicatorilor aferenți activității economice (inclusiv a investițiilor străine și a balanței comerciale), analiza oferă informații privind gradul de specializare funcțională pe zone și pe sectoare de activitate, concentrările economice zonale, inițiativele cu caracter colaborativ, precum structurile de sprijin pentru afaceri și clusterelor.

### a) Context macroeconomic regional

În intervalul de analiză 2012-2017, în termeni nominali, **PIB-ul Regiunii Nord-Vest** a crescut cu 67,41%, cu o creștere medie anuală de 8,22%, trecând valoarea de 10% în anul 2017, urmând în general dinamica PIB-ului național. **În termeni reali**<sup>36</sup>, între anii 2012 și 2017, PIB-ul Regiunii NV a înregistrat o creștere anuală medie de 7,95%, cu un ecart-apogeu de 10.21% în anul 2017.

Reprezentând 14,3 % din teritoriul țării și 13,11% din populația totală (creștere de la 12,92% în 2012), Regiunea Nord-Vest a contribuit cu 12,23 % la formarea PIB-ului național în anul 2017, ocupând **locul 2 la nivel național**, cu o valoare de 104.848,90 milioane lei (23.043,00 milioane euro), în creștere cu 36.8% față de nivelul anului 2014.

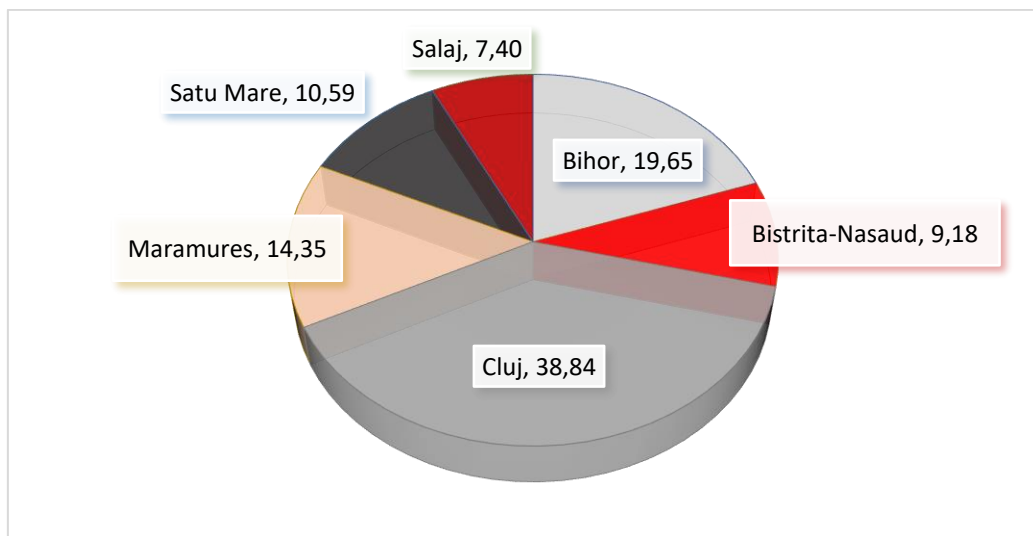
Nr.	Indicatorul pentru Regiunea Nord-Vest	Valoare absoluta	Pondere din total România	Locul în top național	Anul de referință
1	PIB	104.848,90 mil. lei	11,79%	II	2017
2	PIB-ul regional pe cap de locuitor (PPS/PPC)	16.900 Euro	cu 12,26% sub media națională	IV	2017
3	PIB-ul regional pe cap de locuitor (în termeni nominali)	8.622,00 Euro	cu 9,94% sub media națională	IV	2017
4	Valoarea Adăugată Brută (VAB)	71.797,4 mil. lei/ 16.123 euro	11,78%; cu 5,73% sub media națională	III	2017
5	Productivitatea muncii (VAB/populația ocupată)	80.043 lei/ 16.850 euro	cu 13,58% sub productivitatea la nivel național	VI	2017

**Tabelul 41.** Principalii indicatori regionali

Sursa: prelucrare bazată pe date INS Tempo Online

În interiorul regiunii, județul Cluj contribuie în proporția cea mai mare la formarea PIB-ului regional (cu o medie de aproape 39%), urmat de județele Bihor (peste 19,6%) și Maramureș (cca 14.4%) .

<sup>36</sup> Rata de creștere reală a PIB, corelată cu nivelul prețurilor

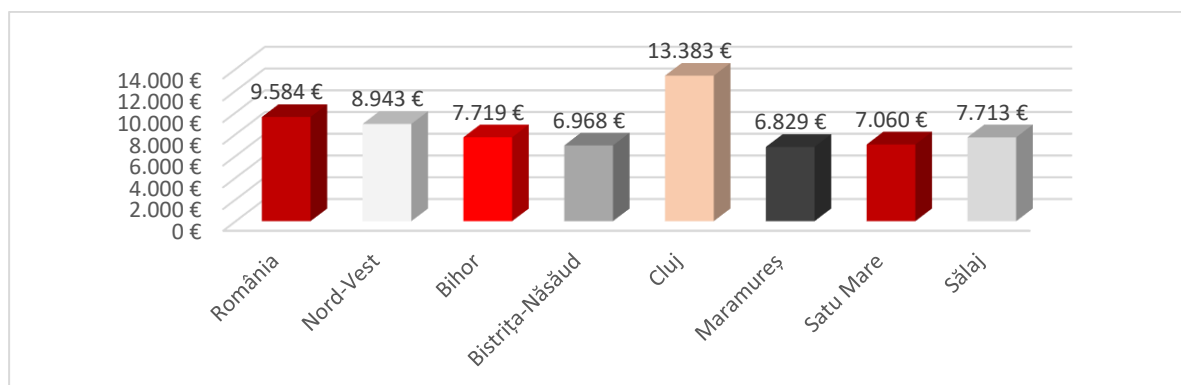


**Figura 32.** Contribuția medie a județelor la PIB-ul Regiunii Nord-Vest, în perioada 2012-2016 (%)

Sursa: prelucrare bazată pe date INS Tempo Online

**PIB-ul regional pe cap de locuitor, calculat în termeni nominali**, a înregistrat o creștere de 48.34% în intervalul 2012-2017, ajungând la o valoare de 8.622,00 euro în 2017, care reprezenta 28,71% din media europeană și 90,06% a mediei naționale (9.572,9 euro). În ceea ce privește creșterea PIB/locuitor în valori reale pe județe, în perioada 2012-2016 (ultimul an pentru care există valori la nivel de județ) cea mai mare creștere a fost înregistrată în județul Cluj (37,7%), fiind urmat de județele Bihor, Sălaj și Maramureș, cu creșteri de 35,3; 33,5; respectiv 28,8%. Pe ultimele locuri găsim județele Maramureș (28,8%) și Bistrița Năsăud (25,5%).

Indicatorul care reflectă însă la modul unitar situații comparative între state este **PIB-ul regional pe cap de locuitor, exprimat în paritatea puterii de cumpărare standard (PPS sau PPC)**. Acesta, de asemenea, a crescut cu peste 30% în intervalul analizat, ajungând în anul 2017 să reprezinte 56% din media UE-28, cu o valoare de 16.900 Euro. Aflat în anul 2017 cu 12.26% sub media națională, acest indicator poziționează Regiunea Nord-Vest pe locul 4 la nivel național, după București-Ilfov, Vest și Centru (ierarhie menținută din anul 2010). La nivel regional, pe fondul creșterii disparităților inter-județene, județul Cluj obține performanțe economice semnificative, cu 32% peste media națională, urmat de Județul Bihor.

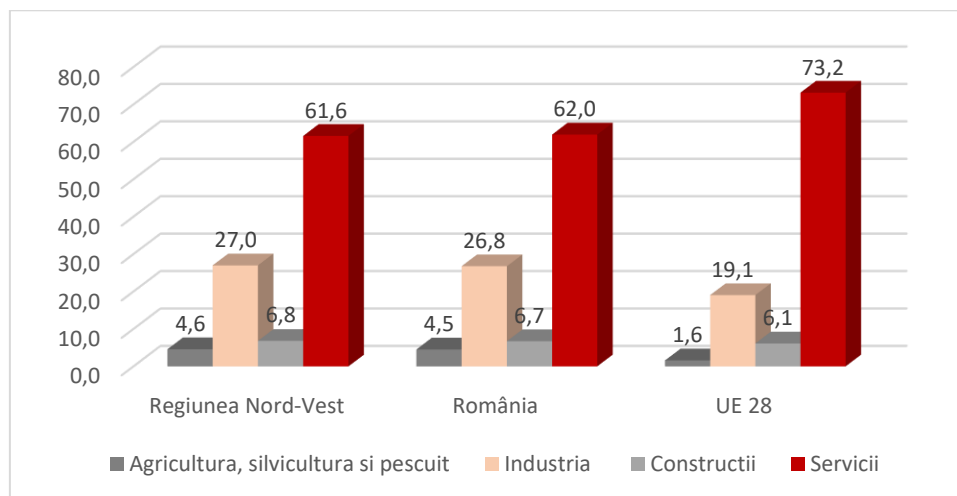


**Figura 33.** PIB/locuitor (nominal) în anul 2017

Sursa: Eurostat

În anul 2016, Regiunea Nord-Vest a contribuit cu 11,78% la formarea **Valorii Adăugate Brute (VAB)** totală produsă în România, respectiv cu 90.116,7 milioane de lei, ocupând locul 3 în ierarhia națională.

Economia regiunii se bazează în special pe<sup>37</sup> sectorul terțiar, care contribuie cu 61,60% la formarea VAB regionale în 2016 (în creștere de la 49,49 în 2010) și pe industrie, cu o contribuție de 26,99% (în scădere de la 33,7 în 2010).



**Figura 34.** Structura sectorială a economiei (VAB), în 2016

Sursa: Eurostat, INS

Aportul cel mai mare la structura sectorului terțiar regional îl au serviciile cu caracter comercial (comerț, hoteluri și restaurante, transporturi și depozitare, informații și comunicații), cu 33,62% din totalul valorii adăugate generate de sectorul serviciilor, urmate de cele publice (21,09%) și de cele financiare și imobiliare, care au avut o contribuție însumată de 21,70%.

În perioada 2012-2016, cel puțin trei considerente identificate în dinamica structurală a VAB pentru Regiunea Nord-Vest sunt demne de atenție:

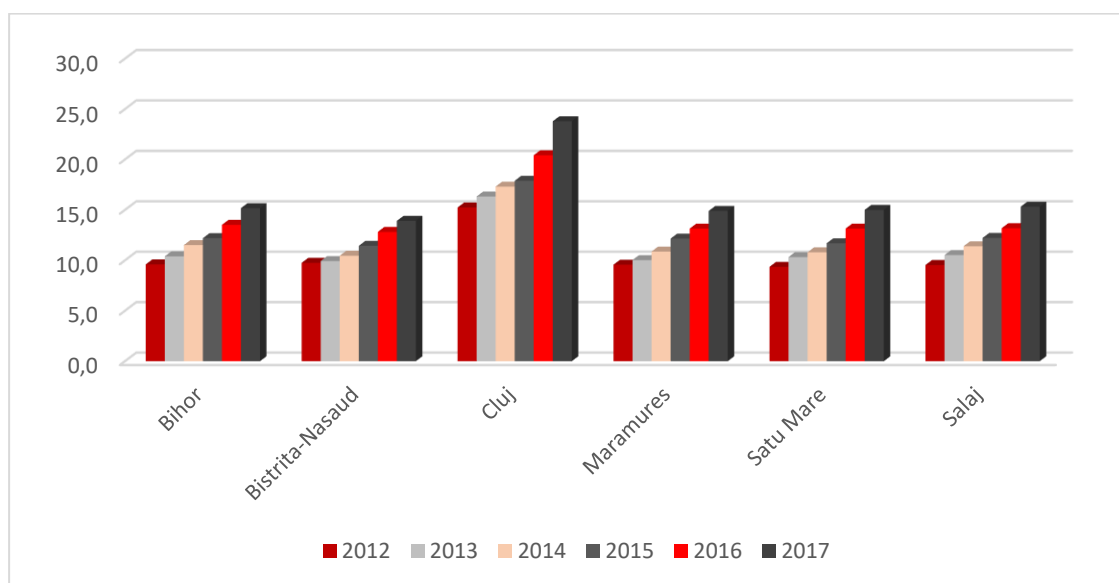
- după o scădere continuă în perioada 2005 – 2010, sectorul terțiar (aflat încă la mare distanță de ponderea medie a UE de 73,16%), înregistrează totuși o creștere continuă a ponderii sale din VABR, de la 56,83% în 2012 la 61,6% în 2016, ajungând în 2016 foarte aproape de media națională, care a fost de 62%;
- scade contribuția industriei la formarea valorii adăugate brute regionale cu 2,56 puncte procentuale, la 26,99% în intervalul de analiză, similar cu sectorul agricol care a înregistrat o scădere a ponderii de la 5,58% la 4,58% între anii 2012-2016,.
- sectorul construcții a avut un trend descendent, contribuția sa la formarea VABR scăzând de la 8,04% la 6,82% în anul 2016.
- Din analiza ultimului an luat în considerare (2016), nici un sector de activitate principal din Regiunea Nord-Vest nu deține avantaj competitiv din prisma contribuției la VAB totală produsă în România, toate regăsindu-se sub media națională; însă, la nivel de clasament național, aportul sectorial la formarea VAB națională a sectorului respectiv, evidențiază pentru Regiunea Nord-Vest următoarele poziții:
- locul 2 în cazul contribuției a patru domenii: sectoarele aferente economiei creative – **industriile creative** (respectiv CAEN Secțiunile R-U, cu o contribuție de 11,88%), **Intermedieri financiare și asigurări** (CAEN Secțiunea K, cu o contribuție de 8,46%), **Informații și comunicații** (CAEN Secțiunea J, cu un aport de 12,44%) și **tranzacțiile imobiliare** (13.69%)

<sup>37</sup> Ponderea sectoarelor este analizată ca și contribuție la VAB și nu la PIB, întrucât reflectă mai îndeaproape realitatea, fără ca valorile să fie influențate de factori externi sectorului, precum schimbările de taxe, impozite sau subvenții, care pot aduce modificări la ponderea ramurilor, fără ca acestea să reprezinte schimbări propriu-zise în activitatea economică

- locul 3 în cazul contribuției domeniilor specifice de **servicii**: comerț – transport – hoteluri și restaurante (CAEN Secțiunile G – I, cu un aport de 12,31%) .

**Productivitatea muncii**<sup>38</sup> a înregistrat o creștere cu 48,8% între anii 2012 și 2017, situând Regiunea Nord-Vest, pe locul 6 la nivel național în anul 2017, cu o valoare de 17,6 mii euro/persoană ocupată. Cu toate acestea, valoarea se află cu 13,6% sub nivelul productivității înregistrate în România în anul 2017 și este de 3,7 ori mai redusă decât media UE28 (în scădere față de 4,6 ori în 2012), demonstrând utilizarea ineficientă a capitalului uman<sup>39</sup>.

Cel mai ridicat nivel al productivității muncii se înregistrează în județul Cluj (23,86 mii euro/persoană ocupată), cea mai scăzută valoare putând fi observată în cazul județului Bistrița-Năsăud (13,9 mii euro/persoană ocupată).



**Figura 35.** Productivitatea muncii în Regiunea Nord-Vest și în județe, 2012-2016 [mii euro/persoană ocupată]

Sursa: Eurostat, Baza de date Tempo Online

Din perspectiva productivității regionale sectoriale a muncii în Regiunea Nord-Vest, la nivel comparativ, se identifică principalele aspecte:

- în toate ramurile, în afară de intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare și activități de spectacole, culturale și recreative este mai redusă decât productivitatea muncii la nivel național;
- în industrie este mai redusă decât productivitatea națională cu cca 17,4% (locul VII<sup>40</sup> la nivel național, în scădere), în Construcții cu cca. 7% (în creștere, în anul 2012 fiind cu mai mult de 10% sub media națională);

<sup>38</sup> Productivitatea muncii calculată ca raport între VAB și populația ocupată, este un indicator permite comparații ale nivelului de competitivitate relativă între anumite domenii de activitate sau areale geografice (județe, regiuni etc)

<sup>39</sup> Productivitatea muncii calculată ca raport între PIB și populația ocupată plasează Regiunea Nord-Vest pe locul 6 la nivel național, cu 16% sub media productivității în România.

<sup>40</sup> Industria prelucrătoare (care reprezintă peste 90% din Industrie) din Regiunea Nord-Vest este intensivă în forță de muncă și resurse naturale (precum industria alimentară, industria textilă, industria lemnului etc.), iar pe lângă valoarea adăugată relativ scăzută, are un